

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וחמישים-ושתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י' בכסליו התשנ"ד (24 בנובמבר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
דליפת גז פחמני בקריית-אטא	
הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – השוואת זכויות), התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת ד' שילנסקי)	
הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1993	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים)	
(הוראת שעה), התשנ"ב–1992	
(הצעת חבר הכנסת א' גור)	
הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון – דיון בדלתיים סגורות), התשנ"ג–1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק העבודות הציבוריות, התשנ"ב–1992	
(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)	
הצעות לסדר-היום שמירה על קברים עתיקים ליד תל-שבע ועל בית-הקברות המוסלמי ביפו	
שאלות בעל-פה	
התנהגות שוטרים בהפגנה אחרי רצח אפי איובי, השם ייקום דמו	
עלייה באלומות בני נוער	
שאלות ותשובות	
פרסומים על מכרות אורניום בסיני	
הצעות לסדר-היום מצב הביטחון ברצועת הביטחון, בגבול הצפוני וברצועת-עזה והסכם העקרונות מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעות לסדר-היום מצב הביטחון ברצועת הביטחון, בגבול הצפוני וברצועת-עזה והסכם העקרונות	
הצעה לסדר-היום בריאותם של עובדי חברת החשמל נוכח חשיפה לאסבסט	
הצעה לסדר-היום	
סמכויות ועדות הכנסת בעניין התקציב	
הצעה לסדר-היום	
דוח נציב תלונות הציבור – דוח מס' 21	
הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – מועדים), התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)	
שאלות ותשובות	
התחזות תחקירן של ארגון "בצלם"	
מימון סיוע משפטי לעובדי המדינה	
קשריה של מבקרת המדינה עם גיטה שרובר	
הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם	
(תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993	

(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)
הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם
(תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הגבלת מועמדות)
(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)
הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לנושא המגזר הבדואי בישראל
הצעה לסדר-היום
שביתת המשפחות הבדואיות מול משרד ראש הממשלה
הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם
(תיקון – עיון במסמכי הממשלה), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – מינוי שרים וועדת שרים לביטחון לאומי)
(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)
הצעת חוק בדבר שלילת הסכם לערובות ביטחוניות, התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)
הצעת חוק העונשין (תיקון – הוראות מיוחדות לתקופת המאסר ותנאיו,
בעבירות נגד המדינה), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)
הצעות לסדר-היום
שירת חיילות בטקסי השבעה ליד הכותל

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את הישיבה, יום רביעי, י' בכסליו התשנ"ד, 24 בנובמבר 1993.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הצעה בעניין נוהל הישיבה, ברשותך.

היו"ר ש' וייס:

לא. זאת צריך להגיש לי קודם בכתב ולקבל אישור שלי. אי-אפשר להפר את הכללים. הנוהל הוא, שמגישים ליושב-ראש הכנסת, הוא בודק אם זה ענייני נוהל, ואם הוא מאשר, פותחים בזה את הישיבה. זה הנוהל, אני מאוד מבקש להקפיד עליו. אם תעביר לי את ההצעה, אעשה זאת אחרי השאלות בעל-פה, אף שזה לא לפי הכללים.

אנחנו עוברים לשאלות בעל-פה. השר לאיכות הסביבה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 225, מאת חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בנושא: דליפת גז פחמני בקריית-אתא. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה.

דליפת גז פחמני בקריית-אתא

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר לאיכות הסביבה, דליפה מסוכנת של גז פחמני מצינור של מפעל "דור כימיקלים" אותרה באזור התעשייה בקריית-אתא. מעריכים שהדליפה נמשכה כשבועיים; בשבועיים אלה היה האזור כולו נתון בסכנת התפוצצות.

ברצוני לשאול:

1. כיצד קרה שבמשך שבועיים לא אותרה התקלה?

2. מה יעשה משרדך על מנת למנוע הישנות תופעות מעין זו?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר לאיכות הסביבה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, גברתי חברת הכנסת, כיצד קרה שבמשך שבועיים לא אותרה התקלה – אני אינני יודע על שבועיים, אני גם לא יודע על שמועות. ואגב, משמועות הרבה אנחנו לא יכולים לעשות. אם מעבירים את השמועה – ואגב, שמועה יכולה להיות גם נכונה – לכתובת הנכונה, אזי גם הדברים הנכונים נעשים.

המשרד לאיכות הסביבה, שהוא הכתובת הנכונה לעניין זה – גם הוא הכתובת הנכונה לעניין זה – קיבל הודעה ביום חמישי בערב, 18 בנובמבר 1993; למחרת אותרה התקלה, היו דליפות של גז בצינור בחמישה מקומות והזרמת הגז הופסקה מייד. בהזדמנות זו אני רוצה לומר, שהעבודה של אנשי המשרד לאיכות הסביבה ראויה להערכה ולהוקרה. אני חושב שהם עבדו בצורה מופתית. מייד כאשר הם קיבלו את הידיעה, הם יצאו לשטח, הם איתרו את התקלה, הם גייסו את כל הגורמים הנוגעים בדבר, הם הפסיקו את הזרמת הגז והתקלה באה אל סיומה.

מה יעשה משרדך על מנת למנוע הישנות תופעות מעין אלו – קודם כול צריך, כפי שאמרתי, להעביר את ההודעה למקום הנכון. אם מדובר בשמועות, כאמור, אנחנו איננו יכולים לרדוף אחרי שמועות. בלי קשר לתקלה האחרונה, ידוע שיש צנרת תת-קרקעית שמובילה חומרים מסוכנים, גז, דלקים ואחרים, זה לא חידוש גדול, זה קיים בכל אזור תעשייה, זה קיים גם באזור חיפה, אולי אפילו ביתר שאת באזור חיפה. יש לנו מיפוי מלא עד כמה שאפשר של הצנרת התת-קרקעית.

אני ביקשתי מהלשכה המשפטית של המשרד לאיכות הסביבה להכין תקנות – ביקשתי כבר לפני זמן – שקשורות בצנרת תת-קרקעית, לגבי בדיקות תקופתיות, כל כמה זמן צריך מפעל, גורם, לבדוק את הצינורות שלו, מה הם סדרי הדיווח, מה קורה כאשר מאתרים תקלה, הדיווח למשרד לאיכות הסביבה וכיוצא באלה נהלים שיצאו בדרך של תקנות. מכיוון שתקנות אינן עניין שמהיום למחר, בראשית השבוע הבא אני אוציא מכתב, שבו אני תובע מכל בעלי הצנרת, מכל מי שיש לו צינור שמעביר דלק או גז, לערוך בדיקות תקופתיות של הצינור, לבדוק אם יש תקלה, או חשש לתקלה, ולהעביר אלינו דיווח שוטף.

אני רוצה להדגיש, שאת הבקשה מהלשכה המשפטית של המשרד לאיכות הסביבה להכנת תקנות אני מוציא גם על דעת שר האנרגיה. שר האנרגיה ואני הקמנו ועדה לפני כמה שבועות, כאשר היתה תקלה קודמת בצנרת במפרץ-חיפה. הוועדה ישבה על המדוכה, הגיעה למסקנות, לממצאים, וההמלצה שלה היתה להתקין תקנות בעניין זה. עד היום לא היו תקנות בעניין זה. ואכן הלשכות המשפטיות של שני המשרדים עוסקות בעצם הימים האלה בהכנת התקנות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר לאיכות הסביבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. אחר כך – חבר הכנסת דוד מגן, ונדמה לי שאני יכול לרשום את חבר הכנסת רענן כהן, נכון?

רענן כהן (העבודה):

כן.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר לאיכות הסביבה, אני מבקשת לציין, כי בהסתמך על הפרסום בעיתון "הארץ", בחודשיים האחרונים התגלו שני מקרים נוספים של דליפות גז מצינורות של מפעלים אחרים במפרץ-חיפה.

וכעת לשאלתי: כיצד קרה בכל זאת, שבמשך שבועיים שכל אזור מפרץ-חיפה היה נתון בהם בסכנת התפוצצות עקב דליפת הגז, לא גילו זאת עובדי המשרד לאיכות הסביבה? האם אין פיקוח שוטף על מפעלים מעין אלו? האם ניתן להבין מכך, שהיתה כאן התרשלות מצדם במילוי תפקידם? ומה הן המסקנות שהוסקו מתקרית זו, ובתוך כמה זמן בכל זאת אתה מעריך שתצאנה התקנות שאתה מדבר עליהן? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן, במסגרת דקה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, חוות הגז בקריית-אתא ידועה כמקום מסוכן ביותר, והיו תקלות שנחקרו. השאלה היא, האם המסקנות של האלוף במילואים לפידות אומצו ומומשו?

והשאלה השנייה: אתר פי-גלילות, לא רחוק מאזור מגוריק – מתי יועתק אתר מסוכן זה סוף סוף ממקומו?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה להודות לאדוני היושב-ראש.

אדוני השר, כנסת נכבדה, דליפה מסוכנת של גז היא תופעה שקיימת, והייתי רוצה לשאול את כבוד השר: מבחינה היסטורית, בשנים האחרונות, מה היה? ואיך הוא מתכוון לטפל בשאלה בעתיד, כדי שנהיה בטוחים שלא יהיו דברים כאלה? אנחנו ראינו גם מה שקרה במפעל "קוקה-קולה", אנחנו רואים מקרים נוספים במפעלים אחרים, והדבר הזה יכול להביא אסון לא רק מבחינת זיהום האוויר – אלא גם בקורבנות של בני אדם, ואנחנו צריכים כבר מהיום להתמודד עם תופעה זו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, גם על השאלות הממוקדות וגם על ההיסטוריה, בתוך שתי דקות, יחד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בהחלט.

לשאלתה של חברת הכנסת סלמוביץ – לי לא ידוע על שני מקרים נוספים. ידוע לי על מקרה נוסף אחד לפני כמה חודשים, הזכרתי אותו, בקו הדלק הלבן. המקרה הזה נחקר, הוגשו המלצות ומסקנות בעניין זה, בין השאר לגבי הצורך להעתיק את הקו הזה מהתוואי הנוכחי לתוואי אחר, וכאמור, גם שר האנרגיה וגם אני אימצנו את ההמלצות האלה, ואני מקווה שהן גם ייושמו הלכה למעשה.

שוב, במשך שבועיים – אני אמרתי בכנות לחברת הכנסת, לי לא ידוע על שבועיים, קראתי על זה בעיתון. המשרד לאיכות הסביבה איננו מקיים מעקב יומיומי והוא גם לא צריך לקיים מעקב יומיומי, כאשר הוא הולך לאורך כל צינור בארץ. הייתי צריך להעסיק את כל עובדי משרדי, שילכו לאורך כל הצינורות בארץ מהבוקר עד הערב, וגם העובדים לא היו מספיקים כדי לעשות את זה. מי שצריכים לפקח על הצינורות הם מחזיקי הצינורות. כאשר נודע לנו על תקלה, אנחנו מתערבים ומנסים לעזור, וזה מה שאנחנו עושים, וזה מה שנעשה בצורה מאוד יעילה על-ידי אנשי המשרד לאיכות הסביבה. למשרד לאיכות הסביבה יש סיירת המונה עשרה אנשים. היא צריכה להיות מופקדת על כל המפגעים בארץ, שזה אחד מהם, אבל לא בהכרח החמור ביותר. יש מפגעי ביוב, ויש מפגעי זבל, ויש מפגעי זיהום אוויר, ומה לא? עשרה אנשים, כאשר בכל מחוז יש אדם אחד או שניים, אינם יכולים ללכת בעקבות הצנרת כל יום; וכל יום וכל שעה וכל רגע יכולה להיות תקלה. הצנרת הזאת היא בפיקוח המפעלים, וכך היא צריכה להיות.

התקנות יצאו בקרוב. אינני רוצה להתחייב בדבר המועד. הלשכה המשפטית עובדת על זה. זה מחייב בדיקות מקצועיות. זה לא עניין שיושבים ליד נייר ומוציאים תקנות. צריך ללמוד את העניין הזה מעיקרו. נניח, אם אנחנו רוצים לדרוש ממפעלים להחליף צנרת מעת לעת, צריך לדעת באיזו צנרת מדובר, מהו הבלאי של הצנרת הזו ודברים מן הסוג הזה.

לשאלותיו של חבר הכנסת דוד מגן, מתי יועתקו חוות הגז – אני לא יכול לומר לך. העתקות חוות הגז ממקומותיהן כרוכות בסכומי עתק. הנכון הוא להפנות את השאלות האלה למשרד האנרגיה ולמשרד הפנים. אני רק יכול לומר לך, מתוך ידיעה אישית, שהוועדה היושבת על המדוכה בעניין העתקת חוות הגז ממקומותיהן, גם כאן וגם שם, נתקלת בהרבה מאוד קשיים, משום שמדובר בסכומים, שלו היית יודע את שיעורם היית מבין שזה לא עניין של מה-בכך. אתה לא לוקח את זה ומעביר את זה. זה מאות מיליונים של שקלים ואולי מאות מיליונים של דולרים. בינתיים נעשו בשטח, כאן ושם, סידורים שונים כדי שהבטיחות בשני המקומות תהיה ברמה גבוהה יותר מכפי שהיתה עד עכשיו. על-פי לוח הזמנים שאנחנו מדברים עליו, בתוך כמה חודשים הוועדה שעוסקת בעניין זה צריכה לסכם את דיוניה, והעתקת החווה מפי-גלילות צריכה להיות במהלך של שלוש-ארבע שנים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אנחנו במשטר של זמן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מה היה בהיסטוריה? אני לא בקיא בכל ההיסטוריה של הדליפות, אבל צריך להבין, רבותי, חבר הכנסת רענן כהן, כל יום עובדים אלפי מפעלים בארץ עם הרבה מאוד חומרים מסוכנים. יש תקלות ויהיו תקלות. מובן שלא צריך לקבל את התקלות ככוח עליון, צריך לעשות הכול כדי למנוע אותן, אבל תקלות יש, וקשה מאוד לתאר מצב שהוא אפס תקלות גם בארץ וגם בעולם. לגבי ההיסטוריה של תקלות במפרץ-חיפה, אם תרצה פרטים אני מוכן למסור לך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר.

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. אני רוצה באופן תמציתי למסור כאן הודעה או הבהרה בקשר להצעות לסדר. יש הצעות לסדר-היום רגילות ודחופות, הן מהותיות, יש להן פרוצדורות. הצעה לסדר היא רק לסדר ניהול הישיבה. אין קושי להפוך כל הצעה לסדר-היום להצעה לסדר, על-ידי כך שאתה אומר: אני מבקש להכניס את הנושא הזה לסדר-היום. זה לא הולך, ניסינו זאת כמה פעמים, העניין התרחב לממדים בלתי אפשריים. על כן, הצעה לסדר ניהול הישיבה נטו – צריך להגיש ליושב-ראש הכנסת לפני הישיבה. הוא ישקול אם זו הצעה לסדר ניהול הישיבה ויאשר. תודה.

יהושע מצא (הליכוד):

מה קורה אם במהלך הישיבה חבר הכנסת רוצה להגיש הצעה לסדר מכיוון שהתעורר עניין דחוף?

היו"ר ש' וייס:

מסתדרים. חבר הכנסת מצא, אני אפילו זוכר מקרים שהרשו לחבר כנסת למסור הודעה אישית באמצע הישיבה. אתה זוכר? זה מסתדר לפעמים, אנחנו רק בני אדם. אבל זה לא יכול להיות שיטתי. יש כמה חברי כנסת, שאני מסביר להם והם אחר כך באים בטענה. יש פה כללים מאוד מדויקים – וזה פתח לשיבוש מוחלט של סדר-היום. זה לא אפשרי. חבל אפילו להתווכח. אגב, לא על כל נושא צריך להתווכח. תודה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אחר כך.

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – השוואת זכויות), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' שילנסקי)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום: הצעת חוק תקמ"ו, הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – השוואת זכויות), התשנ"ג–1993. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת דב שילנסקי. כבודו, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לומר משפט לאדוני היושב-ראש. בכנסת האחת-עשרה היו הצעות חוק באותו נושא שאני העליתי, והדיון בהן לא נגמר. בכנסת השתיים-עשרה כיהנתי כיושב-ראש הכנסת ולא יכולתי להעלות הצעות חוק. את כל הצעות החוק שאני לא הספקתי לגמור העלה אז חבר הכנסת שבח וייס. אני בטוח שחבר הכנסת שבח וייס, לולא היה יושב-ראש הכנסת,

היה בוודאי סוחר ממני, או משתדל לסחוב, את הזכות החשובה להעלות הצעות בנושאים הקשורים לניצולי השואה.

היו"ר ש' וייס:

היינו מעלים זאת יחד.

דב שילנסקי (הליכוד):

או מעלים יחד בעניין זה, כפי שעשינו פעמים רבות.

עכשיו לעניין. סיפור המעשה הוא, שעוד בסוף 1947 או תחילת 1948, אינני זוכר בדיוק את התאריך, הוציא הגנרל קלי, המושל הצבאי האמריקני של גרמניה, צו, שלכל מי שהיה במחנות או בגטאות חייבים הגרמנים לשלם גם שכר עבודה וגם פיצויי בריאות, כפי שזה נורמלי לגבי כל אדם. זאת אומרת, גרמני עבד, למשל, במקום מסוים והוא קיבל כסף, היהודי לא קיבל כסף, הוא נפצע, יש כללים בין-לאומיים. כך התחיל גלגל הפיצויים להתגלגל עוד לפני שממשלת ישראל נכנסה לתמונה. בהמשך ניתן לזה שם:

WIEDERGUTMACHUNG. בלי להיכנס לצד הרגשי ולעמדתו של כל אחד ואחד לגבי ה-WIEDERGUTMACHUNG, הרי לגבי הצד הערכי-הרגשי של הפיצויים האלה כמעט לא היה ויכוח בעמנו; אני מדגיש: כמעט.

בהמשך באה ממשלת ישראל ואמרה לגרמנים: אתם נותנים את ה-WIEDERGUTMACHUNG – את הפיצויים לאנשים שהיו בגטאות, ביערות, במחנות. למה לכם כל הטרחה הזאת – אני מבטא זאת בצורה עממית – – – חבר הכנסת רענן כהן, מאוד אודה לך אם תאפשר לי לפנות לשר, אני צריך לשכנע את השר.

רענן כהן (העבודה):

ניסיתי לשכנע את השר באותו נושא שאתה מוביל הרבה שנים, ואתה יודע מה הוא.

דב שילנסקי (הליכוד):

זה חשוב – וזה חשוב.

ובכן, באה ממשלת ישראל ואמרה לגרמנים: אני אחסוך מכם את כל הטרחה שבטיפול באנשים הזכאים לכספים האלה והם נמצאים בישראל. תנו לנו סכום גלובלי, ואנחנו נטפל בעניין. וכך הגיעו להסכם. מה קרה? קרה שאלה שלא הזדרזו לעלות לארץ ונשארו יותר זמן בגרמניה, או אלה שבכלל לא עלו לארץ, מקבלים סכום מסוים ותנאים מסוימים, והם יכולים להתקיים פחות או יותר בצורה סבירה. בעוד אלה שעלו לארץ, אלה שעזבו את מחנות הפליטים בסירות עלובות ובצורות עלובות של עלייה, תוך סיכון חייהם, נסעו לארץ, התגייסו ישר לצה"ל, לחמו במלחמות – אלה מקבלים דרך ממשלת ישראל, כי הממשלה לקחה את הכספים על מנת לחלק להם, והם מקבלים הרבה פחות.

ודבר נוסף, ממשלת ישראל מבדילה בין נכי המלחמה בנאצים לבין נכי רדיפות הנאצים. רבותי, מה ההבדל? אני אחד מאלה ששייכים לשני הצדדים, ואני רוצה להגיד מה ההבדל. אני הייתי במחתרות, בכל המחתרות שהיו, החל מהמחתרת בעיקר בגטו, אחר כך קיבלנו שכל וכל התנועות הציוניות התאחדו, ובמחתרת מסדה קיבלנו יותר שכל וגם צירפנו את הקומוניסטים והיינו כולנו אגודה אחת, זלפשוטץ. היינו בדכאו. מה ההבדל? אינני יודע איפה אני הייתי גיבור יותר – לא גיבור, למען המליצה אני אומר יותר גדול – במחתרת או כשהייתי אדם שנלחם יום-יום, הייתי שם, נכנסתי אדם ויצאתי אדם. יש לי כל הכבוד לאנשים האלה. הם סבלו עוד יותר, הם לחמו יום-יום – מלחמת הקיום שלהם, אם הם קיימו זאת בכבוד זאת מלחמה גדולה. מי נתן רשות למישהו להבדיל ולהפלות בין אלה לאלה? אלה טובים יותר ואלה טובים פחות? אין לאיש רשות כזאת וזה לא צודק.

עשו אפליה בין אלה לאלה. הקיפוח המשווע מתבטא בכך, שהמוגדרים כנכי המלחמה בנאצים – אני אומר "מוגדרים" היות שזה שהיה באושוויץ קצטניק, מה שנקרא פשוט, הוא גם לוחם, הוא לחם יום-יום בכל מיני צורות שלא אפרט כאן.

בעוד אלה המוגדרים כנכי המלחמה בנאצים זכאים על-פי החוק והנוהל להטבות רבות, נוסף על הגמלה הבסיסית, המוגדרים כנכי רדיפות הנאצים אינם זכאים לאותן הטבות.

זאת ועוד, בעוד חוקי נכי רדיפות הנאצים מכירים בשתי קבוצות נכים בלבד, הרי על-פי חוק נכי המלחמה בנאצים קיימות חמש קטגוריות נכים, והקיפוח הבולט שבהן הוא, שאלמנה של נכה רדיפות הנאצים אינה זכאית עוד לגמלה בגין בעלה הנכה שהלך לעולמו, בעוד אלמנת נכה המלחמה בנאצים זכאית לתגמול.

אני אביא כמה דוגמאות. אדוני השר, אני מבקש מעט מאוד. אם תשמע על מה אני מביא את הדוגמאות, מה אני מבקש, תראה שמדובר בעצם על פרוטות. זה רק עניין של רצון טוב. נכי המלחמה בנאצים מקבלים החזר מס ומס קנייה, השתתפות בביטוח חיים, הנחה במס רכוש, הנחה בהתקנת טלפון, הנחה במסי עירייה, הנחה בתשלום מס אחיד בקופת-חולים, שכר דירה מסובסד, ואלה דוגמאות מספר. זה, בעצם, דבר קטן. בכל העולם המערבי המודרני נותנים את זה כמעט לכל הנכים, ופה אני לא מבקש שתיתן מכיסך. זה שלהם. ממשלת ישראל קיבלה כסף עבורם. אם ממשלת ישראל, כמו שאמרו פקידים: הממשלה היתה עם הלשון בחוץ, היא היתה זקוקה לדולרים, והיא טעתה בחשבון, מה אשם האיש? אילו היא היתה מקבלת פי חמישה והיה מתברר שהחשבון הוא לטובת קופת האוצר, אז מה?

נכי המלחמה מקבלים תגמול לאלמנות, לנזקק ולמחוסר פרנסה, בעוד נכי רדיפות הנאצים לא מקבלים כלל החזרים והנחות אלו. כמו-כן נהנים נכי המלחמה בנאצים מהחזר אגרת רדיו וטלוויזיה, בעוד נכי רדיפות הנאצים מקבלים רק החזר מחצית אגרת רדיו וטלוויזיה. מחצית. ההבדל לא כל כך

גדול, זה רק אולי סמלי; זה הקיפוח. נכי המלחמה בנאצים מקבלים גם הנחה במס שבח מקרקעין, אך נכי רדיפות הנאצים מקבלים הנחה רק החל מ-50% נכות.

אני רוצה להגיד לך, אדוני השר, נהיה גמישים בוועדה, נדון בכל דבר ודבר, אולי נוותר על חלק, אולי נסתפק במועט, לא בכול.

אדוני שר האוצר, אני יודע שיש לך קואליציה ויש לך רוב. אני חושש פן ראשי הקואליציה, בהתאם להנחיית שר האוצר, יתאגדו, כנהוג, ואני אומר את זה לא רק לגביך, אדוני שר האוצר, אני אומר באופן כללי, לגבי כל הקואליציות, ועוד אחזור לזה. יבואו ויגידו: הוא שוב עם ניצולי השואה שלו; עם השואה שלו. אני כבר לא נפגע אם אומרים כך. בהתחלה הגישה הזאת כאבה, אך התרגלתי אליה, ואני ממשיך לייצג את אלה שאני בשר מבשרם.

אין זה עניין מפלגתי או פוליטי, ואדוני השר, אי-אפשר להטיח בפני ולומר: איפה היית כשהיו ממשלות קודמות שאתה קשור בהן, שאתה חלק מהן? גם אז צעקתי, ובמשך כל הזמן, ואני מאשים את כל ממשלות ישראל, ימין ושמאל, שהם גוזלים את שארית הפליטה.

באחת ההזדמנויות, במסגרת המשא-ומתן התמידי שמתנהל בנושא הזה, התבטא אחד הפקידיים, אומרים שהוא אמר זאת ברוגז: טעינו, לא חשבנו שתחיו כל כך הרבה זמן. הביטוי איננו על-פי כללי הטקט הטובים, אבל נעבור לסדר-היום. אינני בטוח שהוא היה מתבטא כך כלפי ילידי הארץ.

אדוני השר, אני אגלה לך סוד כמוס, ואני מקווה שהוא לא יודלף לאמצעי התקשורת – – –

היו"ר ש' וייס:

נבקש לסגור את מסכי הטלוויזיה.

דב שילנסקי (הליכוד):

ודאי. לא נגלה את הסוד הזה. למרות הרפואה המודרנית ועליית תוחלת החיים, הטבע עושה את שלו, וציבור הזכאים לתגמולים האלה הולך וקטן מיום ליום. עוד מעט אלה שרואים בציבור זה מעמסה, ולא רק בגלל הכסף אלא בגלל עניינים אחרים, שלא אכנס אליהם כרגע, ייפטרו מעול זה. לא יהיו עוד עדים חיים, לא יהיו עוד זכאים לתגמול הזה, ולא יעמוד פה אחד, קצטניק, שיצעק וידרוש את הדברים האלה, כי יהיה דור שני, אני מקווה שהוא יזכור, אבל מי שבעצם יודע את זה מידעה אישית כבר לא יהיה גם בכנסת, ולא יבואו אליך, או אל שר האוצר שיבוא בהמשך, בתביעות אלה.

אדוני השר, רבים מאלה שהיו זכאים לתגמול ובגלל התעלמות ונוקשות של ממשלות ישראל חיו במחסור כל ימי חייהם, מחסור שעליו לא היו מסוגלים להתגבר בגלל מחלות, ונשאו את המחלות, ובגלל קוצר יד – כספי, אני מתכוון, כלכלי – לא יכלו להגיע למרפא, הלכו לעולמם במצב זה. מספר הזכאים הולך וקטן מיום ליום.

אדוני השר, כולם מחזרים על פתחו של שר האוצר, כולם מושיטים יד, וכולם מבקשים ודורשים, דורשים ולוחצים, מפעילים כוח ולחץ פוליטי. אבל אלה שאני כרגע מייצג אותם ומדבר בשמם סובלים, והייתי אומר שהם גם שותקים. אני לא מפעיל כרגע לחץ פוליטי, אלא לחץ מוסרי. הם שותקים, ואני מחזיק פה את המיקרופון של במת הכנסת וזועק, אם כי בלי הרמת קול, אני צועק וקורא אליך: התעלה מעל החישובים המקובלים של יום-יום, תראה גדלות נפש, זה לא יעלה כל כך הרבה כסף, אך תועלת מוסרית וציבורית גדולה תהיה בכך.

יש צדק, יש מוסר, ויש כסף. תשלב את בעיות הכסף, הצדק והמוסר ביחד ותראה שבהבנה ובטיפול אישי, אינדיבידואלי, ואני פונה אליך אינדיבידואלית – זה תלוי רק בך. תן פעם אחת ולתמיד ללבן את הבעיה. תתעלה מעל כל מה שהיה ומעל הדברים של יום-יום. אני יודע שכולם מבקשים ממך כסף וכולם צודקים, אבל אין צודקים מהם. המבקשים כסף מבקשים כספים גדולים; פה מבקשים כספים קטנים, וזה יותר ציבורי, מוסרי, רגשי, מאשר כסף ממש.

אני מבקש ממך, אל תפעיל את הכוח הקואליציוני שיש לך. תעביר את ההצעה לוועדת הכספים של הכנסת, שתבדוק את העניין ביסודיות, ואני בטוח שברוח טובה אנחנו נמצא את ההסדר הנכון, וייעשה צדק עם האנשים, כשאינני יודע אם יש במדינת ישראל עוד מישהו שזכאי לצדק ולהתחשבות כאנשים אלה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת דב שילנסקי.

לפני שאני מזמין את שר האוצר, ברשותך, אנחנו מארחים היום ביציע האורחים שלנו קבוצה של מורים, מחנכים, עובדים ומנהלים של מוזיאון אושוויץ-בירקנאו, רובם, אם לא כולם, בני העם הפולני, שיום-יום עומדים על משמר הזיכרון בנאמנות, בדבקות ובאהבה גדולה לנושא הנורא והכאוב הזה. רק מקרה הוא, ששני הדברים מתרחשים באותה עת.

אני נוטל לעצמי רשות הדיבור של משפט. אימצתי את החוקים מחבר הכנסת דב שילנסקי כאשר הוא היה יושב-ראש הכנסת. הצלחתי, איכשהו, להעביר אותם לוועדה, ושם הם מתו. עכשיו אתה ממשיך זאת, ואני מקווה שבאיזה שלב נצליח. תודה רבה.

אדוני שר האוצר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי. לא ידעתי על האורחים הנכבדים והחשובים שנמצאים ביציע. אילו ידעתי – גם אני הייתי מברך אותם – – –

היו"ר ש' וייס:

זה בשם כולנו; בשמך ובשם כולנו. תודה רבה.

אדוני שר האוצר, תשובתך.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף ולברך את האורחים אשר יושבים ביציע.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת שילנסקי, בפתיחת דברי, שתהיה עמדתי אשר תהיה, אני לא מאלה שמזלזלים, כפי שאמרת בדברך, שיש כאלה שאומרים שאתה עוסק בנושא מסוים ומזלזלים בעניין. אני מכבד את דבקותך ואת מסירותך לעניין בכל הרצינות ובכל האחריות, את אשר אתה עושה מבחינת המאמצים שלך גם לזכור, גם להזכיר וגם לטפל באלה שעברו את השואה באירופה, במחנות, במחתרות ובכל דרך אחרת.

לפעמים אני אומר, שאולי מוטב היה לי אילו לא הייתי צריך לעמוד כאן ולהשיב ולהתנגד להצעת החוק, אבל אני צריך לראות את הדברים בראייה כוללת יותר.

אני גם לא בא בטענות אליך, ידידי חבר הכנסת שילנסקי, ולא אשאל את השאלה, למה במשך 15 שנה לא תיקנו את זה ואילו עכשיו זה עולה. אני באמת לא רואה בנושא הזה נושא של קנטרנות פוליטית או אופוזיציונית וקואליציונית. אני מאמין בכנות מחשבתך כאשר אתה מעלה את זה, ואני לא אשאל את השאלה הזאת, מבחינתי היא לא במקומה וזכותך להעלות את הדברים. אבל אני, כאמור, צריך לראות את התמונה הקצת יותר כוללת.

יש לנו בישראל גם נפגעים של מלחמות, גם נכי מלחמות ישראל, גם נכי תאונות עבודה, גם נכים כלליים, והמחוקק קבע הבדלים. ההבדלים האלה שרירים וקיימים. מנת הסבל יכולה להיות זהה אצל מישהו שחס וחלילה נפגע ונעשה משותק בתאונת דרכים ואצל מישהו שחס וחלילה נפגע ונעשה משותק בפעילות צבאית כזאת או אחרת. המחוקק לא רואה את הדברים כזהים, והוא הדין במקרה זה.

בהצעת החוק המונחת לפנינו מבקש חבר הכנסת דב שילנסקי ליצור השוואת זכויות מלאה בין נכי רדיפות הנאצים לבין נכי המלחמה בנאצים. כבר היום קיים שוויון בין נכי המלחמה בנאצים לבין נכי הרדיפות לעניין התגמולים, בכך שתגמולי שתי האוכלוסיות מוקבלים באופן בסיסי ברמתם ובדרכי עדכוןם לתגמולים הניתנים לנכי צה"ל. אני מדבר על תגמולים.

עם זאת, אין הצדקה עניינית להשוואה טכנית מלאה בין נכי הרדיפות, הסובלים ממחלות ומנכות – ואני לא מזלזל כהוא-זה בדבר הנורא שעבר עליהם ובהימצאותם במחנות במלחמת העולם השנייה –

לבין נכי המלחמה שלקחו חלק פעיל במערכה מלחמתית תוך סיכון חייהם ונפגעו או לקו בנכויות עקב כך.

ביטול ההבחנה עלול להוות גם תקדים להשוואת זכויות טכנית וגורפת אף לגבי אוכלוסיות נכים נוספות, וללא הצדקה עניינית.

ההוצאה התקציבית כיום למימון זכויות נכי רדיפות הנאצים מסתכמת בכ-150 מיליון ש"ח בשנה. למותר לציין, כי קבלת הצעת החוק שבנדון תחייב תוספת הוצאה הנאמדת בסכומים ניכרים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אפשר לדעת בערך כמה, אדוני השר?

שר האוצר א' שוחט:

לא, אני לא יכול לתת את המספר, אבל זה יחייב תוספת בסכומים ניכרים.

לאור האמור, אבקש מחברי הכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

אני רוצה לסיים ולהגיד, שגם אני יכול להבין שלא קל לשר האוצר, או למי שלא יהיה, לעמוד כאן ולהתנגד להצעת חוק כזאת. כולנו רוצים להכיר ומכירים בסבלם של אלה שעברו את השואה. אבל, כפי שאמרתי, המערכת החוקית יצרה הבדלים לא רק בתחום הזה אלא גם בתחומי הנכויות בתוך מדינת ישראל.

לכן אני מבקש מחבר הכנסת שילנסקי, מאדוני היושב-ראש ומחברי הכנסת להבין, שההתנגדות שלי להצעת החוק איננה באה בשום דרך שהיא לסמל מבחינתי איזה דבר המתייחס לכל מה שעבר עליהם, לסבל ולדברים הנוראים שהם עברו, ואולי אין עוד אנשים בעולם שעברו סבל כזה.

כאמור, המערכת החוקית במדינת ישראל יצרה בכל התחומים האלה הבדלים, גם בנכויות בתוך מדינת ישראל, בין אלה שנפגעו מסיבה א' לבין אלה שנפגעו מסיבה ב'. אני לא חושב שצריך כרגע לעשות את השינוי. לצערי הרב, עלולה להיות לו השפעה על המערכת כולה בקטעים אחרים של נכויות.

לכן אני מציע שלא לקבל את הצעת החוק ולהשאיר את המצב הקיים כפי שחוקק על-ידי הכנסת. תודה רבה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש כאן הצעת חוק מאוד רגישה, מאוד בעייתית. אולי אפשר שלא תהיה הצבעה היום ועד ההצבעה יהיה משא-ומתן בין מציע החוק לבין שר האוצר? יש בהחלט מקרים שבהם דוחים הצבעות על הצעות חוק כאשר מדובר בנסיבות מיוחדות במיוחד.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא מכיר את הפרוצדורה, אבל אני מוכן להסכים.

היו"ר ש' וייס:

בעניין זה אני מוכן להגמיש את הפרוצדורה.

שר האוצר א' שוחט:

אם כך, אני מוכן לשבת יחד עם חבר הכנסת שילנסקי ועם אנשי האוצר, ונראה בדיוק מה אפשר לעשות.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת שילנסקי, ואם תהיה לנו פה בעיה, יש לי גם גיבוי של ועדת הכנסת. זה עניין כל כך חריג. האם אתה מסכים להצעה של חבר הכנסת חגי מירום? ולא, נביא את הצעת החוק להצבעה בשבוע הבא.

שר האוצר א' שוחט:

אל תעשו מזה עניין פוליטי.

היו"ר ש' וייס:

אתה מוכן לשוחח עם השר? תעמוד לך הזכות להצבעה, כפי שאמרתי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מקבל את ההצעה לחפש יחד פתרון.

שר האוצר א' שוחט:

שבוע – זה לא מספיק.

היו"ר ש' וייס:

אם כך, שבועיים.

תודה רבה לשר האוצר. חבר הכנסת חגי מירום, אני מברך על היוזמה, כי אני הייתי מצביע עם חבר הכנסת שילנסקי.

חבר הכנסת שילנסקי, מכיוון שגם שר האוצר, הייתי אומר, הביע תמיכה מוסרית ברעיון, והתנגדות שנקרא לה פיסקלית, יש לנו שבועיים. תנהל אתו משא-ומתן, ויכול להיות שנגיע לאיזה הסדר ברמת התקנון, לשביעות רצונו של כל הבית. בסדר? ולא, עומדת לך הזכות להצביע.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

שר האוצר א' שוחט:

אני מודה.

הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון מס' 2), התשנ"ד-1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. מכיוון שהסעיף הקודם היה צריך להיות שסעיף שמביא לפנינו חבר הכנסת צחי הנגבי, והוא איחר בדקה, אני הקדמתי את שר האוצר. עכשיו יש לי הזדמנות לתקן את העניין. בבקשה.

מה שיעשה חבר הכנסת צחי הנגבי כיושב-ראש ועדת הכלכלה הוא זה: הוא יביא לפנינו הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון מס' 2), התשנ"ד-1993, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אין הסתייגויות להצעת החוק. בבקשה, אדוני.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מביא לכנסת בשם ועדת הכלכלה תיקון להצעת חוק ערי ואזורי פיתוח, תיקון שהובא למליאה ביוזמתו של חבר הכנסת דוד מגן והועבר לוועדת הכלכלה לאחר שהמליאה אישרה את ההצעה הזאת פה-אחד.

בוועדת הכלכלה היה קונסנסוס – מקיר לקיר, מכל גוני הקשת. הובעה תמיכה בבית בהצעת החוק הזו. היא חזרה למליאה, עברה קריאה ראשונה, גם כן ללא התנגדות, חזרה לוועדת הכלכלה, שוב זכתה שם בתמיכה גורפת, והיא מגיעה עתה לאישור בקריאה שנייה ושלישית כאן.

מה היא ההצעה? זו הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן, אשר כיהן בשעתו, כזכור, כשר הכלכלה והתכנון, והיא נולדה כנראה מן הניסיון שלו בנושא. ההצעה היא, שבראש ועדת השרים לחוק ערי ואזורי פיתוח יעמוד שר אחד, ולא שניים, כמו שקורה היום.

למעשה, העובדה ששני שרים מכהנים יחדיו בראשות ועדת שרים היא עובדה כמעט חסרת תקדים. לי לא ידוע על ועדה דומה שיש בה תקדים כזה.

ככל הזכור לי, המניע היה העובדה, שהוועדה הזאת הוקמה בעת כהונתה של ממשלת האחדות, כאשר הליכוד והמערך חילקו ביניהם באופן פריטטי כל נתח של עוגת השלטון. כאשר נקבע בשעתו שבראש ועדת שרים זו יעמוד שר אחד מן המערך, כמובן היתה חובה להביא לשוויון, שיהיה גם שר אחד מן הליכוד. אני חושב שהיו אלה אז השר נסים מהליכוד והשר יעקבי מהמערך. שניהם יחדיו אמורים לנהל את הוועדה הזאת.

כפי שידועים חברי לכנסת, יש משפט מפורסם: אין שני מלכים יכולים לשמש בכתר אחד. מניסיון החיים, זה בלתי אפשרי שבראש ועדה, ועוד ועדה חשובה כל כך – אין הגדרה מדויקת של הסמכויות, של היכולת לנהל את הישיבות, של היכולת לזמן את הישיבות, לקבוע את סדר-היום שלהן, ויש כאן מין עוול או עיוות מסוים בחוק, שמן הדין לתקנו.

לצערי, בעבר לא נמצא מי שיניף את דגל התיקון הזה. חבר הכנסת דוד מגן הביא בכנסת הנוכחית את ההצעה הזאת. אני מאוד מקווה שהיא תאושר ללא מסתייגים, כפי שהיה בישיבות הקודמות, גם של הוועדה וגם של המליאה.

חוק זה הוא חוק בעל חשיבות עליונה. קשה מאוד לממש אותו עקב הערפל באשר לשאלה, מי יוביל את הוועדה. יש לחוק הזה תפקיד חשוב ביותר בסיוע שוטף ואינטנסיבי לאוכלוסיות מצוקה בתחומי חינוך, הלוואות, סיוע בדיוור, סיוע במענקים לרשויות המקומיות המתחבטות בבעיות קשות מאוד, שרשויות של ערים גדולות אינן יודעות כמותן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, כל האומה שומעת את השיחה שלך.

רן כהן (מרצ):

מול האומה אנחנו נאלמים דום.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אנחנו מעוניינים להעביר את החוק הזה לפסים מעשיים. אנחנו מציעים שבראש הוועדה יעמוד שר הכלכלה והתכנון, שלמעשה אחת ממשימותיו העליונות היא לתרום לקידום הרווחה של האוכלוסייה בערי ובאזורי הפיתוח.

אני מבקש מן הכנסת לקבל הצעה זו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מודים קודם כול ליושב-ראש ועדת הכלכלה.

אנחנו מתחילים היום במנהג חדש – – –

דוד מגן (הליכוד):

כבר היה תקדים. חבר הכנסת חגי מירום החל בו.

היו"ר ש' וייס:

אם כך, אני חוזר עליו. כל מי שהצעת חוק שלו מגיעה לידי בשלות פרלמנטרית ולקראת הכרעה סופית, אנחנו מאפשרים לו ליטול במשך שלוש דקות חלק בדיון. זה מעשה יפה, משום שהחקיקה היא חלק מרכזי כל כך בחיים הפרלמנטריים שלנו, ואנחנו מבקשים בדרך זו לכבד את היזמים המצליחים.

חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה, שלוש דקות. כאמור, בעל ההצעה הוא חבר הכנסת דוד מגן, וזה מנהג מאוד יפה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך המוקדמת, אני מבקש, בטרם אדבר על הצעת החוק, להביע, אני מניח שבשם כולנו, זעזוע עמוק מאסון התעופה שהיה הבוקר מעל בית-קמה, כשמסוק התרסק, שלושה ישראלים נהרגו, ושני נוסעים נוספים, שזהותם עדיין אינה ידועה, אין יודעים מה עלה בגורלם.

לצד הבעת התנחומים למשפחות, צריכה הכנסת לקרוא לשר התחבורה להקים ועדת חקירה בעניין ולהביא את המסקנות מוקדם ככל האפשר לכנסת.

היו"ר ש' וייס:

בעניין התנחומים למשפחות, אנחנו מצטרפים, כולנו, מקיר אל קיר.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לעניין הצעת החוק, יושב-ראש ועדת הכלכלה היטיב להביע את הרעיון הגלום בה. אני חושב שהיום, עם אישור ההצעה, תגרום הכנסת לתיקון טעות קשה שהיתה לכנסת האחת-עשרה, כאשר מינתה שני יושבים-ראש לוועדת השרים לערי ואזורי פיתוח.

החל מהיום, בעזרת השם, יהיה שר הכלכלה והתכנון יושב-ראש ועדת ערי ואזורי פיתוח, ואני בטוח שבכך אנחנו ככנסת נתרום להבאת מזור ורווחה לתושבי ערי הפיתוח – והעתיד הקרוב כבר יוכיח.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, כאמור, אין מסתייגים, ואנו עוברים עכשיו להצבעה על הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון מס' 2), התשנ"ד-1993, בקריאה שנייה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד סעיף 1 – 21

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

21 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים – אושר בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנו מצביעים על הצעת החוק בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 22

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1993, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

הצבענו בהמונינו. מה לעשות עם חבר הכנסת זיסמן? איך נכניס אותו להיסטוריה של ההצבעה על החוק הזה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מבקש להוסיף את קולי בעד.

היו"ר ש' וייס:

אם כך, 22 פלוס חבר הכנסת עמנואל זיסמן – להבא, אנא שב במקומך – כלומר, 23 בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים.

אני מודיע שהחוק אושר. אני מודה ליזם, אני מודה ליושב-ראש ועדת הכלכלה, שדחף את ההצעה והביא אותה לסיום. תודה רבה, חברי הכנסת.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים)

(הוראת שעה), התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת א' גור)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת אפרים גור להביא לפנינו את הצעת חוק קס"ב, הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים) (הוראת שעה), התשנ"ב-1992. לאחר מכן תתייחס להצעה שרת העבודה והרווחה.

בבקשה, חבר הכנסת אפרים גור. חברים, תקשיבו, כדי שתדעו כיצד להצביע.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, עניינה של הצעת החוק המובאת כאן היום הוא להקנות כבוד אנושי ובעיקר להתחשב בקבוצת אוכלוסייה, שהיא הקבוצה הכי חלשה, הכי נזקקת, הכי מרירה, הכי מתקשה לקיים אורח חיים סביר בכבוד מינימלי, בקרב אוכלוסיית העולים.

הממשלה על משרדיה השונים, לרבות משרד העבודה והרווחה והמשרד לקליטת העלייה, גם היא בדעה, שכמעט אין כל סיכוי שעולים בגילים 45 עד 64 – וההצעה שלי מדברת על גילאי 55 עד 64 – ימצאו מקום עבודה בישראל. כבר לא מדובר על מקום עבודה לפי מקצועותיהם, אלא על כל עבודה שהם חפצים לעסוק בה ולפרנס את עצמם בכבוד.

במצב הקיים היום, הקבוצה הזאת מקבלת מהביטוח הלאומי הבטחת הכנסה בסכום שהוא פחות מקצבת זיקנה שגילאי 65 ומעלה מקבלים בישראל. נכון הדבר לפחות בשנתיים הראשונות לעלייתם לישראל.

אדוני היושב-ראש, מדובר באנשים שעבדו במהלך חייהם 30-40 שנה, חלקם עבדו במקצועות מכובדים, בתפקידים בכירים מאוד, ניהלו תאגידים גדולים מאוד, ניהלו מפעלים, ניהלו מחלקות גדולות במוסדות ממשלה. חלקם הגדול אף צבר זכויות פנסיה בארצות ברית-המועצות לשעבר, אך בהגיעם לישראל הם לא יכלו לגרור את זכויות הפנסיה שלהם לכאן, והם נשארו נטולי כל זכויות.

לא יעלה על הדעת, שאנשים שעבדו 30-40 שנה וצברו זכויות פנסיה, יגיעו לכאן, למדינת ישראל, ומחד גיסא יגידו להם: לפי החוק הקיים כאן, הזכויות שלכם לא שוות דבר. אתם נחשבים לכוח עבודה עד שתגיעו – הגברים לגיל 65 והנשים לגיל 60. אבל, מאידך גיסא, גם לא מציעים להם כל מקום עבודה אחר. וכאשר מחייבים אותם במצב זה להגיע פעמיים ושלוש פעמים לשירות התעסוקה כדי להירשם, כדי לבקש מקומות עבודה, מזכירים להם חזור והזכר את מצבם לאשורו.

אנשים אלה מתמרמרים מחדש כל אימת שהם צריכים להגיע לשירות התעסוקה, מתמרמרים מחדש על שהם לא יכולים לקבל שום הצעת עבודה, והם חייבים לחזור הביתה בפנים נפולות ובגו שפוף ועם מורל ירוד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אחרי ששכנעת את חבר הכנסת דראושה שלא יורדים מן הגולן, בבקשה לשבת.

מיכאל איתן (הליכוד):

ניסיתי לשכנע אותו שיתמוך במינוי שר ערבי, אבל לא הוא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

טוב, זהו. חבר הכנסת גור, נא להמשיך.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני הצעתי את הצעת החוק כהוראת שעה לחמש שנים, בהתחשב במצב האבטלה ובמצב התעסוקה כיום בישראל. הלוואי שכולנו ניחלץ מן המצב הזה, הלוואי שירווח למדינת ישראל ולא יהיה כלל צורך בהצעת חוק זו.

חברי כנסת מסוימים ששוחחתי אתם וביקשתי מהם לתמוך בהצעת חוק זו שאלו אותי והעירו לי, למה אני מבקש הקדמת קצבת זיקנה רק לאוכלוסייה של עולים חדשים. אני מודה שהצעה זו, מן הבחינה הזאת, מן ההיבט הזה, לוקה בחסר. אם היא תעבור בקריאה ראשונה, אני בוודאי לא אתנגד לכך שאזרחי ישראל גילאי 55 עד 64, שהם נטולי כל זכויות פנסיה, שאינם חברים בשום קרן, לא כזאת ולא אחרת, גם הם ייכללו בסוגיה הזאת, ברשימה הזאת.

מן הטעמים שהזכרתי כאן – הם בעיקר הומניים, אנושיים, אין כאן שום פוליטיקה, בוודאי לא פוליטיקה מפלגתית, הכול סבורים, גם בממשלה וגם באופוזיציה, שהקבוצה הזאת היא הקבוצה הקשה ומוכת הגורל יותר מכל קבוצה אחרת – מן הטעמים הללו, אם כולנו חפצים במשיכת מאות אלפי עולים נוספים ממדינות חבר-העמים וממקומות נוספים, אני מבקש להצביע בעד הצעת חוק זו בקריאה טרומית ולהעביר אותה להכנה לקריאה ראשונה לוועדת העלייה והקליטה. אם כבוד השרה תחשוב שיש להעביר זאת לוועדה אחרת – לא אתנגד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גברתי שרת העבודה והרווחה.

שימו לב שיוצאי ברית-המועצות לשעבר הם אצלי לפי חמש שנים, פיאטילטקה, נכון? אלה הרגלים משם.

שרת העבודה והרווחה תתייחס להצעה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת אפרים גור מבקש להקדים את תחילת הזכאות לקצבת זיקנה לעולה החדש ולקבוע שעולים חדשים יהיו זכאים לקצבת זיקנה כבר בגיל 55 לנשים ובגיל 60 לגברים.

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968, בדומה לשיטות הביטוח הסוציאלי הקיימות במערב – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסגור את הדלתות ולא לדבר בשולי האולם. אני פונה לציבור עובדי הכנסת לעשות את מלאכתם החשובה בשקט.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

– קובע כי גבר זכאי לקצבת זיקנה בגיל 70 ואשה בגיל 65, אולם אם הכנסתם אינה עולה על סכום הקבוע בלוח ב' לחוק, יהיו זכאים לקצבה כבר בגיל 60 לאשה ובגיל 65 לגבר.

בדברי ההסבר להצעת החוק מציע חבר הכנסת גור לקבוע, כי גיל הזכאות לקצבת הזיקנה לגבי עולים חדשים יוקדם לגיל הפרישה שבארץ המוצא. זאת, בהתחשב בכך שבמדינות שהשתייכו בעבר לברית-המועצות זכאית אשה לקצבת זיקנה בגיל 55 וגבר בגיל 60, ובהתחשב בקושי להיקלט בשוק העבודה בישראל בגילים אלה.

דומני, שמציע החוק, חבר הכנסת אפרים גור, לא היה מודע לכך, שמאז 1992 זכאים עולים חדשים לגמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980, בתום שנה מיום העלייה לישראל, כך שקיימת רציפות בהבטחת ההכנסה המינימלית לעולים שלא עלה בידם להיקלט בשוק העבודה מיום העלייה ואילך.

בשנת השהות הראשונה בישראל אחראי לעניין זה משרד הקליטה, ומתום אותה שנה נקלטים העולים החדשים במערכת הביטוח הלאומי.

אין כל הצדקה לקביעת כללים שונים לעניין הזכאות לקצבת הזיקנה לעולה החדש לעומת הכללים החלים על תושבי המדינה הוותיקים ששילמו דמי ביטוח במהלך כל שנות עבודתם בישראל. קביעת גיל פרישה מוקדם לעולה החדש ומתן קצבת זיקנה כבר בגיל 60 או 55 יחטיאו את המטרה ויהיה בהם משום יצירת אפליה שאין בה הצדקה.

לאור אלה, אדוני היושב-ראש, אני מציעה להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת גור, אתה רוצה לומר עוד משהו, או שנעבור להצבעה? חברי הכנסת, עוברים להצבעה. נא לא להפריע.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, אתה לא צריך להתנגד, השרה התנגדה, היא עשתה את מלאכתך.

עוברים להצבעה על הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים) (הוראת שעה), התשנ"ג-1992. נא לשבת, ההצבעה החלה. לא להדריך את המצביעים.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 19

נמנעים – 1

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה

לעולים חדשים) (הוראת שעה), התשנ"ג-1992, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

הצעת החוק הוסרה.

הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון – דיון בדלתיים סגורות).

התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו: הצעת חוק תק"ז – הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון – דיון בדלתיים סגורות), התשנ"ג-1993.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

מה קרה כאן? אנחנו ממשיכים. כאן כתוב שזו הצעה של חברי הכנסת יעל דיין ואבי יחזקאל. גם על ההצעה הזאת תשיב שרת העבודה והרווחה. ההצעה הוכנסה לסדר-היום בעקבות התחלה שהיתה אתמול והסכמה שההצעה תהיה היום, לכן זה עולה היום. בבקשה, חברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

זה נדחה מאתמול בהסכמה שזה יעלה היום.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה הסעיף?

היו"ר ש' וייס:

סגני יקרא את הסעיף.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש שהתחלף, כנסת נכבדה, למעשה הייתי צריכה לנמק את החוק הזה מהמקום, משום שהוא עבר אישור של ועדת שרים. מאחר שלא נרשם כך, אני מנצלת את זכותי לעלות על הדוכן, ואסביר את הצעת החוק בקיצור.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש לחזור על שם החוק.

יעל דיין (העבודה):

חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון – דיון בדלתיים סגורות), התשנ"ג–1993. אני מבקשת להבהיר, שהחוק הופיע אתמול לדיון בקריאה טרומית. שרת העבודה והרווחה ביקשה ממני ומחבר הכנסת יחזקאל לדחות את זה להיום מסיבות אישיות. זה היה אתמול מאוחר בערב, קיבלנו את בקשתה והעברנו את זה להיום.

אסתר סלמוביץ (צומת):

זה היה צריך להופיע פה.

יעל דיין (העבודה):

אולי זה עוד לא חולק לכולם. אני יכולה להמשיך, כבוד היושב-ראש?

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מבקש מכם לשבת.

יעל דיין (העבודה):

החוק מאפשר שבית-הדין לעבודה ידון בתלונות בשל הטרדה מינית, או בשל אפליה מחמת נטייה מינית, בדלתיים סגורות. התבקשתי על-ידי ועדת השרים לענייני חקיקה לקבל עלי את התוספת, שבית-הדין יחליט על דלתיים סגורות בהחלטה עצמאית שלו, כלומר, שההחלטה הזאת לא תיכפה עליו. התיקון הזה מקובל עלי. בית-הדין לעבודה יחליט בהתאם למקרה האם הוא מסכים לבקשה לדון במקרים האלה בדלתיים סגורות.

אני רוצה לציין, שמאחר שנגזר סעיף השוויון בחוק-יסוד: זכויות האדם, חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, על התיקונים שהושמו בו, הוא היום מורה הדרך היחיד השוויוני, המונע אפליה בשל מוצא, דת ומין, והיחיד שקיימת בו התוספת: "או בשל נטייה מינית", תוספת המקובלת היום במתקדמות בחוקות העולם.

בית-הדין לעבודה הוא הכתובת לסובלים בקידום, או בשיבוץ, או בקבלה לעבודה משום היותם הומוסקסואלים או לסביות. בית-הדין לעבודה הוא גם הכתובת למי שנפגעה, או נפגע במקום עבודתו מהטרדה מינית, וכך נוצלה סמכותו של המעביד שלא כחוק.

בשני המקרים, זה של הטרדה מינית וזה של נטייה הומוסקסואלית או לסבית, התחום הוא התחום הרגיש, הפגיע, האינטימי של צנעת הפרט. החברה בישראל עדיין – אומנם פחות ופחות – שרויה בפיגור של סטיגמות ודעות קדומות, ההופכות את הניצול בתחומים האלה לאפשרי, ולכן התלונות הן כה מועטות.

אנחנו מבקשים לסגור את דלתות בית-הדין לעבודה במקרים האלה, לפי בקשת התובע ובהסכמת בית-המשפט, כדי לאפשר יותר תלונות, דין צדק בתחום העבודה, ולמנוע אפליה בשל נטייה מינית או בשל הטרדה מינית. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. גברתי שרת העבודה והרווחה, השרה אורה נמיר, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988, נקבעה הטרדה מינית הן כעבירה פלילית והן כעילה לתביעה אזרחית. בשל אופיים המיוחד של ההליכים המשפטיים הקשורים בנושא ההטרדה המינית, הרגישות המרובה הכרוכה בהם והחשש מחשיפת זהותם של המתלוננים על ההטרדה המינית, יש היגיון בהצעה שהדיון בתביעה בעניין הטרדה מינית יהיה בבית-הדין לעבודה בדלתיים סגורות.

כמו-כן נראים לי יתר סעיפי ההצעה, שלפיהם רשאי בית-הדין לעבודה להתיר נוכחות בבית-הדין רק לאנשים שמצא לנכון, וכן שכל פרסום בעניין זה ייעשה ללא פרטים העלולים להביא לזיהויים של עד או תובע בתביעה כאמור, אלא אם בית-הדין לעבודה הרשה זאת.

אומנם קיימת כבר היום הוראה בסעיף 68 לחוק בתי-המשפט, החלה גם על בית-הדין לעבודה, ולפיה רשאי בית-המשפט להחליט על דיון בדלתיים סגורות לשם הגנה על עניינו של מתלונן או נאשם בעבירת מין. אולם, הוראה זו אינה מכסה את כל המקרים, כגון מקרים שבהם קיימת אומנם הטרדה מינית אך קשה להוכיח "עבירת מין", או במקרים של תביעה אזרחית.

ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה לתמוך בהצעת החוק הנדונה של חברי הכנסת יעל דיין ואבי יחזקאל, בתנאי ששיקול הדעת יהיה בידי בית-הדין לעבודה. אני שמחה לציין כי מציעי הצעת החוק הסכימו לתנאי זה.

לאור כל הנ"ל אני תומכת בהעברת הצעת החוק הנדונה, של חברי הכנסת יעל דיין ואבי יחזקאל, לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך, גברתי. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון דיון בדלתיים סגורות), התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

בעד 22, אחד נמנע, ללא מתנגדים. אני קובע שהצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון – דיון בדלתיים סגורות), התשנ"ג–1993, נתקבל ויועבר להכנה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה. אני מודה לכולכם.

הצעת חוק העבודות הציבוריות, התשנ"ב–1992

(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים, רבותי חברי הכנסת. הצעת חוק קס"ז, הצעת חוק העבודות הציבוריות, התשנ"ב–1992, של חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לכנסת הצעת חוק קס"ז, הצעת חוק העבודות הציבוריות, התשנ"ב–1992.

אני מבקש להציע, שבכבישים עירוניים ובין-עירוניים לא יוכלו להתבצע עבודות הרחבה במשך שעות היום. עבודות אלה גורמות לפקקים גדולים מאוד ונזק לנהגים. אני מציע שעבודות בכבישים עירוניים ובין-עירוניים יתבצעו בשעות הלילה בלבד, בין השעות 22:00–21:00 ל-06:00, כפי שזה קיים באירופה ובארצות-הברית.

אני מציע שבמקרים יוצאי דופן כל עבודה שתתבצע ביום תיעשה באישור הממונה על המחוז. אפשר יהיה לקיים עבודות רק אם הממונה על המחוז של משרד הפנים רואה ומאשר שאין שום בעיה או עיכוב לנהגים בפקקים.

ידידי חברי הכנסת, אני רוצה לציין, שבעבר, כמו היום, מספיק שעבודה מתבצעת במשך חמש דקות בכביש תל-אביב-ירושלים, בשעות היום, כדי שייוצרו פקקי תנועה באורך קילומטרים. הדבר הזה גורם סבל לנהגים בכל רחבי הארץ.

כביש-גהה, הכביש לבאר-שבע, הכביש לירושלים, דרך-חיפה – – –

היו"ר ס' טריף:

יש כבישים שגם בשעות הלילה יש בהם פקקים.

דוד מנע (הליכוד):

הרבה פקקים נגרמים בגלל העבודות האלה. דבר נוסף, אנחנו שומעים שבכביש-גהה, למשל, מתבצעת עבודה מסוימת, וכבר נגרם נזק ונוצרים פקקים לאורך קילומטרים.

אני מציע בהזדמנות זאת, שבכל מקום בארץ שבו תתבצע עבודת סלילה יהיו חייבים בתימור נוסף, על מנת שלא לבלבל את הנהגים בכל רחבי הארץ, מקריית-שמונה שבצפון ועד אילת שבדרום. הרבה עבודות סלילה, הרבה הרחבות – פחות תמרורים. זה מבלבל את הנהגים, זה גורם צרות צרורות, ויש הרבה תלונות. אני מציע להשקיע מאמצים גדולים מאוד בהרחבת התימור, בהרחבת הרימזור, בהרחבת התאורה, כדי שנהגים לא יתבלבלו בנהיגתם.

דבר נוסף, אני חושב שהגיע הזמן להתחיל בפרויקט ארצי של תחנות רענון לנהגים בכל הארץ, כמו שזה קיים באירופה ובארצות-הברית, תחנות רענון שבהן אנשים יוכלו לחנות, לנוח ולא להירדם בעת הנהיגה. לצערי, הרבה תאונות דרכים נגרמות בשל חוסר עירנות של נהגים.

כמו-כן, אני מציע שבכבישים מסוימים יהיה צוות פינוי. אם נגרמת תאונה, מייד יוציאו את הרכב. בשבועיים האחרונים יש בכביש-גהה כל בוקר פקקים אדירים. מדוע? פה נתקעה משאית, ושם תאונה קטנה. עד שמגיעים אנשים לחלץ את המכונית שנתקעה, חולף זמן.

רבותי, הנהגים ברחבי ישראל סובלים. הפקקים נגרמים בשל דברים אובייקטיביים, אשר אפשר להימנע מהם. אבל, יש דברים שאנחנו בהחלט יכולים למנוע אותם. יש דברים שאנחנו בהחלט יכולים לצמצם, וזו אחת הדוגמאות.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צריך לסייע לנהגים בכל מקום שאנחנו יכולים. לפעמים זה בלתי נסבל לנסוע בכביש בין-עירוני, וכאשר אתה מגיע למוקד הפקק, אתה רואה שעומד טרקטור או נעשה שיפוץ קטן של כביש במשך שעות היום, לפעמים גם בשעות שיא התנועה.

אני חושב שזו הצעה שיכולה להתקבל על דעת כולם – שלא יבצעו עבודות בכבישים עירוניים ובין-עירוניים בשעות השיא, אלא בלילה, עם תאורה, כפי שקיים ברוב המדינות המתוקנות. אני קורא לחברי הכנסת לסייע ולהעביר את הצעת החוק כדי לעשות סדר בנושא הזה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. אדוני שר הבינוי והשיכון, השר בן-אליעזר, בבקשה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לי אין צל של ספק שכוונתו של חבר הכנסת דוד מנע בהצעת החוק הזאת טובות ביסודן, אבל יש לי תחושה והרגשה שהוא לא הביא בחשבון כמה וכמה היבטים, ואני בוודאי רוצה לנתח שורה של נושאים עקרוניים שיש להם נגיעה להצעת החוק הזאת.

הדבר הראשון הוא כלליותה של ההצעה. בניסוח שהובא לידיעתי נאמר: "לא יתבצעו עבודות ציבוריות בדרכים עירוניות ובין-עירוניות במשך שעות היום". יש להבדיל בין העבודות הציבוריות השונות.

ניתן להניח, שההצדקה להבאת הצעת החוק הינה הצפיפות בכבישים והנזק הכלכלי הנגרם למשק ולמשתמשים בכבישים, כתוצאה מעיכובים בגין עבודות ציבוריות. חלק גדול מהעבודות הציבוריות אינו מפריע כלל לתנועת כלי הרכב, חלק אחר מפריע אך במעט וחלק נוסף מפריע מאוד. יש למקד את ההצעה אך ורק בחלק שמפריע מאוד.

החלקים שאינם מפריעים לתנועה כלל, או מפריעים אך במעט, כוללים, בין היתר: עבודות פיתוח וסלילה חדשה; עבודות הרחבה של כבישים קיימים, כאשר עיקר העבודה נעשה מחוץ למסלולים הקיימים, לרבות המחלפים; עבודות בכבישים לא-ראשיים דלילי תנועה; עבודות בחלק מהכבישים הראשיים בשעות שאינן שעות שיא, כאשר ממילא נסללת דרך עוקפת להטיית התנועה לצורכי ביצוע.

ההיבט השני העקרוני הוא התועלת המוגבלת שבהצעת החוק המוצעת. בגלל אופי העבודות הציבוריות, לא ניתן למנוע הפרעות לתנועה בכבישים ראשיים, גם כאשר העבודות נעשות בלילה בלבד. בחלק לא קטן מהעבודות יש צורך לפתוח כבישים קיימים, לסלק חומרים, להחליף חומרים קיימים בחדשים, להדק את השכבות השונות, לרסס ולבסוף לרבד בשכבות בטון-אספלט ולסמן את הכביש מחדש; וכן צביעה ותימרוור. תהליך זה מתמשך בדרך כלל כשבוע ימים, בקטעים באורך מינימלי של כחצי ק"מ, הנסגרים לתנועה. רק את ביצוע שכבות הבטון-אספלט העליונות ואת סימון הכבישים ניתן לבצע בלילה ולהימנע מהפרעות לתנועה; רק בשלב הסופי של העבודה. אגב, את זה, למשל, אנחנו עושים בלילה.

הנושא השלישי הוא הפגיעה הכלכלית הקיימת בהצעת החוק. החוק המוצע יגרום לעליית מחירי העבודות הציבוריות, מאחר שתעשיית הכבישים כוללת בתוכה מפעלי אספלט, מחצבות ומפעלי בטון, אספקת חומרים, הפעלת ציוד בשטח, כוח אדם מינהלי, פועלים, מפקחים, אנשי מע"צ ורשויות.

מפעלי האספלט והבטון אינם מסוגלים לייצר חומרים למלאי, מאחר שהמוצרים שלהם חייבים להגיע לאתר סמוך למועד ייצורם. התוצאה הבלתי-נמנעת של מעבר לעבודות לילה הינה התייקרות של החומרים וכוח האדם בכל העבודות הציבוריות.

נוסף על האמור לעיל, החוק מצמצם את שעות העבודה האפשריות לפרק הזמן שבין 06:00 ל-22:00 – שמונה שעות. אלה שעות מעטות למדי, וזה עומד בסתירה מוחלטת למגמה הקיימת כיום, של הרחבת מסגרת שעות העבודה לביצוע עבודות בכבישים. אגב, ברוב המכריע עובדים 24 שעות. בגלל הגדלת התקציבים לכבישים, נמצא ענף זה במגבלות כושר ביצוע, ואת זה אפשר לפתור על-ידי הוספת שעות ולא על-ידי קיצוצן. מע"צ פועלת כיום באופן סלקטיבי בחלק מהפרויקטים בשעות הלילה. נוסף על כך, ייעשה ניסיון גם לחייב קבלנים לעבוד בשתי משמרות. על זה אני עובד עכשיו.

מגבלת עבודות הלילה משפיעה גם על אספקת תערובות האספלט, בהתאם למפרט הכללי של כבישים במע"צ. לא תותר – כך כתוב – אספקת תערובת אספלט כאשר טמפרטורת האוויר באתר פיזורה פחות מ-10 מעלות צלסיוס, פרט לתערובת המיועדת לשכבות בעובי גדול יותר מ-30 מ"מ, אשר יותר לספק כשטמפרטורת האוויר מעל 5 מעלות צלסיוס". העבודה בלילה לא תאפשר פיזור אספלט בלילות קרים, אשר כוללים למעשה את כל החורף, ובאזורים מסוימים של הארץ גם בחלק מהקיץ.

אחרון אחרון, הפגיעה באיכות המוצר. ללא שום ספק, עבודות הבקרה של המוצרים, ובאופן מיוחד עבודות הגימור של הכביש – ריבוד וסימון – רגישות מאוד לתנאי העבודה. ראות טובה מאפשרת בקרה ועמידה בדרישות המפרטים, ובאופן מיוחד – את עבודתם של המפקחים. למע"צ יש ניסיון בעבודות לילה, ובמקרים לא מעטים היתה לכך השפעה על טיב המוצר הסופי.

אחרון, דיברת על בטיחות בעבודה. תנאי בטיחות הנסיעה בלילה שונים מאשר ביום. אומנם יש כללים ברורים בנדון, אבל אין בהם כדי לגרוע את הסיכון הנוסף הכרוך בעבודות לילה, הן לתנועת כלי רכב, הן לעובדים של המערכת המבצעת את העבודות.

לכן, אני מבקש, אדוני היושב-ראש, להסיר את הצעת החוק.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני. אנחנו ניגשים להצבעה. אנחנו מצביעים, רבותי חברי הכנסת, על הצעת חוק העבודות הציבוריות, התשנ"ב-1992. מי בעד, מי נגד – נא להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 24

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק העבודות הציבוריות, התשנ"ב–1992, נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אלה התוצאות: בעד – 16, נגד – 24, ללא נמנעים. אני קובע שהצעת חוק העבודות הציבוריות, התשנ"ב–1992, לא התקבלה.

הצעות לסדר-היום שמירה על קברים עתיקים ליד תל-שבע ועל בית-הקברות המוסלמי

ביפו

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: שמירה על קברים עתיקים ליד תל-שבע ועל בית-הקברות המוסלמי ביפו; הצעות לסדר-היום מס' 2617 ו-2627. חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, שוב אנחנו נזקקים לדון בסוגיה שעניינה שמירה על כבוד האדם במותו ושמירה על רגשות דת ומסורת.

למען האמת, המחוקק נתן את דעתו על כך כבר לפני שנים וקבע בחוק העונשין, התשל"ז–1977, בסעיף 170: ההורס, מזיק או מחלל מקום פולחן, או כל עצם המוחזק מקודש לקהל אנשים, בכוונה לבזות דתם, או ביוזעין שהם עשויים לראות במעשה זה עלבון לדתם, דינו – מאסר שלוש שנים. או, בסעיף 172 בחוק העונשין אומר המחוקק: הנכנס שלא ברשות למקום פולחן או קבורה או למקום שיוחד לצורכי לווית המת או לשמירת עצמותיו של מת, או נוהג במת שלא בכבוד, או גורם הפרעה לאנשים שנתקהלו ללוויית המת, והכול בכוונה לפגוע ברגשותיו של אדם או לבזות דתו, או כשהוא יודע שהדבר עשוי לפגוע ברגשותיו של אדם או לבזות דתו, שוב – דינו מאסר שלוש שנים.

למען האמת, אדוני השר, היינו יכולים להסתפק בחוקים אלה על מנת לעשות סדר חדשות לבקרים ולהעמיד לדיון את אלה אשר פוגעים בכבוד המת וברגשי דת ומסורת. אבל, מה לעשות והפרשנות הניתנת לחוקים אחרים – אינני יודע מי החליט על כך – גוברת על החוק המפורש, חוק העונשין.

בחוק העתיקות, התשל"ח, שהוחלף בעצם בחוק רשות העתיקות, התשמ"ט, נאמר בהגדרה: נכס, בין תלוש ובין מחובר, שנעשה בידי אדם לפני שנת 1700 לספירה הכללית, הוא נכס ששייך לרשות העתיקות – ועל סמך הפסקה הזאת בחוק, אדוני השר, אדוני היושב-ראש, מרשים לעצמם אנשי רשות העתיקות להיכנס ולחלל קברי ישראל, שלפי דעתם נקברו בהם אנשים לפני שנת 1700.

ואני שואל: בהגדרת החוק נאמר במפורש "נכס שנעשה בידי אדם". מאימתי אנחנו מחשיבים לפי החוק אדם שקבור, מת, כנכס שנעשה בידי אדם? זאת פרשנות שנתנו לעצמם אנשי אגף העתיקות, והם מרשים לעצמם לעשות ככל העולה על רוחם. אני חושב, שלו היינו נותנים פרשנות אמיתית והיינו אומרים להם: רבותי, זה איננו נוגע לכם, זה איננו נכנס לתוך חוק העתיקות, המקנה לכם זכות לטפל בעתיקות, ותעזבו את המתים לנפשם ותתנהגו בכבוד – כי אז היינו מסיימים את הפרשה. אבל, מה קורה? חדשות לבקרים, אלה המיוחסים לפרש את החוק נותנים את הפרשנות שלהם, וכך קרה בתל-שבע.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שבתל-שבע לא רק שהם עברו עבירה על החוק, אלא כדרך שעבירה גוררת עבירה, הם גם שיקרו. כאשר מנכ"ל משרד החינוך פנה אליהם ואמר להם: מדוע אתם עושים כך? הם אמרו: היו שם רק שלושה קברים, ולא עשינו דבר. למען האמת, וכפי שאנחנו ראינו בעצמנו, הם חפרו תשעה קברים והוציאו את העצמות. ואז, במקום שהמשטרה תגיע ותמצה אתם את הדין בעניין הזה, היא מנעה מאזרחי מדינת ישראל שרצו לשמור על החוק לעשות זאת.

אני רוצה לומר דבר נוסף. אדוני השר, טוב שאתה עונה. אני חשבתי ששר החינוך יענה, אבל יש לי גם בשבילך סיפור מאוד מעניין.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

בזמן האחרון אני עונה – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה בסדר, אתה עונה עם הרבה הומור, ואני מקווה שתאמר דברי אמת, ולפעמים תסכים, אף שאתה עונה בשם הממשלה. הנה אני אספר לך עובדות, עובדה שהיתה אתמול.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני שמח שאתה הפכת להיות גם פרקליטם של ערבים מתים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ראשית, אני מוכן להיות גם פרקליטם של ערבים מתים, כי יש לנהוג כבוד גם בערבים מתים. אני רק רוצה לומר לך, שבנשר אכן עשיתם כך. בנשר אתם שעיתם לבקשה בשם הערבים המתים, אותו שיח' שעל שמו עושים כל מיני מעשי נבלה, אבל הוא אדם מת והוא קבור בנשר, ואתם, כנראה, מסכימים לעשות עיקוף של הכביש כדי לשמור על כבוד בית-הקברות שם, ואני מכבד אתכם על כך, גם אם אלה ערבים מתים. אבל תרשה לי לדבר גם על יהודים מתים.

הנה נמצאו קברים בצומת גבים, ליד שדרות, זה היה כבר בשבוע שעבר, והיה סיכום שאנשיך במע"צ, אתמול בבוקר, ייפגשו בשעה 09:00 עם הרבנים במקום, עם אנשי הציבור, ויתאמו אתם כיצד לפתור את הבעיה. הגיעו לשם הרבנים ואישי הציבור המלווים אותם על מנת להיפגש עם אנשיך במע"צ. הגיע לשם האיש ממע"צ, מנהל המחוז, עם בולדוזרים, ונתן הוראה. במקום לדבר עם הרבנים, הוא נתן הוראה: תעלו על השטח ותכסחו את כל השטח כדי שלא תהיה עוד בעיה.

אני נכנסתי לוועדת הכספים כאשר אתה ישבת שם אתמול עם מנכ"ל מע"צ והוצאתי החוצה את מנכ"ל מע"צ ואת סגנו, והם דיברו בטלפון לאיזה מקום, הטלפון לא הגיע אליהם. לאנשינו היה פלאפון במקום, דיברו בפלאפון ונתנו להם הוראה להפסיק. שלוש פעמים נתנו הוראה להפסיק, ואנשיך במע"צ שהיו במקום לא האזינו להוראתם והמשיכו, עד הפעם הרביעית. בפעם הרביעית הם סוף-כל-סוף הפסיקו, לאחר שהם גילחו קברים מספר במקום, ואלה הם קברים של יהודים, קברים של בני אדם, שהיה צורך לנהוג בהם בכבוד.

לכן, מה שקורה כאן הוא, שקודם עושים, ואומרים: חבר'ה, תגמרו את העסק לפני שהחרדים האלה מגיעים, אחר כך זה יהיה סיפור היסטורי, תגמרו מהר. כך נתנו הוראה אנשים, מנהל המחוז שאינני רוצה להזכיר את שמו ברבים, אבל אתה תוכל לשאול ולדעת מי הוא, והוא נתן הוראה: תגמרו את העניין הזה. והעסק הזה חוזר על עצמו חודשות לבקרים.

אני חושב, שאם אנחנו רוצים להיות חברה שמכבדת את עצמה, ניקח באמת דוגמה מהסיפור של נשר. אני מכבד אתכם על כך שהתחשבתם בקברו של אדם, שאינני יודע אם הוא אשם במעשי החבלה של אלה הנקראים על שמו, אבל נהגתם שם בכבוד בבית-הקברות המוסלמי, ולא רק שם.

בעניין זה אני יכול לצטט לך דברים בשם אבראהים נימר חוסיין, יושב-ראש ועד הרשויות המקומיות הערביות. לדבריו, הצליחו לפתור בעיות, כמו זו שהתעוררה במועצת נשר, בעפולה, בטבריה ובשטח המועצה האזורית חוף-הכרמל. זה יפה, זו דוגמה יפה. אני רק מבקש שינהגו כך בכל קברי בני אדם, לרבות קברי ישראל, לנהוג בכבוד, כפי שגם החוק מחייב אתכם.

אחת ולתמיד צריך לומר לאנשי רשות העתיקות, שקברים אינם נכסים שנעשו בידי אדם, זה לא שלהם, זה שייך לקבורים עצמם, לעם ישראל כולו, לכבוד שלנו, שלי ושלך, וכך צריך לנהוג בהם.

ואם יש לפעמים צורך לעשות עיקוף בכביש או לעשות איזה מעשה של עצירת העבודה, כך צריך להתנהג, זו צריכה להיות הנורמה הקבועה, ולא שתמיד יצטרכו להזעיק ולעשות הפגנות ולהשתמש באלימות, במאסרים. אם יש לאסור מישהו, יש לאסור את אנשי רשות העתיקות, שהם עבריינים, עוברים על החוק, ובצר להם משקרים. אתמול הם פשוט שיקרו במצח נחושה למנכ"ל משרד החינוך.

לכן, אני בהחלט מבקש שנשים סוף לדבר הזה, שתמיד מטריד אותנו, מטריד את כולנו. הבה נכבד את מתינו, וכך, אני חושב, נכבד גם את החיים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה, חבר הכנסת רביץ. חבר הכנסת רפאל פנחסי, בבקשה. אדוני השר, אתה תעלה מייד אחריו.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי להעלות כהצעה דחופה לסדר-היום את נושא הפגיעה בבית-הקברות המוסלמי ביפו, וכמובן, יש לזה גם השלכות לגבי פגיעה בבתי-הקברות ובקברים של היהודים. אומנם בג"ץ – – –

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

חייל ששירת בצבא – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הייתי בצה"ל.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

לא אתה – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הדברים לא שייכים זה לזה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

זה כן נוגע – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל זה לא יפה, זו פשוט דמגוגיה. אם זו התשובה, מוטב שלא תענה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

לא, אני אענה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תענה לי, אבל אם זאת התשובה, מוטב שלא תענה, אני מכיר דמגוגים טובים ממך.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רביץ, אדוני השר, אני מבקש.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

בזה אתם מצטיינים ממני.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, אולי תואיל בטובך.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני חוזר על מה שהתחלתי לומר. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי להעלות כהצעה לסדר-היום את הנושא של הפגיעה בבית-הקברות המוסלמי ביפו. כמובן, כמו שאנחנו רוצים להגן על האתרים הקדושים ועל בתי-הקברות של היהודים, כך אנחנו צריכים לנהוג גם לגבי עדות אחרות.

אומנם ידוע לי שבג"ץ דחה השבוע את בקשת חברי המועצה האסלאמית העליונה של יפו, שתבעו להורות לשר השיכון למנוע אפשרות ש"חלמיש" תקים פרויקט בנייה על שטח שלטענתם הוא בית-קברות מוסלמי, אתר הקדוש למוסלמים ולאסלאם.

על מדינת ישראל וזרועותיה לקבוע, אחת ולתמיד, שאין לפגוע במקומות מקודשים לכל דת, למוסלמים ועל אחת כמה וכמה ליהודים. לצערנו, אין למסד רגישות הראויה בתחום זה.

עם זאת, גם אם חוקית אין מקום להתערבות בג"ץ, הרי מדובר בנושא שיש לפעול בו מתוך שיקול דעת והתחשבות מרבית ברגשות תושבי יפו המוסלמים.

ולא רק הנושא של המוסלמים ביפו. למשל, בנשר יש ציון קבר – – –

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

חבר הכנסת רביץ דיבר על זה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

שנינו הגשנו הצעות לסדר-היום. שנינו מעלים את הנושא. אחד מקביל לשני.

גם שם יש ועדה שמנסה למצוא פתרון. אני חושב שאנחנו חייבים למצוא פתרונות, וכמו שהיהודים דורשים זאת הן בארץ והן בחוץ-לארץ, אנחנו חייבים להשתדל שלא לפגוע בבתי-קברות. אנחנו צריכים להיות רגישים גם לדתות אחרות.

לצערי, אמר את זה קודמי, חבר הכנסת הרב רביץ, אנחנו עדים באחרונה לכך שהארכיאולוגים להוטים לחטוף כדי לעשות מחקר. בשם המחקר מותר להם לפגוע בכל קבר. אולי החוק עומד לצדם, אבל בימים האחרונים, השבוע אנחנו שומעים מה קרה עם העצמות שהוצאו ממתחם ממילא. העמיסו משאיות, לא עצם אחת או שתיים אלא שקים מלאים עצמות. יש ויכוח אם זה שייך לנוצרים, אם זה שייך ליהודים, מה היה בעבר, לפני 1,300 שנה, ומה צריך לעשות אתן. העצמות האלה היו מונחות במרתפים של אותם ארכיאולוגים במשך חודשים רבים ולא הגיעו לקבורה. ואותו דבר קורה בימים האחרונים בצומת-גבים, שחבר הכנסת הרב גמליאל היה צריך להתערב אישית כדי למנוע מעצרים, התגרות, מלחמות בין יהודים. אותו דבר בצומת תל-שבע.

אני פונה לכבוד השר, אנחנו חייבים לכבד את המקומות המקודשים לנו ואת המקומות המקודשים לאחרים. מי שלא מכבד את מורשתו ואת עברו ההיסטורי, ובכלל זה שמירה על ישני עפר – אין לו זכות להוזה ואין לו קיום. כוחנו בהיסטוריה שלנו. הכול כמובן קשור באמונתנו בחיי נצח, בעולם הבא ובתחיית המתים. אוי לאומה שלא מכבדת את אתריה ההיסטוריים כמו בתי-עלמין. אפילו הגויים מבינים זאת. מובארק נענה לפניית מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א בנושא כיבוד בית-העלמין במצרים, וכשהיו צריכים לסלול שם כביש, הוא נמנע מלעשות זאת עקב פנייתו של מרן הרב עובדיה יוסף, כדי שלא לפגוע במקומות רגישים של היהודים.

אם אנחנו פה בישראל לא נקפיד שלא לפגוע באותם אתרים של המוסלמים או עדות אחרות, וכל שכן שלנו, איך אנחנו יכולים לבוא ולתבוע את זה מאומות העולם?

לכן, הכנסת צריכה לתת את דעתה ולדון בעניין – איך אפשר למנוע פגיעה באתרים ובבתי-קברות הן של יהודים והן של בני דתות אחרות. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך מאוד. אדוני השר בנימין בן-אליעזר, בבקשה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתחייב בפני הכנסת שנעשה, ואני אעשה כל מאמץ כדי שלא לפגוע בשום קבר, בין של יהודי, של יהודי שלא מוכר כיהודי, בין של ערבי, או של נוצרי. אעשה כל מאמץ.

אני גם שמח על הדוגמאות שעליהן דיבר הרב רביץ, שאומנם היינו מוכנים לא רק לגלות הבנה, כי זה טבוע בדמנו; אלה הן ההוראות וההנחיות שלנו.

צר לי, אינני אחראי לא לארכיאולוגים ולא לאגף העתיקות. אני הייתי מציע לפנות לשר החינוך והתרבות במכתב מפורט.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עשיתי את זה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

היות שאני מכיר חלק מהאנשים, קשה לי להשלים עם הציונים שהם קיבלו פה, עבריינים או לא עבריינים. אני הייתי מציע לכל חבר כנסת, ובכלל זה לחבר הכנסת רביץ, שאם יש לו ספק לגבי שר או חבר כנסת, וודאי פקיד ציבור – לגשת למשטרה ולהגיש נגדו תביעה פלילית. אני חושב שזה הדבר הכי פשוט. אין בעיה עם זה.

אנחנו עושים כל מאמץ כדי לטפל בנושא זה בצורה הכי מסודרת וראויה לנו ולעברנו. קשה להאמין שאני, כיהודי מסורתי, אתן יד לאפשרות שירמסו קברים או ימחקו אותם.

אני אשמח לקבל מהרב רביץ את פרטי המקרה של אתמול. אני יודע שתוך כדי הדיון אתמול הוצאו אנשים. אם יתחזרר שנעשה כאן משהו בכוונה, אם יוכח שהאיש עשה בכוונה, אני מבטיח שאותו איש לא ישרת בתפקיד הזה.

להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רביץ. העיירה תל-שבע הינה אחת העיירות הבדואיות בנגב המתוכננת לאכלוס הבדואים. שכונה 36 היא אחת השכונות בתוך העיירה, אשר תוכננה ופותחה לשם הקצאת מגרשים, ולראיה – עד עתה נרכשו 41 מגרשים ונבנו 32 בתים.

במהלך הבנייה התגלו אתרי עתיקות, ולכן הופסקה הקצאת יתר המגרשים.

אני מתכבד לקרוא סיכומי דברים שנעשו בפרקליטות במדינה, אנחנו מדינת חוק.

סיכום פגישה מיום 28 ביוני 1993. נוכחים: עורך-הדין בר-סלע מרשות העתיקות; עורך-הדין מוזס ממינהל מקרקעי ישראל; יועץ משפטי במשרד האוצר; הממונה על התקציבים במשרד האוצר; ומר בבאי, יושב-ראש מינהלת הבדואים בדרום. סוכם כי מינהל מקרקעי ישראל יעביר בשנת 1993/94 סך של 5 מיליוני שקלים עבור פיתוח וחפירות הצלה במגרשים שיוקצו לתושבי השכונה.

משרד הבינוי והשיכון, אשר מופקד על פיתוח התשתיות, יהיה בקשר עבודה עם רשות העתיקות, אשר תפקח על ביצוע התשתיות, זאת כדי שתכנון שכונה 36 יתבצע כמתוכנן במהלך 1993/94.

בתאריך 28 ביולי 1993 הועברה למר דב נחילאי, מנהל רשות עתיקות מרחב דרום, רשימת המשתכנים שרכשו מגרשים ומצב הבנייה.

בתאריך 27 בספטמבר 1993 הועברה לרשות העתיקות התחייבות על סך מיליון שקלים עבור ביצוע סקר בשכונה הנ"ל, כמקדמה.

בתאריך 17 באוקטובר 1993 הועבר לרשות העתיקות תרשים של שלושה מגרשים ריקים שלא הוקצו והעמדנו לרשותם למען חפירות הצלה.

בתאריך 31 באוקטובר 1993 ניתנה התחייבות כספית לתשלום מיליון השקל מקדמה לרשות העתיקות עבור חפירות הצלה.

בתחילת חודש נובמבר התקיימה פגישה בפרקליטות המדינה והוחלט, שכל תוכניות הבנייה החדשות של המגרשים יועברו לרשות העתיקות לבדיקה.

ידוע לנו שרשות העתיקות החלה בעבודות חפירות בשטח ונמצאו ממצאים ארכיאולוגיים.

היום, ממש הבוקר, נמסר לי מרשות העתיקות, כי הגיעו להסדר עם הגורמים הנ"ל והעבודה תחודש. המינהלת ומשרד הבינוי והשיכון יפתחו את השכונות הנ"ל בשנת 1994 על-פי התוכנית, אשר תתואם ותסוכם עם רשות העתיקות.

לגבי ההצעה השנייה, של חבר הכנסת פנחסי, ובכן, אתה נגעת בחלקה שיש לה היסטוריה לא של יום ולא של יומיים, של שנים רבות. החלקה הזו רשומה בפנקסי המקרקעין כבית-קברות, כאשר רישום זה בוצע בזמן המנדט וסוג הקרקע מוגדר – ווקף. הרישום המקורי היה על שם המועצה המוסלמית העליונה של יפו.

בשנת 1988 הועברה הבעלות בחלקה בפנקסי המקרקעין על שם רשות הפיתוח.

ב-29 במאי 1986 אושרה סופית תוכנית מתאר מס' 1909, שינוי מס' 1 לשנת 1987, לתוכנית מתאר 460, אדמות כפר-שלם, שכונה מ', שבה כלולה החלקה המדוברת.

ב-19 בפברואר 1968 החליט דירקטוריון "חלמיש" לרכוש את השטח האמור, וב-13 בפברואר 1969, על-פי המלצת ועדת הנאמנים לנכסי הווקף המוסלמי שמונתה על-ידי הממשלה, ננקטו הצעדים הדרושים להסרת הקדושה מבית-הקברות. ואכן, ב-17 בינואר 1969 קבע קאדי בפסק-דין דתי דבר הסרת הקדושה מבית-הקברות, וכך אמר: "דין בית-הקברות לאחר הסרת סימני הקברים כדין יתרת האדמות ומותר להשתמש באדמה לצרכים אחרים, בלי לפגוע בקדושת בית-הקברות". ב-20 בפברואר 1969 – אני עונה לך, חבר הכנסת פנחסי – קבע קאדי, כי אכן ננקטו כל הצעדים להסרת הקדושה בהתאם לדין המוסלמי.

ב-8 בפברואר 1982 קבע מר משה בן-חיים, סגן מנהל המחלקה לעניינים מוסלמיים במשרד הדתות, לאחר ביקור בחלקה הנ"ל עם נציג היועץ לעניינים ערביים שליד משרד ראש הממשלה, שאין כל סימן לבית-קברות בחלקה הנ"ל, לאחר שניתן גם אישורו של קאדי על כך ו"אין מניעה מלהשתמש בחלקה".

מינהל מקרקעי ישראל מצדו נקט צעדים לשינוי סוג הקרקע מ"ווקף" – מולק – למולק, וממולק למירי. כלומר, לבטל עניין ההקדש, והמפקח על רישום מקרקעין נתבקש למחוק מפנקסי המקרקעין דבר הגדרת החלקה כבית-קברות.

המפקח קבע בהחלטה מ-22 בינואר 1989, כי לא תהיה מניעה למחוק את המלים "בית-קברות" כאשר תאושר התוכנית לצורכי רישום, והורה לרשם המקרקעין לפעול בהתאם.

אולם, ב-18 ביוני 1990 התקבל צו מניעה על-פי בקשת ערבי מיפו באמצעות עורך-הדין חלד כאבוב. צו המניעה הוא עד למתן פסק-דין סופי, או עד שישונה על-פי בקשת צד.

"חלמיש", במשך קרוב לשנתיים – למרות הנזק האדיר שנגרם לציבור שאמור לאכלס את המקום – חיפשה כל דרך למצוא אפשרות שלא לפגוע ברגשות המוסלמים וקיימה שיחות רבות עם נציגיהם.

עמדה זו באה לידי ביטוי על-ידי בא-כוחה של "חלמיש" במסגרת ההליכים המשפטיים, אך נתקלה בסירוב מוחלט, בטענות בלתי מובנות.

ביום 21 בינואר 1992 נמחקה התביעה – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פנחסי.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מבקש שתאזין, כי אני משיב רק לך.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני מברר עם חבר הכנסת – – –

היו"ר ס' טריף:

הוא לא מומחה יותר מהשר. בוא נשמע את תשובת השר.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

ביום 21 בינואר 1992 נמחקה התביעה על-ידי בית-המשפט, וכל אשר עשתה "חלמיש" לאחר המחיקה – כדין נעשה.

בית-המשפט העליון, בהרכב שלושה שופטים, שב ואישר ביום 2 באוגוסט 1992 לחברת "חלמיש" להמשיך בעבודות הפיתוח והבנייה בחלקת קרקע של כ-8 דונמים, המיועדת לאכלוס מפונים בכפר-שלם, ואשר נטען כי שימשה כבית-קברות מוסלמי עד מלחמת השחרור.

בכך הושם הקץ למאבק משפטי שארך למעלה משנתיים בפני שלוש ערכאות – בבית-משפט השלום, בבית-המשפט המחוזי ובבית-המשפט העליון.

החלטת בית-המשפט ניתנה לאחר שהצעת פשרה שהוצעה על-ידי כבוד השופט לוין, שישיב בדין לצדם של כבוד השופטת נתניהו וממלא-מקום הנשיא, כבוד השופט אלון, נדחתה על-ידי המבקשים.

כאמור, לאחר דיון החליט בית-המשפט העליון פה-אחד לדחות את הבקשה למתן רשות ערעור על החלטת בית-המשפט המחוזי – כבוד השופטת מרים פורת – אשר דחתה קודם לכן את ערעור המבקשים על החלטת בית-משפט השלום – כבוד סגן הנשיא עמית – וחייב את המבקשים בתשלום הוצאות בסך 5,000 שקל.

מייד עם היוודע דבר ההחלטה פנה מנכ"ל "חלמיש", מר אזולאי, לכבוד המבקשים והודיע להם, כי על אף ההחלטה הוא מעוניין בפגישה עם נציגי הוועד, וזאת במטרה לבצע פינוי עצמות שיתגלו – אם יתגלו במהלך העבודות – בצורה מכובדת.

ביום 16 בנובמבר 1993 דחה בית-המשפט הגבוה לצדק, בראשות נשיא בית-המשפט העליון, כבוד השופט מאיר שמגר, את העתירה שהגישה המועצה האסלאמית נגד שר הבינוי והשיכון, מינהל מקרקעי ישראל וחברת "חלמיש". בעתירתה ביקשה המועצה האסלאמית, כי בית-המשפט העליון ייתן צו המבטל את החלטתם של שר הבינוי והשיכון ומינהל מקרקעי ישראל, שלפיה "חלמיש" היא זו המוסמכת לטפל בכל אדמות כפר-שלום.

כמו-כן ביקשה המועצה האסלאמית, כי בית-המשפט העליון ייתן צו ביניים, המורה כי על "חלמיש" להפסיק את ביצוען של עבודות הבנייה בכפר-שלום, בטענה שבאתר זה מצוי בית-קברות מוסלמי, ולפיכך יש להימנע מכל פגיעה בקדושת המקום ובקדושת המתים, אשר לדבריה של המועצה האסלאמית מצויים באתר, ואם לא יינתן מיידית, כי אז ייגרם לה נזק בלתי הפיך, שאינו ניתן לתיקון.

מנכ"ל חברת "חלמיש" מר אזולאי התנגד בתוקף למתן הצו וצו הביניים. לדבריו, החל מראשית שנות ה-20 מוחזקות ומטופלות אדמות כפר-שלום על-ידי חברת "חלמיש" בהסכמתו המפורשת מינהל מקרקעי ישראל.

חברת "חלמיש", באמצעות פרקליטיה, עורכי-הדין אליהו זוין ונפתלי וייס, טענה כי החלטת שר הבינוי והשיכון ומינהל מקרקעי ישראל מאשרת גם את המצב הקיים, שלפיו חברת "חלמיש", מאז ראשית שנות ה-60, אחראית ופועלת מטעם מינהל מקרקעי ישראל בכל הכרוך וקשור לאדמות כפר-שלום, ובכלל זה האתר שבמחלוקת. גם הממונה על הבג"צים בפרקליטות המדינה, עורכת-הדין אסנת מנדל, טענה כי החלטות המינהל ושר הבינוי והשיכון מר בנימין בן-אליעזר הינן נכונות וחוקיות.

פרקליטיה של חברת "חלמיש" טענו, כי אין זה נכון לעתור לבג"ץ בנושא זה, כאשר טענות זהות כבר נדונו בבתי-משפט השלום, המחוזי והעליון, ובכולן נדחו בקשותיה של המועצה האסלאמית למתן צו מניעה זמני נגד "חלמיש".

יתירה מזו, בדונו בבקשה למתן צו המניעה הזמני קבע בית-המשפט, כי לפחות מאז שנת 1947 אין קוברים מוסלמים באתר. זה כ-15 שנה השטח מוזנח, לא נשמר, לא מטופל. מטבע הדברים במצב כזה, גם אם היו בו בעבר סימנים של מקומות קבורה, הרי שהם נמחקו במרוצת הימים.

ואומנם, כאשר ביקר השופט נתן עמית במקום וביקש מהתובעים מטעם המועצה האסלאמית להצביע ולזהות את מקום הקבורה של קרוביהם, אשר לטענתם קבורים במקום, איש לא יכול היה לעשות כן.

בית-המשפט הוסיף וקבע, כי גם אם היתה קדושת בית-קברות במקום, הרי שהיא הוסרה, יען כי כבר בשנת 1969 ניתן פסק הלכה דתי מוסלמי – פתואה – שאושר על-ידי משרד הדתות, ואשר ביטל את קביעת האתר כמקום קדוש וכבית-קברות.

פרקליטיה של חברת "חלמיש" הוסיפו וטענו, כי בשנת 1986 אושרה תוכנית מתאר מחוזית, שלפיה שונה ייעוד האתר מבית-קברות לבנייה למגורים, וזאת בהתאם לחוק התכנון והבנייה בתוכנית מתאר מחוזית. לדבריהם, לו רצו העותרים להתנגד לשינוי תוכנית מבית-קברות לבנייה למגורים, היה עליהם לעשות כן כבר בשנת 1986, בהתאם להוראות הקבועות בחוק התכנון והבנייה. לדבריהם, במהלך השנים הרבות, חברת "חלמיש" השקיעה כספים מרובים בתכנון המקום לבנייה של מאות יחידות דיור, שלהן מחכים בקוצר רוח מאות תושבים ומאות משפחות הגרות בתנאי מצוקה קשים ביותר בכפר-שלם.

לסיום, כאמור, בית-המשפט הגבוה לצדק לא נענה לבקשת המועצה האסלאמית למתן צו על-תנאי וצו ביניים, ודחה את העתירה על הסף, דבר שיאפשר לחברת "חלמיש" להמשיך בעבודות הבנייה לשיכונם של מאות חסרי דיור בכפר-שלם.

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, ואני מבקש להסיר את שתי ההצעות מסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

השר ביקש להסיר את ההצעות, ועל כן יש לנו הצעות אחרות. חבר הכנסת האשם מחאמיד מבקש להעביר את ההצעה של חבר הכנסת רביץ לוועדה. בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני השר, אני פונה אליך, הנושא רגיש, אולי תסכים להעביר את ההצעות לוועדה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה לומר, שאין שום הצדקה לפתרון מצוקה של עשרות אנשים או מאות אנשים על חשבון – וזה היה המשפט האחרון שלך – רמיסת רגשות של מאות אלפי בני אדם. ואני לא מבדיל בין הקדושה של קבר נוצרי, קבר מוסלמי, קבר יהודי, קבר דרוזי או קבר אחר. אני מדבר על קדושתם של כל בתי-הקברות בארץ. אני חושב שיש מקום להקפיא ולבטל כל תוכנית אשר יש בה משום פגיעה בבית-קברות כלשהו, כמו שקרה בנשר.

אדוני השר, בשביל מה היה צריך להתחיל עם כל העסק הזה? בשביל מה להרוס קברות של בני אדם, אנשים, חלקם קדושים, חלקם לא קדושים? בשבילי כל קבר הוא קדוש. למה להתחיל עם זה בכלל?

מדוע לחכות שאנשים יתחילו להפגין? לפני שמתחילים להפגין יש פשוט מאוד לעצור זאת מייד. אני חושב שהנושא הזה כאוב, חשוב, ואי-אפשר להסיר את קדושתו של בית-קברות, שום אדם איננו מוסמך לעשות זאת. אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה המתאימה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת זאבי מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת פנחסי לוועדה. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ביקשתי להעביר את הצעתו של חבר הכנסת פנחסי, כדי שאוכל להבהיר לחבר הכנסת רביץ קצת בנושא עז אל-דין אלקאסם. השיח' אלקאסם היה סורי שבא לארץ-ישראל, ברח משם מאימת השלטון הצרפתי, שרדף אותו. כאן בחיפה הוא ייסד את "היד השחורה", שמטרתה היה רצח של יהודים בלי הבחנה, כדי להפחידם ולהביא להפסקת המפעל הציוני. הוא רצח בפסח תרצ"א-1931 שלושה חברים מקיבוץ יגור, רצח מתיישב מבלפוריה, רצח מתיישב בכפר-חסידיים, רצח אב ובנו במושב נהלל.

השיח' עז אל-דין אלקאסם היה מורה ומטיף במסגד בחיפה, ותורתו היתה לרצוח אנגלים ויהודים "משום שהם כבשו את ארצנו". הוא היה מנהיג כנופיות שנהרג בהתנגשות עם המשטרה הבריטית ליד יעבד בעמק דותן בשומרון אחרי שרצח סמל משטרה יהודי בגלבע.

שיח' עז אל-דין אלקאסם מסמל את מלחמת הפלשתינים בציונות, הוא ותורתו השפיעו על ערביי ארץ-ישראל בכיוון שלילי, ותלמידיו המשיכו בדרכו וגם ה"חמאס" של היום רואה בו סמל.

אין בדברי אלה כדי להצביע על כך שיש לפגוע בקבר שלו. כל קבר מקודש ביהדות, בניגוד לאסלאם, שמזלזל בקברים, מוכן למכור קברים ליהודים, מוכן לחלל את הקברים של סבי וסב-סבי וסב-סב-סבי בהר-הזיתים.

אני בעד שאנחנו נשמור על קברים, אבל כדאי שחבר הכנסת רביץ ידע מי הוא שיח' עז אל-דין אלקאסם.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, שאלתי את השר שאלה ולא קיבלתי תשובה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, בבקשה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את שתי ההצעות מסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

השר עדיין בעמדתו, חבר הכנסת פנחסי. מה לעשות? אנחנו נצביע. מי שיצביע בעד – הכוונה להעביר לוועדה. נגד – הכוונה להסיר מסדר-היום.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 23

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 18

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אלה התוצאות: בעד – 23, נגד – 18. אני קובע שההצעות יועברו לדיון בוועדה. איזו ועדה? ועדת הפנים של הכנסת. תודה רבה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. שר המשטרה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 215, מאת חבר הכנסת זבולון המר, בנושא התנהגות שוטרים בהפגנה אחרי רצח אפי איובי, זיכרוננו לברכה.

התנהגות שוטרים בהפגנה אחרי רצח אפי איובי, השם ייקום דמו

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה לא לפי סדר-היום?

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני, חבר הכנסת המר.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, שר המשטרה, ב"מעריב" משבת שעברה – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת המר, לא שומעים, יש רעש באולם והוא מפריע מאוד. אני מבקש מהסדרן שיסגור את הדלת. בבקשה, אדוני.

זבולון המר (מפד"ל):

— — —

היו"ר ס' טריף:

לא שומעים, רק רגע. הרמקול לא פועל. עכשיו בסדר. אני מצטער.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, שר המשטרה, ב"מעריב" משבת שעברה תיאר הכתב שלום ירושלמי כיצד הוא השתתף בהפגנה אחרי רצח אפרים איובי, השם ייקום דמו, וכיצד חטף מכות, וזה היה מוגזם, הוא אומר. הוא אומר ששוטרים הסתערו אחוזי אקסטזה על המפגינים, גררו מכל הבא ליד, ומי שנמלט נפגש בסוסים על רוכביהם. זהו תיאור של כתב אובייקטיבי, שלא שייך, לפי דעתי, למחנה של המפגינים, אם מותר לציין זאת.

אני מבקש מכבוד השר לענות לי:

אם הפרטים והדברים האלה נכונים, מה הוא יעשה כדי ליצור יותר איפוק אצל המשטרה?

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר. המיקרופון לא עובד; הוא יעבוד מייד. פועלים נגד המשטרה. חכה, חבר הכנסת ביבי. אולי הכפתור שם? בבקשה, אדוני, עכשיו הוא עובד.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת זבולון המר על השאילתא בעל-פה את התשובה הבאה: הפרטים שעליהם מסתמכת השאילתא אינם נכונים ואינם מדויקים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. שאלה נוספת, בבקשה, חבר הכנסת המר.

זבולון המר (מפד"ל):

אולי אתה מוכן לומר מה הם הפרטים הנכונים?

היו"ר ס' טריף:

רק רגע. שאלות נוספות. חבר הכנסת חגי מירום, יש לך זכות לשאלה נוספת.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אתה מוותר. חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, אינני יכול להתווכח על האירוע שמדובר בו בכתבת "מעריב", אבל אני יכול לדווח לך מהרבה מאוד אירועים, שצפיתי במו עיני בהתנהגות לא הולמת, בלשון המעטה, של שוטרי משטרת ישראל. רבים מהם מתנהגים למופת, רבים מהם כואבים את העימות שיש להם כנגד יהודים, כנגד מתיישבים או כנגד מפגינים, אבל המיעוט שבהם מוציא שם רע למשטרה, ואני יכול להעיד מראייה עצמית ומעדויות שקיבלתי מאנשים כיצד שוטרים חובטים, מכים, גם נשים, גם ילדים, לרבות נשים בהיריון, דברים שהדעת איננה סובלת.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, מאותו דיווח של העיתונאי ירושלמי, ויש לי דיווחים מאנשים שהשתתפו באותה הפגנה, הגם שאין לשלול את הדיווח שלו, הרי הוא מעיד על עצמו שהוא מתנגד פוליטי לאותם מפגינים, ואם הוא כבר אומר שהיה מוגזם... אבל דיווח מאנשים שהיו בשטח כאשר המשטרה – ברגע שמגיעה הוראת הפינוי, היא עוסקת באלימות ברורה וקשה נגד ילדים, נערים, נשים ומבוגרים שלא לצורך. אפילו כאלה שמוכנים להתפנות ונמצאים בצד – האלימות כלפיהם גם כן קיימת.

אנחנו קוראים בזה לשר המשטרה ולמפכ"ל, ואני רוצה להזכיר לשר את הדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה שהשר השתתף בו, שגם שם נתגלו דברים מסוימים. אני מבקש ופונה לשר להוציא הוראות ברורות, שמונעות מהשוטרים ומהנלווים אליהם, אנשי משמר הגבול כמובן וכל בעלי הקורסים שמגיעים לשם, להשתמש באלימות בלתי מבוקרת. יש לנו הרושם, שאת האינתיפאדה היהודית – –

היו"ר ס' טריף:

תודה.

שאול יהלום (מפד"ל):

— אתם מדכאים ביתר כוח —

היו"ר ס' טריף:

תודה. זה לא נאום, חבר הכנסת יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

— מאשר את האינטיפאדה הערבית.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב ומתנצל על כך שהמיקום כאן איננו מאפשר להשיב עם הפנים לשואלים — —

דוד מגן (הליכוד):

אפשר להתחלף.

שר המשטרה מ' שחל:

לא עד כדי כך. לא צריך להרחיק לכת.

לחבר הכנסת זבולון המר, בקשר לפרטים, הפרטים משתרעים אצלי על שלושה עמודים, ואני אשמח להעביר לך אותם בכתב, על כל השתלשלות העניינים כפי שהם התרחשו, על-פי דוח שדרשתי וביקשתי מהמשטרה.

לשאלתו של חבר הכנסת זאבי – אני רוצה לומר שכל ההנחיות, גם אחרי הדיונים בכנסת, שניתנות לשוטרים, הן גילוי איפוק מרבי, ולאפשר להפגנה להתקיים עד לשלב שבו היא עוברת לפגיעה בסדר הציבורי.

דן תיכון (הליכוד):

גם אז שימוש בכוח סביר.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקש ממך לאפשר לי. למשטרה ניתנה הנחיה, בכל אירוע, בלי יוצא מן הכלל, להשתמש אך ורק בכוח סביר. יתר על כך, משהובא לידיעתי שהיו מקרים בהפגנה שהתקיימה מול משרד ראש הממשלה, שהיו שוטרים שלא היה להם תג עם השם, ההוראה המפורשת, לרבות ענישה, היא ששוטר חייב לענוד תג עם שמו כדי שאפשר יהיה להגיש תלונה אם היתה חריגה.

חבר הכנסת יהלום, מאחר שהסתמכת על עיתונאי, אני אצטט דברים מעיתון אחר, "ידיעות אחרונות", שנכתבו על-ידי הכתבים דורון מאירי, צבי זינגר ורוני שקד: קריאותיו החוזרות ונשנות של מפקד מחוז הבירה לא הועילו. הפכו פחי אשפה על הכביש וחסמוהו. המשטרה נהגה בהם באיפוק, והניסיונות למנוע את התקדמותם עלו בתוהו. השאלה היא איזה עיתון קוראים, לכן אני לא הייתי מסתמך על ידיעה מהסוג הזה כדבר מובן מאליו. אותו אירוע, עיתון אחר ראה את שהתרחש בצורה שתיארת כאן.

גם דבריו כאילו בוועדה לענייני ביקורת המדינה נתגלו דברים – לא נתגלו דברים; צריך לדייק. חברי כנסת שיש להם דעה מוגדרת מאוד אמרו דברים. לא היה גילוי. גילוי משמעותו שמישהו, באופן אובייקטיבי – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ס' טריף:

בלי קריאות ביניים בבקשה. אין קריאות ביניים בשאלתא.

שר המשטרה מ' שחל:

— — — שמישהו באופן אובייקטיבי גילה איזה דבר, ולא היא.

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יהלום.

שר המשטרה מ' שחל:

אשר להוראות הברורות, אני מודיע שלמשטרת ישראל יש הוראה ברורה בעניין הזה של גילוי איפוק ושימוש בכוח סביר כאשר אין ברירה. יש לנו משטרה מהטובות ומהמאופקות בהשוואה לכל משטרה אחרת בעולם.

היו"ר ס' טריף:

תודה. לחבר הכנסת יהושע מצא יש הערה, אדוני שר המשטרה. מהמקום.

יהושע מצא (הליכוד):

תרשה לי חצי דקה. כאשר תגיד לי להפסיק, אני אפסיק. יש בידי מכתב מאם שכתבה אלי מכתב. הנדון: הכאת ילדים על-ידי המשטרה. והיא מדברת על ההפגנה לאחר רצח אפרים איובי. אני אקרא באוזניכם רק את שלוש השורות הראשונות: בתי תמר השתתפה בהפגנה ברשיון שנערכה בירושלים, וכו' וכו'. לאחר שהקטע נחסם לתנועה, התיישבה תמי עם קבוצת בנות על הכביש, שרה ומחאה כפיים. כארבעה שוטרים, בפיקודו של לוי, משכו את תמר מהקבוצה, הכו אותה, ולאחר שאיבדה את הכרתה השאירו אותה, נטשו אותה, וכו' וכו'. אני לא רוצה לגזול זמן — — —

היו"ר ס' טריף:

תודה.

יהושע מצא (הליכוד):

היא אומרת: המשטרה השיבה לי, לא השיבה נכון, יש לי תעודות רפואיות, והכול מצורף אצלי פה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני שר המשטרה, בקשתי אליך אפילו לא שתענה, אני חושב שראוי – – –

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

קודם כול, אני רוצה לומר איזה דבר: חיכיתי למשהו בהומור. אם זה ההומור של חבר הכנסת דוד מגן, אני מציע שתקבל כמה שיעורים אצלי, באמת, אם זה ההומור. אני במפורש אמרתי שהשאלתא של חבר הכנסת המר הסתמכה על כתבה בעיתון, עיתון אחר תיאר אותו אירוע בצורה אחרת, וזו הפרופורציה הנכונה.

הדבר השני: אני מתפלא על חבר הכנסת מצא. אם יש לו תלונה קונקרטית, שיעביר אותה.

יהושע מצא (הליכוד):

היום קיבלתי אותה.

שר המשטרה מ' שחל:

מדוע אני אומר את זה? כי יושב-ראש ועדת הפנים בכנסת מלווה את עבודת המשטרה, והוא יודע באיזו הקפדה מתייחסים לכל אירוע. צריך היה גם לציין, שמדובר בהפגנה בלתי חוקית.

יהושע מצא (הליכוד):

חוקית.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, תסלח לי, זה כל העניין. מדובר על הפרת הסדר.

אם יש מקרה קונקרטי, שהשתמשו בכוח לא סביר, בבקשה, הכתובת קיימת, ויש כמה כתובות. יש יחידה מיוחדת שמטפלת ליד משטרת ישראל, יש מבקר המשטרה, שהטלתי עליו תפקיד של נציב תלונות הציבור, ויש שר המשטרה שהוא מטפל, כגורם נוסף, בדברים האלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לך, אדוני.

יהושע מצא (הליכוד):

אני אשלח לך את החומר, תראה שזה לא כדבריו.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. כן, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

הערה פרוצדורלית.

היו"ר ס' טריף:

אני אפשרתי לך שאילתא ואתה לא שמת לב.

חגי מירום (העבודה):

אני לא ראיתי שאפשרת לי.

היו"ר ס' טריף:

לא שמת לב, דיברת.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ס' טריף:

זה בדיוק מה שנקטתי, אבל פשוט אדוני דיבר באותו זמן. אמרתי: שאלה נוספת, והפניתי קודם כול
אליך, המזכיר שם לב לזה, ואתה אמרת: תודה. אתה לא שמת לב.

חגי מירום (העבודה):

לא, אני חשבתי שאתה אומר לי: עוד מעט תקבל זמן לשאילתא.

היו"ר ס' טריף:

היתה אי-הבנה, חבר הכנסת מירום, וניתן לך אולי בהמשך זכות קדימה.

שר המשטרה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 216, מאת חבר הכנסת אלי דיין, בנושא: עליה
באלימות בני נוער. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, חבר הכנסת אלי דיין, עכשיו הזמן לשאול.

אלי דיין (העבודה):

כל היום חברי כנסת רוצים להתקזז.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, חבר הכנסת אלי דיין, זאת לא השאילתא.

אלי דיין (העבודה):

אחר כך רוצים גם להיבחר לכנסת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דיין, כאן לא תפקיד יושב-ראש הקואליציה. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אני אומר ליושב-ראש ועדת הכנסת לטפל בסוגיה הזאת.

היו"ר ס' טריף:

ובכל זאת, חבר הכנסת דיין, ובכל זאת.

עלייה באלימות בני נוער

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מפרסום דוח חסוי שהוגש לשר המשטרה עולה, כי ב-1992 נרשמה עלייה של 13% באלימות בקרב בני נוער. הנערים העבריינים נוהגים להיטפל לצעירים מהם, לאיים עליהם בסכינים ולדרוש את כספם.

ברצוני לשאול:

האם נכונות הידיעות האמורות?

אילו אמצעים יינקטו להתמודדות עם המצב החמור הזה?

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להשיב על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת אלי דיין.

1. א. הדוח אינו חסוי, עותק ממנו הועבר לחבר הכנסת עמנואל זיסמן, שהעלה את הנושא במליאת הכנסת, ובעקבות הצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן החלטתי לקיים דיון בנושא הזה, שבעניינו הוגש הדוח. בעוד ימים מספר יוצג הדוח במלואו במליאת הכנסת, לסיכום הדיון, שיעלה חבר הכנסת זיסמן; ב. נרשמה עלייה של 13% בעבירות אלימות מילולית, אלימות כלפי גופו של אדם ואלימות נגד רכוש, בקרב בני נוער. בחלק מהעבירות היה שימוש בסכינים; ג. אירועים של סחיטת כסף באיומים קיימים במספרים קטנים ואינם בגדר תופעה.

2. בתאריך 22 במרס 1993 יזמתי וקיימתי דיון בהשתתפות שרת העבודה והרווחה, השרה נמיר, ושרת החינוך דאז, שולמית אלוני, ונציגי המשרדים. בעקבות הדיון, שבו השתתף גם חבר הכנסת זיסמן, הוכן דוח על-ידי צוות בין-משרדי, שבדק את היקף התופעה, תחומי שיתוף הפעולה בין המשרדים, איתור בעיות בתחומים אלה והמלצות לשיתוף פעולה בין המערכות. הדוח מפרט שורה של המלצות בנושא. בימים הקרובים, כפי שאמרתי, יתקיים דיון בכנסת, אבל במקביל אנחנו מתכוונים לקיים דיון אופרטיבי, כדי לשפר את הטיפול בבעיה.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אני מודה לכבוד השר. אני באמת שמח לשמוע שהיה דיון בין-משרדי, כי בסיום שערךתי בכמה מקומות הסתבר לי, שתלמידי בתי-ספר נמצאים בעצם מחוץ לכותלי בתי-הספר, בחטיבות הביניים, ביניהם הרבה עולים. יושבים להם ומעשנים ומתכננים כל מיני פעולות. אנחנו יודעים שבארץ קיים

היום שיעור מדהים של נוער מנותק, שחייב להיות במסגרות חינוכיות ולימודיות. לכן שמחתי לשמוע שיש צוות בין-משרדי. אני חושב שבעניין זה גם משרד החינוך צריך להיות מעורב, הביקור הסדיר, הרשויות המקומיות, וביחד להילחם נגד התופעה הזאת, שכנראה מתפשטת בעיקר בקרב ילדים עולים מארצות שונות.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דוד מנע, שאלה נוספת.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני השר, בנושא הזה של אלימות צעירים, רציתי לשאול מה המרכיב של הסמים, של צעירים מסוממים שעושים עבירות, כי יש לי הרושם שבתקופה האחרונה גדל מספרם של הצעירים שמשתמשים בסמים ועושים מעשי אלימות.

בהזדמנות זו אני רוצה לציין בפניך, שיש צעירים רבים – צעירים, הכוונה עד גיל 18 – שנאשמים בשימוש בסמים או בסחר סמים, שלצערי נכנסים לבתי-כלא ולבתי-מעצר לתקופה של שבועות מספר, משום ששופטי הנוער אומרים שאין מספיק מקום עבורם במוסדות שיקום. כלומר, בלית ברירה שופטים שולחים צעירים לבתי-מעצר במקום למוסדות שיקום. הייתי מבקש את העזרה שלך בנושא הזה, להרחיב את מספר המקומות של השיקום.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן.

בנימין טמקין (מרצ):

שניים מאותה סיעה? יום אחד אומרים – – –

היו"ר ס' טריף:

לא רשום אצלי חבר הכנסת טמקין. אתה באת מאוחר מאוד.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, הדוח מכיל תופעות אלימות שנרשמו במשטרה, בדרך כלל בגלל תלונות של אנשים. אנחנו יודעים, לצערנו הרב, על תופעה רחבה מאוד של תקריות אלימות שאינן נרשמות במשטרה משום שאין תלונות אזרחיות בעניין. כיצד יכולה המשטרה להגיע לידי רישום, לפחות כדי שתדע מה הם הממדים האמיתיים של התופעה, על מנת שנוכל לצמצם אותה במידת האפשר?

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת טמקין, בבקשה, בכל זאת.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

אדוני השר, קמתי עכשיו בעקבות מה שאמר חבר הכנסת אלי דיין באופן לא מודגש, שיש הרבה עולים חדשים דווקא, שיושבים בחוץ. שלשום היה לנו דיון בוועדה על נוער עולה מנותק, ושאלתי את נציגת המשטרה, שאלה שאני חוזר ושואל כאן את השר; שאלתי את נציגת המשטרה, האם נתקלים בנערים עולים, בנושאים הקשורים באלימות ובנושאים משטריים, בשיעור גבוה יותר בהשוואה לאוכלוסייה הכללית, מכיוון שאני מפחד מסטריאוטיפ שהולך ונוצר. אני רוצה לומר שהתשובה שקיבלתי שלשום היתה, שאין שום ציון מיוחד של העולים, במספרים, בהיתקלויות שלהם עם המשטרה בענייני אלימות וכדומה, והייתי רוצה לשמוע מהשר גם תשובה על נושא זה, על מנת לתרום לכך שלא ילך ויווצר במדינת ישראל סטריאוטיפ לגבי הנושא הזה של העולים החדשים המשוטטים; זה שצריך לטפל יותר טוב – בסדר.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

על השאלה של חבר הכנסת אלי דיין אענה בחלקה יחד עם התשובה לחבר הכנסת טמקין. ככלל, ההתפלגות של העבירות בין המבוגרים לבין הצעירים בקרב העולים זהה להתפלגות הקיימת ביישוב הוותיק, אין שוני. כלומר, אותו אחוז, פחות או יותר.

להערה הנוספת שהעיר חבר הכנסת אלי דיין, על עבריינות נוער בעולם, כתופעה בין-לאומית. אין לנו תופעה, ואני שמח על כך, אם כי בעולם ידוע שיש תופעה מאוד חמורה, שבה גם המשטרה, בחלקים בארצות-הברית, איננה מתמודדת ככלל. האלימות היא קיצונית ביותר.

לשאלה של חבר הכנסת דוד מנע, אני אצטט בנושא הזה מהדוח: "בעבירות סמים נפתחו 400 חקירות במשטרה בהן היו מעורבים 291 בני נוער שהופנו לשירות המבחן לנוער – עלייה של 8% לעומת שנת 1991. להערכת כל הגורמים המקצועיים המטפלים בנוער ולהערכת המשטרה, הדיווחים בגין עבירות האלימות ובעיקר הדיווחים בגין מעורבות בני נוער בסמים הם חלקיים ביותר. הנטייה הקיימת היא לא לדווח למשטרה ולטפל בבני נוער המעורבים בעבירות אלה באמצעים חינוכיים".

בשאלה הזאת של סמים ובני נוער – אני רוצה לחדש את פעולתה של המועצה הציבורית למניעת עבריינות. פניתי לשופט בית-המשפט העליון, שסיים את תפקידו ממש בימים אלה, השופט אלון. אם הוא יסכים לעמוד בראש המועצה, כוונתי להתמקד בנושא הזה כפעולה ציבורית רחבת-היקף עם ראשי רשויות, עם הורים, עם אנשי אקדמיה ועם בני נוער מהשכונות. אני מקווה שנוכל לעשות משהו בעניין הזה.

דוד מנע (הליכוד):

כל הכבוד.

שר המשטרה מ' שחל:

לחבר הכנסת מגן, יש אמת בכך שיש דברים שאינם מדווחים למשטרה, ואני ציטטתי גם את הקטע בעניין הסמים, המאשר את הקביעה שלך. הדרך היחידה לקבל נתונים היא בטיפול הבין-מערכתי.

אני חייב לומר בצער, שבנושא הזה, שהוא דווקא נושא רגיש, לא הצליחו המערכות המטפלות כל השנים להגיע לאיזו אחדות בטיפול. הכוונה המרכזית של הדוח הזה היא להגיע לפתרון מעשי של טיפול בין המשרדים השונים המטפלים בבני נוער.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אני מזמין את השר משה שחל בתפקיד של שר האנרגיה והתשתית להשיב על שאלתא של חבר הכנסת יוסי כץ.

פרסומים על מכרות אורניום בסיני

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

בכלי התקשורת מיום 23 בנובמבר 1993 פורסם, שחבר הכנסת רפאל איתן האשים את שר האנרגיה על כי מסר לנשיא מצרים מידע מפורט על מכרות אורניום עשירים שנתגלו בסיני בשנות ה-70. עוד מואשם השר בהפקרת מכרות האורניום לידי גורמים המפתחים מתקנים גרעיניים שלא למטרות שלום.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה שפורסמה נכונה?

2. איזה מידע נמסר למצרים?

3. האם צודק חבר הכנסת רפאל איתן בהאשמותיו?

4. איזה נזק נגרם למדינת ישראל כתוצאה מהפרסומים?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, לשאלה של חבר הכנסת יוסי כץ:

1. הידיעה איננה נכונה. הידיעה כל-כולה היא שקר מתחילתה ועד סופה. חבר הכנסת רפאל איתן מצא לנכון לפרסם ידיעה בלי לשאול, לא אותי, אף לא אחד מהמשרד, שום גורם. הוא, על-ידי הפרסום שלו, גילה סוד בעצמו, והגילוי גרם נזק בל-יתוקן.

2. איזה מידע נמסר למצרים? – אני מצטט ממכתבו של מנהל המחקר למדעי האדמה, ד"ר מיכאל וייט, במשרד האנרגיה והתשתית, הכותב כך: "המפות אשר הועברו על-ידי – זו היתה בקשה של המדענים – למסירה למצרים כללו: 1. מפה גיאולוגית אזורית 1:750,000 של המכון הגיאולוגי, עם מוקדי רעידות אדמה כפי שפורסמו על-ידי האגף לסייסמולוגיה בממ"ג; 2. מפה גרביטרית של ישראל והאזור אשר פורסמה על-ידי המכון למדעי האדמה; 3. מפה בטימטרית קרקעית – מפרץ אילת-עקבה – אשר פורסמה על-ידי המכון הגיאולוגי; 4. מפה גיאולוגית, גיליון ג'אבל צבע בדרום-סיני". כאן אני מדגיש ואני מצטט: "כל המפות הנ"ל פורסמו ונמצאות ברשות כל משתמש. בנוסף, נמסרו שלושה כרכים של אוסף תדפיסי עבודה גיאולוגית על סיני, כפי שפורסמו על-ידי מדענים ישראלים בספרות הבין-לאומית".

שאלו יהלום (מפד"ל):

איזה סוד גילה חבר הכנסת איתן?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

עצם הגילוי שלו, שיש חומרים אסטרטגיים – היה בזה גילוי על-ידו, ביוזמתו, של סוד שהגיע אליו בתפקידו הצבאיים. הגילוי הזה גרם נזק. הוא לא טרח לשאול אף אחד.

אני רוצה לומר לכם, שבימי חיי לא ראיתי שאיש ציבור נהג במידה כזו של חוסר אחריות כפי שנהג חבר הכנסת רפאל איתן. יש דבר אחד שהוא יכול לעשות: לקום ולהתפטר.

מסכת השקרים שהוא עוסק בה איננה חד-פעמית. יש לו אובססיה לשקר. ולא רק אני אומר זאת, אומרים זאת חבריו הטובים מתוך המפלגה שלו. לקום ולעשות דבר כזה, בלי לטרוח ולשאול? יש אנשים אחרים, והוא יכול היה לשאול. היה שואל, היינו משיבים לו. אבל בלי לשאול אף אחד הוא הולך ממקום למקום, מעיתונאי לעיתונאי, באובססיה לפרסום – הכול נגד.

אני מצאתי לנכון לעשות שני דברים: לכתוב מכתב לחבר הכנסת רפאל איתן, ולפנות לוועדת האתיקה של הכנסת. בפנייה הזאת אני דורש שהוועדה תטפל בנושא הזה, תוקיע את המעשה ותשים קץ לסוג כזה של דברים.

חבר הכנסת רפאל איתן, זו לא הפעם הראשונה שהוא טרח והפיץ שקרים. זו לא הפעם הראשונה – גם ועדת האתיקה גינתה אותו על דבר דומה, מן הסוג הזה.

אני בכנסת הרבה שנים, אדוני היושב-ראש, ואני רוצה להגיד כך: מותר ואף חובה על האופוזיציה להתנגד לממשלה. אבל שההתנגדות שלה תביא אותה לכך שהיא תפקיר – – –

דן תיכון (הליכוד):

למה אתה מדבר בהכללה על האופוזיציה? למה אתה מדבר בהכללה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

– – – שחבר כנסת בודד יפקיר – אני, חלילה, לא רוצה לדבר בהכללה, כמו המעשה שעשה אותו חבר הכנסת רפאל איתן; זו הפעם הראשונה שאני נתקל בתופעה כה חמורה.

אני אומר לחבריו במפלגה: צריך לגלות אומץ לב, פשוט מאוד לקום ולגנותו על המעשה שהוא עשה. זה איננו מוסיף לכבודכם. מותר להתנגד לממשלה, אבל מותר גם לבדוק את העובדות, אם הן נכונות או לא, אם הן אמיתיות או לא. מה שהוא עשה העמיד אותנו במצב מאוד לא נוח. הוא גילה סוד בצורה מופקרת ועשה את הדברים האלה בלי לטרוח לשאול שאלה אחת לפני זה.

רפאל איתן (צומת):

אני תיכף אשיב לך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אתה לא תוכל להשיב לי, עם כל הכבוד אליך. יש נהלים, ואתה תלמד להשיב כאשר ייתנו לך להשיב. אין פה הפקרות.

קריאות:

היו"ר ס' טריף:

סליחה, אדוני השר. חברי הכנסת, אני לא ביקשתי תגובות בעניין הזה. אדוני השר, האם סיימת את תשובתך?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

כן.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי כץ. חברי הכנסת, יש נוהל, אני מבקש מכם.

דן תיכון (הליכוד):

אבל למה האשימו את כל האופוזיציה?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דן תיכון, אנא ממך. שב בבקשה. תכבד את חבר הכנסת כץ.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להסביר את הרקע האישי של שאילתא זאת.

עיני חשכו כאשר סוד כמוס שהייתי שותף לו באופן אישי, קרוב ל-20 שנה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, זו לא שאלה נוספת.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לא להפריע. אני שמעתי אותך בשאלות נוספות, ואל תנהל לי את הדיון. אל תפריע לו, חבר הכנסת שאול יהלום. אולי תתאפק, תשב בשקט ותשמע אותו? אולי לא תלמד את חברי הכנסת מה לשאול? אני מבקש ממך, אין לך רשות דיבור עכשיו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל זאת לא שאלה נוספת. האם יש ברית של חברי המערך נגד צומת?

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך, אין לך רשות דיבור ואל תטען נגד היושב-ראש על שום ברית.

יוסי כץ (העבודה):

חשכו עיני כאשר סוד כמוס שהייתי שותף לו באופן אישי כ-20 שנה, סוד אשר רשויות ביטחון שדה
בצה"ל דרשו ממני שלא לגלות אותו לאיש – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

מה הסוד? מה הסוד?

יוסי כץ (העבודה):

כאשר הייתי חייל, נתבקשתי לסייע למשלחת סקר האורניום במדבר סיני – – –

היו"ר ס' טריף:

אתה צריך להיות קצר, חבר הכנסת כץ.

יוסי כץ (העבודה):

נדהמתי לגלות מעל דפי העיתון בכלי התקשורת את הידיעה, שנשגב מבינתי להבינה, שהרמטכ"ל
לשעבר, שחומר כה רגיש עובר ועבר תחת ידיו, מצא לנכון לגלות זאת לציבור במדינת ישראל, בלי
לחשוב עד הסוף מה הנזק העלול להיגרם בשל מעשיו.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה הוא גילה?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת כץ, מה השאלה?

יוסי כץ (העבודה):

שאלתי לשר היא זו: כיצד, אם בכלל, אפשר לצמצם או להפחית את הנזק שנגרם כתוצאה מגילוייו של
חבר הכנסת איתן?

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

במכתבי לחבר הכנסת רפאל איתן אני אומר את הדברים האלה, והם תשובה גם לחבר הכנסת כץ: "אשר לנזק שגרמת, רק אלוהים יכול לתקן. כי טיפש הזורק אבן לבאר, גם עשרה חכמים לא יוכלו למשותה". זוהי תשובתי, חבר הכנסת יוסי כץ.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת רפאל איתן ביקש למסור הודעה אישית, לאחר ששמו הוזכר בעניין הזה. אני נענה לבקשתו. אני מבקש שיבוא למסור הודעה אישית. חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, הודעה אישית בסוף הישיבה, עם הנוסח הכתוב שלה. זה הנוהל.

קריאות:

— — —

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, חברי הכנסת, השר פונה אל היושב-ראש ואתם מתנפלים. אני מודה לך על ההערה שלך, אבל מכיוון שאנו נמצאים בדיון כה חשוב, וחבר הכנסת רפאל איתן ביקש הודעה אישית בעניין ששמו קשור אליו באופן ישיר, והדיון בעניין הזה הסתיים, לכן — — —

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הערה לסדר.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש, אני באמצע הדיבור.

לכן, על-פי תקדימים שהיו כאן שבוע קודם לכן, ובשבוע שלפניו – ואנחנו אפשרנו לשרים ולאנשים אחרים למסור הודעה אישית – אני לא רוצה שיתקבל הרושם שהיושב-ראש נוהג איפה ואיפה. לכן, אנא ממך.

חבר הכנסת שטרית, עדיין יש לך הערה?

מאיר שטרית (הליכוד):

כן.

היו"ר ס' טריף:

נשמע קודם את חבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה, אדוני.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום א' הקודם, בשדה התעופה לוד, חיים הכט ואודי סגל מ"גלי צה"ל" ניגשו לשחל, וחיים הכט אמר: "תגיד לי מה היה במפות האלה". שחל חייך חיוך גדול ושאל: "מה אתה יודע?" חיים הכט אומר לו: "שאלתי האם היו שם סימונים של מרבצי אורניום". חייך חיוך גדול נוסף – שחל – ואמר, באלה המלים: "כל הכבוד, אתה הראשון והיחיד שעלית על הסיפור, ואיך הגעת לזה, שאל אותי?" אני מצטט את חיים הכט. "עניתי: איש חשוב אמר לי. ושאל: מי זה? אמרתי לו: רפול, ואני יכול לגלות לך" – חיים לשחל – "כי הוא פנה בעניין הזה לרבין. חזרתי ושאלתי" – חיים הכט – "איך זה שאתם נותנים להם מפות של חומר כזה? תשובתו היתה: לפני שנסעתי התייעצתי עם רבין, ובעצה אחת אתו החלטנו לתת את המפות, משני טעמים: 1. שהמצרים יודעים שביצענו את המחקרים הללו, ואם ניתן את המפות בלי הסימונים, זה ייראה מגוחך; 2. אחרי 16 שנים של שלום הגענו למסקנה שאין בזה סיכון. שאלתי אותו" – את שחל – "האם אוכל לפרסם? ענה: כן; פרסמתי בשעה שלוש באותו יום". תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לך. אדוני השר, אתה רוצה להעיר?

פיני בדש (צומת):

— — —

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, אני מבקש לא להפריע, חבר הכנסת בדש.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש לדעת מי אישר את השאילתא הזאת ואת התשובה — —

היו"ר ס' טריף:

אנא, תפנה אל יושב-ראש הכנסת ולא אלי.

דן תיכון (הליכוד):

— — ולא העביר את זה לוועדת החוץ והביטחון.

יוסי כץ (העבודה):

— — —

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני השר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, גם מהדברים שקרא חבר הכנסת רפאל איתן לא משתמע שנמסר חומר הכולל את החומר הזה, ואני בא ואומר: אם חייכתי או לא חייכתי, אני תמיד מחייך.

רפאל איתן (צומת):

— — —

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

תסלח לי, על זה להתבסס כתשובה, אני מודיע לך: במקומך לא הייתי עושה זאת. אני בא ואומר לך עוד הפעם: לא עלה בדעתנו למסור חומר מן הסוג הזה, לא היה במפות חומר מן הסוג הזה. אתה יצאת — — —

רפאל איתן (צומת):

— — —

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אל תבוא אלי ותגיד לי — — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רפאל איתן, אנא ממך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני אקרא לך מה שאמר זביצקי עליך בעניין הזה. הבעיה שלך היא שהלכת במפגיע והוצאת סודות מפיקר. מפי לא נשמע דבר. ירדתי בשדה התעופה, הקיפו אותי עיתונאים, בלי כל — — —

רפאל איתן (צומת):

אותך הדריכו בוועדת החוץ והביטחון.

דן תיכון (הליכוד):

רפאל איתן (צומת):

אותך הדריכו.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

מה?

רפאל איתן (צומת):

אותך הדריכו בוועדת החוץ והביטחון.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

קודם כול, גם כאן אתה משקר, גם כאן אתה משקר.

רפאל איתן (צומת):

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להפסיק את זה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רפאל איתן, אנא ממך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

גם כאן אתה משקר, כי, לצערי הרב, לך יש בעיה. לא אני אומר זאת, חבריך אומרים זאת, שלרפול יש בעיה עם האמת. את זה לא אני אמרתי, והפעם הגדלת לעשות.

רפאל איתן (צומת):

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הגדלת לעשות במעשה הזה, כי לא בי פגעת, פגעת במדינת ישראל, פגעת באינטרסים שלה, זה מה שאתה עשית.

רפאל איתן (צומת):

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

ובמקומך הייתי קם ומסיק מסקנה, ויש רק מסקנה אחת שאפשר להסיק: לקום ולהתפטר.

מאיר שטרית (הליכוד):

הצעה לסדר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מאיר שטרית, מה העניין?

מאיר שטרית (הליכוד):

הצעה לסדר בעניין הזה.

היו"ר ס' טריף:

את העניין הזה מיצינו עד תום.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא מיצית.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה לדון בגוף הסוגיה, אבל אני מוחה בתוקף על כך שנראה שיש פה מעשה פלסטר. תרשה לי לומר לך, השאילתא הזו הוגשה על-ידי חבר הכנסת יוסי כץ ב-23 בנובמבר, זאת אומרת – אתמול. נוצר הרושם שיש פה קשר חיפני: השר שחל רוצה לתקוף את רפול. לכן ביקש מחבר הכנסת יוסי כץ להגיש שאילתא, ובעצם אני רוצה לדעת מי אישר, יחד עם יושב-ראש הכנסת שבח וייס –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שטרית, הרי היו יכולים לאשר גם הצעה דחופה.

מאיר שטרית (הליכוד):

– – להביא שאילתא שבה חשפו כאן את סודות המדינה.

פיני בדש (צומת):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מאיר שטרית, רק רגע.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא היה צריך לאשר לא את השאילתא ולא את התשובה, והנושא הזה לא היה צריך לעמוד על סדר-היום כלל. לכן, יש פה קשר חיפני בין יושב-ראש הכנסת, בין שחל ובין יוסי כץ.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

דן תיכון (הליכוד):

היה צריך להעביר את זה ישירות לוועדת החוץ והביטחון.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, חבר הכנסת שאול יהלום, אני מבקש שקט.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש פה טענה כלפי.

היו"ר ס' טריף:

אין טענה כלפיו.

יוסי כץ (העבודה):

עם כל הכבוד, השר שמע בפעם הראשונה, לפני חמש דקות, את הסיפור האישי שלי. השר שחל לא ידע עליו כלל, לא היה לו שום מושג על הסיפור האישי שלי.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לכם, חברי הכנסת. חבר הכנסת מאיר שטרית, זה נושא שאתה יכול לברר אותו עם יושב-ראש הכנסת. אם יש לך אי-אלו שאלות, תפנה אותן ליושב-ראש, ואתה תקבל תשובה, אני בטוח שזו תהיה תשובה טובה.

לפני שאנחנו נמשיך, חבר הכנסת דוד מגן, אתה העברת לי איזה עניין. בדקתי את העניין עם מזכיר הכנסת, ואכן התברר שהנושא נדון בוועדת הכנסת, וזו היתה החלטת ועדת הכנסת, אדוני. האם יש לך כן בכל זאת איזה ערעור?

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני השתתפתי בישיבה. אם תרשה לי לשנייה, אפרט.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההצעה המדוברת היא: מצב הביטחון ברצועת הביטחון, בגבול הצפוני וברצועת-עזה והסכם העקרונות. ההצעה שלי היא אחרת, והיא מדברת על: הפרות בהסכם אש"ף-ישראל, התגברות הטרור והשתוללות ה"פתח".

נשיאות הכנסת לא אישרה את ההצעה שלי, משום שהיא אישרה את ההצעה בנוסח הראשון שקראתי, של חבר סיעתי, ידידי מאיר שטרית.

פניתי לוועדת הכנסת, הוכחתי לוועדת הכנסת שזה נושא אחר לחלוטין, וכך הסתבר במהלך הדיון. ועדת הכנסת קיבלה את הערעור שלי וכללה את הסעיף שלי בסדר-היום. זה לא הוגן שהסעיף שהעלה חבר סיעתי, מאיר שטרית, ושלי ייכנסו בכפיפה אחת, כפי שנשיאות הכנסת רצתה במקור.

לעצם העניין אני מציע, אדוני היושב-ראש, כדי שלא לבזבז זמן, שהשר יוכל לענות ברצף על כל ההצעות, אם כי אני חושב שלי היה צריך לענות שר הביטחון, שההצבעה על הסעיף שלי תירשם בנפרד וגם הסעיף שלי יועלה בנפרד. השר יוכל לענות ברצף, אם הוא רוצה. את דברי אומר כשאוזמן לדוכן.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך על הצעתך.

אנחנו ביקשנו מיושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום. יושב-ראש הכנסת נמצא כאן, והוא רוצה להבהיר את הנקודה שהעלה חבר הכנסת מאיר שטרית. לכן, אדוני היושב-ראש, אם אתה מעוניין לבוא לכאן, בבקשה, אדוני. אנחנו נשמע דברים מיושב-ראש הכנסת, ולאחר מכן נמשיך מייד בדיון.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מתנצל על העניין. אני חושב שדברים מסוג זה לא כדאי לדחות. שמעתי ברמקול את הטענה של חבר הכנסת מאיר שטרית. אני רוצה להסביר בדיוק מה קרה ומה קורה לגבי מוסד השאילתא:

א. יושב-ראש הכנסת איננו צנזור של שום שאילתא, אלא אם כן בנוסחה היא לא מתאפשרת להגשה.

דן תיכון (הליכוד):

חושפת סודות מדינה.

היו"ר ש' וייס:

ב. אנחנו מפנים את השאילתות לשרים, השרים יכולים לענות כשהם רוצים, ואני מאושר אם שרים עונים מהר.

מאיר שטרית (הליכוד):

בתוך יום אחד?

היו"ר ש' וייס:

תיכף אביא לך דוגמה שהם עונים בתוך שעותיים.

ג. יתר על כן, רק השבוע – ובלי שום קשר – היה דיון בוועדת הכנסת על כך שהשרים לא עונים בזמן, ואנחנו נוקטים סדרה שלמה של פעילויות כדי שהשרים ישיבו בזמן.

ד. עכשיו אני מגיע לנקודה הרביעית, שהיא העיקר. בשלושת השבועות האחרונים אישרתי שאילתות רגילות, שתיים או שלוש, ובעצמי ביקשתי מהשרים להשיב באותו יום, אם זה מסתדר, או למחרת היום. נדמה לי שהיתה שאילתא של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, היו עוד שתיים-שלוש שאילתות. מדוע? אני השתמשתי במכשיר הזה כדי לתת ביטוי למאווים של השואל, כמובן, אם הממשלה מוכנה לענות בזמן, ולחסוך להם הצעה לסדר-היום ולחסוך להם שאילתא בעל-פה, כשיש קצבה של שתיים.

לכן, המעשה שקרה אתמול הוא חלק משגרת העבודה. אני מברך עליו, אני לא מתערב בתכנים בכלל, ומפאת כבודו של חבר הכנסת מאיר שטרית והידידות בינו לביני אני לא רוצה אפילו להגיב על כל הסיפורים, לגבי הקשר החיפני וכן הלאה.

עכשיו אני רוצה לומר לכם דבר מוזר לגמרי: אני לא מטפל בתוכן, אלא המזכיר או סגנית המזכיר בודקים אם זה עומד בכללי השאילתא, נקודה.

אם כן, גם בעתיד אני אהיה קשור בקשר חיפני, באר-שבעי – גברתי חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, את מנהרייה, נכון – נהרייני – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

יבנה.

היו"ר ש' וייס:

ואם תהיה שאילתא של חבר כנסת יבנאי – קשר יבנאי, ואם תהיה שאילתא של חבר כנסת ירושלמי, אני אעשה את זה בתוך שעה, אם חבר הכנסת דן תיכון יבקש. תודה.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי הערה.

היו"ר ש' וייס:

כן, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מי בכל זאת צריך לצנזר את השאלות?

היו"ר ש' וייס:

צנזורה – לא.

מאיר שטרית (הליכוד):

סוחבים סודות מדינה.

היו"ר ש' וייס:

אגב, אפילו לא ראיתי את השאלתא.

דוד מגן (הליכוד):

עכשיו אני רואה שחבר הכנסת תיכון הגיע.

היו"ר ש' וייס:

הוא הגיע, אתן לך.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אין אנחנו משיגים אלא על תוכן השאילתא, שהשתיקה יפה לו. לכן, משהוגשה השאילתא הזאת היו צריכים להמליץ להעבירה ישירות לדיון בוועדת החוץ והביטחון. משלא נעשה הדבר, חושבני שנפלה כאן טעות בתום לב וטעות בשיקול דעת.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להגיב. אין ליושב-ראש כנסת סמכות להעביר שאילתא לוועדת החוץ והביטחון.

דן תיכון (הליכוד):

הצעה דחופה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת תיכון, לו הוגשה לי הצעה דחופה כזאת לסדר – – – הדיון היה בנשיאות, ובנשיאות מופיע נציג הממשלה ומעיר את הערותיו. שתי פעמים בכהונתי כיושב-ראש הכנסת היו מקרים שבהם ביקשתי להעביר לוועדת החוץ והביטחון. אגב, חברי הכנסת שהגישו את ההצעה הדחופה עוררו סביב העניין הזה, אומר בעדינות, ויכוח נוקב, ומאוד כעסו על יושב-ראש הכנסת שמעז להעביר זאת, אבל אני עומד בזה.

אני מודיע שאם היתה טעות בתום לב – ידעתי בערך מה הנושא, לא ידעתי את תוכנה של השאילתא, לא עברתי עליה – אם, חלילה, מישהו טעה, מזכיר הכנסת או סגנית מזכיר הכנסת, אני לוקח על עצמי את האחריות המוחלטת. אם היתה טעות לגבי התוכן, היא לא תחזור פעם שנייה. לא בדקתי את התוכן, אני לא בודק תוכן של שאילתות.

כן, חבר הכנסת מגן, נגמור את העניין ונמשיך בסדר-היום, כי אני צריך להחזיר את חברי, חבר הכנסת סאלח טריף, פה לשלטון.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מעריך את העובדה – – – והתעלמת מהעניין.

היו"ר ש' וייס:

זה עניין חשוב מאוד.

דוד מגן (הליכוד):

ההחלטה לא הושלמה משום שלא הבעת את דעתך על השימוש הנלוו שחבר ממשלה עשה במוסד השאילתא כדי לתקוף בצורה בוטה ובלתי הוגנת – – –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

למה לא אמרת כאשר רפול – – –

היו"ר ש' וייס:

סלח לי, השר שחל.

דוד מגן (הליכוד):

– – –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר ממשלה? תתבייש לך.

היו"ר ש' וייס:

השר שחל, חבר הכנסת מגן, אני מגיב, ובקיצור, בואו נגמור את זה. רבותי, אתם לא הייתם רוצים שאיזה יושב-ראש הכנסת, או מי שממלא את מקומו כאשר הוא מנהל את הישיבה, יהיה צנזור. בבית הזה הושמעו דברים קשים, לחברי כנסת ולשרים יש תמיד זכות תשובה ותגובה והמשך ויכוח. אני לא יודע מה קרה כאן, אבל גם אילו הייתי יודע, אני אומר לך, אני נזהר מאוד. אני זוכר שבעבר אחד מחברי הכנסת, שהיום הוא שר, תקף בצורה קיצונית את שר הביטחון כאשר ניהלתי ישיבה והייתי סגן יושב-ראש הכנסת, וזה לא סוד מה יחסי לשר הביטחון, האישי הקבוצתי, כלשהו, ואני לא התערבתי. אני משתדל לא להתערב.

חבר הכנסת מגן, חבר הכנסת שטרית, אני זוכר מקרה אחד בתולדות הכנסת – בזה נסיים – אני חושב שהייתי אז תלמיד תיכון; ראש הממשלה דוד בן-גוריון רצה להתייחס לאיזה נושא, ביקש מחבר הכנסת שיציג לו שאילתא, הוא הציג לו שאילתא – דוד הכהן – ובתוך שעה היתה תשובה.

דן תיכון (הליכוד):

זו היתה הצעה סופר-דחופה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מקובל עלי לגמרי, אבל לא בעניין כזה, קראו את הכתבה 10,000 איש.

היו"ר ש' וייס:

אני מתחייב לבדוק מהר מאוד מה קרה כאן, וכבר אני לוקח על עצמי את האחריות. תודה רבה.

חברי סגן יושב-ראש הכנסת סאלח טריף, אני מתנצל, לא כדאי לסחוב דברים כאלה. בבקשה.

הצעות לסדר-היום מצב הביטחון ברצועת הביטחון, בגבול הצפוני וברצועת-עזה והסכם העקרונות

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בהצעות לסדר-היום מס' 2569, 2571, 2581, 2583, 2616, 2622, 2584 ו-2582, על מצב הביטחון ברצועת הביטחון, בגבול הצפוני וברצועת-עזה והסכם העקרונות. לכל המציעים ישיב שר המשטרה משה שחל.

ראשון הדוברים – חבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה, אדוני.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתפלא על כך ששר הביטחון או שר החוץ לא טרחו לבוא כדי לענות על ההצעות האלה לסדר-היום, מכיוון שזה איננו עניין של המשטרה. העניין שבו אנו דנים הוא

עניין ביטחוני ומדיני ממדרגה ראשונה; זה איננו עניין של טיפול המשטרה בטרור, זה עניין של טיפול המדינה בטרור.

אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, וגם לשר שמייצג עכשיו את הממשלה ולא מקשיב.

שר המשטרה מ' שחל:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד):

אמרתי, שלדעתי לא אתה צריך לענות על ההצעות לסדר-היום, אלא שר הביטחון או שר החוץ, כי זה עניין מדיני, זו לא אחריותה של המשטרה, ואני לא מבין למה — — —

אורי אור (העבודה):

חבר הקבינט יכול לענות, אני חושב שזה בסדר.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני חושב שלא, הנושא הוא עקרוני ממדרגה ראשונה ומחייב התייחסות רצינית של השרים האחרים. לא שיש לי, חלילה, משהו נגד שר המשטרה. להיפך, אני מעריך ומכבד אותו מאוד. אני רק חושב שהנושא הועלה על-ידי כל המציעים כנושא מדיני וביטחוני.

אורי אור (העבודה):

השר חבר בקבינט.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה להגיב. הממשלה קובעת מי ישיב על הצעות לסדר-היום והצעות חוק. השר רוני מילוא היה משיב בעבר בשם הממשלה כמעט על כל ההצעות לסדר-היום.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, תקנונית אתה צודק, זה לא עושה את זה תקין בעיני. אם אתה שר המשטרה – לא תסכים שמפני שהממשלה קבעה את זה שר השיכון יענה במקומך על בעיות משטרה.

היו"ר ס' טריף:

מכיוון שזמננו קצוב, כדאי לגשת לעניין.

מאיר שטרית (הליכוד):

אגש לעניין.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מותר לומר שהסכם השלום, או הסכם העקרונות עם אש"ף, מתפורר, והוא נמצא בסכנה גם לגבי אלה שהם חפצי ההסכם, לתומכי ההסכם ולממשלה. ההסכם הזה נתון בעצם בתהליך של שחיקה מתמדת בגלל ההשתוללות של הטרור ושל הרצח בכל רחבי הארץ, ביהודה ובשומרון וברצועת-עזה. המקרה הספציפי שעליו הגשתי את ההצעה לסדר-היום היה הפיגוע במחסום ארז, של שחיטת איש מילואים.

אדוני היושב-ראש, המשמעות היא, שבעצם הפלשתינים אינם שולטים במצב. ההבטחות הגדולות, והתקוות הגדולות שתלינו בפלשתינים, שהנה הם ישלטו בשטח ויפסיקו את פעילות הטרור, אלה תקוות שווא והן מתנפצות אל סלעי המציאות, לדאבוני הרב. הפלשתינים אינם שולטים, או, אם תרצו, במלים אחרות: אינם רוצים לשלוט. כי אינני רואה שום מאמצים רציניים מוכוונים, לפחות לא פומביים כלשהם, שהנהגת אש"ף עושה כדי לנסות למנוע פעילות טרוריסטית. היא לא עושה דבר, היא לא נלחמת נגד דבר, היא לא עושה שום פעולה אפילו כדי לנסות לעקור מתוכה אותם מחבלים, להצביע עליהם ולמסור אותם לשלטונות. אז הייתי אומר CHAPEAU, אתם באמת משנים את עמדותיכם. אני מתרשם שלא עושים דבר, יושבים מהצד, הרוצחים רוצחים ואיש איננו מדבר.

אני רוצה לצטט את דברי ראש הממשלה יצחק רבין, מ-1975. בריאיון לעיתון גרמני הוא אמר: אנחנו מוכנים לשבת עם מדינה ועם עם שיש לו רוצחים, ואם ליאסר ערפאת תהיה מדינה, יהיה לו צבא ויהיו לו רוצחים, אנחנו נשב ונדבר אתו; אבל לא נשב עם רוצחים שאין להם מדינה. אלה דבריו של ראש הממשלה.

ראש הממשלה שינה את דעתו מאז. גם זה לגיטימי בעיני, מותר לו לשנות את דעתו. אבל תעמוד על מה שהסכימו, תוודא שבאמת הם מוסרים את הסחורה, שבאמת הם מסוגלים להפסיק את הטרור. עובדה שהם לא עושים את זה. לא רק שהם לא עושים את זה, הם גם אינם מנסים לעשות את זה, הם גם אינם מגנים את הפעילות של הטרור, לא בכתב, לא בעל-פה, לא בצורה פומבית, לא בארץ ולא בעולם. אם פעם אחת נשמע גינוי, הוא נשמע בצורה מאוד רפה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

המצב השתנה מאז ועד היום.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, הטענה של ראש הממשלה היתה, שהוא עושה הסכם עם אש"ף, מכיוון שאם היום הוא לא יעשה הסכם עם אש"ף, הוא יעשה מחר הסכם עם ה"חמאס". הטענה היתה, שרוב תושבי יהודה ושומרון ורצועת-עזה תומכים באש"ף. זאת אומרת, רוב התושבים תומכים בעצם באש"ף. אם זה נכון, הם צריכים לדעת מי עושה את פעולות הטרור, ואני מאמין שהם יודעים מי. הם אינם משתפים פעולה אתנו בעניין הזה.

אני חושב שלא רק הפלשתינים אשמים בעניין; הם, בראש ובראשונה, היו צריכים להיות מעוניינים שלא יהיה טרור, אם הם רוצים לקבל שלום. מתקבל אצלי הרושם, שהם לא כל כך מעוניינים.

תסלח לי שאני אומר לך, הפלשתינים היו טיפשים ונשארו טיפשים. במו ידיהם הם הורגים את ההסכם הזה. ימשיך הטרור להשתולל, לא יהיה איש שיוכל לתמוך בהסכם הזה. גם אתה לא תוכל לתמוך בהסכם כשמתרחש טרור ורצח ברחבי הארץ. והפלשתינים כבר עשו מספיק שגיאות מ-1948. הם לא קיבלו את תוכנית החלוקה, אותם קיצונים שבהם. הם הסיתו את מדינות ערב למלחמות נגדנו פעם אחר פעם; הם לא לומדים לקח.

בהסכם השלום בקמפ-דייוויד, 1979, היתה להם הזדמנות, שאילו היו מקבלים אותה, היום הייתם, הפלשתינים, שבע שנים אחרי הסדר הקבע. הם לא קיבלו. הם חוזרים פעם נוספת על השגיאות.

אני אומר לפלשתינים: תפסיקו את הטרור. תעשו כל פעולה נורמלית שצריך לעשות כדי להפסיק את הטרור. והאמונה שאנחנו נמצאים בשטח, והפלשתינים יכולים לטפל במחבלים, ולא ייקחו אותם לבג"ץ, מתחילה להצטייר כאמונה עיוורת כל כך. זה הצעד של הפלשתינים.

אני חושש שגם ממשלת ישראל לא מטפלת נכון במצב. בשלושה נושאים מרכזיים היא מטפלת לא נכון: הנושא הראשון – התגובה של הממשלה בעקבות מעשי הטרור היתה: בוא נזרז את המשא-ומתן. אדוני השר, אני מוכרח להגיד שזו תגובה מוזרה. אם אתה עושה הסכם עם מישהו, ואתה רואה שכבר בשלבים הראשונים של ההסכם הוא לא מכבד אותנו, לא עומד בו, אתה אומר: בוא נמשיך את ההסכם במהירות? אולי צריך לעשות ההיפך, להגיד להם: רבותי, אתם רוצים הסכם – תגידו להם מה שאני אומר פה: באמת תפסיקו את הטרור, תעשו פעולות רציניות שיביאו לשלום במזרח התיכון, אז אהלן וסהלן. לא יכול להיות מצב שאתה ממשיך ברצח ובטרור ואתה רוצה שלום. זה לא ילך. לדעתי, הממשלה, בריצת האמוק שלה בעניין הזה, טועה ומסכנת את המשך המצב, את ההסכם השלום הזה שהיא חתמה עליו ואת האפשרות להגיע באמת להסכם שלום עם הפלשתינים.

הדבר השני – לצערי הרב, יש אי-בהירות מלאה מה צריכים האזרחים והחיילים הישראלים לעשות במצב הנוכחי. הם לא יודעים איך להגיב. מסתובבים פלשתינים עם דגלי אש"ף ונשק דרוך ברחובות.

מה צריך חייל לעשות כשהוא נמצא בשטח הזה? אדם שמסתובב היום עם נשק בעזה או בחברון או ביריחו – מה מותר לחייל לעשות לו? לעצור אותו? לירות בו? מה הן ההוראות? אני הייתי רוצה ממך, אדוני שר המשטרה, כחבר הקבינט – מה ההוראות שאתם נתתם לחיילים בשטח, כיצד לנהוג כנגד אלה שמסתובבים עם נשק דרוך ועושים מעשי טרור? מה ההוראות כלפיהם?

דבר שלישי – מלחמה בטרור. אני חושש שהממשלה נחלשה במלחמה שלה בטרור. והאמרה של ראש הממשלה: "נמשיך במלחמה בטרור כאילו אין שלום ונעשה שלום כאילו אין טרור" – מסתברת כאמרת שווא. הוא לא עושה את זה, הוא לא נלחם בטרור כאילו אין שלום. כדי שיהיה שלום, הוא צריך להילחם בטרור פי שניים חזק יותר.

אדוני השר, אני מציע לממשלה לנקוט פעולה מעשית במלחמה בטרור, ויש פעולה אפקטיבית אחת. אני מציע לך, אדוני השר, להביא לממשלה את הצעת: לחסל אישית את ראשי הטרוריסטים. אם אחמד ג'בריל מורה לאנשיו לפעול פה, חסלו אותו אישית. זה עבד פעם אחת, בתקופה של גולדה. הדבר נחשף בטלוויזיה שלשום. אהרן יריב, כיועץ בנושא הטרור, הציע אז לרצוח אישית את המחבלים שפגעו בספורטאים במינכן, וזה הפיק תוצאה. תחזרו על זה. תפגעו אישית בראשי המחבלים, אולי הטרור ייפסק. אין מה לפחד מהעניין. רוצים שלום, צריך לפגוע באלה שפוגעים בשלום. יש יכולת למדינה לעשות את זה, היא צריכה לעשות את זה מהר, אפקטיבית ועכשיו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת רפאל איתן, ומייד אחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שוב התבשרנו על התעצמות הקרבות בדרום-לבנון, כאשר ה"חיזבאללה", או כוחות אחרים, פתחו בהתקפה מתואמת על מוצבי צד"ל וצה"ל, ואחד מהם נכבש על-ידם. צה"ל חוקר. מתאם הפעולות בלבנון מר לובראני נשמע אומר, שסוריה מעודדת את הפעילות הזו; ומקורות אחרים – אלה מאותו מוצב שלא הלכו בשבי ה"חיזבאללה" – מסרו ששמעו ניב אירני מדובר בין כובשי המוצב. צה"ל בודק אם זה נכון או לא, אם יש ממש בידיעה.

אולי תסבירו לנו, לציבור, באיזה משחק מדובר כאן מטעם סוריה, בעד שלום ועושים מלחמה? מדוע ראש הממשלה אינו מפנה אצבע לסוריה, ישר לפנים: אנחנו מזהים את התנהגותכם; או שתיפסק המלחמה בעידודכם או שאין מגעים ושיחות.

יאמרו, עלולים לומר: משחקים לידיהם של מתנגדי השלום. אבל ההתנהגות הנוכחית משחקת לידי הסורים. וכל ארגוני הטרור עושי דברם, וגם אש"ף למד מהם או אולי לימד אותם – רוצחים ומתכסים ב"חמאס"; רוצחים ומסתתרים אחרי "החזית העממית". ובקהיר – מחוות, אווירה, התקדמות. ההצגה נמשכת, חייבת להימשך, כי אסור לראש הממשלה להיכשל, כי הוא כבר נכשל פעם את כראש הממשלה ולא סיים את עונתו.

בלבנון מתנהלת מלחמה על-ידי סוריה, באמצעות ה"חיזבאללה" ובסיוע אירני. האם קיים מישהו במקום כלשהו המסוגל לחשוב שצבא לבנון שיתפרס מצפון לרצועת הביטחון יפרוק נשקם של ה"חיזבאללה" כתנאי לפינוי רצועת הביטחון מכוחות צה"ל? מי שחושב לפרוק את נשקם של ה"חיזבאללה" שיתחיל בדמשק, לא עם מחוות ומפות ברמת-הגולן, ואזור מפורז שמגיע לראש-פינה ומחנה-פילון, אלא בהוקעתם של הסורים ואסד בראשם, בפנינו כאן ובפני כל העולם.

האסטרטגיה של הסורים והאירנים שקופה: מנהלים מלחמה יבשתית בלבנון, מנסים להורידנו מרמת-הגולן בלי מאבק. המלחמה בלבנון תיעצם – האירנים אשמים, תפנו אליהם. אנחנו איבדנו יכולת אופרטיבית חיונית, ויום אחד נעמוד מול הבלתי נמנע כמעט – איום אירני בלתי-קונבנציונלי, זרוע ארוכה מאירן ומלחמה מתעצמת בגבולנו הצפוני. וסוריה? מגשימה את משאת נפשה – מכה ניצחת לכיוון הגליל, ממצב פתיחה נוח ומבטיח.

אלה הם אויבינו, אלו מטרותיהם והיעדים שאליהם הם חותרים, שאותם הם מקווים להשיג. תודה.

היור'ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת יגאל ביבי, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חכמינו אמרו שיש דרך קצרה שהיא ארוכה ויש דרך ארוכה שהיא קצרה. הניסיון של הממשלה הזו לקצר את הליכי המשא-ומתן דרך אוסלו, לפסוח על המנהיגות המקומית שהתחלנו סוף-סוף קצת לגבש אותה, להעדיף את הנהגת אש"ף הנופלת, שהיום ברור לכול שאינה מייצגת את רוב העם הפלשתיני – הדרך הזאת היא דרך שתביא, גם לשיטתכם, לכישלון.

גרמתם לפיתוח אשליות בעם, לציפיות רבות שגורמות לאכזבות. ועובדה שהסקרים מראים יום-יום על ירידה ועל נפילה בתמיכה של העם בכם.

תקופת האופוריה מתחלפת בתסכול מדרכה של הממשלה. ההידרדרות שלהם, ריצת האמוק להגיע למטרה על-פי לוח הזמנים המקורי שקבעתם, בלי להתחשב בתמיכה המתמעטת במדיניותכם הן מצד הערבים והן מצד אזרחי המדינה, היא בגדר איולת לשמה.

אני חושב שחתמנו הסכם עם פגר, לא עם בעל הבית. דיברו פה – אני לא רוצה שגם אותי תאשים שאני כאילו מגלה סודות – על מפות שמסרתם, אבל אתם לא קוראים את המפה שעל הקיר. הסורים מחבלים, מתנגדים לכל הפעולות שנעשו. ירדן פוחדת מהסורים. ה"חמאס" לא בתמונה. הצעירים של ה"פתח" מוציאים כרוזים נגד. האינטליגנציה הערבית של ה"פתח" כאן – חלקם יורדים, חלקם אומרים לכם מפורשות שהם אינם סומכים על ערפאת. לא אני, אבל אתם תקראו מה אומרים עליו, על ההנהגה שחתמתם אתה. אני חושב שעשיתם טעות, לשיטתכם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה מדבר בשם מי?

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני לא מדבר, אלא רק מזכיר מה אומרים חבריהם עליהם. אני רוצה שממשלת ישראל תסתכל על המפה הפוליטית, כי אני רוצה שלום, ותראה את המציאות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם היית רוצה באמת שלום, לא היית גר – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

קודם כול שיהיה לך ברור, חבר הכנסת דראושה, אני לא גזעני. חבר כנסת שאומר שליהודי אסור לגור במקום מסוים בעולם – אתה אומר דבר חמור מאוד. אתה אומר שגם לערבי אסור יהיה לגור במקום שהוא רוצה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם לערבי ישראלי אסור לגור בעזה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתה רוצה להגיד לי, שערבי ממזרח-ירושלים אינו יכול לגור היכן שהוא רוצה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה הבית שלו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוא לא יכול לגור ברחביה? מישהו יגיד לו לא?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה מתיר לערבי ממזרח-ירושלים לגור – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

מי ימנע? אני יכול למנוע? ערבים לא גרים בעפולה? לא גרים בנצרת-עילית? חבר הכנסת דראושה, אתה לא יכול לגור היכן שאתה רוצה בארץ?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אזרח מדינת ישראל.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתה אומר כך: אני דראושה, שעוד מעט אהיה שר – אולי שר המשטרה תהיה, אולי זה באמת רעיון לעשות את חבר הכנסת דראושה שר המשטרה ואז לא צריך משטרה פלשתינית, הוא כבר יטפל בכולנו. לפי הקצב הזה יכול להיות שתהיה עוד מעט שר – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר להפסיק את הדו-שיח הזה? מה קורה פה?

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני לא מבין, איזה ביטוי חמור אמרת. אני חושב שאתה צריך לחזור בך, שאני כחבר כנסת, כיהודי, לא יכול לגור עשר דקות מירושלים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תגור בירושלים.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — הוא מחלק את הרשיונות — — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

ריבוננו של עולם, אתה תגיד לי איפה לגור?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אפילו על-פי החוק הישראלי — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת אלסאנע, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני חושב שזה חמור מאוד מה שנעשה כאן בבית. אנחנו חרדים מפני מה שיקרה. חבר הכנסת דראושה, היום באתי מטבריה לירושלים, נסעתי לאטי בריחו ודמיינתי לעצמי מה יהיה בעוד חודש. אני בטוח שאין לי חסינות נגד המשטרה הפלשתינית. אני בטוח שכשאני ארוץ כאן לדין יעצרו אותי ויבדקו אותי. אני לא יודע אם אוכל, בגלל הממשלה הזאת, לנסוע לכיוון טבריה דרך יריחו, אני לא יודע מה יהיה בעוד חודש. אבל לשמוע בבית הזה חבר כנסת שרוצה להיות שר, שאומר אני לא יכול לגור כאן, בגוש-עציון – אני ממש מזועזע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בשטחים הכבושים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שטחים כבושים? אז גם גילה זה שטח כבוש. גם רמות זה שטח כבוש. אולי תגיד לכן תיכון לא לגור ברמות, ולצחי הנגבי שלא יגור בגבעה-הצרפתית? לשיטתך, אסור לחברי הכנסת לגור כאן בשטחים הכבושים.

יוסף בא-גד (מולדת):

שיח'-באדר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

המפה שאתם קוראים אותה איננה נכונה. חבר הכנסת דראושה, אני לא מודאג. זה שלא גמרתם עם סוריה לפי שיטתכם, עם ארגוני הטרור שלה, עם ההסתה שלה – אני זוכר את ה-3 בחודש שעבר, כשפרס היה נלהב מהפגישה שלו, כנראה, עם חוסיין, ואותו חוסיין, עם ההתלהבות הגדולה, הלך לאסד ואסד אמר לו: שב בשקט, חוסיין, אתה לא חותם, אתה לא עושה.

אתם הרסתם את השלום, שיכול היה להיות בר-סיכוי. ברגע שסטיתם מנוסחאות מדריך – הם לא היו יכולים לצאת מהשלום הזה בקלות, כי היתה דעת המדינות בעולם בעניין. הם היו צריכים להמשיך, היה משא-ומתן קשה, אבל יכול להיות שזה היה מביא לשלום. אתם גם השליתם אותם, ולא רק את העם. הממשלה הזאת בסוף תצטרך, בקווים האדומים שלצערי היא עוד לא קבעה, לסגת, והיא תגרום למבוכה גם בקרב הפלשתינים.

אני רוצה לומר, שהדבר החמור ביותר שעשיתם הוא שלקחתם פגר, הנהגה גוססת של ערפאת, שהעולם הערבי לא תמך בה, גם לא תקציבית, היא היתה בשלבי התמוטטות, והחיייתם גולם שלא יכול לספק לכם את הסחורה. אתם רואים את זה יום יום, הוא לא שולט על האנשים שלו – על ה"חמאס" ודאי שלא, על הארגונים שבהשפעת סוריה ודאי שלא – בעוד לא לוקחים אותו ברצינות, לא אסד ולא חוסיין, ושמענו אתמול גם את ההכרזות של חוסיין, שהן כבר איתותים אחרים, על ירושלים.

לדעתי, שוחרי השלום בארץ-ישראל תמהים כיצד הרסתם סיכוי לשלום. אני פוחד מאוד שאתם לא רק שלא תעשו שלום, אלא מתוך חיפזון לתת את עזה ויריחו, להכניס את המשטרה וכל התעמולה היפה שאתם עושים – תמונות של שוטרים פלשתינים – לדעתי אתם תעשו רק נזק, וגם שלום, לצערנו, לא יהיה כאן אצלנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת ביבי. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד.

בינתיים, עד שהוא יגיע, חברי הכנסת, במלאות 50 שנה לעליית ילדי טהרן, אני מבקשת לברך בשם הכנסת את המשלחת של ילדי טהרן, הנמצאת אתנו כאן ביציע האורחים.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, אני הייתי רוצה לעשות אתך ועם הקואליציה משחק סימולציה. משחק סימולציה פירושו של דבר – ונניח שההסכם ייכשל, אתה תשאל אותי: איך אתה מעז לומר נניח שההסכם ייכשל? הרי חתמו בווישינגטון לעיני כל העולם.

אני רוצה לומר לך למה אני מרשה לעצמי לומר נניח שההסכם ייכשל. הבטיחו בחגיגות שמבטלים את האמנה הפלשתינית. לא דובים ולא יער, האמנה הפלשתינית מתקיימת. הבטיחו ביטול החרם הערבי – רק הגדילו את מספר החברות המוחרמות. הבטיחו שירושלים לא בדיון – כולנו שמענו מה אמר אתמול חוסיין בפתיחת הפרלמנט: בלי ירושלים לא יהיה הסכם. הוא אמר את זה קבל עם ועדה.

יותר מזה, היום בעיתון "מעריב", בכותרת ראשית, פייצל חוסייני: "לא נטשנו את הרובה". אמר לאנשי אש"ף בשמו של ערפאת: "לפתח" יש חוליות מזוינות; אם לא נקבל מדינה – נוציא הרובים מהארון ונשתמש בהם".

כבוד שר המשטרה, תגיד לי בכנות, מה היית עושה אם יהודי, ברוך מרזל, היה אומר את זה? מה היית עושה אם יהודי מבית-אל או ממקום אחר היה אומר: נוציא את הנשק ונלחם? איך היית מגיב על דבר כזה? אני מבקש לקבל ממך תשובה על כך. הרי זה לא ייאמן. עומד פייצל חוסייני ואומר: אם לא תעשו – נוציא את הנשק מהארונות. אני לא מבין איך אתם עוברים לסדר-היום על דבר כזה. היה צריך מייד בית-סוהר.

ויש גילוי של כתב "על המשמר", לא כתב "הצפה", לא כתב "יום יום", לא כתב "מעריב" או "ידיעות אחרונות". אני מדבר על כתבה של כתב "על המשמר", העיתונאי פנחס ענברי. הוא מודיע שתנועת "פתח" מעולם לא התחייבה להפסיק את הטרור. אני הגשתי שאלתא לשר הביטחון ושאלתי אותו איך הוא שיקר ברבים. הוא הודיע שערפאת וה"פתח" הבטיחו להפסיק את הטרור, אחרת אינני מבין איך גילו פתאום שרוצחי חיים מזרחי, השם ייקום דמו, הם אנשי "פתח". אם "פתח" לא התחייב, כך כותב כתב עיתון "על המשמר", מה ההתפעלות מזה שגילינו כרוזים של ה"פתח" ברמאללה? אנשי "פתח" אומרים שהם ממשיכים במלחמה. איך אתם יכולים להודיע שהם החליטו להפסיק?

אני ממשיך במשחק הסימולציה. נניח שההסכם ייכשל, מה תעשו? יש 15,000 שוטרים. אני לא יודע מי צריך משטרה כזו. האם אצל הערבים כל אחד גנב ושודד? בשביל מה צריך משטרה כזו?

דרך אגב, כמה שוטרים יש במשטרת ישראל, אדוני כבוד השר?

שר המשטרה מ' שחל:

כ-22,000, עם משמר הגבול.

יוסף בא-גד (מולדת):

ובלי משמר הגבול?

שר המשטרה מ' שחל:

כ-17,000.

יוסף בא-גד (מולדת):

למיליון ערבים צריך לתת משטרה בגודל של משטרה ל-4 מיליוני יהודים? מה הפרופורציה? 15,000 מול 17,000. תמנהי, בשביל מה צריך דבר כזה?

אתם שחררתם עצירים, רוצחים, שודדים ופושעים, מה תעשו אתם? וזה בלי לשחרר ואפילו בלי לקבל מידע על הנעדרים שלנו.

יש היום מודעה מזעזעת: העיניים האלו מופנות אליך – רון ארד, רחמים אלשיך, יהודה כץ, זכריה באומל, צבי פלדמן, יוסי פינק. תראו את התמונה המזעזעת. העיניים שלהם. אין הסבר. אין תשובה. ואנחנו נמשיך לקבל התחייבות לשחרר ערבים.

ואני ממשיך במשחק הסימולציה. מה יהיה אם לא יהיה הסכם, ואנחנו פנינו את עזה ואת יריחו ומי יודע מה עוד? מה יהיה? מה יהיה אם תביאו לייאוש מתנחלים שיישברו, חס וחלילה, יהודים יקרים יישברו ויעזבו את מקומות מגוריהם? מה יהיה אם לא יהיה הסכם?

אני רוצה לסיים בדברי תורה מ"לקוט שמעוני". עם ישראל כבר היה במצבים קשים, איך נהגו. נאמר: ארבעה מלכים הם; מה שתבע זה לא תבע זה. ואלו הם: דוד, אסא, יהושפט וחזקיהו. דוד אמר: ארדוף אויבי ואשיגם. אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: אני עושה כן, נותן לך אפשרות לרדוף ולהשיג. עמד אסא ואמר: אין לי כוח להרוג אלא אני רודף ואתה עושה; אתה, הקדוש-ברוך-הוא, הורג. אמר הקדוש-ברוך-הוא: אני עושה כן. עמד יהושפט ואמר: אין לי כוח לא להרוג ולא לרדוף אלא הריני אומר שירה ואתה עושה כן. הוא אמר שירה והקדוש-ברוך-הוא נלחם. עמד חזקיה המלך ואמר: אין לי כוח לא להרוג, לא לרדוף ולא לומר שירה אלא הריני ישן במיטתי ואתה עושה. אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: אני עושה כן, שנאמר ויצא מלאך השם ויך במחנה אשור.

אני אומר את זה, כי אתם כל הזמן שואלים אותנו – מה יהיה בלי הסכם, תנו אלטרנטיבה, תנו פתרון, אי-אפשר להשאיר את המצב כמו שהוא. אלפי שנים לא נתנו פתרונות, השארנו לקדוש-ברוך-הוא את הפתרון. אנחנו לא חייבים לתת פתרון לכל דבר. לנו, לדור שלנו, אין זכות להפקיר את הארץ המובטחת, שאליה התפללו אבותיך ואבות אבותיך, כבוד השר, בעירק ובכל תפוצה אחרת והם חלמו: ותחזינה עינינו בשוכר לציון ברחמים. אין לכם רשות להפקיר ולו גרגר אחד מהארץ הזו. פתרון – תשאירו לקדוש-ברוך-הוא. חזקה על הקדוש-ברוך-הוא כי לא ייטוש השם עמו ונחלתו לא יעזוב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. אני מזמינה את חבר הכנסת אורי אור.

אורי אור (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מצר שאין פה כמעט חברי ליכוד.

כולנו מדברים על הטרור, על המלחמה הקשה, על הדם שנשפך ועל הוויכוח בחברה הישראלית. אבל ראש הממשלה לשעבר, חבר הכנסת שמיר, מסתובב עם המנכ"ל לשעבר, יוסי בן-אהרן, עם היועץ שלו לטרור לשעבר, יגאל כרמון, מייסד "אגודות הכפרים", שלא עלה בידם של חבריהן אפילו לשלוט על משפחותיהם, והם חשבו שהם יהיו בעלי-ברית. מסתובב ראש הממשלה לשעבר בארצות-הברית, ותראו איזה דברי בלע הוא אומר נגד ממשלת ישראל. אני רוצה לצטט: הממשלה הזאת – כך הוא אומר – כל מאווייה להישאר בשלטון ולבסס את כוחה אחרי הרבה שנים של שירות באופוזיציה. מוסיף ראש הממשלה לשעבר ואומר: הממשלה הזאת תתחלף, ואז אנחנו נשנה את המצב ולא נכבד את החלטותיה. את הדברים האלה אומר ראש הממשלה לשעבר.

אתה יכול להנהן בראשך, חבר הכנסת ידידי חנן פורת. א. הממשלה לא תתחלף; ב. אנחנו נכבד את החלטותיה. אנחנו נלך צעד אחרי צעד ולא נירתע.

וכאשר אחד מראשי הארגונים היהודיים שואל את ראש הממשלה לשעבר, כיצד הוא מסביר את דבריו, בין הדרישה שהעלה בהיותו ראש ממשלה, שיהדות הפזורה תימנע מלגנות את ממשלת ישראל לבין מה שהוא אומר עכשיו, ממשיך ואומר יצחק שמיר: אני סבור שאנחנו על סף האבדון. בין יפי-הנפש לבין פטריוטיזם, אני בוחר באפשרות השנייה.

רבתי, מה לנו בכלל לדבר על חוק ועל סדר בין מתיישרי חברון לבין התושבים הערבים של יהודה ושומרון, כשראש הממשלה לשעבר הוא עצמו איננו מכבד שום חוק וסדר בדבריו אלה.

אני לא דורש משר המשטרה, ידידי השר שחל, שיתייחס ויענה על מה שאמר ראש הממשלה לשעבר, יצחק שמיר. אני חושב שזה חמור מאוד, וזה בניגוד למקובל בכל מדינה דמוקרטית, שאני חושב שחברי הבית מאמינים בה.

אני גם חושב שזה רק מזיק למלחמתה של הממשלה הזאת בטרור ובדרך להסדר.

בזמן שנותר לי אני רוצה לגעת בקשיים באזור הביטחון. אני קלטתי שמועות מספר ובדקתי – ואני מקווה שהן רק שמועות – שיש איזו חשיבה על היערכות מחדש באזור הביטחון. ואני רוצה לומר, אדוני שר המשטרה, כנסת נכבדה, אזור הביטחון, נכון להיום, הוכיח את עצמו. אזור הביטחון, נכון להיום, תרם תרומה מכרעת במניעת חדירות ליישובינו ובמניעת ירי בכינון ישיר. אזור הביטחון לא נועד למנוע ירי תלול-מסלול, ולשמחתי מאז מבצע דין-וחשבון אין ירי תלול-מסלול על יישובינו.

צריך לזכור שאזור הביטחון, כאשר אנשי צד"ל, ומגיעות להם כל הברכות על עבודתם, למרות מה שקרה להם, לגדוד השני, שלהערכתי כמעט שלא נלחם ונפל בשבי – אזור הביטחון בלי צה"ל לא יוכל להחזיק מעמד יום אחד. ואזור הביטחון איננו המטרה, אזור הביטחון הוא התנאי, כרגע אחד החשובים, לשמירת השקט הנוכחי ביישובינו. ואילו יכלה ממשלת לבנון, ולדעתי היא איננה מסוגלת, להינתק מחיבוק הדוב של סוריה, והיתה פורסת את צבאה ומפרקת את ה"חיזבאללה", ייתכן שהיה כדאי והיה אפשר לדון בשינוי הסטטוס של אזור הביטחון.

כל מי שמציע – ואני מקווה שאני טועה – לדון היום בשינוי מצבו של אזור הביטחון, בלי שיש לנו הסכם עם סוריה ובלי שממשלת לבנון יכולה לעשות איזה צעד עצמאי, אני חושב שהוא טועה.

אני רוצה להזכיר לנוכחים, שאחרי מבצע דין-וחשבון שלחה ממשלת לבנון יחידות לבנוניות, צבא לבנוני, מתוך כוונה להתפרס דרומה, וממשלת סוריה עצרה אותה ומנעה ממנה לפרוס את יחידותיה. ממשלת סוריה עושה את זה משום שהיא מנצלת את טרור ה"חיזבאללה", ולא רק ה"חיזבאללה".

אני רוצה להזכיר פה, שבחודשים האחרונים נכנסו ארגוני הסיור יותר ויותר לתיאום עם ה"חיזבאללה", יותר ויותר לפעילות נגד ישראל. יש להם רצון ישן, שהתחזק, להגיע מחדש לגדר. אופנוענים שנתפסו, לשמחתי, על-ידי חיל הים היה מ"החזית העממית". יש עוד שיתופי פעולה בין החזיתות למיניהן לבין ה"חיזבאללה".

לכן, לצערי, אין פתרון של שלום בגבול הצפון ואין הפסקת אש בגבול הצפון, אין יום שאין תקרית שם, אין יום שאין שם הפגזה. חייבים לחזק את אזור הביטחון, לחזק את מערכת היחסים של צה"ל וצד"ל, שבלי צה"ל הוא לא יחזיק מעמד, ולא לתת לממשלת לבנון להיתמם ולומר, שאם ממשלת ישראל תוותר על אזור הביטחון, היא תוכל לנקוט עמדה כזאת שהטרור ייפסק. אין לה האומץ, אין לה היכולת. יש לה אולי כלים, שרק אם סוריה תיתן לה להפעיל אותם, היא תפעיל אותם לטפל באזור הביטחון.

לכן, אני רוצה לומר פה – ואני מתייחס לחברי שדיברו פה, ואינני רואה אותם פה – כל ההצעות שאני שמעתי מחבר הכנסת רפאל איתן ומאחרים: בואו נפסיק את המשא-ומתן עד שייפסק הטרור; רבותי, אלה שדיברו פה לא רצו את המשא-ומתן הזה, הם לא רוצים את ההסכם הזה. לכן לא הם צריכים להציע לנו להפסיק אותו תוך כדי המלחמה בטרור.

ואני חוזר ואומר פה, ואני אמשיך לומר את זה: הפתרון האמיתי לבעיית טרור, והאור בקצה המנהרה, הוא רק המשא-ומתן, והוא נעשה באמת בתנאים כואבים מאוד. אבל – ואני חוזר לפתיחתי, ובזה אני מסכם – עמדה של ראש הממשלה לשעבר, שיוצא נגד הממשלה, נגד חוקיות החלטות הממשלה, איננה תורמת למלחמה של הממשלה הזאת בטרור. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור. אני מזמינה את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כאשר אני אמרתי בזמן נאומו של חבר הכנסת בא-גד, ששר המשטרה והאנרגיה עושה עבודה טובה, אני התכוונתי לא רק לתחום המקצועי, אלא גם לעשייה למען השלום, ובביקור האחרון שלו במצרים והפגישה עם הנשיא מובארק – כפי ששמענו, היו תוצאות חיוביות לביקור הזה, ואני מברך את השר על העבודה הטובה שהוא עושה למען השלום, וגם בתחום המקצועי.

התקפות הימין היום מכוונות לא רק נגד הממשלה, אלא נגד השלום, נגד הסכם העקרונות שנחתם בין ממשלת ישראל לאש"ף ונגד ההכרה ההדדית שהיתה בין אש"ף לממשלת ישראל. הזעקות של הימין באות בניסיון לטרפד את ההסכם הזה. ואני יכול, מצד אחד, להבין את החששות של אלה שרוצים ארץ-ישראל שלמה עם הגולן כחלק ממדינת ישראל, ובו בזמן טוענים שרוצים שלום; אבל, מצד שני, אני מתנגד התנגדות טוטלית לרעיון הנפסד הזה של ארץ-ישראל שלמה ושלום. אין כדבר הזה. תשכחו שיש אפשרות להגיע להסכם של שלום עם ארץ-ישראל השלמה וגם הגולן. מי שאכן רוצה בשלום צריך לדעת שעליו להתפשר. יש להתפשר עם הפלשתינים ועם מדינות ערב באזור כדי להגיע להסכם של שלום, שלום שיבטיח את הזכויות של שני הצדדים – של ישראל ושל מדינות ערב ושל הפלשתינים. ומי שלא מוכן להבין את הבסיס של שלום תמורת שטחים, לפי החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338 ולפי ההיגיון הבריא, בעצם הוא לא רוצה שלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

לפני שהיינו בשטחים היה שלום?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הרי הנהגת אש"ף הנוכחית הגיעה לשלטון בעזה ב-1968. ערפאת עצמו מוביל את אש"ף מאז 1968, והיום יש שינוי משמעותי בעולם הערבי כולו, כאשר מקבלים את ישראל כעובדה קיימת.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה כתוב באמנה הפלשתינית?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כאשר הפלשתינים מקבלים את זכות הקיום של מדינת ישראל מאז 1988 – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

והמועצה הלאומית הפלשתינית?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

המועצה הלאומית הפלשתינית משנת 1988 מכירה בזכות הקיום של מדינת ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

תורת השלבים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא תורת השלבים. זה הסכם עקרונות שיחייב את העם הפלשתיני ואת אש"ף כנציג העם הפלשתיני, הנציג הלגיטימי.

ואני רוצה לומר: כפי שאני מכיר את המצב בשטחים, אש"ף זוכה היום לתמיכה המרבית, הרחבה, בתוך העם הפלשתיני, אם זה בשטחים ואם זה מחוץ לשטחים. גם אם יש מחנה פלשתיני המתנגד להסכם השלום, אופוזיציה פלשתינית, הרי האופוזיציה הפלשתינית קטנה יותר מאשר האופוזיציה בתוך מדינת ישראל. האופוזיציה כאן יש לה ייצוג רחב בכנסת, יש לה ייצוג רחב, לצערי הרב, גם בשדרות העם, בעוד התמיכה הפלשתינית ברחוב הפלשתיני בהסכם העקרונות ובאש"ף היא רחבה והיא איתנה.

וכפי שאני מכיר את המצב בשטחים, אני חושב שאש"ף מסוגל להשליט סדר, מסוגל לשלוט ולבצע את ההסכם שיגיע אליו עם ממשלת ישראל. ואני מאמין שביכולתן של המשטרה הפלשתינית ושל זרועות הביטחון הפלשתיניות לשלוט ולהשליט סדר, שיבטיח את הביטחון הפנימי של הפלשתינים בשטחים וגם ימנע מעשי טרור נגד מדינת ישראל. כאשר יהיה לפלשתינים מה להפסיד, הם ידאגו ויפעלו כדי למנוע טרפוד הסכם השלום, כדי שלא לפגוע בזכויות שהם ישיגו. אבל ברגע שלא יהיה להם מה להפסיד, הם יעשו כל מעשה כדי להוכיח שהם קיימים והם מתנגדים להמשך הכיבוש ולהמשך השליטה הישראלית בשטחים הכבושים.

לכן אני חושב, שיש צורך לכל מי שאומר שהוא רוצה בשלום לתמוך בהסכם שנחתם.

ואני מאמין שממשלת ישראל והנהגת אש"ף, שתי הממשלות, מעוניינות להגיע להסכם לפני 13 בדצמבר. אני מאמין שהוועדות שיושבות כיום – הן באל-עריש בנושא האזרחי, הן בקהיר בנושא הצבאי והן בפאריס בנושא הכלכלי – שלוש הוועדות, אף שקיימים קשיים, יצליחו להתגבר על הקשיים, ונזכה לפני 13 בדצמבר בהסכם שיממש את הסכם העקרונות שנחתם באוסלו.

אני מאמין שיש כנות ויש רצון טוב אצל שתי הממשלות, שתי ההנהגות, על אף הזעקות הן מהימין הישראלי והן מהימין הפלשתיני. יש היום קואליציה בין המתנחלים המתפרעים לבין הטרוריסטים של ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי", ששניהם רוצים לקטול את הסכם השלום ולמנוע כל התקדמות.

ערפאת והחברים שלו, ה"פתח", מאוד מעוניינים, כי זה ההסכם שהם חתמו עליו. ברגע שהם ישלטו בשטחים הם יעשו כל מאמץ, כפי שאני יודע, כדי לבצע את ההסכם.

אבל מה לכם להלין היום נגד ערפאת, נגד ה"פתח" ונגד אש"ף? הרי הם עדיין אינם בשטחים. מי שאחראי היום לביטחון גם ביריחו וגם בעזה הם צבא-הגנה לישראל, זרועות הביטחון והמשטרה הישראלית. הם עדיין לא נמצאים שם. ברגע שיהיו, אפשר לבוא ולהאשים אותם אם הם לא ישמרו על ההסכם. אבל אני מאמין שהם מעוניינים ויכולים לשמור על ההסכם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, זמנך תם. אני מבקשת לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יושב כאן נציגם של המתנחלים המתפרעים, חבר הכנסת חנן פורת, הם עושים כל מעשה – – –

דוד מגן (הליכוד):

הוא נציג המתנחלים, אבל לא המתפרעים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

המתפרעים באים משורות המתנחלים, והוא מגן עליהם. אני שמעתי אותו מגן עליהם, מבין לרוחם ובעצם מעודד אותם. זה כאילו אני אומר שאני מבין לרוחם של אנשי ה"חמאס" או "הג'יהאד האסלאמי", שעושים מעשי טרור. אני לא מבין לרוחם ואני מתנגד לפעולות שהם עושים. זה מה שאתה צריך לומר כחבר כנסת, וזאת החובה של כל חבר כנסת מהימין גם אם הוא מתנגד להסכם העקרונות – הוא חייב לקום ולומר שהוא נגד מעשי התפרעות, נגד מעשי אלימות, אם זה מצד יהודים אם מצד ערבים, כפי שאני אומר זאת בפה מלא ובצורה גלויה וכנה מעל הבמה הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, אתה שתי דקות אחרי הזמן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מסיים במשפט אחרון.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה כבר סיימת.

חנן פורת (מפד"ל):

חבר הכנסת דראושה, תרשה לי להשיב לך, אף שאתה לא ראוי לכך – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חנן פורת, אני לא זוכרת שנתתי לך את רשות הדיבור.

חנן פורת (מפד"ל):

אני לא מתכוון לשאת דברים, אבל כיוון שהוא תקף אותי אישית, אני רוצה רק להבהיר את הנקודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם הוא תקף אותך אישית, על-פי התקנון אתה יכול למסור הודעה אישית בתום הישיבה, על-פי נוסח כתוב. אני מצטערת, אני לא יכולה לאפשר לך.

חנן פורת (מפד"ל):

רק קריאת ביניים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מצטערת, אני לא יכולה לאפשר לך, חבר הכנסת חנן פורת. אני עובדת לפי תקנון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

משפט אחרון, אני מאמין – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא מדבר כבר שלוש דקות אחרי הזמן, וחבר הכנסת חנן פורת רק רצה להשיב לו במשפט אחד ואת לא נתת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, אני רוצה להזכיר לך שאני מנהלת פה את הישיבה ולא אתה. חבר הכנסת דראושה, אתה כבר סיימת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני סיימתי, רק משפט אחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

משפט אחד וזהו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מאמין שהרצון של שני העמים, הרוב בשני העמים רוצה בהסכם שלום, ונפעל כדי שההסכם יתבצע והתהליך יימשך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן; בבקשה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

בינתיים, הודעה לסגן מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת:

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 82), התשנ"ד–1993, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום מצב הביטחון ברצועת הביטחון, בגבול הצפוני וברצועת-עזה והסכם העקרונות

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בגלל עניינים של נוהל, אני מקווה שתרשי לי להוסיף שתי דקות על ההקצבה הקבועה ולמחות על קביעת סדר-היום כפי שהוא מוגדר. כבר אמרתי זאת בהצעה לסדר ליושב-ראש הישיבה הקודם, חבר הכנסת סאלח טריף, ועדיין לא הצלחתי לקבל מענה.

חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, שמעתי בשבוע שעבר את סגן שר הביטחון מוטה גור מתבטא ברדיו, על רקע הדברים שאני אצטט כאן בהמשך. הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום והגדרתי אותה על רקע הדברים הללו, הדברים של סגן הרמטכ"ל אמנון שחק והדברים שנשמעו בהמשך מפי שמואל גורן, שהיה מתאם פעולות הממשלה ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. הגדרתי זאת: הפרות בהסכם אש"ף-ישראל, התגברות הטרור והשתוללות ה"פתח". בדברי ההסבר דיברתי על כך שהכנסת צריכה להתייחס לנתונים שפורסמו מטעם הממשלה, במטרה להתריע בפני אש"ף על הסכנות שבהתנהגותו. זאת מהות ההצעה.

נשיאות הכנסת לא קיבלה את ההצעה שלי. זכותה. פניתי לוועדת הכנסת. נשיאות הכנסת אמרה בוועדת הכנסת: אדוני, יש נושא דומה של חבר הכנסת מאיר שטרית, שניכם מאותה סיעה, אתה לא תקבל. באה ועדת הכנסת, בניגוד לדעתה של נשיאות הכנסת, ואישרה את ההצעה שלי כהצעה נפרדת.

אני פותח הבוקר את סדר-היום, עם כל הכבוד, מי שקבע את סדר-היום עשה פלסטר את החלטת ועדת הכנסת. אתם כוללים זאת שוב באותו נושא, ואני לא מסכים. מה אני יכול לעשות? לפי התקנון, אם אוותר על רשות הדיבור ההצעה הזאת תימחק. לכן אני לא מוותר ואני רוצה לדבר.

אבל, גברתי היושבת-ראש, אני מבקש ממך שהפנייה תהיה שלך ושלי לוועדת הכנסת, ואני מבקש לערוך בירור ודיון בעניין הזה בוועדת הכנסת בשבוע הבא.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר גמור.

דוד מגן (הליכוד):

תודה, גברתי.

חברי הכנסת, כפי שהתחלתי לומר, ההתבטאויות אינן של נציגי האופוזיציה, אשר הצביעו ב-23 בספטמבר נגד אותו הסכם הנקרא הסכם העקרונות. המציאות הכואבת, המציאות הדואבת הטופחת על פנינו ועל פני הממשלה מוקדם מכפי שהפסימיסטים הגדולים חשבו, היא שמולידה את ההתבטאויות החדשות.

מי שעוקב אחרי ההתרחשויות בשבועות האחרונים, כאשר אותו טרור ששר החוץ הבטיח לנו שהסתיים – מאה שנות טרור הסתיימו ואנחנו פותחים מאה שנות שלום – אותו טרור בקדנציה השנייה של ה-CENTURY של מאה השנים הבאות גבר ועלה. בכל יום אנחנו עדים להריגות, לרציחות, לפציעות של אזרחים יהודים חפים מפשע. אנחנו שומעים תירוצים. התירוצים הם: הטרור לא מתנהל על-ידי אש"ף; זה איזה ארגון, ארגון ה"חמאס".

אני רוצה להזכיר לשר המשטרה מי המציא את ארגון ה"חמאס", מי הקים אותו בראשית האינתיפאדה, מי טיפח אותו ומי מסתכל עליו עכשיו כעל גולם שקם על יוצרו. אני מקווה שבדברי תשובתך תתייחס לעניין הזה.

אנחנו חיים היום בעידן של התגברות הטרור. אני לא רוצה להתווכח על סטטיסטיקות ולהשוות בין הכאב שהיה לפני חודשים לבין הכאב העצום היום. אני מבקש, ברשותכם, לצטט את מה שאמר נציג הממשלה, סגן שר הביטחון, בתוכנית הרדיו "הכול דיבורים", ביום חמישי שעבר. בין היתר הוא אמר, ושמעתי את הדברים בקולו: ערפאת, שהוא לא רק אש"ף, לא רק ראש אש"ף אלא גם ראש ה"פתח", עד לרגע זה הוא לא פנה באופן ישיר אל אנשי ה"פתח" בשטחים ולא קרא להם להניח את הנשק. ערפאת לא אמר לאנשיו את האמת הפשוטה, שתקופת המלחמה והטרור עברה וכרגע מדובר במשא-ומתן לשלום, ולא פנה לאנשיו להניח את הנשק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא פנה, ועוד איך הוא פנה.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, אין לך ויכוח אתי. הוויכוח הוא בינך לבין נציג משרד הביטחון, סגן שר הביטחון. הוא אומר את הדברים הללו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני התווכחתי אתו ברדיו, והוא לא צדק בנושא הזה, כי ערפאת פנה פנייה ישירה – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע, שבמקום שתתווכח אתו ברדיו, תתווכח אתו במקום שבו צריך באמת להתווכח – בכנסת. הוא יגיע בשבוע הבא, בעזרת השם, חזרה מארצות-הברית.

דרך אגב, פרסמתי באותו שידור, אם שמעת עד הסוף, דבר שאיננו אופייני – חבר אופוזיציה משבח סגן שר בממשלה על אומץ לבו ועל כנותו. אני באמת משבח את סגן השר גור על הכנות ועל האומץ באמירת הדברים, בחשיפת האמת כמו שהיא, גם אם במפלגה שלו ובקואליציה ינזפו בו.

עוד המשיך ואמר סגן שר הביטחון – "מאז תחילת השיחות היתה אצלנו אופוריה, שהשכיחה מאתנו כי אנו לא בסוף ההסכם וכי צפויים לנו עוד קשיים רבים". ועוד הוא אמר, כי "לא הופתע מכך שחוליה של ה'פתח' ביצעה פיגוע" – אדוני שר המשטרה, זה אותו ארגון טרור שקיבל מכם הכשר; חוליה של ה'פתח' היא זאת ש'ביצעה פיגוע, ומי הניח שאנשי 'פתח' ימשיכו לפעול כפי שפעלו בעבר?" ... סגן שר הביטחון, בשידור רדיו לאומה, אומר כי "ערפאת לקח על עצמו, כראש ה'פתח', להביא להפסקת הטרור, זה היה התנאי הראשון להסכם, והתנאי הזה כרגע לא ממומש".

גברתי היושבת-ראש, את כבר מאיצה בי לסיים, אני לא אלאה אתכם בציטוטים, אבל דברים דומים, לא בדיוק, לא בחדות כזאת, חלק ברמזים, נאמרו בסוף השבוע על-ידי סגן הרמטכ"ל, האלוף שחק, ונאמרו שלשום נדמה לי, אולי במוצאי שבת, על-ידי מתאם פעולות הממשלה לשעבר ביהודה, שומרון וחבל-עזה, שמואל גורן.

אדוני שר המשטרה מייצג היום את הממשלה בתחום הביטחון בכלל. לשלום כזה פיללתם? לתרמית כזאת חिकיתם? לכרוזים של ה'פתח', לא של ה'חמאס', ברמאללה, כרוזים החתומים על-ידי ה'פתח' של אש"ף, המדברים על הגברת הטרור כי יש איזה מבוי סתום בטאבה? לא חשבתם שכל תקלה קטנה תגביר את הטרור ותלחץ עלינו להמשיך להיכנע?

כאשר יהיה דיון במליאה אני אצטט את המאמר שפורסם אתמול ב"הארץ", מי שקרא, של יואל מרקוס, ציטוטי ראש הממשלה רבין לא על הקרקורים, בעיני – זה על החרטה ועל הכאב על מה שעולל לו שר החוץ.

אני מציע כי הכנסת תאשר את הצעתי ותכלול את הנושא בסדר-היום לדיון במליאה, כדי שחבר הכנסת דראושה יוכל להתווכח עם סגן השר גור, ואולי עם אחרים, במקום שבו צריך להתווכח בנושאים מדיניים וביטחוניים בכבוד וביסודיות – בפרלמנט.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. אני רוצה להבהיר לו, שמבחינת הנוהל, עד מתן החלטה בבירור הזה שאנחנו מדברים עליו, הנושא שלו הוא חלק מהמכלול של כל ההצעות.

דוד מגן (הליכוד):

יהיה בירור?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן. תודה. אני מזמינה כעת את חבר הכנסת חנן פורת; בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, בפתח הדברים, מעבר ללוח הזמנים, כדי להבהיר, בבחינת "והייתם נקיים מהשם ומישראל", ולא כדי לרצות את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אני רוצה להבהיר שקראתי לחברי, גם בפגישות אישיות וגם מעל דפי התקשורת, ואני קורא: חנן פורת פנה אתמול לחבריו מתושבי יו"ש וביקש מהם להציב לעצמם קו אדום ברור של הימנעות מפגיעה פיסית בערבים שאין להם קשר ישיר למעשי הפיגועים. קו אדום זה נכון באופן מהותי וגם באופן תועלתי. אי-אפשר להחליט על ענישה קולקטיבית ללא הבחנה, בפרט כאשר לפי אמונתנו נצטרך להמשיך ולחיות עם האוכלוסייה הערבית ביו"ש לאורך שנים רבות, ומעשים אלה יפגעו באהדתה של דעת הקהל דווקא בעת כזאת, בשעה שהיא מתפכחת מאשליות ומגלה הבנה ואהדה לכאבם של המתישבים ולהפקרות שבהסכם עם אש"ף.

לא יכולים להיות דברים יותר ברורים מאלה, אבל אני רוצה לומר, שמה שמתרחש היום זה "עליהם" של הממשלה, שמכוון להסיח את דעת הקהל מהשאלה האמיתית שעומדת על הפרק.

לעתים אני עוצם את עיני בכאב ושואל: האם מה שמתרחש לנגד עיני, לנגד עינינו, הוא מציאות ריאליה או חלום בלהות שלקוח מעולם הדמיון? האם רק אני וחברי רואים שהמלך הוא עירום? שאיננו אלא מולך שעתיד לסחוף את כולנו לתהום? השאר כולם עיוורים או שאולי מוכנים, בעיניים פקוחות, לעשות את הרע מכול?

העיקר, אני שואל את עצמי, ואני שואל גם את חברי היושבים כאן, מה לעשות? מה לעשות מעבר למלים, ולו הבוטות ביותר, כדי לעצור בעוד מועד את שפיכות הדמים העתידה להתרחש תחת מסווה של עשיית שלום? כל המלים חיוורות לעומת מה שעומד להתרחש – – –

דוד מגן (הליכוד):

היום אין שפיכות דמים?

חנן פורת (מפד"ל):

מייד אעמוד על כך. מה שמתרחש היום הוא אפס קצהו לעומת מה שעתיד להיות, חלילה, אם לא נתפכח, ואם לא נעצור בעוד מועד על סף התהום.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשטרה, לדבר אתך במלים פשוטות, בגובה העיניים, אף שעכשיו אני נמצא על הדוכן; לאחר מכן תהיה אתה. שלחתי אתמול מכתב לראש הממשלה וכתבתי לו: בעקבות דברך, הודעותיך, על כך שבשבועות הקרובים יוצבו 15,000 שוטרים פלשתינים חמושים בנשק חם בחבל-עזה ובאזור יריחו, עם פינוי בסיסי צה"ל מאזורים אלה; בין השוטרים, המגדירים את עצמם, זאת הגדרתם שלהם, צבא השחרור הפלשתיני, מצויים מחבלים אשר השתתפו בפעולות חבלה ושפיכות דמים כגון רצח ילדי אביבים ומעלות, וכן מבוקשים מאנשי "פתח" אשר דם על ידיהם. יתירה מזו, חלק מאנשי אש"ף, בראשם ה"שאביבה", "נצי הפתח" הצעירים, האמורים להשתתף במשטרה הזאת, הודיעו כי הם מתכוונים להמשיך בפעולות האינתיפאדה והטרור, והקשר ביניהם לבין ה"חמאס" נחשף מדי יום ביומו. כך אני כותב לראש הממשלה.

אילו היתה לפני הכותרת של עיתון "מעריב" של היום, הלוא האותיות זועקות על הקיר – פייצל חוסייני: לא נטשנו את הרובה. הוא אמר לאנשי אש"ף בשמו של ערפאת; כדי למשוך אותם, שיציבו בעדו במכללת ביר-זית. יש חוליות מזוינות ל"פתח". אם לא נקבל מדינה – נוציא את הרובים מהארון ונשתמש בהם. אני שואל: למה הם צריכים להוציא את הרובים מהארון? הלוא אנחנו מציידים אותם באקדחים, ב"עוזים", עכשיו ב"קלצ'ניקובים", ובכלל – יהיה מישהו שיעקוב כמה כלי נשק יהיו בידם? יהיה קושי כלשהו מצדם לאסוף ארסנל שלם של כלי נשק?

אני כותב לראש הממשלה, ואני אומר את הדברים האלה גם לך, אדוני שר המשטרה: נבצר מבינתי כיצד יכולים הנושאים באחריות ממלכתית ובעלי עבר ביטחוני כמותך להעלות על דעתם לאפשר בתנאים כאלה מסירת נשק בידי כנופיות מחבלים – נשק אשר יתגלגל קרוב לוודאי גם לידי אנשי "חמאס", והלוא ראינו כיצד יד רוחצת יד; ומעבר לזה יוכל לשמש לפגיעה במתיישבי יש"ע היהודים, עוברי אורח משני צדי "הקו הירוק". כיצד תוכל לנקות עצמך מאחריות אם ישמשו כלי נשק אלה, חלילה, למעשי טרור ורצח? האם לא תהיה שותף, במוסרך כלי נשק לידיהם, לשפיכות דמים? ומעל לכול, האם אינך מכיר בעובדה, כי ברגע שמסרת נשק לידיהם עברת, כלשונוך, את נקודת האל-חזור, ושוב לא תוכל, גם אם יעלה ההסכם על שרטון, לומר להם, כפי שאומרים בצה"ל: "רבותי, החזר ציוד"?

אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשטרה, הרי אני בדרך כלל אינני נוקט ביטויים חריפים, עד כמה שאפשר – אני מזהיר אתכם, מזהיר אתכם כאן, מעל במה זו: מסירת נשק בידה של משטרה פלשתינית בת רבבות – רבבות כלי נשק – שחלקם, רבים מהם, מודיעים שהם ימשיכו באינתיפאדה, ואחד האנשים הבכירים שלהם, פייצל חוסייני, מודיע זאת בריש גלי, שהקשר בינם לבין ה"חמאס" ברור כעת וגלוי וידוע; התיאום ביניהם נמשך במשך כל שש שנות האינתיפאדה. מסירת נשק לידם במציאות כזאת היא שותפות לשפיכות דמים, ואתם תהיו אחראים לכל שפך דם שיהיה כתוצאה מנשק זה. אלא שאז יהיו דברים מאוחרים מדי. אז יהיה מצב שבו כבר לא תוכלו לומר להם: החזירו לנו את הנשק. ואם יעלה ההסכם על שרטון, ואם תהיה איזו נקודה אשר לא תהיה לשביעות רצונם – מדינה פלשתינית או ירושלים או החזרת הפליטים – תמיד הם יכולים להפוך את הנשק הזה לנשק שמכוון כלפינו. מה יהיה על הנוסעים בכבישים במציאות הזאת?

אני רוצה לומר לך: נפגשתי עם צמרת מערכת הביטחון, לא אנקוב כאן בשמות, אבל הצמרת הבכירה ביותר, גם עם צמרת המשטרה. שאלתי אותם את השאלות האלה באופן ענייני. לא זכיתי מהם לתשובה, לא היתה בפיהם תשובה על השאלה כיצד אפשר להבטיח שהנשק הזה לא יתגלגל לידי "חמאס", כיצד אפשר להבטיח שהנשק הזה לא יהיה בידיהם של אלה שמודיעים על המשך הטרור והאינתיפאדה. ואני אומר לך את זה עכשיו, באמת לא כמי שרוצה לנאום פה איזה נאום חוצב להבות מעל דוכן הכנסת, אני אומר לכם: עצרו בעוד מועד. גם לטעמכם, במציאות הזאת שנוצרה, שלא צפיתם אותה, ואולי מכל מקום לא ראיתם אותה בחומרה הגדולה הזאת, במציאות הזאת, גם לטעמכם, גם אם אתם מתחילים ליצור את התנאים הנדרשים להקמת האוטונומיה, את המשטרה תותירו לסוף, את הנשק תותירו לסוף.

במציאות כזאת, בתוך חודשים, כל זב וכל צרוע יוכל להחזיק שם נשק. מי לידך יתקע לאן יתגלגל נשק זה ונשק אחר שיבוא? האם אינך רואה כיצד מופקר דמם של מתיישבי יש"ע במציאות כזאת? האם אינך רואה כיצד במצב כזה יכולים להתארגן, כשגם מערכת המודיעין – כפי שצמרת המודיעין מבהירה לנו – תקרוס, כשאין לך המסתערבים, כשאין לך השב"כ, כשאין לך משתפי הפעולה שהיו מקור המידע שלנו, כשכל המערכת הזאת קורסת? מה יקשה על צוות מזוין לארוב בדרכים? מה יקשה עליו להכין גם מכונת תופת, שתצא אל הצד השני של "הקו הירוק"?

אני מזהיר אתכם ואני אומר לכם: לא תינקו מאחריות ישירה לשפיכות דמים אם תמשיכו בדרך הזאת שאתם הולכים בה. עצרו בעוד מועד, למען השם. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. אני מזמינה את כבוד השר משה שחל להתייחס להצעות.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הקשבתי רוב קשב לדברי המציעים את ההצעות לסדר-היום. אני חייב לומר, שחלק מהדברים היו דברי טעם, חלק מהדברים, גם אם הם לא היו דברים אשר מקובלים עלי מבחינת תפיסה או התייחסות, יכולתי להבין אותם. חלק מהדברים, אינני יכול להתייחס אליהם במידת הרצינות המתחייבת, מפני שמטרתם, כוונתם, לא היתה לנתח או להציג מקרה מסוים, אירוע מסוים שהתרחש לפני שבוע או שבועיים ולעלות אותו על סדר-היום, אלא מדובר באנשים שיש להם

דעה ועמדה בסיסית, שאיננה קשורה דווקא לאירוע זה או אחר, והיא שלילה של כל אפשרות להגיע להסדר בגלל תפיסת עולם בסיסית שלהם. אני חולק עליה, אני אומר שהיא לגיטימית, אבל הדרך שבה הוצגו הדברים מעוררת – במיוחד הדברים האחרונים שהושמעו על-ידי חבר הכנסת חנן פורת.

אמרו לנו שההסכם מתפורר, לא נשאר ממנו לא חלק ולא זכר, נגמר והסתיים, כבר עתה אין לנו בכלל כל טעם לנסות ולהמשיך. אותם חברי כנסת, ביניהם חבר הכנסת מאיר שטרית, אני רוצה לשאול שאלה דווקא בגלל העמדה העקרונית שלו. האם בכלל מישהו תיאר לעצמו, כשאנחנו הולכים לחתום על הסכם, שמן הרגע שבו נלחצו ידיים, הדרך סלולה, בטוחה, ללא כל בעיה? האם בכלל מישהו מתוך הממשלה עצמה, מבין דובריה שהציגו את ההסכם עצמו, לא התריעו ולא אמרו בביטוי ציורי כי יש פרפורי בטן, ולא באו ואמרו שללא ספק תהיה בעיה, אולי מייד עם החתימה, של אלה שמתנגדים להסכם, שינסו לפגוע כדי לחבל בהסכם הזה? גם האופטימיים ביותר בינינו, שהאמינו ומאמינים, אני רוצה לומר לך, איש מהם לא השלה את עצמו, שהסכסוך ארוך הימים בינינו לבין שכנינו הולך להסתיים על-ידי לחיצת יד, והנה בן-רגע הכול יהפוך לסיפור אהבה ללא בעיה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, לפני ההסכם לא היה כמעט פיגוע טרור, כי עשיתם סגר בשטחים וזה ירד כמעט לאפס.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת שטרית, אני לא הפרעתי לאיש, תן לי.

הלכנו להסדר בעיניים פקוחות, מפני שכל אלטרנטיבה אחרת היא גרועה יותר, והלכנו להסכם גם מתוך ניתוח מצב, כאשר שמנו לו אותם מקדמי ביטחון, בין היתר אותו ניסיון שאנחנו מדברים עליו בעזה וביריחו, והוא ניסיון שבו אותו צד של הפלשתינים שאותו חתמנו חייב להוכיח את יכולתו להבטיח שליטה בשטח, את יכולתו למנוע טרור, את יכולתו לשמור על הסדר, כאשר אומר לך את מה שאמר ראש הממשלה גם כאן: זה איננו מצב בלתי הפיך, אלא לישראל יש תמיד היכולת. אם יתברר, כפי שאתה אומר, שהכול מתפורר, אין עם מי לדבר, קיימת בעיה – יש לנו האפשרות, בשביל זה הלכנו למבחן הזה, מבחן כפול – – –

חנן פורת (מפד"ל):

תדרוש מהם להחזיר את הנשק?

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי. אני מבקש ממך, חנן, אני לא מפריע לאיש.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חנן פורת.

שאלו יהלום (מפד"ל):

עם אלפי כלי נשק – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שאלו יהלום.

בנימין טמקין (מרצ):

אילו זה לא היה, היית תומך מייד בהסכם.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פורת, אם אני אביא לך את ההסכם הטוב ביותר – אתה נגד. לפחות מבחינת היושר – אתם אינכם מעוניינים בשום הסדר עם הערבים.

חנן פורת (מפד"ל):

שאלתי אותך שאלה עניינית, תענה תשובה עניינית.

שר המשטרה מ' שחל:

אינכם מעוניינים בשום הסדר עם הפלשתינים. כל היתר הוא אשליה שאין לה כל משמעות.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה לא עונה תשובה עניינית. תענה תשובה עניינית.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חנן פורת.

שר המשטרה מ' שחל:

קודם כול, אל תצעק עלי, חבר הכנסת חנן פורת. תקשיב עד הסוף. לא הפרעתי לך.

חנן פורת (מפד"ל):

נשמע, נשמע איך אתה עושה את זה הפיך.

שר המשטרה מ' שחל:

היו בדברייך הרבה דברים לא נעימים.

רחבעם זאבי (מולדת):

במקרה כזה שתהיה אכזבה מהצד השני, תוכל להחזיר את כל המשוחררים שהתפזרו על פני השטח? תוכל לאסוף את הנשק בחזרה?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, אותך אני מכבד, אתה יודע למה? מעולם לא היה לנו ויכוח על הגדרת עמדות. אני יודע איפה אתה עומד, אתה יודע איפה אני עומד. ואני מתייחס אליך, בכנות רבה, בכבוד.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, זאת לא תשובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

שר המשטרה מ' שחל:

לך יש עמדה בסיסית, היא איננה תלויה במצב זה או אחר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מקבל שזה נעשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני בא אליך ואומר לך כרגע, לגבי ניתוח אובייקטיבי של ההסכם עצמו – ממה הוא בנוי? הוא לא רק בנוי על אוטונומיה מלאה לכל השטח, כמו בהסכמי קמפ-דיוויד. הרי היה הדבר, זה לא איזה חלל שאנחנו נקלענו אליו, ואני אתייחס גם להצעות האחרות, שאף אחת מהן לא נתקבלה על דעת חלק מהחלק הזה שיושב כאן לימיני. היו הצעות – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני באמת מבקש. חבר הכנסת בא-גד, אתה הצעת הצעה, אני לא הפרעתי לך. אני מבקש שתקשיב לדברי עד הסוף.

יש בקרבנו ויכוח, בתוך העם הזה יש ויכוח רב-שנים, הוא לא התחיל היום. היה ויכוח גם על החלוקה והיתה הכרעה. היתה חלוקה בין שני זרמים בציונות על מה ללכת. חלק אחד לא קיבל את החלוקה. מוזלנו שהיה רוב לזרם אחד, שהסכים לקבל את החלוקה ולהכריז על הקמת מדינה, תוך ידיעה ברורה, שהארץ הזאת שהיא שלנו תחולק. המציאות היתה כזאת שהיא חייבה חלוקה בין שני העמים, בין שהסכמנו לקרוא להם אז "עם", או, כמו גולדה מאיר, שניסתה להתעלם. העובדה הזאת היתה קיימת.

אחר כך התרחשו עוד ועוד דברים במשך שנים, ובא מנחם בגין, זכרו לברכה, וחתם על הסכם. בהסכם הזה הוא ציין כמה דברים שאתם פשוט מתעלמים מהם לחלוטין. הוא חתם על הסכם אוטונומיה, ובהסכם האוטונומיה נאמר בצורה מפורשת, שינוהל משא-ומתן עם תושבי פנים, בלי זכות ערעור שלנו, בלי וטו, ועם פלשתינים מבחוך, שנסכים לזהות שלהם ולגביהם תהיה לנו זכות וטו.

דובר על חמש שנים כתקופת מעבר. דובר על אוטונומיה על כל השטח, בלי יוצא מן הכלל. דובר על אוטונומיה שיש בה משטרה פלשתינית חזקה, עם נשק.

חבר הכנסת חנן פורת וחבר הכנסת שאול יהלום, אתם הייתם שותפים בממשלות האלה. ולא רק זה, אלא חבר ותיק ובכיר מצדכם היה יושב-ראש הוועדה לאוטונומיה.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה טועה בהחלט, לא היינו שותפים.

שר המשטרה מ' שחל:

והנה אתם באים ואומרים לי במלוא הצביעות, שהממשלה הזאת, שיישמה את ההסכם הזה בשני שלבים, אפילו בשלב אחד, אינה פועלת כראוי. הממשלה הזאת באה ואמרה: יש לנו מודל מוקדם, אבל אנחנו רוצים לבדוק באמת איך זה יהיה בשטח. לכן לקחנו את עזה, כי יש בה מעט מאוד יישובים ישראליים; לקחנו את יריחו, ולגביה יש היום ויכוח מה השטח.

חנן פורת (מפד"ל):

שר המשטרה מ' שחל:

תן לי לסיים את דברי, אני מבקש ממך, אני לא מקבל את זה. לא נוח לך לשמוע, אבל תשמע עד הסוף. גם לי לא היה נוח, אבל הקשבתי לדבריכם בכל הכבוד.

שאול יהלום (מפד"ל):

נוח לנו מאוד. אנחנו רק מתווכחים.

שר המשטרה מ' שחל:

תקשיב אלי עד הסוף, חבר הכנסת יהלום. אני לא מוכן להפסקות האלה.

אתם באים ואומרים את הדברים האלה. אתם ישבתם בכל הממשלות, חוץ מאשר בממשלה הנוכחית. הייתם שותפים, היו לכם שרים, והרמתם ידיים והצבעתם על התוכן.

לכן, האחת מן השתיים: או שאז לא אמרתם אמת והצבעתם מתוך ידיעה שאינכם מתכוונים לקיים את ההסכם – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

אנחנו חתמנו על הסכם עם אש"ף? מה אתה מדבר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקשת.

שר המשטרה מ' שחל:

מדובר על המפלגה שלך. חבר הכנסת יהלום, אני לא אקבל את השיטה הזאת, ואני אומר שוב – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

לא, אני לא אקבל את זה. אתם לא תעשו דבר כזה – שלא תאפשרו לנציג הממשלה לענות על ההצעות שלכם לסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקשת ממך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

שר המשטרה מ' שחל:

יש לי קול חזק כמו שלך, ואני מכיר את כל ההיסטוריה, על כל מה שקשור בה. אתם תקשיבו עד הסוף.

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו חתמנו על הסכם עם אש"ף?

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, או שתוציאי אותו או שתקראי אותו לסדר. זה לא יכול להיות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

שר המשטרה מ' שחל:

בהחלט, אני גם חבר כנסת, לידיעתך. אני גם קצת יותר ותיק ממך, ומותר לי להעיר לך שתשב ותקשיב לדברי, גם אם זה לא נעים לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר המשטרה מ' שחל:

אתה יודע מה? זה פשוט עובר כל גבול, אפילו מבחינת הנימוס האלמנטרי. לא ייתכן שלא תיתנו לאחרים לדבר. באיזה מקום זה קיים? מאין לקחת את זה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני מדברת אליך.

שר המשטרה מ' שחל:

כשאתם באים ואומרים את הדברים האלה כאן, היום, בשעה זו שבה מתנהל משא-ומתן, והוא מתנהל על-ידי סגן הרמטכ"ל, אז באמת תסלחו לי, בכל הכבוד, אל תטילו עלינו את ההפחדה הזאת. איש מכם, בכל הכבוד, אינו יכול לשים עצמו אחראי לביטחון ישראל יותר מאשר יצחק רבין או צבא-הגנה לישראל או אלה שמנהלים את המשא-ומתן.

יוסף בא-גד (מולדת):

הוא לא יכול לטעות?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

מותר לשאול.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אסור לשאול.

שר המשטרה מ' שחל:

על מה אתם מדברים? מישהו הולך לעשות את המעשים שאתה, חבר הכנסת חנן פורת, בטון מאיים, שיש בו הסתה, אומר: אני מזהיר אתכם, אתם מציידים אותם – – –

חנן פורת (מפד"ל):

זה נכון.

שר המשטרה מ' שחל:

אתה היית שותף כשהייתה הסכמה לצייד אותם. ואתה אומר כאן היום אותן מלים שאמרת למנחם בגין, זכרו לברכה, והוא השתיק אותך, אותן מלים ממש: תעצרו לפני שזה יהיה מאוחר.

אתה אמרת את זה בעניין ההסכם הנוכחי? אתה רצית את ההסכם הקודם? האם בכלל באיזו סיטואציה שהיא, באיזה מצב שהוא – אם זה לא אש"ף, אם זה מישהו אחר – היית מוכן בכלל להגיע להסדר שיש בו משמעות של פשרה כלשהי מבחינה טריטוריאלית?

אנחנו היינו בממשלה, והיו זמנים שבהם דעתה של מפלגת העבודה על פשרה טריטוריאלית עם ירדן על בסיס תוכנית-אלון, אולי היה לה סיכוי. אבל אתם הפכתם עולמות, צעירי המפד"ל, חברי המפד"ל, מה לא עשיתם? שיסיתם, עשיתם הכול. ואתם באים היום ומדברים ומגלגלים עיניכם לשמים? יש לכם בכלל איזה עניין בהגעה להסדר?

אני אומר לכם מה הממשלה הזאת כן עשתה. בהסדר הזה שעשתה הממשלה היא הביאה בחשבון כמה דברים קשים. היא הביאה בחשבון שיש יישובים ישראליים, ואמרנו לעצמנו שזה תנאי בל יעבור – אף יישוב אחד לא יורד ולא ייפגע. את זה לא עשתה ממשלת בגין, ממשלת הליכוד, שהייתם שותפים לה. אתם הייתם שותפים ונשאתם שותפים גם לאחר ההסדר. אבל אנחנו אמרנו: בשום פנים ואופן לא.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, זה רק בהסכם הביניים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אומר לך, אתה יודע בדיוק כמוני, שעל נצרים קשה מאוד להגן במצב הנוכחי. אבל אנחנו עושים הכול כדי שצה"ל יהיה שם ויגן על 20 וכמה אזרחים, על מנת שלא לבוא וליצור את התקדים של הורדת יישובים.

אנחנו מדברים על משטרה. אנחנו מדברים על משטרה שתהיה במסגרת שאנחנו מסכימים לה. אבל אנחנו ירשנו את הסכמי קמפ-דייוויד מכם, ושם נאמר בצורה מפורשת איזו משטרה היא תהיה. היא תהיה, לפי קמפ-דייוויד, על כל השטח. היום אנחנו באים ואומרים: לא, היא מוגבלת. שם לא הגבילו אותה. היא בשום פנים ואופן איננה יכולה לעצור אזרחי ישראלי ולטפל בו, בין שהוא תושב ובין שהוא מבקר.

תקרא נכון את הסכם קמפ-דייוויד. שם יש רק סוג אחד של משטרה, משטרה פלשתינית בלבד. אתם נתתם לה את האחריות על כל השטח, ואתה היית שותף, אל תנקח את ידיך.

חנן פורת (מפד"ל):

אני לא הייתי שותף.

שר המשטרה מ' שחל:

אותי לא מעניין אם אתה אישית היית בעד או נגד. אתה היית שותף בממשלה שחתמה והסכימה לכל הפתרונות האלה. ועכשיו אתם באים ואומרים: אש"ף. רבותי, בואו אגיד לכם כך: היו אנשים הגונים, ואני מכבד אחד מהם ומעריך אותו הערכה רבה, את מנחם בגין, זכרו לברכה. שאלו אותו את השאלה והוא השיב כאן ואמר: אני לא אבדוק בציציות. אנחנו נגיד לו, אם הוא איש אש"ף, שיתנהג יפה. זה כל מה שהוא התנה. אתם לא ידעתם?

עכשיו, אולי מישו יענה לי. האם אנחנו יכולים להגיד לפלשתינים למי הם שייכים? האם אנחנו יכולים להגיד עם מי נעשה הסכם? יש לנו ברירה לא לעשות, זה בהחלט קיים, זה לגיטימי, ואני מכבד את אלה שבאים ואומרים: אינני רוצה, אינני מעוניין.

אני מכיר את חבר הכנסת רחבעם זאבי, אני מכיר את דעותיו. אין לי אתו כל בעיה. אני מקבל שיש לו דעה מסוימת. אבל מה שאני בא וטוען: אל תגידו דבר והיפוכו, כי זו צביעות, והעם הזה זכאי לדעת את האמת.

מישהו חייב לבוא אל העם הזה ולהגיד לו: אנחנו, המפלגה הזאת, מעדיפים להישאר במצב של מלחמה מתמדת. נחיה על חרבנו לעולמי עד, או לפחות עד זמן בלתי נראה לעין. זה מה שאנחנו מציעים לכם, על זה אנחנו הולכים. אל תבואו ותגלגלו עיניכם לשמים ותגידו: אנחנו רוצים גם את זה וגם את זה. שני הדברים לא יגורו יחד, בכפיפה אחת. אין סטטוס-קוו בשטח.

ידעה זאת גם ממשלתו של שמיר. הוא אמר זאת בריאיון המפורסם שהוא נתן. מה הוא אמר? לא בזמני – אני אמשוך את הזמן. מה שיהיה אחרי, הצעירים ממני יוותרו, יתפשרו. הוא חשב שהוא יצליח לרמות את כל העולם, גם את ארצות-הברית, גם את אירופה, גם את הפלשתינים, על-ידי משיכת זמן. אבל לא היה לו מענה.

ואני אומר לכם לא רק על סמך דיבורים, אלא גם על סמך ישיבה משותפת בממשלה במשך שש שנים: לא היתה לו תשובה.

בחרו פטנט אחר. היה מאי 1989, ואני לא הייתי בין חסידי ההצעה של הבחירות המקומיות. מדוע? מסיבה פשוטה. אמרתי: הרי אנחנו מתחייבים מראש, שמי שייבחר יהיה שותף, וכשילכו לבחירות, הבחירות תהיינה עם אי-אלו סימנים של דמוקרטיה, על כל מה שמשתמע. ברגע שתהיינה בחירות, מה יהיה המצע של המפלגות או של הרשימות שיתמודדו? המצע המתון ביותר יהיה: מדינה פלשתינית ליד ישראל, והקיצוני ביותר יהיה: מדינה במקום מדינת ישראל. על זה אין ויכוח.

שאלתי את מר שמיר עשרות פעמים: אתה הולך למקרה כזה, וייבחר מי שייבחר, ונניח שייבחרו אנשי ה"חמאס". הרי מאופי הבחירה שלהם הם מקבלים מייד חסינות. תעצור אותם? העולם לא ייתן לך. אולי מישו יסביר לי. ואז לא היו קוראים להם אש"ף. אתם יודעים מה הבעיה? האמת היא, שרמת הצביעות הגיעה לכך שבאו ואמרו: נמצא לנו פטנט, אנחנו נדבר רק עם הפלשתינים המקומיים, כדי להימנע מהשלב הבא, כי אם נצטרך לדבר עם הפלשתינים מבחוץ, יש לנו בעיה, והבעיה היא שצריך לדבר על פשרה אחרי חמש השנים, כי זה רק שלב ביניים. זו האמת, רק האמת, כל האמת ושום דבר אחר בלתי. ואז אמרו: נדבר עם המקומיים.

אגב, היו חברים שלי במפלגה שהשלו את עצמם באותה אשליה, ואני טענתי מה שאני אומר לכם גם היום: נניח שהיינו חותמים, והיתה אוטונומיה – התחייבנו עליה, בממשלת הליכוד ובממשלת האחדות – והיתה קמה אוטונומיה על בסיס בחירה של מנהיגות פלשתינית מהשטחים. ה"חמאס", הג'האד, כולם היו בפנים, והיינו חותמים אתם. האם היית מקיים אתם את האוטונומיה על בסיס קמפ-דייוויד, היית נותן להם משטרה? אני רק טענתי אז, שאם יקבלו הפלשתינים במקרה כזה את ההסכם הטוב ביותר מבחינתם, ויחתמו עליו כל נכבדי ג'נין, רמאללה, שכם ועזה, הוא לא יחזיק מעמד דקה אחת.

עכשיו באנו ואמרנו: אנחנו נעשה צעד נועז, בהחלט נועז, נחתום עם זה שיש סיכוי שיש לו השפעה. להבטיח במאת האחוזים – איש אינו יכול להבטיח. חתמנו הסכם על בסיס של הכרה הדדית. אתה, אתם, גם חלק מאנשי הליכוד, אבל אני אומר שוב שד"ר יוסף בורג בכבודו ובעצמו אמר: אם אש"ף יכיר בישראל, יימנע מטרור, אני אכיר בו. איך אומרים? זה אחד מיוצאי חלצכם, אחד המנהיגים עד היום, מאבות התנועה. אש"ף עשה את זה. אולי מישו יבוא אלי ויגיד לי: עם מי תחתום? השכנים שלנו שווייצרים? – זה מה שיש, ואנחנו מעמידים אותם במבחן, והם בהחלט יצטרכו לעמוד במבחן, עם משטרה, עם כוחות ביטחון ישראליים, עם משטרה ישראלית ועם מחויבות, אבל עם מקדם ביטחון שאנחנו מדברים עליו, שעזה ויריחו תחילה הן אולי, לדידנו, המבחן האמיתי שלהם. הם צריכים להוכיח שהם מסוגלים לקיים את מה שהם חתמו עליו, אבל לא בתנאים האלה של תקופת המעבר, כי יש שאלה, ובצדק: הם לא קיבלו את האחריות. ברגע שתיתן להם את האחריות – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

מתי?

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי, חבר הכנסת שטרית, אני מבקש שלא תשאל עכשיו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אחרי עזה ויריחו?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבקש שלא תשאל עכשיו, אני גם לא רוצה להאריך בדיבור.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני הצבעתי כל הזמן.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבקש.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני יכול לשאול שאלה?

שר המשטרה מ' שחל:

לא עכשיו.

אני רוצה לומר, שבכלל אין דברים קלים, ושום הסדר שלנו עם שכנינו לא יהיה פשוט ולא יהיה קל. אומר גם את דעתי, ולא בפעם הראשונה. לדעתי, אם ישראל לא היתה קיימת – רוב הערבים היו מעדיפים זאת, כל הערבים היו מעדיפים. אם היא לא היתה קיימת, זה היה עדיף. חלק מהם לא ישלימו לעולם עם קיומה. חלק מהם – ולדעתי, זה הרוב – גם במדינות ערב, מגיע למסקנה שאין לו יכולת לפגוע בישראל ולכן הוא חייב להשלים אתה. הוא ישלים אתה במסגרת מה שהוא קורא "הלגיטימיות", ישלים אתה בתנאים שהוא מעמיד אותם, אבל ההישג הגדול ביותר שלנו הוא בעובדה שאנחנו נמצאים כאן והם באים ומגיעים למסקנה כי הם שינו את דעתם ועמדתם, לרבות אש"ף.

מאיר שטרית (הליכוד):

משה קצב (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

והתשובה שלי לאלה שטוענים את הטענה: מדוע לא לפני זה? היא זאת: רבותי, הסדרים מן הסוג הזה הם תהליך, הם לא קורים בבת אחת. ואם הפלשתינים שינו עמדה, זה תהליך, אבל אנחנו, זו זכותנו המלאה.

אני רק מתפלא על אנשים כמוכם, שזקיפות הקומה הלאומית בפיהם – מדוע מזלזלים בכוחו של עם, אולי העתיק ביותר בעולם, ובאים אלינו כאן בהפחדה מתמדת שהנה יש כליה, אנחנו הולכים, אינני יודע למה? הבעיה של ישראל במאבק שלה עם הפלשתינים היתה קיומית? מעולם לא, גם לא היום, גם לא מחר. הבעיה של ישראל היתה בקואליציה בין מדינות ערביות, ובהן המדינות הגדולות והחזקות, מצרים, סוריה, עירק. עם זאת אנחנו צריכים להתמודד.

משה קצב (הליכוד):

לימור לבנת (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

ונגד זה אנחנו עמדנו ונוכל לעמוד, וצה"ל מסוגל ויכול להגן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, אתה צריך לסיים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה גם להשיב בקשר לדרום-לבנון. גברתי היושבת-ראש, דיברו שמונה אנשים.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבר הוספתי ארבע דקות.

שר המשטרה מ' שחל:

בעניין דרום-לבנון, אני רוצה להשיב.

חנן פורת (מפד"ל):

לא הבנתי מה תשובתך בקשר – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר כבר מדבר חצי שעה.

שר המשטרה מ' שחל:

לנו יש בהחלט תביעה מסוריה. ריבוי הפעילות של ה"חיזבאללה" בזמן האחרון, כמעט יום יום, בא בעידוד סורי, ובלי סוריה לא ניתן היה להגיע לרמה הזאת של הפעילות. לכן, ממשלת ישראל פנתה ואמרה בצורה חד-משמעית, שאנחנו בהחלט משייכים את הפעילות הזאת לעידוד סורי שנמצא במקום.

חברי, לא די שאינכם בתקן מלא, אלא אתם גם מפריעים לי בדיבוריכם.

יעקב שפי (העבודה):

קריאה:

רחבעם זאבי (מולדת):

זה כבר לא משנה אם יצא אחד. הרוב – – –

שר המשטרה מ' שחל:

לכן אני בא ואומר: עדיף שיצאו, אבל לא יפריעו.

דוד מגן (הליכוד):

כבוד השר משתמש בדוכן לעניינים קואליציוניים? מה זה? זה לא יפה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דוד מגן, יש לך היום מצב רוח מיוחד.

דוד מגן (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מגן, יש לך אופי, שגם כאשר אתה לא מתכוון, הוא מרגיז, ואני אגיד לך למה.

דוד מגן (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

אבל תן לי לגמור עד הסוף.

דוד מגן (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

אתה קורא קריאות שכל מטרתן היא רק לפגוע, אינני יודע למה. אני מודיע לך מראש שאני מקבל כל הצעה שאתם רוצים. אז למה לבוא ולייחס לי את זה בלי שיש לי כל כוונה כזאת? מדוע?

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, תראה את הסטנוגרמה. נזפת בחברייך על שהם לא נמצאים כאן בהרכב הראוי. אבל זה לא רציני, זה היה רק כדי להתבדח.

שר המשטרה מ' שחל:

להתבדח, זה בסדר גמור. פשוט לא התרגלתי לחוש ההומור שלך.

דוד מגן (הליכוד):

מאיר שטרית (הליכוד):

אפשר להעיר הערה, אדוני השר?

שר המשטרה מ' שחל:

לא, לא.

מאיר שטרית (הליכוד):

למי שמצביע אתה לא עונה? אז צריך להתפרץ.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא חייב, דרך אגב.

מאיר שטרית (הליכוד):

יש לי הערה לדיון.

שר המשטרה מ' שחל:

היושבת-ראש מודיעה שאין לי הרבה זמן להמשיך לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

מבחינת הזמן, אדוני השר, זמן כבר תם.

שר המשטרה מ' שחל:

מאחר שהועלתה הצעה בנושא הסורי, אני רוצה לומר שממשלת ישראל מתכוונת להמשיך ברמת הביטחון באזור הביטחון בדרום-לבנון ולהבטיח גם את חיילי צה"ל וגם את חיילי צד"ל. אנחנו שומרים לעצמנו את הזכות להבטיח את ביטחונם של החיילים שם ולהבטיח את ביטחון האזור כולו.

לנו יש בהחלט הפנייה לסוריה, שרמת הפעילות הנוספת באה משתי סיבותיה: עידוד סורי ותגובה של אנשי ה"חיזבאללה" אחרי ההסכם, כפי שעושים כאן ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי".

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, אתה לא ענית על שום שאלה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, לגבי ההצעות לסדר-היום, אני מציע לכנסת להחליט לפי רצונם של המציעים. אם הם ירצו, יתקיים דיון במליאת הכנסת.

רון נחמן (הליכוד):

מאה אחוזים.

שר המשטרה מ' שחל:

אם הם ירצו להעביר את הנושא לוועדה, אני מוכן שהנושא יועבר לוועדה.

משה קצב (הליכוד):

אני משבח את נדיבות השר. מעולם לא ראינו רוחב לב כזה.

שר המשטרה מ' שחל:

הנה אתה רואה, אני נותן לכם את האפשרות. ממילא הנושא הזה לא ירד מסדר-היום של הכנסת והוא יועלה מדי שבוע בשבוע, כל אחד לפי תפיסתו. יש כאן שתי תפיסות. שתי התפיסות האלה לא תגענה לפשרה; אינני מאמין בזה. אני כן מאמין בדבר אחד, בפנייה גם לאחריות הציבורית הכוללת לאפשר לממשלה, שהיא ממשלה שנבחרה כחוק ומייצגת באורח דמוקרטי את הרוב במדינה, לפעול בצורה מסודרת והוגנת, בהתאם לאותם כללים שישנם.

בלי איומים, חבר הכנסת חנן פורת, אומנם אין לי לא הגיל, לא הפנייה ולא הפאתוס שהיו לחבר הכנסת מנחם בגין, אני זוכר כשהוא אמר לך: אל תאיים עלי. אומר לך דבר אחד, בשמי ובשם הממשלה: אל תאיימו עלינו – אנחנו לא נבהלים – ואל תפחידו את עם ישראל. מי שדואגים לבעיות הביטחון אלה האנשים המיומנים והאחראיים בנושאי ביטחון לא פחות ממך, אולי הרבה יותר ממך.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא ענית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר משה שחל. חבר הכנסת שאול יהלום מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שטרית. בבקשה, דקה.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, תשובתו – אם אפשר לקרוא לזה תשובה – של שר המשטרה הוכיחה, שכל תשובותיה של הממשלה מתמצות באזכורים של החלוקה, באזכורים היסטוריים ישנים, ולא התקבלה כאן תשובה עניינית בשום נושא: לא לנושא ההפיכות של מסירת הנשק; לא לשאלה מה יהיה בעוד ארבעה חודשים כשהממשלה תגיד: אני חייבת למסור את כל האוטונומיה אף שיש בעיות קשות בעזה וביריחו, כי ארבעה חודשים הם לא די זמן, הם צריכים להוכיח את עצמם לפחות בשלוש שנים; ולא שום תשובה אחרת הנוגעת לטרור, המוכיח שאש"ף עצמו אינו מתמודד עם ההסכם שהוא עצמו חתם עליו.

לכן, עם ממשלה כזאת, שמביאה להונאת הציבור, והיא ראויה קודם כול לבחירות, וראוי להפיל אותה, בוודאי יש לדון על זה ולהסיר באופן פורמלי את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת אסעד אסעד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בא-גד. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני שבועיים הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום בנושא פסטיבל השלום עם ירדן; השבוע הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום בנושא הידרדרות מצב הביטחון ברצועת הביטחון בדרום-לבנון. כנראה צריך להיות שלפן מקצועי בכנסת, או מתוכם מאוד, כדי להצליח להעלות את הנושא שאתה רוצה להעלות.

מכיוון שהנושא עלה בקשר להסכם עם הפלשתינים, אני רוצה לומר לשר ולחברי הכנסת: אני חושב שאתם הכנסתם את העם ואת המדינה לאופוריה מוקדמת מאוד. הקונצפציה שערפאת יחסל את הטרור, בלי בג"צים, מוכחת כלא-צודקת.

אם במשך שש שנות אינתיפאדה, עם כל האמצעים המתוחכמים ועם כל היחידות המיוחדות, צה"ל לא מצליח לחסל את האינתיפאדה, ודאי שערפאת וחבורתו לא יחסלו את האינתיפאדה.

לחבר הכנסת אורי אור, לגבי רצועת הביטחון – מי שרוצה לחסל את רצועת הביטחון זו הממשלה, עם ההכרזות שהיא מכריזה אותן בכותרות יום-יום. מי שהכריז בווינגטון שהוא רוצה שצבא לבנון יגיע לצפון רצועת הביטחון ויפרק את ה"חיזבאללה" מנשקו זה ראש הממשלה, מי שגורמת לעריקות של צבא דרום-לבנון זו הממשלה, ולא האופוזיציה, ואין כאן מקום לתקוף את האופוזיציה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. חבר הכנסת דוד מגן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ביבי. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני משתמש בזכות שהתקנון מעניק לי להציע הצעה אחרת כדי לקבוע, ששר המשטרה לא ענה אפילו במלה אחת על ההצעה שלי לסדר-היום. זה טבעי, ידעתי שרק שר הביטחון, או סגנו, יכולים לענות עליה. אני רוצה להדגיש בפני חברי הכנסת בטרם הצבעה, שהסעיף שאני מציע הוא: הפרות בהסכם אש"ף-ישראל, התגברות הטרור והשתוללות ה"פתח". כל זה תלוי בכך שוועדת הכנסת תאשר בשבוע הבא את ההצעה שלי כהצעה נפרדת, כפי שביקשתי בתחילת הדיון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת דוד מנע מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אור. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני רוצה לתקן פה עוול היסטורי שאתם עושים גם למר מנחם בגין, זיכרונו לברכה, וגם ליצחק שמיר.

בהסכמי קמפ-דייוויד לא התכוון מנחם בגין למשטרה חזקה במתכונת של עשרות אלפי שוטרים חמושים מכף רגל ועד ראש, לרבות משוריינים; לא לזה התכוונו.

דבר שני, אדוני השר, יצחק שמיר לא רצה לרמות איש. תמיד אתם משתמשים בססמה: רצו לרמות את העולם, רצו לרמות את האמריקנים. לליכוד היתה מדיניות, הממשלה הזאת ניסתה לגבש וליישם

מדיניות כזאת, ואין פה שום עניין של רמאות. אני אומר, למען הדורות הבאים ולמען ההיסטוריה: לא היה שום ניסיון לרמות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מנע. חבר הכנסת רחבעם זאבי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דראושה. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להודיע לך, אדוני שר המשטרה, ובאמצעותך לממשלה, את הדברים הבאים: ביום 13 בדצמבר תתחיל נסיגת צה"ל מחבל-עזה ומאזור יריחו, ואת מקומו של צה"ל תתפוס המשטרה הפלשתינית, המורכבת מרוצחים ומאנשי טרור מובהקים המשתייכים ל"פתח".

מיום 14 בדצמבר ואילך, כאשר אנוע באזורים אלה, אם איעצר לזיהוי או לכל מטרה אחרת על-ידי איש "פתח" כזה, כשהוא חמוש ובמדי משטרה פלשתינית, אני אירה בו מטעמי הגנה עצמית בטרם הוא יזהה אותי ויחליט לעשות כך לגבי. כך אני אעשה, ואני מצפה שכל יהודי שיהיה במצב דומה ינהג כמוני. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. חבר הכנסת מאיר שטרית מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פורת. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מנצל את הזכות הזאת כדי לשוב ולמחות על כך ששר המשטרה, כפי שצפיתי שיקרה, לא ענה אף לא על אחת מהשאלות ששאלתי אותו. אני מזכיר לשר, שלא שאלתי שאלות קנטרניות, לא התנגדתי בכנסת להסכם השלום, ושאלתי שאלות ענייניות, ולא קיבלתי תשובה אף לא על אחת מהן. מה המנדט שלכם לביטול ההסכם – אחרי עזה ויריחו – אם הם לא יעמדו בו? מה ההוראות שניתנו לחיילי צה"ל לגבי הגנה והתנהגות מול אנשים שנושאים היום נשק בשטחים? מה היא הפעולה שלכם נגד הטרור? לא קיבלתי תשובה אף לא על אחת מהן, וצר לי על שלא היו פה לא שר החוץ ולא שר הביטחון שיענו בנושאים הקונקרטיים האלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שטרית.

חבר הכנסת שטרית, אתה מסכים להצעתו של כבוד השר שחל לדון בנושא במליאה, או בוועדה?

מאיר שטרית (הליכוד):

במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רפאל איתן איננו נוכח, הוא ביקש לדון בנושא במליאה, אני צריכה לשאול אותו לגבי דיון בוועדה.

כבוד השר שחל, הסכמת לדיון במליאה? בסדר.

נעבור כעת להצבעה על ההצעה לדון בנושא במליאה. נא להצביע.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

17 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

יוסף בא-גד (מולדת):

בהקדם.

קריאה:

אחרי 13 בדצמבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה לא תלוי בי, מזכירות הכנסת קובעת.

הצעה לסדר-היום בריאותם של עובדי חברת החשמל נוכח חשיפה לאסבסט

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2593, בנושא: בריאותם של עובדי חברת החשמל נוכח חשיפה לאסבסט – של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר האנרגיה, האסבסט הוא מינרל אשר זה עשרות שנים ידוע ומוכר כגורם מסרטן ודאי. האסבסט מסוכן רק כשהוא מופיע כאבק או כסיבים. חשיפה לאסבסט, בעיקר נשימתו, עלולה לגרום לפריצת מחלת ריאות ומחלות חשוכות מרפא כמו סרטן ריאות, סרטן קרומים, סרטן גרון ועוד.

חברת החשמל השתמשה במשך שנים, והיא משתמשת גם היום, באסבסט כחומר בידוד, בעיקר לצורך שמירת החום בצנרת ובידוד דוודים ענקיים שמשמשים ושימשו בעבר בתהליך ייצור החשמל, או בעבר גם בעבודות ריתוך, כמו למשל לצורכי הקמתה של תחנת הכוח החדשה בחדרה.

בתהליך הקמת תחנות כוח ובעת ביצוע עבודות תחזוקה נחשפו עובדי חברת החשמל לאסבסט. במלים אחרות: הם נשמו פעם אחר פעם אוויר המכיל ריכוז של חומר מסוכן זה. התוצאות העגומות של שאיפת האסבסט נחשפו בכתבתה של ניקול קראו, בעיתון "חדשות" של יום שישי האחרון. בכתבה מתארים עובדים כיצד היו פותחים צינורות לשם איתור ותיקון תקלות. מספר עובד אחד: "אז היו פותחים את שכבות האסבסט כדי להגיע אל נקודת הפיצוץ, פעולה שבמהלכה התפזר אבק אסבסט באוויר. למרות זאת, העבודה נעשתה ללא כל אמצעי מיגון". באתר אחר, בבית-מלאכה, התפוררה שכבת סוגי אסבסט ששימשה חומר מבודד. עובדים שהועסקו בבית-המלאכה במשך קרוב ל-20 שנה נשמו את סיבי האסבסט, ללא כל ידיעה בדבר הסכנה הגדולה המאיימת עליהם.

את התוצאות העגומות של הזנחה זו חשים על בשרם עובדים רבים ובני משפחותיהם היום. ואולם, משפרשו עובדים לפנסיה, וחלקם לפנסיה מוקדמת, התברר כי זכויותיהם פגומות בכל הנוגע להכרה במחלות הקשורות באופן משפטי לעבודתם – אני מתכוון למחלות שמוגדרות כמחלות מקצוע – או לפחות נטל ההוכחה שרובץ עליהם, על מנת להוכיח את מחלת המקצוע במקרים האלה, קשה ביותר.

גברתי היושבת-ראש, למרות מצוקתם הקשה של עובדי חברת החשמל שנחשפו לאסבסט ולקו במחלות השונות, חלקן ממאירות, לא הייתי נאבק על מנת לקיים את הדיון הדחוף כאן היום, גם על-ידי הגשת ערעור בוועדת הכנסת, לאחר שהנשיאות לא הכירה בדחיפות ההצעה לסדר-היום, אילולא פרסמו באותה כתבה בעיתון "חדשות" עובדות המחייבות דיון ציבורי מיידי, ואותן אני מבקש עתה להביא בפני חברי הכנסת.

כפי שכבר אמרתי, קבוצת הסיכון לחשיפה לאסבסט היא עובדים שנשמו את סיבי האסבסט או את אבק האסבסט. אבל, לא רק הם נשמו את אבק האסבסט או את סיביו. בחוברת הדרכה שהוציאה חברת החשמל עצמה לפני כמה חודשים בכתב נאמר: "בני משפחה וחברים של עובדים הבאים במגע עם אסבסט עלולים להיות חשופים לאבק האסבסט שהעובדים נושאים על בגדיהם כשהם חוזרים הביתה".

בכתבה של העיתונאית קראו מעיד עובד שפרש לגמלאות, כי בסוף יום עבודה היו מזהים אותו מרחוק. בגדיו הכחולים היו מלאים בסיבי אסבסט. והוא אומר – "לא רק הבגדים היו מלאים סיבי אסבסט, גם השיער, הפנים וכל שטח הגוף, הכול היה מכוסה באבקה הלבנה של האסבסט".

ואם העובדים נחשפו, ואם כך הדברים שנאמרים בחוברת של חברת החשמל, מה יעלה בגורל המשפחות ואותם אנשים שפגשו את העובדים כשהאסבסט עליהם?

יתירה מזו, אני רוצה לבוא ולשאול שאלה נוספת. חברת החשמל אפשרה ונעזרה באופן שוטף בשירותים של קבלני משנה, שהגיעו לבצע פעולות ועבודות שונות באותם אתרים. מה לגבי אותם קבלני משנה? מעולם לא הזהירו אותם, מעולם לא הסבירו להם על הסכנה הזאת.

אני רוצה להוסיף ולומר, גם כשחברת החשמל היתה מודעת לסכנה ונקטה פעולות מסוימות על מנת לעצור, או למנוע או להקטין אותה – היא לא עשתה די. למשל, חברת החשמל לא הסבירה לעובדים על הסכנה של מחלות ממאירות, שגדלה כאשר העובד גם מעשן וגם נחשף לאסבסט.

גם בתקופה הזאת, כאשר היא כבר שלחה עובדים לבדיקות, לא נעשה דבר על מנת להביא את המצב המסוכן הזה לידיעת קבלני המשנה והעובדים שלהם. זאת שאלה חשובה.

עניין אחר שאני חושב שהוא חשוב מאוד וראוי לדיון כאן הוא הנושא של העפת האסבסט באמצעות פעולה שקוראים לה נישוף. אני רוצה להסביר במה מדובר. מדי פעם יש צורך לנקות את הדוודים מפיוח, מחומר שהצטבר. בדוודים האלה היה ציפוי של אסבסט, שנועד לבודד את הדוודים ולשמור על חום קבוע מסוים. יש חשש, שבמהלך תהליך של בלאי טבעי האסבסט הזה יתפורר. פעולת הנישוף, העפה של כל החומר מתוך הדוודים דרך הארובות החוצה לאוויר, מוציאה את האסבסט החוצה

לאוויר שהציבור כולו נושם. ועולה שאלה אחרת, שצריך לתת עליה את הדעת וגם להשיב עליה, והיא, מה קורה לגבי אלה שנשמו את האוויר הזה, המתגוררים בסמוך לאותן תחנות כוח?

והדבר החמור מכול, לדעתי, גברתי היושבת-ראש, הוא העובדה, שגם לאחר שהיו ברורות לכול הסכנות הכרוכות בשימוש באסבסט כחומר מבודד, גם אז נדרשו שנים, ואני אומר בפירוש שנים, על מנת להחליף קטעים, ואני אומר קטעים בלבד, של צנרת שהתבלתה. בשלוש תחנות, חיפה-ב', חיפה-ג' ורדינג-ב', הוחלפו רק קטעים פגומים של הצנרת, אשר נתגלו בבדיקות של חברת החשמל. וזה המצב נכון להיום. הדבר המשמעותי הוא, שעדיין נותרו חלקים מסוימים של צנרת שיש עליהם אסבסט והסכנה לגביהם קיימת.

כששואלים מדוע, רבותי, התשובה פשוטה מאוד – כסף. זאת הסיבה. העלות של החלפת צנרת מוערכת במיליונים של שקלים. לא רק ההחלפה עצמה, אלא מכיוון שמדובר בתחנות שמספקות תצרוכת חשמל, יש צורך למצוא מקור אחר, אלטרנטיבי, לספק את החשמל, והקמתו, בנייתו ויצירתו עולות סכומים נכבדים מאוד של כסף. אולי האיזון בין הסכומים האלה של העלות, על מנת להרחיק את האסבסט ממקומות שהוא עוד נמצא בהם, לבין התשלום שמשולם לאלה שמוכרים כחולים או כנפגעים איננו פרופורציונלי; אולי בכלל הפיצוי משולם מכיס אחר, מהמוסד לביטוח לאומי או מגוף אחר. כך שבכלל הקצב שבו האנשים שצריכים לדאוג להחלפה מבצעים את הפעולות – לא כל כך מטריד אותם.

אבל אני חושב שלא כך צריך להיות. אני חושב שחברת החשמל וגם השר שיבוא וישיב על ההצעה הדחופה, אני מניח בעוד כמה דקות, חייבים להתייצב בפני הציבור, לחשוף את הנתונים, לחשוף את העובדות ולומר דברים בצורה מדויקת וברורה.

אני חושב שהמגמה שהיתה עד היום, לטפל בעניין באופן פנימי, בתוך המשפחה הזאת של חברת החשמל, לא היתה מועילה. כי אותה מערכת, שמחבת חיבוק דוב במקרים רבים, גם גרמה לכך שתלונות לא באו לידי ביטוי, שהנושא לא הובא לידיעת הציבור כולו, לא עלה על סדר-היום הציבורי, ואני חושב שכתוצאה מכך נגרם נזק לאנשים, לעובדים בחברת החשמל.

אני אומר שצריך להתייצב בפני הציבור ולהסביר מה קרה ומי נושא באחריות. ומעל הכול, צריך כבר לסלק את כל הצנרת המסוכנת והמסכנת, שעדיין מבודדת היום באמצעות האסבסט. זאת – למען בריאות העובדים באותן תחנות כוח. אני מאמין שחיהם יקרים יותר מהמחיר של כל החלפת צנרת שעוד קיימת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זנדברג. אני מזמינה את כבוד השר משה שחל להתייחס להצעה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להודות לחבר הכנסת אליעזר זנדברג על עצם העלאת ההצעה לסדר-היום – ואני יודע שהיא לא אושרה בהתחלה כהצעה דחופה אלא לאחר ערעור בוועדת הכנסת – ולו מן הסיבה שראוי שהנושא יגיע למודעות ולא יישכח או ייהפך לשגרה. אף פעם לא מזיק לבדוק פעם נוספת נושא שנוגע לבריאות הציבור, שחשיפה לסיבי אסבסט יכולה לפגוע בבריאותו.

נושא הסכנה על חשיפת עובדים לסיבי אסבסט יקר וידוע ומטופל כבר עשרות שנים בחברת החשמל, על-פי כללים קפדניים של בטיחות וגיהות בעבודה, הן על-פי נוהלי החברה והן על-פי המתחייב בחוק.

מאז 1970 אין משתמשים בחברת החשמל בבידוד אסבסט. המקומות היחידים באתרי החברה שבהם עדיין נמצא אסבסט הן תחנות הכוח הישנות בחיפה, באתר רדינג ובאשדוד. החברה מבצעת אחזקה קפדנית של אותם אזורים שבהם נמצא האסבסט, וכאשר מחליטים להסירו, הדבר מתבצע בצורה מחמירה, בהתאם להנחיות המשרד לאיכות הסביבה ומפקח עבודה אזורי במשרד העבודה.

בעקבות התקנת התקנות לטיפול באסבסט ב-1984, מבצעת החברה מעקב רפואי מסודר אחר העובדים הבאים במגע עם האסבסט. אם כי אני חייב להגיד, מדובר פה בעובדי החברה, אינני יודע על עובדים שעבדו אצל קבלן. מתוך כל אותם עובדים שבאו במגע עם אסבסט ונמצאים במעקב רפואי, התגלו חמישה חולים שאובחנו כחולים במחלה, נדמה לי שקוראים לה אסבסטוסיז, הם הוצאו מהעבודה מתחנת הכוח והועברו לעבודה אחרת. ממצאים רפואיים בתיק מעקב רפואי מלווים את הפורשים לגמלאות, והם הודרכו בקשר להמשך קיום המעקב הרפואי. במקביל מועבר גם דיווח למוסד לביטוח לאומי.

מכל האמור סבורני, שחברת החשמל נקטה את מירב האמצעים על מנת להבטיח את שלומם ורווחתם של העובדים כאשר התגלו התופעות השליליות של החשיפה לאסבסט.

אינני סבור שהפרסום בעיתון מייצג את המצב האמיתי. יש בו אולי מידה של הגזמה. אני גם לא רואה צורך ליצור בהלה. לי נדמה שחבר הכנסת זנדברג ראה בזה אולי כמו תיק נזיקין שצריך לתאר אותו בצורה כוללת.

אליעזר זנדברג (צומת):

אמרתי שצריך לדון.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני מסכים לדון, אני רק אומר לגבי התיאורים. על כל פנים, לנו לא ידוע – ודיברתי עם הנהלת חברת החשמל – שיש איזה דבר שהחברה מחויבת בו והדברים לא נעשים בצורה הקפדנית ביותר.

גברתי היושבת-ראש, אני בהחלט מסכים שהנושא יועבר לוועדה. אם חבר הכנסת זנדברג רוצה שהנושא יועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, אני בהחלט לא מתנגד לכך.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע – לוועדה לביקורת המדינה, ומייד אנמק למה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זנדברג, האם אתה מסכים להצעתו של השר לדון בנושא בוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש פה הצעה נוספת, של חבר הכנסת דן תיכון. אם כך, נצביע בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הכנסת, אשר תקבע באיזו מן הוועדות הוא יידון. נא להצביע.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, אני הצעתי להסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אני מצטערת. מה אתה מציע, להסיר או לדון בזה בוועדה לביקורת המדינה?

דן תיכון (הליכוד):

להסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש לך שתי הצעות.

דן תיכון (הליכוד):

לא, אני הצעתי להסיר, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל אי-אפשר להציע שתי הצעות. אותו מציע יכול להציע גם להסיר וגם לדון בוועדה לביקורת המדינה?

דן תיכון (הליכוד):

לא, זה בשלב הבא. במסגרת הזאת עדיין אין הצעה להעביר לוועדה. כשזה יעבור לוועדה, אז שואלים לאיזו ועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבטלת, אם כך, את ההצבעה, ונצביע שוב לאחר ההצעה שלך. בבקשה, חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני מחזיק בידי את דוח מבקר המדינה מס' 43, זה הדוח האחרון. אחד הפרקים הקשים ביותר בדוח עוסק בנושא הפיקוח על בטיחות בעבודה ועל בריאות העובדים. אני אצטט, אדוני השר, קטע, כי הבעיה לא שייכת אך ורק לעובדי חברת החשמל, תמצא את הבעיות הללו בעשרות אם לא במאות מפעלים אחרים במשק המדינה. המבקרת מסכמת את אחד הקטעים: עובדים רבים חשופים בעבודתם לחומרים כימיים מסוכנים העלולים להזיק לבריאותם, או לגורמים מזיקים אחרים כגון רעש. רק לחלק קטן מסוגי הגורמים המזיקים הותקנו תקנות שבהן פורטו נוהלי הבטיחות והגיהות שיש לנקוט. היא פורסת כאן תמונה עגומה ביותר של מאות אלפי עובדים, שבעצם לא נערכת בדיקה במקומות עבודתם וכל הנושא הזה של בריאות העובד הוזנח במשך עשרות שנים. היא מציעה לטפל בנושא הזה בצורה רצינית ואחראית. הדוח הזה עוסק, כמובן, בביקורת על משרד העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, זמן כבר תם.

דן תיכון (הליכוד):

כן, ואני מסיים.

לכן, אני מציע להתייחס לנושא הזה במלוא היקפו, שכן הוא חמור ביותר, איננו נופל ואולי עולה על הנזק שנגרם לתושבי מדינת ישראל באמצעות תאונות הדרכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת תיכון.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד דיון בוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

12 תומכים, אחד מתנגד, אין נמנעים.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש לצרף את קולי.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גם את קולי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מצרפת את קולותיהם של חבר הכנסת מגן וכבוד השר שטרית. 14 תומכים, אחד מתנגד, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, אשר תחליט באיזו מן הוועדות הוא יידון.

הצעה לסדר-היום

סמכויות ועדות הכנסת בעניין התקציב

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 2577 בנושא: סמכויות ועדות הכנסת בעניין התקציב – של חבר הכנסת יוסף בא-גד. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כחבר כנסת חדש נלחמתי בתנועת מולדת שיבחרו אותי לוועדות, ועדת החינוך וועדת העלייה והקליטה. נבחרתי, זכיתי וניגשתי לוועדת החינוך ולוועדת העלייה והקליטה בדחילו ורחימו. ומה היתה אכזבתי, ומה היתה הפתעת – ואני חבר שמשתתף בקביעות, וקיבלתי אפילו צל"ש על זה – שהוועדות כמעט ריקות מאדם. אתה שומע, כבוד יושב-ראש ועדת הכנסת – הוועדות כמעט ריקות מאדם.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש לא לעשות הכללות. אני חבר בשלוש ועדות, והנוכחות בהן היא יפה.

יוסף בא-גד (מולדת):

15 חברי כנסת משתתפים קבוע?

דוד מגן (הליכוד):

לא 15, אבל השתתפות של למעלה משליש בדרך כלל.

יוסף בא-גד (מולדת):

כפי הנראה, לי אין מזל. יש ועדה, ואני לא אומר איזו, שעל-פי רוב היושב-ראש יושב אתי לבד. יש ועדה שבה יש שלושה עד חמישה משתתפים, ויש ועדה שלפעמים גם זה לא קיים, וביררתי גם בוועדות אחרות.

אני, שאמון על מינהל תקין ומסודר, רוצה לפתוח בפרשת השבוע, הרי תמיד יש פתרון בתורה, פרשת "וישלח", שנקרא בתורה השבת: "ויירא יעקב מאד ויצר לו".

אלי דיין (העבודה):

"מאד".

יוסף בא-גד (מולדת):

שואל רש"י, מה זו הלשון הכפולה – וטוב שיש לנו חבר הכנסת אלי דיין; שוב לצור מחצבתך, אלי. ובכן, אומר רש"י: ויירא – שמא ייהרג, ויצר לו – אם יהרוג הוא את האחרים. היהודי לא רק מפחד להיהרג, יהודי אמיתי, עם מוסר יהודי, מפחד גם לפגוע ולהרוג. אומרים חז"ל: נוח לו לאדם שייפגע משיפגע. יהודי חושש לפגוע באחרים. שואלים, מי זה אחרים? יש פה גמרא מעניינת בענייננו. הגמרא אומרת במסכת הוריות, מסכת קטנה, בסוף סדר נזיקין, דף י"ג עמוד ב', שהיה איזה מעשה ומאז קראו לרבי מאיר בשם "אחרים" ולרבי נתן בשם "יש אומרים". כל מקום בש"ס שכתוב "יש אומרים" – י"א, בראשי תיבות – זה רבי נתן; כל מקום שכתוב בש"ס "אחרים", זה רבי מאיר. יש פה פירוש נפלא. רבי מאיר היה מגזע אנטונינוס, מגויים. עשיו היה אבי אביו של אנטונינוס. יעקב פחד, שאם הוא יהרוג את עשיו, לעתיד לבוא לא ייוולד רבי מאיר, גם לזה הוא דאג.

מה זה קשור לענייננו? במסכת הוריות דף י"ג עמוד ב' יש לנו הלכות ארגון מינהל תקין. תנו רבנן, כשהנשיא נכנס, כל העם עומדים ואין יושבים עד שאומר להם "שב". כשאב-בית-דין נכנס, עושים לו שורה אחת מכאן ומכאן עד שישב במקומו. כשחכם נכנס, אחד עומד ואחד יושב עד שישב במקומו. הייררכיה של דרך-ארץ וכבוד, שהלואי והיינו יודעים את זה.

הנה בפרשת יתרו יש עוד סדרי מינהל תקין. אומר יתרו למשה: "אתה שמע בקלי איעצך – – – ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלוקים".

איך בוחרים? אני רוצה לומר, יש ועדות. תודה ליושב-ראש התנועה, רחבעם זאבי, שעדכן אותי בזה. בתקנון הכנסת, בפרק שני, סעיף 14(א) כתוב: תפקידי ועדה קבועה: דיון בהצעות חוק – אתם שומעים, דיון, משהו ערטילאי. מדובר על דיון בתקנות הטעונות אישור הוועדה או התייעצות עמה על התקנות לאחר שהוגשו. שימו לב למלים: דיון, התייעצות. בידיש אומרים "לופט געשעפטן", סתם

דיבורים, "הכול דיבורים". סעיף 14(ב): הוועדה רשאית לדרוש מאת השר הנוגע בדבר הסברה. יפה, פלענום להסברה, ידיעות, והשר חייב, בעצמו או על-ידי נציגו, למסור את ההסברות או את הידיעות. במלים אחרות, מה שעגנון קורא "בית שפתותיים", ועדת שפתותיים, תבוא, תדבר, תזמין, ידברו. אין שיניים, אין סמכות, אין כוח. מי מתחשב בנו? אלה הן הוועדות.

לא פלא שחברי הכנסת כמעט לא נוכחים בישיבות הוועדות. יש כאן בזבוז זמן ללא צורך.

אלי דיין (העבודה):

דווקא בוועדות יש נוכחות גבוהה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד חבר הכנסת אלי דיין, אני מציע לך, ביום שני שנינו נעבור בין הוועדות ונתערב. אני אשלם קנס גבוה אם תמצא יותר משניים-שלושה-ארבעה חברי כנסת בממוצע בכל ועדה.

לכן אני רוצה להציע הצעה, שאולי היא מהפכנית. מזכיר הכנסת אמר לי שזה שייך לוועדת הכנסת. לא, זה שייך למליאה. לקראת ההצבעה על התקציב אני רוצה להציע. בכל ועדה יש 15 חברים. אני מציע שכל אחד מהם יקבל מחלקה בתחום המשרד שבו מטפלת הוועדה שלו. למשל, אני חבר בוועדת החינוך. נחלק את משרד החינוך ל-15 מחלקות. כל חבר כנסת יקבל לאחריותו מחלקה, והוא יהיה אחראי לתקציב של אותה מחלקה במשרד. כל הוצאה תקציבית תאושר על-ידי הוועדה המתאימה: משרד העבודה – ועדת העבודה; משרד הקליטה – ועדת הקליטה; משרד החינוך – ועדת החינוך וכו'. אם אנחנו נהיה אחראים לתקציב ואם אנחנו נקבע את ההוצאות, תראו שהוועדות תקבלנה כוח וסמכות, חברי הכנסת ירוצו לוועדות, העם יתחשב בנו.

אני כבר ראיתי שיש הנחיה לחברי הקואליציה; זה גם כן דבר משונה, עוד לא ידעו על מה אני מדבר – יש רשימה עם הנחיות, ואני מקווה שחבר הכנסת חגי מירום לא יחיש, יש הוראה לקואליציה להצביע נגד הצעתי. מה תועלת יש בדיבורים אם אתם כבר יודעים איך להצביע, לפי הנחיות שקיבלתם, בלי לשמוע את הנימוקים של המציע? אני חושב שזה דבר אנטי-דמוקרטי.

יוסי כץ (העבודה):

רק להשכיל אותך, בוועדת הפירושים סוכם שמותר להגיש חתימות בלנקו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אז צריך לתקן גם את זה.

קריאות:

יוסף בא-גד (מולדת):

בטעות הגיע אלי הדף שלכם. מה כתוב שם? כתוב נגד.

אלי דיין (העבודה):

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת אלי דיין, נא ללמוד. הרב בא-גד אומר, תאמין לי, הרב בא-גד בודק כל דבר ביסודיות. ללמוד ולהתנצל בפני כעת. כתוב נגד. עוד לא שמעתם. זה מינהל תקין? עוד לא שמעו מה אני אומר, היות שההצעה באה מצד חבר האופוזיציה – – –

יוסי כץ (העבודה):

לשנות תמיד אפשר.

יעקב שפי (העבודה):

שכנעת אותנו.

יוסף בא-גד (מולדת):

חברי הכנסת הנכבדים, אם יש הצעה, אפילו לחבר אופוזיציה, אם יש לו הצעה רצינית, צריך להתחשב ולבדוק.

אני רוצה להביא כמה הצעות נוספות לשינוי התנאים בבית הזה. אני ביקשתי לקבוע מיצג שיעלה את רשימת הנואמים, ולא נצטרך לרוץ כל רגע בצורה בזויה למזכיר הכנסת ולשאול אותו "מתי אני ומתי אני". הכנסת יכולה לעמוד בזה.

ביקשתי מסלול כניסה נפרד למכוניות חברי הכנסת. קיבלו את דעתי, ועכשיו עושים את זה.

כבוד יושב-ראש ועדת הכנסת, למה אין בבית הזה "כספומט" או "בנקומט"? זו הצעה פשוטה. "מט" אחר הזדרזו להביא לכאן, אבל לא "כספו" ולא "בנקו". למה לא נוכל למשוך כאן כסף, הרי זה הבית שלנו.

ביקשתי שהשידורים בערוץ-3 יהיו לא רק בכבלים אלא לכל העם.

אני מבקש כלי לשטיפת ידיים בשירותים. יהודי דתי צריך להקפיד, אחרי שהוא יוצא מהשירותים הוא נוטל ידיים.

דב שילנסקי (הליכוד):

וגם לעשות ברכת "אשר יצר".

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, ולעשות ברכת "אשר יצר".

אלי דיין (העבודה):

בעניין ה"כספומט" יש פה הסכמה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני שמח.

אני רוצה לסיים. כל שבוע, ביום רביעי, אנחנו מקבלים תוכנית לשבוע הבא. אתם יודעים מה יש בתוכנית? יש בתוכנית הנושא של סיוע דחוף ליישובי אזור קטיף, בזמן שהיה שם רצח לפני שנה; העלאת ההצגה "פליישר", שמזמן נגמרה, אבל זה עדיין מופיע בתוכנית; שחרור 280 מחבלים.

עושים צחוק מאתנו. מגישים לנו סדר-יום שהוא אלטע זאכען, דבר ישן, לא אקטואלי, סעיפים שאבד עליהם כלח. מזל שלא דנים פה על תוכנית החלוקה.

והדבר האחרון שאני רוצה להתריע עליו: יש פה איפה ואיפה ביחס לחברי כנסת. יש פה כמה חברי כנסת שמותר להם לדבר ולצעוק, להעלות הצעות לסדר ולקרוא קריאות ביניים, ויש חברי כנסת שאתם מקפידים. אתם יודעים למי אני מתכוון.

אני אומר לכם בסיכום שנה להיותי חבר הכנסת: יש הרבה מה לתקן בבית. טוב יעשה יושב-ראש ועדת הכנסת אם ייקח את הדברים ברצינות, יבדוק לא מי המציע אלא מה ההצעות. אם לא ייתנו הנחיות כיצד להצביע, אלא רק אחרי שמיעת הדברים – כולנו ניראה אחרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. אני מזמינה את יושב-ראש ועדת הכנסת חגי מירום להתייחס להצעה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, חברי, חברי הכנסת, שרי המכובדים, אנחנו נדרשים פה להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת בא-גד. לא אחת חבר הכנסת בא-גד מעלה הצעות ייעול כאלה ואחרות שיש בהן היגיון. אנחנו איננו שופטים שום דבר על-פי האיש המציע, אלא על-פי ההצעה עצמה. כל אחד מאתנו הוא חבר כנסת. כולם שווים פה בבית הזה, אם הם מהקואליציה ואם הם מהאופוזיציה. איננו מבחינים בין אדם לאדם, גם לא על-פי תפיסת עולמנו.

אבל אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת בא-גד, שצריכים להיות קצת יותר זהירים באופן שבו מציגים בפני הציבור את עבודת ועדות הכנסת ואת עבודת הכנסת. אתה הרי יודע שאתה מצטלם, ואתה יודע שכאשר אתה מדבר כאן, אינך מדבר אך ורק אל חברי הכנסת, אתה מדבר אל הציבור הישראלי, וההצעה שלך מאלצת אותי להעמיד דברים על דיוקם בכמה עניינים.

הראשון – אני חושב שהוועדות עדיין עושות עבודה יוצאת מן הכלל, והן אינן ריקות מאדם. נכון שיש דיונים אטרקטיביים יותר ודיונים אטרקטיביים פחות, אבל אני יכול להגיד כאן לגבי חברך, חבר הכנסת רחבעם זאבי, שבין שהנושא הוא אטרקטיבי ובין שלא, הוא מתמיד ומופיע יום יום לשיבות ועדת הכנסת. ואותו דבר חבר הכנסת דוד מגן, שיושב מאחורי חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואותו דבר חבר הכנסת אלי דיין; כולם חברי ועדת הכנסת מקרב היושבים כאן באולם. גם כאשר יושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת דב שילנסקי, היה חבר בוועדה, הוא הופיע מדי ישיבה. לכן, אני חושב שאתה חוטא חטא גדול לחלק ניכר מחברי הבית הזה, שעושים את מלאכתם נאמנה. יש לך טענה מוצדקת לאלה שלא עושים את זה, אבל לבוא ולהציג תמונה, כאילו זה המצב בוועדות, אני חושב שבאיזה מקום נסחפת והגזמת.

הדבר השני שאני רוצה להגיד כאן הוא לעניין הצעתך לסדר-היום. אני חשבתי לתומי, שאתה מדבר על סמכויות ועדות בענייני תקציב הכנסת, וחשבתי שאתה רוצה להציע משהו שקשור בתקציבים שלנו, כאן בכנסת, ולדרכי הניהול שלהם, ואפילו התכוננתי ולקחתי את חוק יסודות התקציב, שבו הקמנו ועדה לתקציב הכנסת וכן הלאה. והנה אני רואה שאתה מציע הצעה באמת מרחיקה לכת מבחינה קונסטיטוציונית, שאי-אפשר לעשות אותה בהצעה לסדר-היום בערבו של יום אחרון של שבוע הכנסת. אתה מציע בעצם הצעה, שהיא ערעור מלא ומוחלט על כל השיטה הפרלמנטרית הישראלית, כאילו ועדות הכנסת ינהלו לממשלה את תקציבי משרדיה. ואת זה אתה עושה בשם מה שאתה רוצה לקרוא: תוספת כוח ומשמעות לעבודה בבית הזה; ואז, אתה אומר, 'בואו חברי הכנסת לוועדות.

אולם, חבר הכנסת בא-גד, אתה לא רוצה שיחשבו עליך שאתה לא רציני.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא נבהל מזה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הרי השיטה הפרלמנטרית בישראל נותנת לכנסת את הסמכויות לקבוע את תקציב המדינה, ואפילו לקבוע את חלוקתו למשרדי הממשלה, ואחר כך מותירה בידי הממשלה את ניהול התקציב. אתה רוצה לקחת את זה מהזרוע המבצעת ולהפוך את הכנסת לחלק מהזרוע המבצעת? יש פה הרחקת לכת – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה את הביצוע בפיקוחנו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אבל אתה לא יכול לערב מין בשאינו מינו. הכנסת אינה גורם ביצוע. גם כך כאשר ועדת הכנסת היא גורם מאשר, והיא גורם מאשר של בקשות מיוחדות של תקציב, יש כאן הליכה על קצה הגבול שבין הרשות המבצעת ובין הרשות המחוקקת. אבל ללכת להצעה שאתה הצעת, הייתי אומר שזה מרחיק לכת.

מעבר לכך – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

תסביר מדוע.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע שחבר הכנסת בא-גד יואיל פעם אחת לבוא לדיוני ועדת הכספים, ילמד מה זה תקציב, ילמד מה הבעיות, וזה לא מונע את הביקורת שיש לי על פיקוח הכנסת, אבל אם הוא יבוא פעם אחת לוועדת הכספים, ביום ראשון, ביום שני, ביום שלישי, אולי ביום רביעי, אולי ביום חמישי – ילמד מה זה תקציב.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מקבל את הצעתך, חבר הכנסת תיכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי להגיד לך, חבר הכנסת תיכון: אתמול ישבתי בוועדת העלייה והקליטה, בחדר הסמוך לחדר ועדת הכספים, ופשוט לא היה אפשר לנהל את הישיבה מרוב הצעקות שנשמעו מחדר ועדת הכספים. אתה רוצה שחבר הכנסת בא-גד יבוא ללמוד?

דן תיכון (הליכוד):

אתה יודע במה דנו בוועדת הכספים? בתקציב משרד הבינוי והשיכון.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, האם אני יכול להמשיך?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בהחלט.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת בא-גד, חבר הכנסת דן תיכון הציע הצעה נכונה. אתה רק שנה בכנסת, קח את עצמך ותקדיש עכשיו תקופה ותיכנס לשיבות ועדת הכספים, תראה ותלמד במה היא עוסקת, איך היא מבצעת את הביקורת. אף שלחבר הכנסת דן תיכון יש כהנה וכהנה ביקורת על דרכי העבודה של הכנסת, של ועדת הכספים, למרות זאת הוא אומר: תלמד קודם את הנושא.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש עוד ועדות, למה אתה מדבר על ועדת הכספים?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כי זוהי הוועדה שכיום מבצעת את הביקורת ומאשרת את האישורים לממשלה, ואם אתה מציע שינוי, כדאי שתלמד קודם מהו המצב הקיים, ואתה לא עשית כן.

אני רוצה להגיד לך דבר נוסף: אני מציע להיזהר מאוד מהגישה הזו, ההופכת את הכנסת ל"לופט געשעפטן" והופכת את הכנסת למה שקוראים לו "בית שפתותיים", כאשר אתה הופך את זה ללעג בעצם. הכנסת היא מקום שבו מדברים. פרלמנט בא מהמלה PARLER, כלומר המקום שבו מדברים.

יוסף בא-גד (מולדת):

רק מדברים?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אבל הכנסת גם מחוקקת, ואנחנו רואים כמה חוקים עברו פה היום ועוד יעברו פה היום, אני מקווה בתמיכתך, בהמשך היום. ואני חושב שאי-אפשר לקחת את זה ממנה, גם לא את סמכות הביקורת.

בגדול, ראש הממשלה מופיע אחת לחודש בוועדת החוץ והביטחון ועומד שם בביקורת קשה מאוד, גם מספסלי האופוזיציה ולעתים גם מספסלי אנשיו, כדי להשיב מדוע הוא מחליט כך ולא אחרת בתהליך השלום; כשר הביטחון הוא מופיע. שר החוץ מופיע שם, הרמטכ"ל, ראש אמ"ן. והם נקראים לשם ובאים ומכבדים את זה. כל שר משרי הממשלה מופיע בפני הוועדות, ולא שמענו בוועדת הכנסת טענה על כך שהממשלה אינה מכבדת את הכנסת בתחום הזה של הופעת שרים. לכן, אני חושב שאתה הגזמת, הרחקת לכת, בתיאור שתיארת את הכנסת.

אבל אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת בא-גד, מתוך כבוד ליוזמות שלך, וחלקן גם התקבלו, והנה אני רואה שגם את רעיון ה"כספומט" שלך יש פה מי שמאמץ, ואולי גם דברים אחרים שתציע. הכול יישקל לגופו. ואני מציע שהנושא שלך יעבור לוועדת הכנסת לדיון בתוכה. אני גם רוצה לכבד אותך, ולא

רוצה להפעיל פה את המכבש הקואליציוני, כי לא זה העניין. אני מאמין שמתוך דאגה לכנסת, לדימויה, העלית את הצעתך. אני חושב שהגזמת ביותר, אבל זאת זכותך להביע את דעתך.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שנעביר את הנושא לדיון בוועדת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני יושב-ראש הוועדה, אתה בוודאי בא מהאסכולה הצרפתית, ואני בא מהאסכולה האיטלקית. פרלמנט, לטענתי, בא לא מ-PARLER, אלא מ-PARLARE, כשהיסוד הוא לטיני, לא איטלקי. נקיים ויכוח בינינו ונלבן את הבעיה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

נלבן את העניין. אני, אכן, מהאסכולה הצרפתית.

דוד מגן (הליכוד):

באיטלקית כותבים I לפני ה-A.

נעמי חזן (מרצ):

המקור הוא לטיני, אבל השפות המודרניות שמקורן בלטינית מציגות את המלה בווריאנטים שונים. PARLER בצרפתית, PARLARE באיטלקית. הפירוש הוא אותו פירוש. בצדק אמר יושב-ראש הישיבה, שהמקור הוא לטיני.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה, אומרים שבכנסת אין תרבות.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אולי נעביר את הסוגיה הזאת לוועדת הפירושים?

אלי גולדשמידט (העבודה):

לפי דעתי, המקור הוא לא PARLER, אלא OPARLER, ולכן אפשר לראות לעתים קרובות את חבר הכנסת בא-גד עומד על הדוכן ושר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, הנה זה חומר בשבילך בוויכוחים בוועדת הכנסת, איזו תרבות כללית יש בכנסת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אין ספק שזה בית שמדברים בו, זה תפקידנו, גם לנאום ולדבר, ולעשות את זה טוב.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אני סבור שלא הבינות את הרעיון שהעלה חבר הכנסת בא-גד. הוא מכיר ויודע את רעיון הפרדת הרשויות. יש רשות מבצעת, והוא לא רוצה להיכנס לרשות המבצעת; הוא רוצה, אבל לא על-ידי הכנסת. הכנסת בלאו הכי מאשרת את התקציבים, אלא שעושים את התקציב ואת האישור בוועדת הכספים ובמליאה, כאשר בוועדת הכספים עוסקים במכלול כולו. יש ועדות רפרנטיות אל מול משרדי הממשלה, והן הוועדות הבקיאות במה שעוסקים באותם משרדים. ועדת החינוך יכולה לעסוק באישור תקציב החינוך, ועדת הקליטה – באישור תקציב הקליטה, ועדת העבודה – באישור תקציב משרד העבודה וכיוצא בזה. לזה התכוון חבר הכנסת בא-גד.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת זאבי, אתה ביארת אותו היטב. למרות זאת עדיין יש בינינו חילוקי דעות משמעותיים לגבי הצורך והמבנה. נעשה זאת על-פי הצעתי בוועדת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן, הצעה אחרת, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הצעתי להסיר את הנושא מסדר-היום באה משום שהוצאה דיבתן הרעה של ארבע ועדות לפחות – בשלוש אני חבר, ואחת אני מכיר מקרוב. אני מזמין את חבר הכנסת בא-גד להשתתף כמשקיף, ברשות יושבי-ראש הוועדות, בוועדה לענייני ביקורת המדינה, בוועדת הכספים, בוועדת החוקה, חוק ומשפט. נדמה לי שיושב-ראש ועדת הכנסת ענה את דברי תשובת הוועדה. אל נא תעשה הכללות בעתיד בדיונים. אם חבר הכנסת בא-גד חבר בוועדות מסוימות והוא מכיר שם מחדלים מסוימים, שיצביע על אותן ועדות ולא יעשה הכללות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

האם חבר הכנסת בא-גד מסכים שהצעתו תעבור לוועדת הכנסת?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, אנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שישה בעד, אין נגד, נמנע אחד. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת בא-גד – סמכויות ועדות הכנסת בעניין התקציב – תעבור לוועדת הכנסת.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, תצרף גם אותי להצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כבר, אז גם אני מצטרף להצבעה, כי פה בשעון עדיין לא הוחלף שמי, ולכן לא הצבעתי.

אפשר להגיד: שמונה בעד, אין נגד, נמנע אחד. כאמור, קבענו שהנושא עובר לוועדת הכנסת.

הצעה לסדר-היום

דוח נציב תלונות הציבור – דוח מס' 21

היו"ר ד' שילנסקי:

עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת דוד מגן בנושא: דוח נציב תלונות הציבור – דוח מס' 21; הצעה מס' 2578. מייד כשעליתי לנהל את הישיבה אמרו לי שחבר הכנסת מגן פעיל מאוד היום.

דוד מגן (הליכוד):

תודה על המחמאה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מאשר זאת.

קריאה:

היו"ר ד' שילנסקי:

תמיד. הזהירו אותי לגבי הישיבה הזאת, שאני אדע שחבר הכנסת מגן פעיל מאוד היום.

דוד מגן (הליכוד):

תודה. זאת גם הזדמנות להודות לשר הכלכלה והתכנון על שיתוף הפעולה, לפי דעתי הקלסי, בין הפרלמנט לבין הממשלה בנושאים שקשורים לו. וגם זה נושא שקשור לשר הכלכלה והתכנון.

אדוני היושב-ראש, כידוע, בעוד כחודש, אולי חודש וכמה ימים, יוגש דוח מס' 21 של נציב תלונות הציבור. לאחר הגשת הדוח יש טעם בעריכת דיון במליאת הכנסת, במטרה להדגיש את הרגישות שלנו כחברי הכנסת לתלונות הציבור. אנחנו צריכים לבטא גיבוי ועידוד לנציב תלונות הציבור, היום זאת הגברת מרים בן-פורת, ולעודד את הציבור להילחם בתופעות הפוגעות בו.

בדיונים שהיו בוועדת המשנה לענייני תלונות הציבור במסגרת הוועדה לענייני ביקורת המדינה – אנחנו מזכירים פעמים רבות את סעיף 37 של חוק מבקר המדינה [נוסח משולב], התשי"ח-1958, פרק שביעי: בירור תלונות הציבור. אני מצטט את הסעיף כדי שחברי הכנסת ישננו אותו היטב וימלאו אחר הציפיות שהמחוקק תלה בחברי הכנסת בשרתם את הציבור הרחב. הציטוט: "נושא לתלונה יכול שיהיה – (1) מעשה הפוגע במישרין במתלונן עצמו, או המונע ממנו במישרין טובת הנאה, או (2) כשהמתלונן הוא חבר הכנסת – אף מעשה הפוגע במישרין בזולת או המונע ממנו במישרין טובת הנאה. והמעשה הוא בניגוד לחוק או ללא סמכות חוקית או בניגוד למינהל תקין, או שיש בו משום נזק או נזק פוטנציאלי או אי-צדק בולט; לעניין זה 'מעשה' – לרבות מחדל, ופיגור בעשייה".

אנו, חברי הכנסת, צריכים לשאול את עצמנו: האם אנו באמת עירניים לתופעות, לצערי הרב הלא-מעטות, שבהן הפרט, שנפגע על-ידי הרשות, אינו יודע לעמוד על זכויותיו, אינו מכיר את המענים הנכונים שאליהם יש להפנות את התלונות, ואנו, מי שאמורים להיות בקיאים בחוק, מי שאמורים להיות בקיאים בנוהל, בנוהל הפנייה לנציב תלונות הציבור, האם אנחנו עושים הכול כדי לבער מעשים חריגים שבדרך כלל נציב תלונות הציבור מטפל בהם?

אני יודע שלאחר הגשת הדוח, כפי שאמרתי בסוף דצמבר, יהיה סיקור נרחב בעיתונות ואולי תהיה התבטאות בכלי תקשורת שונים. החשש שלי הוא, שלאחר הסיקור הנרחב ביום הפרסום, אותה ביקורת תלך ותגווע יום, יומיים, אולי שלושה ימים אחרי הפרסום.

תפקידה של הכנסת להפיח רוח חיים בביקורת ולחזק את מעמדה גם ביום שזו אינה ניצבת בראש מהדורת החדשות. אנחנו יכולים, בעצם עריכת הדיון ובעצם העיסוק בתלונות של הציבור, בפניות לנציב תלונות הציבור, במעקב אחר התלונות הללו, להגביר את כוחו של נציב תלונות הציבור, להגביר את המודעות של הציבור לזכויות שלו להתלונן על כל עוולה במסגרת הפרטים המפורטים בסעיף 37.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאם הכנסת תקבל את הצעתי היום ותכלול את הנושא בסדר-היום, נוכל בעוד חודשיים, אולי שלושה חודשים, לאחר שהתקשורת תגמור את הסיקור הנרחב של הדוח

הצפוי, אני אומר הצפוי מבחינת המועד, דוח מס' 21, לבוא לכאן כשרוב חברי הכנסת, אם לא כולם, משתתפים בוויכוח ובדיון ועושים חשבון-נפש – האם אנחנו ממלאים את תפקידנו במסגרת שליחות הציבור להגן עליו ולהשתמש בכלים שחוק מבקר המדינה, הפרק שדן בבירור תלונות הציבור, מעניק לנו כחברי כנסת, כשליחי ציבור.

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעתי ולכלול את הסעיף בסדר-יומה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר הכלכלה, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שכולנו מעריכים היטב את החשיבות של עבודתה של מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, השופטת מרים בן-פורת, ושל עובדי נציבות תלונות הציבור. אין ספק שבצד דוח ביקורת המדינה, שהוא מתייחס בדרך-כלל לתיקון ליקויים באופן כללי, העבודה של נציב תלונות הציבור חשובה יותר ובאופן ישיר לאזרח, כי הדוח והעבודה של נציב תלונות הציבור מתייחסים לתלונות ספציפיות של אזרחים שמרגישים שנגרם להם עוול, אם כתוצאה מהפרת חוק, אם מנוקשות יתירה ואם מסיבה אחרת.

על כן, הטיפול היעיל והאפקטיבי שניתן לתלונות הציבור נועד להביא למינהל ציבורי תקין, ובמקביל לפתרון באותם מקרים ספציפיים שבהם מבקר המדינה, בכובע של נציב תלונות הציבור, מוצא שהמינהל נהג בניגוד למינהל התקין או בנוקשות יתירה או באי-צדק בולט. הדבר גם כולל מחדל או פיגור בעשייה.

בדרך כלל, הדוח מלא דוגמאות שבהן נציב תלונות הציבור סייע לאזרחים מול נוקשות של המינהל, לפעמים נוקשות בלתי מובנות. אני רוצה להביא שתי דוגמאות מהדוח הקודם – ההצעה מתייחסת לעת הנחת דוח מס' 21, שבה הבית יקיים דיון – כדי להבליט באמצעותן מדוע אני מסכים להצעה של חבר הכנסת דוד מגן, שהוא קודמי בתפקיד שר הכלכלה והתכנון; ואני מצטרף לדברי השבח על כך שבאחרונה – אנחנו לא רואים את פעילותו רק היום, אלא הוא פעיל במידה רבה בתחומים שהוא בחר, הוא הזכיר קודם שהוא לקח על עצמו שלוש ועדות. אני, בתור ממשלה, סבור שטוב שיש לנו פרלמנט פעיל וחברי פרלמנט פעילים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

זאת תופעה נדירה ששר לשעבר מפרגן לשר שבא אחריו, ולהיפך. זה יפה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אל תאלץ אותנו לחשוף את כל הסודות בינינו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

על כל פנים, מה שאני רוצה להדגיש, היה מקרה שהתעקשו לדרוש חתימה על הצהרה לצורך מתן ייפוי-כוח למינהל התשלומים, ונציב תלונות הציבור קבע כי התלונה מוצדקת, אין צורך לחייב אותו לחתום על אותו טופס, והטופס שונה. אותו דבר, היה מקרה עם חשמלאי שקיבל רק תואר של חשמלאי מעשי, ולא חשמלאי מוסמך, כי דרשו שהוא יעשה עוד שנה ניסיון, כשהוא כבר עבד שבע שנים. לפעמים המינהל דורש שתתקן אותו ותחזיר אותו חזרה למסלול, כדי שהאזרחים לא ירגישו שהם נשחקים בגלגלים או בגלגלי-השיניים שגורסים את האזרח הקטן שעומד מולם.

אני מצטרף לרעיון, כדי להגביר את החשיבות של פניית האזרחים לנציב תלונות הציבור. הם צריכים לדעת, שלנציב יש כוח מוסרי, שבדרך כלל המינהל לא עומד בפניו, אף-על-פי שהנציב קובע פסיקה הפוכה ושונה לעמדתו.

כידוע, גם חברי הכנסת רשאים, לפי החוק, להגיש תלונות, ויש מגמה שאני רואה אותה באופן חיובי, של גידול במספר התלונות המוגשות על-ידי חברי הכנסת לשם תיקון עוול שנגרם לאזרחים, או תיקון ליקוי, או מניעת נזקשות יתירה. בשנת 1992 הוגשו 20 תלונות על-ידי חברי הכנסת, לעומת שמונה תלונות בלבד בשנת 1991.

לכן אני רוצה לברך שוב את היוזמה של חבר הכנסת מגן, שמצא לנכון להעלות את הנושא על סדר-יומה של הכנסת, ולהסכים שכאשר יונח דוח 21 של נציב תלונות הציבור, המליאה תקיים על כך דיון, משום שזה: א. הכרה בחשיבותו של המוסד; ב. הגברת התודעה של פניית הציבור לנציב תלונות הציבור, ועל-ידי כך הגברת האמון של הציבור בממשל, כיוון שתיקון עוולות פרטיות לאזרחים למעשה מגביר את האמון בממשל, ויש לנו הרבה מה לתקן. שיעור התלונות המוצדקות אומנם בירידה מסוימת, אבל הוא עדיין הרבה מעל 40%, בניגוד לשיעור המקובל בארצות אחרות. לכן, טוב שנעודד את הציבור להשתמש במכשיר החשוב הזה שהמדינה התברכה בו, ולברך באותה הזדמנות את העבודה החשובה שעושים גם נציב תלונות הציבור, זאת אומרת מבקרת המדינה שמכהנת בתפקיד הזה, וגם את עובדי הנציבות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. חבר הכנסת טלב אלסאנע ביקש להסיר, אבל מאחר שהוא איננו – חבר הכנסת מגן, האם אתה מסכים שזה יעבור לוועדה?

דוד מגן (הליכוד):

לא. סיכמנו למליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

למליאה. בסדר. יש לנו רק הצעה אחת. הצבעה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מצרף את קולי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בצירוף הקול הנוסף – 12 בעד, אין נגד, אין נמנעים.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – מועדים), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק תר"ן – לפי מה שאמרו לי, כאשר עליתי לנהל את הישיבה, שחבר הכנסת דוד מגן פורה מאוד היום, שמעתי קריאות ביניים שזה תמיד, אני גם מסכים לזה; מהמקום.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, לא אמרתי: הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – מועדים), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת דוד מגן, הנמקה מהמקום.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההצעה באה לצמצם את פרק הזמן שבין תום שנת התקציב לבין הנחת דוח מבקר המדינה על אודות אותה שנה שנסתיימה. כידוע, היום חולפים כחמישה חודשים וחצי. מבקרת המדינה התייחסה להצעתי, היא מתנגדת לסעיף 1 ומסכימה ותומכת בסעיפים 2 ו-3, המדברים על כך שפרק הזמן שהממשלה מעיינת ומתייחסת לדוח ושר הכלכלה והתכנון מעיר את הערותיו – יצטמצם. גם עכשיו אני רוצה לציין בהערכה את הסכמתו של שר הכלכלה והתכנון להעמיס "עומס יתר" על עצמו ולצמצם את פרק הזמן שהוא צריך לטפל בדוח בטרם יעיר את הערותיו.

אני מניח שאם ההצעה הזאת תאושר בקריאה מוקדמת, לקראת הקריאה הראשונה נגבש לוח זמנים מוסכם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר הכלכלה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כיוון שבדיונים של ועדת השרים לחקיקה לא גובשה עמדת ממשלה, אני יכול לומר שבאופן אישי אני מסכים שזה יעבור לוועדה, ובמהלך הדיונים בוועדה אני אנסה להביא בחשבון את הצורך שעליו מדברת הצעת החוק, של מאמץ לקרב בין המועד שבו הדוח מוגש לכנסת לבין תום שנת הכספים, לרבות חלק של מועד ההגשה על-ידי מבקרת המדינה, ולרבות חלק של התקופה שבה זה נמסר לתגובה על-ידי הממשלה; ואחרי דיון מפורט אולי, כפי שאמר חבר הכנסת מגן, נוכל לגבש נוסחה מוסכמת שתקרב ותשיג את היעד הזה, אולי לא בדיוק בצורה שכאן מוגש, אבל נמצא הסדר מניח את הדעת, תוך גיבוש הפרטים בוועדה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מבין שחבר הכנסת דוד מגן מסכים.

דוד מגן (הליכוד):

אני לא רק מסכים אלא אני מבקש, דורש ומודה – לוועדה לענייני ביקורת המדינה, להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. השעון מופעל, רבותי.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מועדים), התשנ"ג–1993,

לדיון מוקדם בוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הלוח מראה 12 בעד, אבל המכשיר פה לא החמיץ את שמי, אני מוסיף את שמי, 13 בעד, אין נגד, נמנע אחד, אני קובע – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

13.

היו"ר ד' שילנסקי:

13. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת דוד מגן, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – מועדים), התשנ"ג-1993, תעבור לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנה לקריאה ראשונה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' שילנסקי:

עכשיו הסדר יהיה כדלהלן: שאלות לשר המשפטים. אדוני השר, בבקשה. שר המשפטים ישיב על שאלתא מס' 1637 של חבר הכנסת משה פלד.

התחזות תחקירן של ארגון "בצלם"

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר המשפטים ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

מפרסום שהיה בעיתונות המקומית בירושלים ("כל העיר", 7 במאי 1993) עולה, כי התחקירן המרכזי של ארגון "בצלם", בסאם עיד, הודה בהתחזות לעורך-דין ונאשם גם בכך שלא העביר כספים לאשה שייצג אותה לכאורה.

ברצוני לשאול:

1. האם בדק משרדך את ההאשמות?

2. מה הן תוצאות הבדיקה? האם הועמד התחקירן לדין?

שר המשפטים ד' ליבאי:

2-1. ביום 3 ביוני 1993 התקבל בפרקליטות מחוז ירושלים תיק משטרה שעניינו חשדות נגד בסאם עיד בגין התחזות כעורך-דין, זיוף מסמכים וקבלת דבר במרמה. התיק הועבר עם המלצת המשטרה להעמדה לדין.

התיק נבדק בפרקליטות המחוז, וביום 30 באוגוסט 1993 הוחזר התיק למשטרה עם בקשה להשלים את החקירה. ביום 28 באוקטובר 1993 חזר התיק לפרקליטות. התיק נבדק שוב בפרקליטות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלות מס' 1771 ו-1776 תועברנה לפרוטוקול.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

מימון סיוע משפטי לעובדי המדינה

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשפטים ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

נודע לי כי לא מכבר אישרה ועדה במשרדך מימון סיוע משפטי לעובד משרד הביטחון שנאשם בפלילים שביצע תוך עבודתו. כמו כן, נמסר לי כי משרדך אישר שכירת עורכי-דין פרטיים לעובדים במשרד האוצר שהואשמו – חלקם לא עובדי מדינה.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים למתן אישור למימון סיוע משפטי חיצוני לעובדי המדינה?
2. כמה עובדי מדינה קיבלו עד כה אישור כזה, מי הם העובדים, מה היו כתבי האישום ומה הם סכומי המימון המשפטי?
3. האם העובדים דעואל בר-יוסף, גלינה גולדינר ורמי מנדולה קיבלו אישור כזה? אם כן – מדוע, ובאילו סכומים?
4. האם יש מגבלות לגבי סכום הכספים שיוצאו לצורך הגנה משפטית?

5. האם כל עובד מדינה המואשם בעבירות שביצע תוך עבודתו רשאי לקבל אישור למימון הגנתו על-ידי המדינה?

6. מי הם חברי הוועדה הקובעת לגבי כל מקרה, מי מינה אותם ומי קובע את הקריטריונים?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הוועדה הנזכרת בשאלתא נקראת: הוועדה להשתתפות המדינה בהוצאות ההגנה של עובדי ציבור. היא מונתה בתוקף החלטת ממשלה מס' 756 מיום 14 ביולי 1974. ההנחיות לעבודת הוועדה מופיעות ב"הנחיות היועץ המשפטי לממשלה" מס' 60.103 ובנוהל עבודת הוועדה המבוסס על החלטות הממשלה הנוגעות לעניין.

בהעדר פרטים על "המקרים" שנמסרו לשואל לא נוכל להתייחס לאמור בפתיח לשאלתא.

1. הוועדה נועדה לקבוע את המקרים שבהם תשתתף המדינה בהוצאות הגנתו של עובד ציבור שהוא לדין בשל מעשה או מחדל בזמן מילוי תפקידו, תוך כדי מילוי תפקידו ולשם מילוי ושלם בזדון. ההשתתפות הינה בשיעור שקבעה הממשלה והיא נעשית במקרים המפורטים בנוהל עבודת הוועדה.

2. מאז החלטת הממשלה דלעיל הוגשו למשרדנו 1,085 בקשות מכל משרדי הממשלה. כתבי האישום הם מכל התחומים. המימון נקבע לפי סכום ליום הופעה בבית-המשפט, כפי שקבעה הממשלה בטבלה המעודכנת על-ידי החשב הכללי במשרד האוצר אחת לחצי שנה. הסכומים הם נמוכים יחסית ודומים בדרך-כלל לשכר המינימום של לשכת עורכי-הדין. בתביעות אזרחיות התשלומים נקבעים על-ידי הוועדה בהתאם לנסיבות.

3. לגבי העובדים הנזכרים בשאלתא: מדובר בעובדי מס הכנסה שנתבעו על-ידי הנישום משה בדש בתביעת נזיקין על מעשה שעשו במילוי תפקידם בקביעת שומתו של אותו אזרח. הוועדה דנה בבקשתם ב-8 במרס 1992 והחליטה על אישור השתתפות המדינה בהוצאותיהם המשפטיות בתביעה האזרחית. שיעור ההשתתפות שנקבע הוא עד לתקרה של 40,000 שקלים לנתבע, שינוכו מההוצאות שיקבע בית-המשפט, אם יקבע.

4. קיימת הגבלה באישור הוצאות ההגנה בהתאם לטבלה שנערכה, כאמור, על-ידי משרד האוצר. עם זאת, קיימת החלטת ועדת השרים לחקיקה מיום 19 באפריל 1982, שקבעה כי: "הוועדה רשאית להוסיף על אותם סכומים במקרים מיוחדים שבהם תמצא לנכון, מטעמים שיפורטו וינמקו בהחלטה".

5. ראה תשובתי על שאלה מס' 1.

6. יושב-ראש הוועדה הוא מנכ"ל משרד המשפטים, חבר שני בוועדה הוא נציג ציבור מתוך רשימה שממנה שר המשפטים, חבר שלישי בוועדה הוא היועץ המשפטי למשרד שבו עובד המבקש.

קשריה של מבקרת המדינה עם גיטה שרובר

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשפטים ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

העיתון "יום ליום" חושף, כי מבקרת המדינה טסה לג'וליס במסוקה של הגברת גיטה שרובר. בתגובה אמרה המבקרת, כי הגברת גיטה שרובר היא אדם פרטי ללא כל שיג ושיח עם מוסד מבקר המדינה. לעומת זאת, למיטב ידיעתי, למפעליה של שרובר יש קשר עם משרדי ממשלה, לרבות משרדך.

ברצוני לשאול:

1. האם סייע משרדך ל"בית שרובר" בטבריה או ל"פרויקט שרובר" בארמון-הנציב בירושלים?

2. האם אישרה ועדת העיזבונות סיוע כלשהו לפרויקטים אלו בחמש השנים האחרונות, ואם כן – מתי, ובאיזה סכום?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. לא.

בבדיקה שערכתי הוברר לי, כי בחמש השנים האחרונות לא נתקבלה כל בקשה מגברת גיטה שרובר או מי מטעמה לקבלת סיוע מכספי ועדת העיזבונות.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם

(תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסדר יהיה עכשיו כדלהלן: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993, הצעת חוק תתשנ"ה, של חבר הכנסת רחבעם זאבי. לאחר מכן – הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993, של חברי הכנסת אורי אור וחגי מירום. ינמק מהמקום חבר הכנסת חגי מירום, ואחר כך נצביע על כל הצעה בנפרד, כשאנחנו גם נצביע מה שהובא להצבעה היום, הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הגבלת מועמדות), מאת חבר הכנסת אבי יחזקאל. אני מזמין את חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מה הצעתו של חבר הכנסת זאבי?

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת). זה צריך להיות משהו על אותו נושא של חברי הכנסת אורי אור וחגי מירום. אצלם, כתוב אצלי שההנמקה מהמקום, אצל חבר הכנסת רחבעם זאבי לא כתוב, אבל זאת תהיה הנמקה מהמקום, מבחינת החישובים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

יותר קצר ויותר כדאי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה לא הועבר אלינו לסדר-היום, אנחנו לא מודעים כלל לכך שזה עולה היום. מי החליט שזה עולה היום?

קריאה:

זה לא בסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא יודע. אדוני השר, נברר בניחותא.

חגי מירום (העבודה):

אדוני, אם אפשר, אני אנמק ראשון, בינתיים השר יעיין. זו אותה הצעת חוק, ואני בטוח שהשר יסכים לגזור גזירה שווה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, אין מניעה להעלות גם הצעה זו, מאחר שהיא חופפת למעשה את שתי ההצעות האחרות.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה, איזו אידיליה היום בכנסת.

ובכן, זה יירשם כהנמקה מן המקום.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, אני מבקש להעלות את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993. התיקון המוצע הוא לסעיף 13א. במקום הכתוב, אחרי סעיף קטן (א) יבוא: "חבר הכנסת לא יכהן כראש רשות מקומית".

הכוונה בתיקון המוצע היא למנוע כפילות תפקידים של חברי כנסת שמשמשים הן כחברי כנסת והן כראשי רשויות מקומיות, דבר שפוגם בכל אחד משני התפקידים האלה. החוק הזה תפס כבר בכנסת השתים-עשרה, אלא שהוא היה מותלה והביצוע שלו נדחה. אחר כך, בגלל אינטרסנטיות של חברי הכנסת, הוא עבר מן העולם, ואני שב ומציע להכניס את התיקון הזה, מאחר שנוכחתי, שחברי כנסת שהם ראשי רשויות, אינם ממלאים את תפקידיהם בכנסת בצורה הטובה, לפחות בעובדה של אי-נוכחותם בכנסת. בחודשים האחרונים, שקדמו לבחירות המוניציפליות, כמעט שלא ראינו אותם, והיו ביניהם כאלה שלא ראינו אותם כלל, ויש כאלה שאיננו רואים אותם גם אחרי הבחירות.

אני סבור שאיש ציבור נבחר צריך להחליט איך הוא משרת את הציבור: אם הוא רוצה בכנסת – יהיה בכנסת במלואו, בכל שש"ח ורמ"ח שלו; אם הוא רוצה להיות ברשות המקומית יהא ברשות המקומית. אני מקבל את זה שיש גם מגמה, שחברי כנסת יצמחו דרך הרשויות המקומיות, אבל ברגע שהם נבחרו, הם צריכים לתת את עצמם ללא שיור לבית-המחוקקים ולהיות אתנו כאן. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם

(תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה, להצעת חוק תתשע"ג.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קיים ניגוד אינטרסים בין מילוי התפקיד של חבר כנסת לבין מילוי תפקיד ראש רשות מוניציפלית. חבר כנסת צריך להתמסר בכל מאודו וזמנו לעבודת הכנסת, וכך גם ראש רשות מוניציפלית, וגם כאן מתעוררת סתירה בין שני התפקידים.

ראיתי שתנועת צומת הגישה כאן הצעה למניעת כפל תפקידים של שרי ממשלה וחברי כנסת. אותו עיקרון חל גם על העניין הזה, ואני חושב שמן הראוי לחוקק זאת.

אני רק רוצה לומר כאן, וזה חשוב לפרוטוקול ולמאזינים: היות שאינני רוצה לפגוע באיש מחברי הכנסת שהם ראשי רשויות המכהנים כיום בתפקידם ואינני רוצה לחדול אותם באחת, אני אציע לחברי, לחבר הכנסת רחבעם זאבי ולחבר הכנסת אבי יחזקאל, להסכים שתחולת החוק תהיה החל מהכנסת הארבע-עשרה, וכך יוכלו אלה שנבחרו גם לכאן וגם לכאן לסיים את תפקידם ואז להחליט אם הם מעדיפים להתמודד לכנסת או להישאר ברשות המקומית. תודה רבה, אדוני.

משה פלד (צומת):

שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, אני מרשה לך לשאול את השאלה.

משה פלד (צומת):

האם החוק הזה של ראשי רשויות וחברי כנסת בא יחד עם החוק השני של שרים וחברי כנסת? אם הוא לא בא ביחד – – –

חגי מירום (העבודה):

זה לא בא ביחד, אני לא ממציאי החוק ההוא. אני אישית תומך בחוק הנורבגי, שהוא הרעיון שעומד מאחורי הצעת החוק של חברי הכנסת זנדברג ורפאל איתן, נדמה לי, אבל כאשר נגיע לזה, נתמודד עם זה. זה לא מופיע בהצעת החוק שלנו.

פיני בדש (צומת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, שאלתם שאלה, וזה ברור ששני הדברים אינם קשורים זה בזה.

אדוני השר, בבקשה, ואחר כך – הצעה אחרת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, באותו נושא הוגשו שלוש הצעות חוק פרטיות – האחת של חבר הכנסת אברהם יחזקאל, שנדונה בשבוע שעבר וההצבעה נדחתה להיום, השנייה של חבר הכנסת אורי אור וחבר הכנסת חגי מירום, והשלישית של חבר הכנסת רחבעם זאבי.

ההצעה למנוע מראש רשות מקומית לכהן גם כחבר הכנסת נדונה בכנסת במסגרת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם. בתיקון מס' 5 של חוק זה, משנת התשמ"ח-1988, נאסרה על חבר הכנסת כהונה של ראש רשות מקומית כעיסוק נוסף, אבל זמן קצר לאחר שהתיקון נכנס לתוקפו, ביום 1 בספטמבר 1989, שינתה הכנסת את עמדתה וביטלה אותה הוראה, אותה הגבלה, בתיקון מס' 7 של החוק האמור. השוני בגישה, ועוד בתוך זמן קצר, מלמד על התלבטותה של הכנסת, התלבטותם של חברי הכנסת בסוגיה זו של כפל תפקידים של חבר הכנסת המכהן גם כראש רשות מקומית, והדעות כאן נחלקות, גם בתוך הסיעות.

ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה, אדוני היושב-ראש, שלא להתערב בהתלבטותה של הכנסת, כדי שהסוגיה תוכרע ללא נקיטת עמדה מחייבת מצד הממשלה, ושיקול הדעת וההכרעה הם לחברי הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אלי דיין, בקשר להצעה של חבר הכנסת זאבי. בבקשה.

אני רוצה להגיד שיש פה דבר משונה, ובעצם אפנה את תשומת לב יושב-ראש הכנסת לתופעה כזאת: בהצעה של חבר הכנסת אבי יחזקאל כתוב – הצבעה בלבד. זאת אומרת, אפילו אין אפשרות להביע במשפט אחד את הנושא. יש פה תופעה, שזה נדון בישיבה קודמת, בשבוע שעבר, האנשים לא בדיוק יודעים עכשיו מה הנושא, והם צריכים להצביע. זו בעיה. חבר הכנסת דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להסיר את הצעת החוק הזאת מסדר-היום. מדובר באנשים שהם נבחרים, נבחרו ציבור, שהם בעצם משרתים את הציבור בשתי הפונקציות, ואינני מבין כלל מה ניגוד אינטרסים כאן. ניגוד בין אינטרסים ציבוריים? הרי אפשר לבוא לכל חבר כנסת ולומר לו: אתה מייצג את מגזר הסתדרות המורים, או: אתה מייצג את המגזר החקלאי, או: אתה מייצג את המגזר התעשייתי, ולכן אתה בכלל לא יכול לדון בכל מיני נושאים שקשורים לכאן.

אני חושב שהנושא של ניגוד אינטרסים חל רק אם האינטרס הוא פרטי, אבל פה יש עניין של – – –

פיני בדש (צומת):

— — —

אלי דיין (העבודה):

בכלל, כל עוד האינטרס הוא ציבורי, הציבור ישפוט את חבר הכנסת כיצד הוא ממלא את תפקידו הן כראש רשות והן כחבר כנסת.

רון נחמן (הליכוד):

נכון.

אלי דיין (העבודה):

אני רוצה לחדש לכם, חברי הכנסת. אומרים שכדי לגרום לכך שחבר הכנסת יהיה נוכח כאן – אני רוצה להשוות סטטיסטית חברי כנסת שאינם ראשי ערים לעומת חברי כנסת שהם ראשי ערים, הפעילות שלהם והנוכחות שלהם והעבודה הפרלמנטרית שלהם.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, חברי הכנסת, באמת פה רועש וגועש כל כך.

אלי דיין (העבודה):

אני לא רוצה להזכיר שמות, כי הדיון עדיין בוועדת האתיקה ובוועדת הכנסת, אבל נמצאו שישה חברי כנסת כמי שלא קיימו את החובה המינימלית להיות כאן כשליש מהזמן, ולא נמצא ביניהם שום חבר כנסת שהוא ראש רשות.

יוסי כץ (העבודה):

אבל יש איסור על כפל תפקידים.

אלי דיין (העבודה):

איזה איסור?

יוסי כץ (העבודה):

במפלגה שלך יש איסור.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו עכשיו בכנסת, לא במפלגה. טוב שיהיו כמה אנשים בכנסת שנבחרים על-ידי הרשות. מה זה היום ראש רשות? הוא לא נבחר במפלגה – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל הוא צריך למלא את תפקידו במאה אחוז משרה.

אלי דיין (העבודה):

הוא לא צריך אפילו לעבור את הפריימריס. אלא הוא צריך להיבחר – – –

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת כץ, מה עם השרים? מה עם סגני השרים?

יוסי כץ (העבודה):

יש פה עיוות. במפלגת העבודה מקפידים על איסור כפל תפקידים.

אלי דיין (העבודה):

לא מקפידים על כך.

חגי מירום (העבודה):

דוח ועדת-מלצר מחייב – – –

רון נחמן (הליכוד):

ומה עם מזכיר ההסתדרות – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, איזה להט, אני מבקש.

אלי דיין (העבודה):

דבר ראשון, זו החלטה שלא מקפידים עליה; דבר שני, לא רק שלא מקפידים – אני עכשיו מדבר מבחינת הרצוי, המצב האידיאלי הנורמטיבי – ראש העיר צריך להיבחר על-ידי הציבור בבחירות ישירות והוא מביא נכס למפלגתו.

נעמי חזן (מרצ):

אלי דיין (העבודה):

אל תדאגו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דיין, אומנם קוראים לך הרבה קריאות ביניים, אבל תשתדל להצטמצם.

אלי דיין (העבודה):

אני אומר לכם, כי גם כאשר הייתי ראש עיר וחבר כנסת – עשיתי את התפקיד מצוין בשני המקומות. אין סתירה. אפילו חבר הכנסת זאבי אמר לי: אל תתפטר, תישאר גם ראש עיר.

לכן, רבותי, עניין העבודה והנוכחות בכנסת אינו קשור לשאלה אם אתה ראש עיר או מכהן בתפקיד אחר. יש אנשים שאינם ראשי ערים, ואיפה הם? איפה הם כל השבוע? אני לא יודע איפה הם, אולי יש להם אפילו עיסוקים כלכליים. זה יותר טוב? בעוד ראש הרשות הולך לעשות עבודה ציבורית.

רון נחמן (הליכוד):

עורכי-דין לא. חבר הכנסת יוסי כץ יהיה עורך-דין בחצי משרה. כך גם רואי-חשבון. כך גם חבר הכנסת זנדברג.

אלי דיין (העבודה):

נכון, עיסוק כלכלי. אז אם חבר הכנסת רון נחמן יודע שביום ראשון הוא בעירייה, ביום חמישי ושישי הוא בעירייה – – –

רון נחמן (הליכוד):

איפה כל אותם חברי כנסת שאינם ראשי ערים? תעשו בחירות אזוריות כדי שיהיו נציגי אזור, ואז תראו מה יהיה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

פריימריס לאזורים.

אלי דיין (העבודה):

נימוק נוסף, אתם יודעים שהיום אני לא ראש עיר, ולכן מותר לי לדבר אובייקטיבית. איש לא כפה עלי. אני מדבר מתוך ידיעת הנושא. לכן, רבותי, עניין הפעילות בכנסת תלוי בחבר הכנסת, תלוי כמה הוא מקדיש, תלוי כמה הוא בא לוועדות, ואפשר בהחלט למלא שני תפקידים.

דבר נוסף, האם הכנסת יכולה לוותר על הכוח הטוב הזה שבא מרשויות מקומיות, שהוא קשור לשטח, קשור לאנשים, קשור לבעיות תעסוקה, לבעיות קליטת עלייה, ומביא לכנסת את מה שהייתי קורא ניחוח השדה.

לכן, אני קורא לכנסת להסיר את ההצעה הזאת ולתת לציבור להחליט אם רוצים את חברי הכנסת בשני תפקידים או לא, ולא לעשות זאת על-ידי חוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להתייחס להצעתו של חבר הכנסת חגי מירום.

נעמי חזן (מרצ):

זו הצעת חוק פרטית. מה זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, מה הבעיה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, האם אפשר לפי התקנון לתת לי לומר כמה משפטים ביחס להצעת החוק שלי?

היו"ר ד' שילנסקי:

כך גם אני הבינתי. אם שמת לב, אני הפניתי את תשומת לב חברי הכנסת לבעיה שבנושא שלך – אני מדבר אליך, אבי, מה אתה כל כך מתרגש? – בנושא שלך כתוב על לוח סדר-היום שתהיה רק הצבעה, ואנשים לא יודעים על מה מדובר.

לכן, לאחר סיום דבריו של חבר הכנסת דוד מגן, אני אפשר לך במשפט אחד לרענן את זיכרונם של חברי הכנסת.

בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום.

אני מבקש מכל חברי הכנסת לשבת, כדי שנוכל להמשיך.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא אחזור על הטעמים והנימוקים שפירטתי כאן כאשר דנו בהצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל.

אני רק רוצה להביע פליאה על יוזמתו של יושב-ראש ועדת הכנסת, ואני מדגיש: יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, שהוא שותף להצעת חוק זו.

מה יש לחברי הכנסת נגד שבעה עמיתים שלהם בכנסת? חשבונות פנימיים? במה חטאו אהוד אולמרט, רוני מילוא, שאול עמור, רון נחמן, שלמה בוחבוט, פני בדש או תופיק זיאד?

חגי מירום (העבודה):

איפה הם? אתה רואה אותם בכנסת?

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה רואה אותם פה? אתה רואה אותם ליד השולחן?

רון נחמן (הליכוד):

ומה עם חברי הכנסת שאינם ראשי ערים? הם יושבים כאן?

רחבעם זאבי (מולדת):

אם הם לא באים לכאן, צריך להעיף אותם מהכנסת.

רון נחמן (הליכוד):

אני הייתי רוצה לראות שיושב-ראש ועדת הכנסת יפרסם את השמות.

פיני בדש (צומת):

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת חגי מירום, תפרסם את רשימת הנוכחות של כל חברי הכנסת שהם לא ראשי ערים, ואז נראה איפה עומדים הדברים; זו תהיה בושה וחרפה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת. חבר הכנסת רון נחמן. אני מבקש מכולם, בואו נאפשר לסיים בניחותא את הדיון בסעיף הזה. הציבור מאזין לנו; ושלא יגיד: תראו איך חברי הכנסת מתלהבים כשהם דנים בבעיות שלהם. בואו נעשה את זה בניחותא, למען הכבוד.

רון נחמן (הליכוד):

תעשו זאת גם לגבי השרים. שר בתפקיד ביצועי, או סגן שר, או מזכיר המפלגה או מזכיר ההסתדרות – כל אלה לא יהיו חברי הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רון נחמן, יש לי הרושם שחבר הכנסת דוד מגן רוצה להגן על גישתך.

רון נחמן (הליכוד):

אני בטוח בזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אז תן למגן להגן.

דוד מגן (הליכוד):

חברי הכנסת, שבעה מבין חברינו מכהנים בתפקיד ראש רשות מקומית. שישה מתוך השבעה ניגשו לא מזמן, לפני פחות מחודש, ב-2 בנובמבר, לבחירות על-ידי הציבור הרחב. הם ניגשו ואמרו לציבור הרחב: תפקידנו הוא חבר כנסת, ואנחנו מבקשים ממך, הציבור, להעניק לנו מנדט להיות גם חבר כנסת וגם ראש רשות מקומית. מי אנחנו שנבוא ונפקיע את הזכות הזאת מן הציבור? הציבור נתן להם מנדט, ועכשיו אנחנו מנסים להתחשבן עם ציבור בוחרים.

אבל, חבר הכנסת מירום, ראשית, אני רוצה להזכיר לך, כי בעבר כבר היה חוק כזה, בכנסת האחת-עשרה. בינתיים, ב-1988 היו בחירות, כוננה הכנסת השתים-עשרה, יזמתי תיקון לחוק, כדי שבשנת 1989 יוכלו כל החברים להתמודד, והכנסת קיבלה את התיקון.

אתה הצעת – אני לא בטוח שחברי הכנסת כאן שמו לב – היה לך ניואנס נוסף. אמרת: זה לא יחול על המכהנים היום, זה יחול בקדנציה הבאה. בקדנציה הבאה, אם ירצה השם, יהיה הרכב אחר של הכנסת....

חגי מירום (העבודה):

אני למדתי ממך את הרעיונות האלה.

דוד מגן (הליכוד):

אני לא אמרתי: בקדנציה הבאה, אני אמרתי שצריך לחכות בסבלנות.

חבר הכנסת מירום, בכל הכבוד, עד היום הצלחת בכל החקיקה, ובאמת רשמת בכנסת הזאת פרק נפלא של חקיקה יפה, עם קונסנסוס. אל תהיה שותף לחקיקת חוק שאין שום סיכוי שהוא ימומש. יכול להיות שתהיה איזו תאונה והוא יתקבל בכנסת הזאת, אבל אתה יודע שהוא לא ימומש בסופו של דבר. אל תכרתו את ההזדמנות לתת למנהיגות המקומית לצמוח ולעלות – – –

חגי מירום (העבודה):

— — —

דוד מגן (הליכוד):

זה עניינו של הציבור הרחב.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

דוד מגן (הליכוד):

הציבור הרחב ישפוט אם הוא רוצה אותם כחברי כנסת, או שהוא רוצה אותם כחברי כנסת וראשי רשויות מקומיות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מתחילים היום בראשי רשויות מקומיות, ונמשיך אחר כך – איפה סגן ראש עיריית תל-אביב, חבר הכנסת קהלני?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה צודק.

קריאה:

ממלא-מקום.

דוד מגן (הליכוד):

ממלא-מקום. איפה הסגנים שייבחרו במקומות שונים?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה צודק.

דוד מגן (הליכוד):

מה אנחנו רוצים לעשות כאן, התנצחויות פנימיות בכנסת, משום שיש אנשים שרוצים לשרת את הציבור לא רק במישור הפרלמנטרי, אלא גם במישור הלוקלי המוניציפלי? מדוע אנחנו צריכים לקטוע זאת?

אני מציע שהכנסת תסיר את הצעת החוק הזאת מסדר-היום, ולא – אני לא אוהב "לאיים", חבר הכנסת חגי מירום, תמכתי בכל ההצעות שלך – אני אארוך לך כל יום וכל שעה בוועדת הכנסת ולא אתן לכם להתקדם בחקיקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הגבלת מועמדות)

(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעת חוק תתקס"ט. חבר הכנסת אבי יחזקאל, משפט אחד.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

דרך אגב, לגבי הצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל היתה הצעה אחרת כלשהי?

חגי מירום (העבודה):

אתה צריך להצביע בעד ונגד.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מצביע כל הצעת חוק בנפרד. על-פי הסדר הרשום כאן אצלי, אני מעמיד תחילה להצבעה הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הגבלת מועמדות), של חבר הכנסת אבי יחזקאל. הלוח מופעל.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 7

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון הגבלת מועמדות)

לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

14 בעד, שבעה מתנגדים, אין נמנעים.

אני עובר להצבעה על הצעת החוק הבאה: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רחבעם זאבי.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 7

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993,

לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

13 בעד, 7 מתנגדים, אין נמנעים.

אני עובר להצבעה על ההצעה השלישית: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993, של חברי הכנסת אורי אור וחגי מירום.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם – 15

נגד – 7

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1993,

לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

15 בעד, שבעה מתנגדים, אין נמנעים. כל שלוש הצעות החוק עוברות לוועדת הכנסת, להכנה לקריאה ראשונה.

רון נחמן (הליכוד):

ניקיון כללי.

אורי אור (העבודה):

חגי מירום (העבודה):

רון נחמן (הליכוד):

לא תקבל תפקיד בתק"ם.

הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לנושא המגזר הבדואי בישראל

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 2576 בנושא: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לנושא המגזר הבדואי בישראל; של חבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע, נרגיע את הציבור מההצבעה הקודמת. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפי דעתי, אפשר להירגע מן הלהט של הנושא הקודם, שהיה קשור לעתים בתחושות לב אישיות של חברים שישבו פה בבית הזה, ואני יכול להבין את הלהט ואת הכעס, אבל אני רוצה להעלות עכשיו נושא אחר, בעל אופי אנושי.

פיני בדש (צומת):

לפעמים אתה מרגיש קנאה של חברים, אתה מבין. אני מדבר לגבי הצעת החוק הקודמת.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת בדש, אנחנו מעריכים אותך מאוד מאוד כראש מועצה.

חברי הכנסת, הנושא שביקשתי להעלות בהצעתי זו לסדר-היום הוא הצורך בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לנושא המגזר הבדואי בישראל.

חברי הכנסת, מי שעושה את דרכיו אל הנגב, אל מרחבי הנגב, וצופה בנעשה בריכוזי הבדואים בנגב, ובעיקר בפזורה הבדואית בנגב – ויושב אתנו כאן נציג נאמן ונכבד של הציבור הזה, חבר הכנסת טלב אלסאנע, שעושה שם לילות כימים בריצה אחר צורכי הציבור הזה, שהוא גדל בתוכו ומייצג אותו; מי שרואה את הנעשה שם בתחומי מערכות החינוך, הבריאות, הסניטציה, החקלאות, הפולקלור והתרבות, התעשייה והמסחר, בתחומים הקשורים לרווחת האנשים ולסעד, אינו יכול שלא להתפלץ מן הפיגור הנורא שהמדינה הזו כפתה על ציבור הבדואים בישראל.

אני נחרד כשאני עובר שם. לעתים אנחנו מסתכלים בסרטים של NATIONAL GEOGRAPHIC ורואים ציבורים נחשלים של אנשים במדינות באפריקה ובאסיה הרחוקה ואיננו יודעים ואיננו רואים כי בארץ הזו שלנו, הנחשבת למדינה מתקדמת ונאורה ונחשבת למפותחת, למדעית, לחינוכית ולסמל במערכות הבריאות שלה – בארץ הזו ציבור שלם של אנשים נמצא בפיגור נורא, בחוסר שוויון, בחוסר השקעות, בחוסר פתרון לדיוור.

אנשים גרים שם באוהלים, לא אוהלי קידר במונחים התיירותיים שאנחנו שומעים עליהם לפעמים, אלא בפחים מטים לנפול ובאוהלים שחודרים אליהם הרוח והגשם. ציבור גדול ורב של עשרות אלפים של בדואים, בעיקר בנגב, אבל גם במספר מקומות בגליל, באזור סוואעד, באזור סאלמה, בכאמנות שמעל כרמיאל – אי-אפשר להאמין, פשוט אי-אפשר להאמין.

והמחדל הזה איננו, חלילה, מחדלה של הממשלה הנוכחית דווקא. הוא מחדל מתמשך של כל ממשלות ישראל מיום הקמת המדינה ועד היום, הוא מחדל הומניטרי חמור, הוא פגיעה איומה ונמשכת בשוויון ערך האדם והוא משאיר ציבור גדול של אנשים חשוף, כואב, אומלל, מתוסכל, ובתוך החממה הזו של הקיפוח הוא גם משאיר חלק מהציבור הזה נגד מדינת ישראל, ואני מדבר על חלק מהציבור הזה, כי חלק הולך ומשרת בצה"ל, כמסורת הבדואים, אבל חלק אחר, וזה חלק הולך וגדל בקרב הציבור הזה, בעיקר ביישובי הנגב, איננו רואה מדוע יקומו הבנים וילכו לצבא, מפני הקיפוח הנורא שמתרחש.

שאלתי את עצמי, כבוד שר המשפטים, שיענה כאן בשם הממשלה, מה יכולה לעשות מדינה כדי לצאת מן העניין הזה? הרי דיונים בכנסת בנושא הזה של המצוקה של המגזר הבדואי היו למאות, וכל דיון כזה, גם אם היה מההיבט הפוליטי ומן הקריצה הפוליטית, התקיים תמיד עם מוזמנים מראשי העדה הבדואית ונכבדיה שישבו כאן למעלה, ביצע האורחים, למען יראה חבר הכנסת ויזכיר שהוא נאמן לציבור הזה. לא הזמנתי אחד לכאן היום ולא ביקשתי משום חבר כנסת לתמוך או שלא לתמוך בהצעת. ביקשתי להעלות את העניין הזה כאן ללא כל שייכות פוליטית. אינני חושב שצריך להיות פה בעד הממשלה או נגד הממשלה, שצריך להיות פה מסיעת העבודה או מסיעת הליכוד, מן הקואליציה או מן האופוזיציה, מן היהודים או מן הערבים. פה צריך להפעיל את השיקול ההומני הטהור ביותר.

ביקשתי מהשר, אם יוכל, להיענות לבקשה הזו ולאפשר לוועדה של הכנסת להיות ועדת חקירה פרלמנטרית. אני גם אציע שהיושב-ראש יהיה חבר כנסת שהוא מוכר ומקובל על כל הבית הזה כאדם אובייקטיבי שלא יפגע בממשלה ולא ינגח את הממשלה דווקא, אלא יערוך את הבדיקה הזאת בראש הוועדה, כאשר ועדת חקירה פרלמנטרית, יש לה דבר אחד מאוד יפה: כל חלקי הבית יושבים בוועדה כזו, היא לא פוליטית מטבעה. מינו פה ועדות חקירה פרלמנטריות, למשל, לנושא תאונות הדרכים, ואפילו היתה ישיבה משותפת בראש הוועדה, של איש העבודה ואיש הליכוד, חבר הכנסת מיכה חריש וחבר הכנסת לשעבר אוריאל לין שישבו בראש הוועדה, מפני שרצינו לעקר את העימות הפוליטי ולטפל בעניין שנראה לנו שהוא בלבה ובנפשה ובדמה של האומה. ובדיוק אותו דבר אני מרגיש כשאני מדבר על העניין הזה של המגזר הבדואי.

אני לא רוצה להאריך כאן בדיבור. טבעה של הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית שבתחילה מעלים זאת כהצעה לסדר-היום, ולאחר חודש באים לכאן, למליאה, ומחליטים על הקמת הוועדה. כלומר, יש עוד שלב של התלבטות של הכנסת בסוגיה הזו, ויש עוד שלב שבו יכולה הממשלה לשקול את עמדתה בעניין.

ציפור קטנה לחשה לי שהממשלה החליטה להתנגד. אני מכיר את שר המשפטים, אני יודע את יחסו לאנשים בכלל, ולציבור הזה בפרט, ואין לי כלל ספק שגם אם הוא יעמוד פה ויבקש שלא להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, זה לא לגמרי ישקף את תחושת הלב שלו ואת הרגשתו לגבי הנושא. יש מצוות ממשלה, ולא אבקש מהשר לנהוג בניגוד למצוות הממשלה, כי ככלות הכול עקרון האחריות המיניסטרילית חל גם עליו.

אבל אני רוצה לבקש מחברי הכנסת, ובמיוחד ממך, חבר הכנסת אלי דיין, יושב-ראש סיעת העבודה, שנפעיל פה הפעם שיקול לא-פוליטי, נקי, טהור. מוכרחים לקדם את ענייני המגזר הבדואי. הכנסת צריכה להתכבד ולהיכנס לשאלה הזו נטו שבנטו, כדי לראות מה אפשר לעשות עם הציבור הזה.

חברי הכנסת, אני רוצה להגיד כאן, שיש עניים מרודים בקרב היהודים, בשכבות המצוקה, בשכונות, וגם זה חשוב, וישאל אותי מישהו: מדוע אתה אינך דואג להם? ואני אומר כאן שאני מאוד דואג להם. ואני חושב שלקראת דיוני התקציב נצטרך לקבוע אמות מידה חדשות וסדרי עדיפויות לטובת הציבור הזה שמייצג את העוני בישראל. אבל אין דבר כזה, אין אפילו דמיון למה שמתרחש במרחבי הנגב, להזנחה ולהעדר הקדמה שם בכל תחומי החיים.

על כן אני מבקש מהכנסת לתת יד למהלך המקדמי הזה, להעביר את ההצעה הזו ולהחליט על הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לנושא הזה, מתוך מחשבה שאולי – אני אומר אולי – זה ידחף את הממשלה הנוכחית ואת הממשלות שיבואו אחריה להשקיע בציבור הזה את המעט, כדי להביא אותו למקום שאליו צריך להביא אזרח שווה במדינה, במיוחד לכבד את עקרון השוויון. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת הנכבד, יושב-ראש ועדת הכנסת, חגי מירום, בחר, כפי שהבינותי, שלא להעלות את הנושא, הראוי בהחלט לעיון, ללימוד ולטיפול, כהצעה רגילה לסדר-היום, כי אילו עשה כן, נראה לי שיכולנו כולנו להסכים שהנושא יועבר לוועדה המתאימה שתבחן אותו ותלמד אותו לגופו, וכל עיסוק בנושא זה הוא ראוי. חבר הכנסת חגי מירום בחר היום לבוא בפנינו ולהציע למנות ועדת חקירה פרלמנטרית.

נטלתי את חוק-יסוד: הכנסת, כדי שנזכיר לעצמנו מה עניינה של ועדת חקירה שכזו, ומצאתי כתוב בסעיף 22: הכנסת רשאית למנות ועדות חקירה, אם על-ידי הסמכת אחת הוועדות הקבועות ואם על-ידי בחירת ועדה מבין חבריה, כדי לחקור דברים שהכנסת קבעה; סמכויותיה ותפקידיה של ועדת חקירה ייקבעו על-ידי הכנסת; בכל ועדת חקירה יהיו גם נציגים של סיעות שאינן משתתפות בממשלה, לפי יחסי הכוחות של הסיעות בכנסת. ובכן, מדובר בבחירת ועדה, בין ועדה קבועה, ובין כינון ועדה מבין חברי הכנסת, כדי לחקור דברים שהכנסת קבעה; וסמכויותיה ותפקידיה של ועדת חקירה, גם אלה ייקבעו על-ידי הכנסת.

בשלב זה אני כשלעצמי לא מצאתי בהצעתו של חברי הנכבד חגי מירום מה הם הנושאים, מה הם הדברים שאמורה ועדת חקירה זו לחקור או לברר ומה בדיוק תפקידה ומה הן סמכויותיה של אותה ועדה, וקשה להתייחס להצעה בלי להבין פרטים חשובים אלה, שכן אם מבקשים לחקור וללמוד דבר מסוים, ניחא, ניתן לשקול זאת; אם מבקשים ללמוד את כל הבעיה והתופעה של חיי הבדואים או המגזר הבדואי בישראל, לא רק בנגב ולא רק בגליל אלא בכל אתר ואתר, עם כל המשמעויות, שוב עניין שונה הוא.

אני הבינתי מחבר הכנסת חגי מירום, שעיקר רצונו היה קודם כול לשים דגש חזק בנושא הזה, לעורר אותנו לדיון ולהשאיר למעשה את השקלא וטריא בעניין הזה לוועדה של הכנסת. משום כך הוא בעצם ביקש מאתנו להעביר זאת לוועדה של הכנסת, אלא שאינני יודע אם זו הפרוצדורה, כי מה שצריך להיות הוא, שהכנסת תחליט האם היא מניחה על סדר-יומה הקמת ועדת חקירה, כן או לא, ואם היא מחליטה כן להקים ועדת חקירה, היא יכולה אולי להעביר את העיבוד של הפרטים לוועדה, וגם אז צריך שהפרטים האלה יהיו גלויים לפני חברי הכנסת כשהם באים להצביע על הנושא.

מדוע אני מעיר זאת? כי ייתכן, חבר הכנסת חגי מירום – והוא לא נא לשמוע את אשר אני אומר – שאנחנו לא מוכנים היום לדיון מסכם בנושא, דהיינו, יכול להיות שאילו הבהרת בפרטים מסוימים במה אתה מבקש להתרכז, כגון: בעיית הבדואים בנגב או באזור מסוים, בהשוואה לאזור אחר, או בהיבט מסוים שהוא אקטואלי יותר מהיבטים אחרים, ייתכן שיכולתי להביא זאת באמת לשיקול ולעיון בממשלה ולהתייעץ עם ראש הממשלה, ויכול להיות שאנחנו היינו נותנים יד ללימוד הנושא. אבל בצורה שזה בא קשה לנו לתת אור ירוק שיחייב את כל נציגינו להצביע בעד עניין זה.

לכן, אם תאמר לי שאתה מוכן לא להעמיד את העניין היום להצבעה, ואנחנו נלבן את זה בינינו יחדיו, כי אז אני חושב שנוכל לברר אם ניתן להגיע כאלהבנות. אם לא, אני אשיב לגופו של עניין, ומה שאעשה הוא לבוא ולומר לחברי הכנסת הנכבדים: ראו, אינני מתעלם מקשיים שיש בקרב האוכלוסייה הבדואית הישראלית במדינה, אבל אני רוצה לומר שהרבה מאוד נעשה, וחלק מזה נעשה בתקופה האחרונה. ואם כך, לא עניין לנו בוועדה שתחקור, כי אלה שמטפלים מכירים את הבעיות, אלא עניין לנו בעשייה עצמה, ואז צריך לבקש יותר פרטים על העשייה ועל תוכניות העשייה, אבל לא למנות ועדת חקירה לשם מינוי ועדת חקירה.

לכן, לפני שאני בא לגלול בפניך את העשייה בתחום זה, אני שואל אותך, חברי חגי מירום: אם תאמר שאתה מוכן להשהות את ההצבעה – הייתי מייחד לזה שיקול דעת נוסף לאור דבריך ולאור זה שנבוא אליהם בדברים; אם תאמר לי שאתה מבקש הצבעה היום – אבקש להסיר את הנושא מסדר-היום, ואז אמשיך בדברי לשכנע את חברי הכנסת הנאמנים המצויים פה, שמן הראוי להסיר הצעה זו כבר בשלב זה ולא לכלול אותה בסדר-היום.

חגי מירום (העבודה):

אני מבקש להצביע עליה היום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם כך, חברי הכנסת, בנגב בלבד חיים היום כ-80,000 בדואים, מחציתם מתגוררים בשבע עיירות קבע ומחציתם בריכוזים ארעיים, בשטח שבין צומת-דביר בצפון למצפה-רמון בדרום.

במשך 20 שנה עושה המדינה מאמצים למצוא פתרון קבע לאוכלוסייה הבדואית, ועד כה, כאמור, עברו 50% ליישובי קבע, ושאר האוכלוסייה עדיין ממתינה לפתרון.

העיקוב העיקרי, אם כי לא היחיד, הוא בעיית הסדר הקרקעות. התושבים מסרבים לעבור ממקומם כל עוד לא הגיעו אתם המוסדות המתאימים לפשרה בעניין הקרקעות שהם תובעים בעלות עליהן. לשם כך הוקמה, מאז הסכם השלום עם מצרים ב-1982, מינהלת הביצוע, גוף משותף למשרד השיכון, למשרד הפנים ולמינהל מקרקעי ישראל העוסק בכל הנוגע לשיכון הבדואים ביישובי הקבע ולהסדר הקרקעות.

לתושב ביישוב ארעי העובר ליישוב הקבע ניתן מגרש במחיר מוזל וכן פיצוי עבור מבנה המגורים והמחברים שלו – עצים, גדרות, בורות מים וכיוצא באלה – וכן ניתן פיצוי עבור הקרקע. בעיירות הקבע ניתנים שירותים מוניציפליים ואחרים, כמו בכל יישוב אחר. שונה הדבר בריכוזים ארעיים, שם לא ניתן לבנות תשתית הולמת בשל ארעיותם. אף-על-פי-כן, נעשה להקלת תנאי המחיה. לאחרונה נפתחו פתחי מים נוספים, הוקצו ניידות רפואיות, וכן פועלים בתי-ספר יסודיים בריכוזים והתלמידים מוסעים לבתי-הספר בהסעות מסודרות, במגבלות הנובעות מתנאי השטח.

להלן נתונים מספר שהעבירה לשכת ראש הממשלה לגבי נושא זה, כולם מתייחסים לשנת 1993. בשנה זו, השנה האחרונה, בנה משרד החינוך 56 כיתות חדשות בעיירות. משרד הבריאות הקצה שתי ניידות לטיפול באוכלוסייה בריכוזים הארעיים, והוא מקים עתה מרפאות שיניים בעיירות רהט ותל-שבע. תחנות חדשות לבריאות המשפחה נבנות בעיירות רהט, שגב-שלום, ערוער וכסייפה. משרד החקלאות חנך לאחרונה שטח של 40 דונם חממות בחורה לגידול עגבניות לייצוא; זה פרויקט ניסיוני וחדשני מסוגו לבדואים. משרד החקלאות עוסק באיתור שטחים בקרבת העיירות להקמת מכלאות לצאן.

מינהלת הביצוע ביצעה את הפרויקטים האלה בשנה החולפת: היא אישרה 402 תוכניות בנייה למתיישבים; היא פינתה 415 מבנים ביישובים הארעיים בעלות של קרוב ל-3 מיליון ש"ח, והסכום הזה נמסר למפונים כפיצויים; היא ערכה 650 הסכמים עם תושבים; היא תכננה מלאי של 5,175 מגרשים שהוסדרו; והיא פיצתה תושבים עבור קרקעות בשווי של 14 מיליון ש"ח.

משרד האנרגיה חיבר את השכונה החדשה בחורה לרשת החשמל.

אלה רק חלק מפעולות הממשלה.

בנושא זה פועלת ועדת מנכ"לים בראשותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה מר שמעון שבס. היא עומדת לקיים בזמן הקרוב ישיבה מיוחדת בנושא הזה בבאר-שבע, והישיבה כולה תיוחד לנושא הבדואים.

לכן, נראה לי שאין לנו כאן עניין בהקמת ועדות חקירה, שאולי תעלינה ציפיות אבל לא תבאנה מידע חדש ולא עשייה נוספת.

פיני בדש (צומת):

נותנים להם מגרשים למכביר והם לא רוצים לעבור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

דומני שהתשובה לא תהיה במלים נוספות. כיוון שמדובר פה בוועדה ללא גבולות, ללא סימונים, ללא דגשים, על נושא שהוא רגיש וחשוב מאוד, אני חושב שבצורה שהדברים הועלו, מן הראוי לדחות את העניין ולהסיר את הנושא מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. נא לשבת במקומות כי אנו ניגשים להצבעה. אני רוצה להבהיר: אנחנו מצביעים עכשיו על ההצעה, האם לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. האם זה ברור לכולם? הלוח מופעל.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שבעה בעד, חמישה נגד, אין נמנעים. אני קובע שההצעה של חבר הכנסת חגי מירום: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לנושא המגזר הבדואי בישראל, תובא לדיון במליאה.

הצעה לסדר-היום

שביתת המשפחות הבדואיות מול משרד ראש הממשלה

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא – הצעה לסדר-היום מס' 2606: שביתת המשפחות הבדואיות מול משרד ראש הממשלה; של חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את חבר הכנסת חגי מירום על היוזמה, על הגישה שלו ועל הדברים הכנים והאמיתיים שהוא העלה במהלך נאומו בפני הכנסת. אני מצטער על העמדה של הממשלה, שלא רק שהיא לא עושה, אלא היא מנסה להכשיל את היוזמה להעלות את הבעיה הזאת בצורה מקיפה ויסודית. אם לא מטפלים בבעיה, לפחות יהא זה דבר בסיסי ואלמנטרי אם נדע את היקף הבעיה וממדיה.

אני רוצה לברך גם את חבר הכנסת מגן, שבאופן עקבי מעלה את הבעיות האלה ומודע להן, ואת חברת הכנסת יעל דיין, שלא אחת ביקרה שם והיא משתתפת במאבק של האוכלוסייה הזאת למען שוויון וחיים בכבוד. כמובן, אני מברך גם את שאר חברי הכנסת שתמכו בנושא.

אלי דיין (העבודה):

תברך את הממשלה, שעושה הרבה בעניין זה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

התייחסתי למקרה הספציפי, אבל אתייחס למדיניות. יש הרבה ציפיות, וציפיות גבוהות, והיינו בדעה שאם העניין לא יתוקן עכשיו, בקדנציה הזאת – אנחנו נצטרך לחכות הרבה זמן. זה הזמן ליצור עובדות בשטח, זה הזמן לשינוי, זה הזמן לשלב את האוכלוסייה הזאת בשאר החלקים של המרקם החברתי בתוך המדינה על מנת למנוע את העוול והעיוות הקיימים היום.

במקרה הייתי במושב ניר-בנים בנגב, ואחת האורחות שם אמרה בצורה גלויה, שהיא מפחדת לסייר ביישובים של השבטים הבדואים בנגב. שאלתי אותה מדוע, והיא אמרה: בגלל ההזנחה והקיפוח.

ודאי שקיפוח כזה יוצר התנגדות ותסכול, וכאן הפחד, אבל המצב הוא שלמרות הקיפוח, האנשים האלה מגלים נאמנות, לויאליות.

כדוגמה למידת העיוות לגבי האוכלוסייה הזאת, עיוות שמגיע עד לדרגה של המערב הפרוע, אני מביא מקרה של משפחה בדואית משבט אל-עזאזמה, שרבים מהצעירים בו משרתים בצה"ל. המשפחה הזאת חיה בהר-הנגב במשך עשרות שנים, ולאחרונה הוצא נגדם צו פינוי. במקום להגיע למשא-ומתן ולפתרון צודק, החליטו לפנות את המשפחה הזאת, ולכן? – לרמת-חובב, לאתר הפסולת הרעילה, כשכל האוכלוסייה, אפילו בגליל ובחיפה, צועקת נגד זה, על מנת שבסוף – או שימותו מוות אטי מהרעלה, או שיסכימו לוותר על הזכויות שלהם וירוצו ליישובי הקבע.

המשפחה הזאת שובתת מול משרד ראש הממשלה זה שלושה חודשים. אף אחד, לצערי הרב, לא דאג ולא טרח להגיע אליהם ולשמוע את התלונות שלהם.

קריאה:

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני שומע כאן שחברת הכנסת נעמי חזן היתה אצלם; אני מברך אותה על היוזמה.

עד היום הם נמצאים שם. שר השיכון הבטיח פעם אחר פעם שהוא ימצא פתרון, העוזר שלו, איתן כבל, יצא וסייר בשטח, אבל עד היום, למרות החורף והקור השורר, הם ממשיכים בשביתה באוהל המחאה מול משרד ראש הממשלה ופתרון אין.

כולי ביטחון שאילולא היתה זו משפחה בדואית, אלא משפחה אחרת, אתיופית, רוסית, כולם היו מקימים קול צעקה, דואגים לפתרון מיידי לבעיה. אבל כשמדובר במשפחה בדואית, הם יכולים לסבול, הם יכולים לחכות, שום דבר לא בוער. המשפחה הזאת היא מקרה אחד מני רבים.

בנגב חיים 90,000 תושבים. במשך כ-30 שנה היתה החלטה אחת של הממשלה, של המדינה, לרכז את כל הבדואים בשבעה יישובים. אני שואל: מדוע שבעה יישובים? יש 90,000 תושבים בנגב, מי החליט על שבעה יישובים, ומדוע לא נותנים לאנשים אלה להתפתח בצורה טבעית? מדוע לא מקימים יישובים נוספים ומספקים להם חשמל, כבישים, מים, בתי-ספר? והכול בתחום הקרקעות שלהם, תוך יצירת יישובים כמו במגזר היהודי בנגב.

היהודים החיים בנגב, 74% מכלל האוכלוסייה שם, מתגוררים בכ-170 יישובים. אז למה 90,000 בדואים, שהם 26% מכלל האוכלוסייה בנגב, צריך לרכז בשבעה יישובים? העובדה שבמשך 30 שנה רק 30%-40% נמצאים ביישובי קבע אומרת שהמדיניות הזאת נכשלה, נכשלה כישלון חרוץ. צריך לגבש מדיניות אחרת.

על איזו הריסת בתים מדובר? מדובר בפחונים, בצריפים הנוטפים מים בחורף. נגד הבתים האלה מוציאים צווי הריסה. ומה התוצאה? התוצאה שהורסים להם את הפחון והם עוברים לגור באוהל. אחר כך הורסים להם את האוהל ומחזירים אותם למערה. וכך אומרים שרוצים לקדם את הבדואים.

מקימים מינהלת לקידום הבדואים, שכל המטרה שלה למרר את החיים שלהם ולרכז אותם בשבעה יישובים. יש להם זרוע מבצעת – זו "הסיירת הירוקה". פעם "הסיירת הירוקה" הזאת מופיעה בכובע של זרוע שטחי אש מטעם צה"ל; פעם אחרת – מטעם הוועדה לתכנון ולבנייה; פעם שלישית – מטעם שמורות הטבע; פעם רביעית – מטעם מינהל מקרקעי ישראל. ובכל פעם היא מופיעה בכובע אחר; יש לה סמכויות עד אין סוף, וכל מטרתה לרדוף ולרכז את הבדואים, וכאילו הם אויבי המדינה. כאילו הממשלה הכריזה מלחמה נגד הבדואים שלה.

האנשים האלה בסך הכול נאמנים, חלקם אפילו משרתים בצבא. הם לא עשו שום רע לאיש. מדוע לא קולטים אותם? נשיא המדינה עזר ויצמן הגיע לשדה-בוקר ואמר: אנחנו צריכים ליישב את הנגב. הבדואים אינם חלק מאזרחי המדינה? למה לא מיישבים את הנגב? מדברים על הפרחת הנגב, מה עושים לבדואים על מנת להפריח את הנגב? או שמא כל הסמאות האלה מכוונות לחלק אחד של האוכלוסייה. האנשים האלה הם לא חלק מאזרחי המדינה?

ביקרתי לפני שלושה ימים בבתי-הספר. היתה שביתה בבית-ספר בכסייפה. אדוני שר המשפטים, חבל שלא היית שם. תראה איך הילדים רועדים בחורף הזה בפחונים, בצריפים. בית-הספר מרוחק אולי כ-300 מטר מהיישוב כסייפה. מדוע לא דואגים להקים להם מבנה בית-ספר קבוע? מדוע לא מספקים להם מערכת חימום? מדוע יש 48 תלמידים בכיתה? חסרות שתי כיתות. ילדים נאלצים לחכות בקור בחוץ, כי אין כיתות לימוד ואין כיתות ספר. מה הפתרון?

כל הדברים האלה מחייבים ועדת חקירה. כל הדברים האלה מחייבים להקים ועדה שתחקור ותגיש תוכנית שלמה, ממצה, על מנת לפתור את הבעיה הזו. אנחנו שומעים את המושג – "המצב מתקדם", "המצב מתקדם". אני רוצה להשוות את המצב בישראל לעומת המצב של הבדואים בירדן. המצב של הבדואים בירדן הרבה יותר טוב. הם באים ומבקרים כאן ואנחנו ביקרנו שם, המצב שלהם שם הרבה יותר טוב מהמצב של הבדואים כאן. כאן הופכים את הבדואים למקרי סעד. מפקיעים להם את האדמות, מרכזים אותם בצורה אחידה של יישוב. במגזר היהודי יש קיבוצים, יש יישובים חקלאיים, יש יישובים עירוניים. אצל הבדואים כולם חיים באותה צורה של יישוב. יישוב אחד, אין אזורי תעשייה, אין חקלאות, אין כלום, יש מגרש ואין אפילו מקומות תעסוקה בתוך היישוב, וכולם הופכים להיות מקרי סעד, החיים מהמוסד לביטוח לאומי.

אני מזמין את שר המשפטים לבקר ביום חמישי במוסד לביטוח לאומי בבאר-שבע, ואז הוא יפגוש שם אולי 10%-20% מהתושבים הבדואים בנגב. כולם הפכו להיות מקרי סעד. האם המדינה רוצה שכך תהיה האוכלוסייה שלה?

לדעתי, המדיניות מעוותת ויוצרת רק תסכול ומרידות והיא מהווה פצצת זמן. לאנשים האלה ימאס בסוף, עם כל הסבלנות שלהם, עם כל הרצון הטוב שלהם הם לא יכולים לסבול עוד. הגיע הזמן לגבש מדיניות אחרת, טובה יותר, שתלמד את הבעיות ותכין תוכנית מקיפה לפתרון הממצה.

בתקופת ממשלת הליכוד הוקמו שלושה יישובים ואושרו עוד חמישה יישובים: היישובים שגב, ערוער, כסייפה, חורה ולגיה. עד היום, בזמן שלטון מפלגת העבודה, לא הוקם שום יישוב נוסף, אף שמדובר ב-13 יישובים טעוני הכרה, ועל-ידי זה ניתן לפתור את כלל הבעיה של היישובים הבדואיים. במקום להרוס בתים, ניתן לאמץ מדיניות של בניית בתים. במקום להרוס ולעקור אנשים, אפשר לאמץ מדיניות של יישוב אנשים. בכך אפשר להוכיח לאנשים את הרצון של המדינה לשלב אותם, לשתף אותם ולחזק את השייכות שלהם.

אני רק רוצה לתת דוגמה למדיניות המעוותת של – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, זמןך תם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

דוגמה אחרונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אתה מתחיל לתת דוגמה אחרי שתם זמןך. אז תן את הדוגמה בשני משפטים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

קרן הקיימת באזור המרכז הודיעה, שהיא מעוניינת להקצות שטחי מרעה ל-150,000 ראשי צאן, כי הרעייה של העדרים מקטינה את סיכון השרפה. בעלי העדרים משלמים למינהל מקרקעי ישראל בגין חכירה של שטחי מרעה. הקרן הקיימת מעוניינת, בעלי העדרים נמצאים, ולכאורה אין בעיה. אבל זה לא הולך, כי רוצים למרר לאנשים האלה את החיים. לא טוב להקצות להם שטחי מרעה אף שהם משלמים למינהל מקרקעי ישראל. לכן באה "הסיירת הירוקה" ומתנגדת לכך ומונעת מהאנשים האלה לרעות בשטחי הקרן הקיימת, וזאת אף שהקרן הקיימת מסכימה.

זו דוגמה למדיניות מעוותת, שכל מטרתה למרר לאנשים את החיים בתור אנשים. כשאני זימנתי את מנהל מחוז הדרום במשרד החקלאות, במסגרת הרשות לפיתוח הנגב, הוא קיבל ממני הודעה

טלפונית, הוא קיבל הזמנה בכתב ולא טרח להודיע שלא יופיע, לא טרח להתנצל כשלא הופיע, אף שמדובר בעובד מדינה, איש ציבור, שמקבל משכורת מקופת המדינה. הוא מתייחס בזלזול לחלק רחב מהאוכלוסייה בתוך המדינה.

חוששני שזו הגישה המאפיינת את המדיניות הממשלתית. לדעתי, אף שאכן יש מגמה לאחרונה, בחמשת החודשים האחרונים, של משרד השיכון ושל המינהלת להאיץ את תהליך הפיתוח במגזר הבדואי, הצורה אינה מספקת. היא בכלל לא עונה על הצרכים. מכאן הצורך להכין תוכנית מקיפה לפתרון יסודי של הבעיה, ובמיוחד הבעיה של המשפחה השוכנת זה שלושה חודשים מול משרד ראש הממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. ארשה לעצמי הערה לחבר הכנסת אלסאנע. אומנם אנחנו רגילים שמגישים הצעה בנושא אחד ומדברים על כל בעיות העולם. אבל, לפחות מדברים קצת על הנושא שבשמו מגישים את ההצעה. אתה הגשת הצעה בנושא שביתת המשפחות הבדואיות שיושבות פה, וב-95% הזמן דיברת על נושאים אחרים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זו דוגמה לבעיות.

היו"ר ד' שילנסקי:

עליהן דיברת אולי בשני משפטים. אומנם מתפקידי כיושב-ראש היה להפנות את תשומת לבך באמצע, אבל מסיבות מסוימות לא רציתי דווקא לך להעיר באמצע.

בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהיה לנו די ברור שחבר הכנסת הנכבד אלסאנע מבקש להצטרף אל חבר הכנסת חגי מירום ולתמוך בנאומו כאן עכשיו במליאה באותה החלטה שהכנסת כבר קיבלה קודם לכן, בדבר העלאת הנושא על סדר-יומה של הכנסת בעניין הקמת ועדת חקירה לעניין התושבים הבדואיים.

אני רוצה להבהיר לך, חבר הכנסת אלסאנע, והרי אתה יודע את הדברים, שאני עומד כאן עכשיו ומשיב לך בהיעדרו של שר הפנים ולבקשת ראש הממשלה. כשר המשפטים אין לי אחריות לעניינים

השוטפים של הבדואים במדינה. אבל התעניינתי במשפחות משבט עזאזמה שאתה ביקשת להעלות את עניין על סדר-היום.

נמסר לי, ששבע משפחות הבדואים של אותו שבט פונו ממקום מושבן הארעי בהר-הנגב לאחר מאבק משפטי ארוך ומייגע. אתה רואה שאיכשהו בכל זאת זה קשור למשפטים.

ניתנה לטוענים אפשרות לטעון בכל הרמות השיפוטיות, וכולן קבעו חד-משמעית שעליהן לפנות את השטח. למשפחות הוצעו, כך נמסר לי, פתרונות שונים, ביניהם פתרון ליישוב קבע באחת העיירות בנגב, בתנאים שלשכת ראש הממשלה מכנה אותם תנאים מפליגים, ביניהם מגרשים לבנייה חינוך באחת העיירות המתוכננות, וכן שטח של למעלה מ-1,000 דונם, שיוחכר להם לשלוש שנים והחכירה תחודש כל עוד המדינה לא תזדקק לקרקע, וכן שטח עם יכולת לעיבוד חקלאי ורעייה. המשפחות דחו עד עצם היום את הפתרונות המוצעים להם והתעקשו על שטח מסוים שבו הם מעוניינים.

לאחרונה, כפי שאתה אמרת, סייר בשטח מר איתן כבל, עוזר שר השיכון, יחד עם נציגי המשפחות ועם נציגים של משרדי הממשלה המוסמכים באזור, והם בדקו יחד הצעות שונות שעדיין הן בבדיקה.

אין לי כל התנגדות, להיפך, אני מסכים ותומך בכך שהנושא יועבר לוועדה של הכנסת, באופן שיאפשר לחברי הכנסת לשמוע פרטים מלאים ולדרוש דיווחים מהנוגעים בדבר.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר זאת לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת גוז'נסקי מבקשת להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, נכון שהיה מאבק משפטי ממושך, ונכון שבת-המשפט פסקו כפי שהם פסקו, אלא שלאחר שהם פסקו – לדעתי, על בסיס חוקים שמאפשרים לנשל אוכלוסייה בדואית, אבל זה כבר ויכוח אחר – המשפחות אינן מתווכחות כרגע עם פסק-הדין של בית-המשפט, הוויכוח הוא אחר לגמרי. אני מדברת על סמך היכרות אישית עמוקה עם הנושא הזה, על סמך שיחות עם שר השיכון, עם ראש המינהל, עם כל מי שרק יכול לטפל בנושא הזה; והוויכוח הוא, אדוני השר, פשוט מאוד. המשפחות האלה מבקשות לחיות במקום שהן רואות בו מולדת, ולגביהן המולדת זה הר-הנגב; כל אחד והמולדת שלו.

מדינת ישראל, ממשלות ישראל, קבעו שבשטח הזה ששמו הר-הנגב יכולים לקום יישובים, יכולים לגור אנשים, ובלבד שהם יהיו יהודים. יהודים יכולים להקים יישובים קטנטנים, יישובים של 20 משפחות הוקמו באזור הזה.

נוסף על כך הם מוכנים, המשפחות האלה מוכנות להסתפח ליישוב, להיות לא רחוק מיישוב יהודי קיים. הן מוכנות להגיע לכל פשרה בעניין שטח המגורים ושטח העיבוד, ובלבד שזה יהיה בתחומי הר-הנגב, ועל זה המאבק.

אני חושבת שזו זכות אלמנטרית של אזרח מדינת ישראל לחיות במקום שבו חיים גם אזרחים אחרים, ולא משום שהוא בדואי יי אסר עליו לחיות במקום של יהודים מותר לחיות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לכן את מבקשת להסיר את ההצעה מסדר-היום.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, האם אתה מסכים להצעת שר המשפטים להעביר את הנושא לוועדת הפנים של הכנסת?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מסכים.

נעמי חזן (מרצ):

ועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, יש לנו שתי הצעות: הצעה אחת להעביר לוועדה והצעה אחת להסיר. נא להצביע.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שישה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע בנושא: שביתת המשפחות הבדואיות מול משרדי ראש הממשלה, תעבור לדיון בוועדת הפנים של הכנסת.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם

(תיקון – עיון במסמכי הממשלה), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תרמ"ח – הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – עיון במסמכי הממשלה), התשנ"ג-1993, מאת חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה. כל הכבוד על היעילות ועל החריצות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בקיץ האחרון, דומני היה זה בחודש יוני, כתבה הממשלה חוברת לסיכום שנת פעילותה הראשונה, הגישה זאת לנשיא המדינה, הגישה את המסמך הזה לתקשורת, ולמרות דרישות אדוני שר המשפטים, של חברי כנסת ובהם אני, לא זכינו כחברי כנסת לקבל את המסמך הזה. אלא, כפי שאתה יודע, כשחבר כנסת רוצה מאוד להשיג מסמך ממשלתי – לעניין הזה זה "ממשלתי", כי זה היה, כידוע, מסמך מפלגתי טהור עם כותרת ממשלתית – כשהוא רוצה להשיג מסמך הוא משיג. זה סוד גלוי. פניתי אל אחד מחברי הכנסת ממפלגת העבודה – צריך לברך אותו – שלמה בוחבוט, ביקשתי ממנו לקבל את החוברת שהוא קיבל כחבר כנסת מטעם מפלגה מסוימת, וכך שוכן במשרדי כאן בקומה מס' 1 הדוח שהממשלה מפארת בו את מעשיה המוצלחים כביכול בשנתה הראשונה.

מדוע אני מספר את הסיפור הזה, אדוני שר המשפטים? מדוע אני כחבר כנסת צריך להזדקק לכל מיני טובות כדי לקבל מסמך ממשלתי שנמסר לתקשורת, שנמסר בטקס ובהדר לנשיא המדינה, שנמסר לחלק מחברי הכנסת חברי מפלגה מסוימת, מדוע שאני לא אקבל זאת לפי דין?

ומכאן באה ההצעה שלי, המדברת על זכותו של חבר הכנסת לעיין במסמכי הממשלה.

אני קורא, ברשות היושב-ראש, את הצעת החוק, משום שאם יהיה כאן חבר כנסת שיקום ויאמר שאי-אפשר לעיין במסמכים סודיים, וצריך לקבוע סייגים, צריך לקבוע כבלים ועבותות וכיוצא באלה – שימו לב, חברי הכנסת, כל הסייגים האפשריים מפורטים בהצעת החוק.

אני מציע: אחרי סעיף 12 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951, יבוא: 12ב. – עיון במסמכי הממשלה – (א) מסמכי הממשלה יהיו פתוחים לעיון ולבדיקה לפני כל חבר הכנסת; הם יועמדו לרשותו לפי בקשתו לא יאוחר מחמישה ימים מיום פנייתו אל השר הנוגע בדבר, והוא רשאי להכין לעצמו העתק או תקציר מהם; אך לא יוצא מסמך ממשמורת המשרד אלא בהסכמתו של השר.

(ב) זכות העיון במסמכים לפי סעיף קטן (א) אינה – ואני מדגיש – אינה חלה על מסמך שגילוי או פרסומו אסור על-פי דין ועל רישום או מסמך הנוגעים במישרין בזכויותיו של פרט או בחובותיו כלפי הממשלה זולת אם משמשים נושא לדיון בכנסת או בוועדה מוועדותיה שמבקש העיון חבר בה. ורק אם הוא חבר בוועדה – זוהי תוספת והדגשה שלי.

אני ממשיך את הציטוט של הצעת החוק: (ג) מסמכי הממשלה יועמדו על-פי דרישה של יושב-ראש ועדה בכנסת לרשותה של הוועדה בזמן ישיבתה, במידה שהם נוגעים לנושא שעל סדר-יומה.

(ד) האמור בסעיף זה בא להוסיף על זכויות אחרות לגילוי מסמכים ולא לגרוע מהן.

כל האפשרויות להגבלת הזכות של חבר כנסת לעיין, אם מדובר בעניין של פרט או בעניין שהממשלה חושבת שהוא סודי, מוזכרות. אבל חבר הכנסת, כך אני מציע, שרוצה למלא את תפקידו באמונה, או ועדה שרוצה לדון בעניין שכל המידע נמצא בפניה, המידע הגלוי, לא הסודי, מדוע, אדוני שר המשפטים, לא יזכו אותו חבר הכנסת או אותו חבר ועדה לעיין במסמך הזה?

אני רוצה להזכיר לך, כי ברשויות שלטון שונות יש זכות לחברי הרשויות הללו לעיין בפנקסים. ידועה פקודת העיריות, שם, למשל, חבר מועצת הרשות המקומית המבקש לעיין בפנקסי העירייה ובפנקסי הרשות, בתוך שלושה ימים המסמכים הללו מוצגים לעיונו.

ההצעה, חברי הכנסת, באה לסייע למי שרוצה למלא את תפקידו כאן. כפי שאמרתי, אם המסמך לא סווג מראש כמסמך סודי, אותו חבר הכנסת יוכל לקבל את המסמך לעיונו; יותר נכון, יוכל להתייצב לעיין במסמך בתוך חמישה ימים מהדרישה. לפי דעתי, חובת הגורמים הממשלתיים להעמיד המסמכים לעיונו של חבר הכנסת בתוך זמן קצר, לדעתי פרק הזמן הוא חמישה ימים; אם שר המשפטים יציע תקופה סבירה אחרת, אפשר יהיה בהחלט לדון ולתמוך בכך. ואם חפצים אנו, ואם חפצה הממשלה לסייע לחברי הכנסת – כשאני אומר הממשלה אני מתכוון לכל הממשלות העתידיות, ואני מקווה שבממשלות העתידיות יהיו הרכבים אחרים, שיוכלו לאפשר לחברי הכנסת, וכאן רמזתי גם לאופוזיציה, למלא את תפקידם בצורה היעילה ביותר, כשהמידע גלוי ולא נסתר מן העין.

אדוני היושב-ראש, כמובן, אני מבקש לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת מגן הנכבד, שראוי להוקרה על הפעילות שלו במושב הזה – הממשלה מתנגדת לחוק המוצע ומציעה להסירו מסדר-יומה של הכנסת.

הכנסת דנה בסוגיה הזאת, אם כי מזווית אחרת, בעת שחוקקה את התיקון מס' 13 לחוק-יסוד: הכנסת, בשנת 1991, שבו הוסף סעיף קטן (ב) לסעיף 21 לחוק-היסוד. לפי התיקון הונחה התשתית לקביעת נוהל לזימון נושאי משרה להתייצב לפני ועדות הכנסת כדי לספק להן מידע הדרוש לדיונים, וכן מסמכים, לפי דרישה.

על יסוד אותו תיקון לחוק-יסוד: הכנסת, תוקן גם תקנון הכנסת, על-ידי הוספת סעיפים 106א עד 106ה, שבהם הוסדר נוהל הזימון וההתייצבות של עובדי המדינה ונושאי משרה לפני ועדות הכנסת.

כך שאם מדובר בוועדות הכנסת המבקשות מידע – הכנסת כבר טרחה להסדיר נושא זה. אם מדובר בחוברת כמו אותה חוברת הישגים שהממשלה פרסמה, ודאי וודאי שאם החוברת הוגשה לכבוד נשיא המדינה במעמד עם רב, ואם היא הופצה לציבור, אין כל מניעה ואסור שתהיה מניעה שחבר הכנסת יוכל לקבל אותה.

אבל, לעניות דעתי, לא בכך עוסקת הצעת החוק של חבר הכנסת מגן. ההצעה של חבר הכנסת מגן מקנה זכות עיון רחבה ביותר בחומר פנימי של הממשלה, למעשה בכל חומר פנימי של הממשלה, בכל שלב. גם אם יש התייעצות פנימית במשרד ממשלתי, אם אמור להירשם פרוטוקול, אם מבקש חבר הכנסת כבר באותו שלב לבוא ולראות במה דנים ועל מה דנים ומה אומר כל אחד – הדבר כבר צריך להיות פתוח לפני חבר הכנסת, וברגע שהוא פתוח לחבר הכנסת, הרי הוא פתוח לציבור.

בשיטה כזאת, ספק בעיני אם אפשר לקיים איזה דיון, או יותר נכון אם אפשר לנהל איזה פרוטוקול, או יותר נכון אם בכלל אנשים יאמרו בישיבה פנימית ביותר, סגורה, מה שיאמרו, שהרי אין טעם לסגור את הדלתות כשבעצם כל חבר כנסת יכול לבוא ולהגיד: זה מסמך במשרד ממשלתי, תנו לי אותו. לפי החוק החדש של חבר הכנסת מגן, יש לו זכות עיון.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אני מוכן לסייג את הצעתי ולקבל את הרעיון, שמישיבה סגורה – ודאי שלא. אני מוכן לשמוע רעיונות. במסגרת הוועדה נראה מה אפשר לעשות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני יודע. אילו קיבלתי הצעה שונה, אולי הייתי מניע גם את הממשלה להתייחסות אחרת, אבל אני דן בהצעה כפי שהיא, ואני שמח שגם חבר הכנסת מגן רואה שמשהו מן הטעם, נראה שיש.

היו"ר י' עזרן:

כבוד השר, יש לכבוד השר כשרון אדיר להעמיד סייגים שקשה לסרב להם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו בוחנים את זה. ועדת השרים לענייני חקיקה, שאני יושב בראשה, אם מותר לי לומר, לא מתייחסת להצעתם של חברי הכנסת כעניין של מה בכך. אמרתי פעם שהיא לא דנה בהצעה לפי שם המציע, אלא לגופו של עניין. אנחנו בוחנים, ואם לעתים הרעיון נראה לנו והניסוח לא נראה לנו, ואולי אפשר להתפשר – אנחנו נוטים לקולא, וגישתי היא של בית הלל.

אבל, כאן הדבר הוא בנפשה של הממשלה מבחינת יכולת התפקוד שלה. אין כאן עניין שניתן לעשות בו ויתורים של מה בכך. טבעי שחברי כנסת רוצים מידע. אני גם בעד זכות הציבור לדעת במידה רחבה. עם זאת, צריך לשמור על יכולת התפקוד של ממשלה.

יש לי ספק אם חבר הכנסת מגן, בהיותו השר מגן, היה נוטה בקלות לתמוך בהצעת חוק כפי שהוא הגיש, משום שהיא מרחיקה לכת, ומשום שאני חושש שהיא לא תאפשר או אפילו תמנע מהממשלה וממשרדיה לקיים דיונים פנימיים, כיוון שהיא תדע שהיא לא מנועה מלשתף את הציבור הרחב במידע הזה.

בשלב זה נראה לנו, שצעדנו צעד גדול בתיקון לחוק-יסוד: הכנסת ובהצבת הזכות הזו בתקנון הכנסת. לנו נראה שהצעת חבר הכנסת מגן גורפת מדי, ועלולה לחבל ביכולת התפקוד של משרדי ממשלה. לכן הגענו למסקנה – לבקש מהכנסת להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, אני מבקש תשומת את לבך לדברים הקצרים שאני מבקש לומר.

הזכרת את תקופת היותי חבר בממשלה. אני רוצה להזכיר לך, שכיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה יזמת הצעת תיקון, המדברת על זימונו של חבר ממשלה לוועדה. לא חשוב מי בממשלה התנגד להצעה. אבל, חברי דן מרידור ואני תמכנו ביוזמתך. חשבנו שזה תיקון שבוודאי יחזק את הכנסת וגרמנו לתיקון הזה.

אני מקבל שיכולים להיות מקרים שבהם לא יהיה אפשר להעמיד מסמך, גם אם הוא לא סווג כסודי, לעינונו של חבר הכנסת. אבל הבקשה שלי מאוד צנועה. אתה תקבע באיזו ועדה אתה רוצה לדון בעניין הזה, אחרי קריאה מוקדמת – לדעתי זו יכולה להיות ועדת החוקה, חוק ומשפט או ועדת הכנסת – נשמע שם את כל הסייגים האפשריים.

אני לא רוצה, חלילה, לגרום להפקרות. אמרתי והדגשתי, אני רוצה לגרום לכך שחבר הכנסת יוכל למלא את תפקידו בצורה הטובה ביותר, אבל בשום אופן לא להגיע לאנרכיה. אם משרד המשפטים יעלה אפשרויות מאפשרויות שונות וזה ישכנע את הוועדה, נוסיף את האפשרויות הללו כסייגים נוספים על הסייגים שאני ציינתי.

אני פונה אליך שלא להדוף את ההצעה הזאת על הסף, אלא לתת לה סיכוי להיבחן אחרי קריאה מוקדמת בוועדה.

היו"ר י' עזרן:

מה אומר אדוני השר? נשאר בדעתו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש הנכבד, זו לא דעתי, יש כאן עמדת הממשלה ועמדת ראש הממשלה.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, נצביע על הצעת החוק הזאת. מי בעד העברתה לוועדה ומי נגד – נא להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 6

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק חסינות חברי כנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון עיון במסמכי הממשלה), התשנ"ג-1993, נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

חמישה בעד, שישה נגד, אין נמנעים. אני קובע, שהצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – עיון במסמכי הממשלה), התשנ"ג-1993, לא התקבלה.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – מינוי שרים וועדת שרים לביטחון לאומי)

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעת חוק מס' תתל"ה, הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – מינוי שרים וועדת שרים לביטחון לאומי). ינמק מהמקום חבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, הצעת החוק שמועלית כאן זהה במלותיה לחלק מהצעת חוק שהביאה הממשלה. מדובר בתיקונים לחוק הבחירה הישירה לראשות הממשלה, דהיינו חוק-יסוד: הממשלה, חוק שהתקבל בכנסת הקודמת, עם כמה סייגים שאני, ואני שמח לדעת שגם הממשלה, סבורים שצריך לתקן אותם ולשנות.

אני יכול לומר, שהצעת חוק הפרטית שלי לא היתה מגיעה לאוויר העולם ולא היתה מונחת על שולחן הכנסת אילו העלתה הממשלה להצבעה כאן במליאת הכנסת את הצעת החוק שהגישה בעצמה ושמונחת הרבה זמן, ואפילו התקיים דיון בעניין, אבל לקריאה ראשונה היא טרם הגיעה, לצערי.

הצעת החוק שהגשתי עוסקת במינוי שרים לוועדת שרים לביטחון לאומי. היא עוסקת באפשרות של שחרור ראש הממשלה מאמון הכנסת, או מהצורך באמון הכנסת במקרה שבו הוא מציג את הממשלה

בפני הכנסת. אני שמח שהממשלה מביעה תמיכה בהצעת החוק הזאת, ואני מקווה שגם חברי הכנסת ידעו לתמוך בה ולהצביע עבורה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, כפי שאמר המציע הנכבד, חבר הכנסת מודי זנדברג, אכן הצעתו חופפת, למעשה זהה להצעה שהוגשה מטעם הממשלה ומונחת על שולחן הכנסת. משום כך הממשלה תומכת גם ביוזמת חקיקה זו, ואני אציע להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

נעמי חזן (מרצ):

כבוד השר, מה עם הצעת החוק שלי המונחת לפניכם?

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת נעמי חזן, עם כל הכבוד, אנא שבי כמנהגך הטוב.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מבקשת להציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. אדוני השר מתנגד להצעת החוק, בשם הממשלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא, מסכים.

היו"ר י' עזרן:

אני שואל, כל הכבוד. אני רואה שהממשלה אין לה עיקרון להתנגד. בבקשה, חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, הוויכוח על חוק הבחירה הישירה לראש הממשלה לכאורה נגמר, אבל לא נגמר. דווקא הניסיון של הממשלה הזאת, אדוני השר, אמור היה לשכנע גם אותך עד כמה ריכוז סמכויות בידי ראש הממשלה עלול להיות דבר מאוד מסוכן, ועד כמה הפיקוח של הכנסת והפיקוח הציבורי בכלל הוא דבר חיוני מאוד. לכן, דווקא הניסיון של הממשלה הזאת מוכיח, שיש צורך לחשוב מחדש על ההיגיון, על הדמוקרטיה ועל המשמעות המרחיקה-לכת שיש לחוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה.

אני יודעת שהונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק של חברת הכנסת נעמי חזן, שמציעה את דחיית ביצוע החוק לכנסת הבאה, לא לכנסת הארבע-עשרה אלא לכנסת החמש-עשרה. זאת איזו הצעת פשרה, שאמורה לאפשר לנו, לחברי הכנסת, לחשוב מחדש על החוק הזה.

הצעת החוק שהוצעה לפנינו על-ידי חבר הכנסת זנדברג באה בעצם להרחיב את הסמכויות של ראש הממשלה ולקבוע את הדבר החמור, שראש הממשלה ימנה שרים ללא צורך באישור הכנסת. הוא ימנה, הוא יחליט, הוא יחליף. אומרים: מה הבעיה, הרי בארצות-הברית הנשיא קובע גם כן את המזכירים, כלומר את השרים, ויכול למנות אותם, להדיח אותם ולהחליף אותם. זה נכון. אבל בארצות-הברית קיים משטר נשיאותי, ומול הנשיא, שיש לו סמכויות כפי שיש לו, קיים בית-נבחרים, קיים הפרלמנט שלהם, שיש לו סמכויות רחבות מאוד לפיקוח על הממשלה, לפיקוח על השרים. כל שר שמתמנה, כל פקיד בכיר שמתמנה, צריך לבוא לחקירה צולבת, שתי וערב, בפני בית-הנבחרים האמריקני. כל פקיד צריך למסור דין-וחשבון מפורט, מה שלא קורה לחלוטין אצלנו בכנסת.

חבר הכנסת אבי יחזקאל יודע איזה עימות יש לנו בוועדת העבודה והרווחה עם פקיד בכיר אחד, שמכהן בתפקיד הממונה על השכר. האם אנחנו יכולים להזמין אותו לכנסת, להעמיד אותו בחקירה צולבת, לדרוש ממנו הסברים, לשאול אותו על מדיניות זו או אחרת של הממשלה? לא, אין לנו שום סמכות כזאת.

לכן, חברי הכנסת, אני מציעה לכל מי שחרד לדמוקרטיה, ולכל מי שחרד לכוחה של הכנסת כמי שמבטאת את הרצון הדמוקרטי של הציבור במדינת ישראל על מפלגותיו השונות, על דעותיו השונות, כל מי שמתנגד לכך שיהיה ריכוז סמכויות דיקטטורי בידי אדם אחד, שיצטרך להפעיל אותו לפי שיקולו הבלעדי – אני קוראת לכולם להתנגד להצעת חוק זו שהונחה בפנינו. תודה.

היו"ר י' עזרן:

אני רואה, רבותי, שנצטרך לעבור להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה כפי שהוצעה על-ידי חבר הכנסת זנדברג ובהסכמת אדוני השר והממשלה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מינוי שרים וועדת שרים לביטחון לאומי) לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

10 בעד, שלושה מתנגדים, אדוני יושב-ראש הישיבה נמנע, ולכן אני קובע שהצעת החוק עברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט לשם הכנתה לקריאה ראשונה, ואחר כך ירחם השם. תודה.

הצעת חוק בדבר שלילת הסכם לערובות ביטחוניות, התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת להצעת החוק הבאה, הצעת חוק תתקכ"ט, של חבר הכנסת משה פלד, הצעת חוק בדבר שלילת הסכם לערובות ביטחוניות, התשנ"ג-1993 – במסגרת עשר דקות. בבקשה, חבר הכנסת משה פלד.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, התהליך המדיני עם סוריה הולך ומתקרב אל הסכמות בין הצדדים ואל חתימתו. באופן מסתמנת אפשרות של ערובות ביטחוניות אמריקניות לישראל ברמת-הגולן תמורת ויתורה של ישראל על ריבונותה על רמת-הגולן.

מיותר להזכיר מקרים בהיסטוריה העולמית, של ערובות שניתנו על-ידי מדינה זרה, אולם אזכיר רק את ערובותיה של ארצות-הברית לביטחונה של כווייט בקיץ 1990, ואת שהתחולל בחבל ארץ זה חרף כל ההתחייבויות, ההבטחות והערובות שניתנו על-ידי האמריקנים.

דוגמה נוספת, אני מזכיר גם את שעשה נאצר עם כוחות האו"ם כאשר רצה להיכנס לסיני. הוא פשוט סילק אותם ולא התחשב בקיומם.

ועוד דוגמה, שהיא הטרייה ביותר: אמש בשעה 22:30, בעת הדיון על דברי סגן שר החוץ בנושא "הירדן כגבול ביטחון", אמר יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, חבר הכנסת אורי אור, כי אסור לה

לישראל להכניס אל בקעת-הירדן צבא זר, והביא את הדוגמה של סומליה. בסומליה, אחרי שמונה הרוגים, האמריקנים מתקפלים לרוחב כל החזית ומאבדים כל מוטיבציה להמשך מלוי משימתם.

כשם שאינני מאמין שיחיו יהודים באיזה מקום בארץ-ישראל תחת ריבונות זרה, ולכן אסור לוותר על הריבונות ברמת-הגולן, כך אינני מאמין שהצבת צבא אמריקני, או בין-לאומי, תאפשר לישראל את מירב הביטחון הדרוש לה.

נראה לי שלמדינת ישראל אסור להסכים ואסור להרשות מצב, שבו צבא זר יגן על ביטחונה ועל אזרחיה. למדינת ישראל צבא חזק, מודרני, נחוש, שהוכיח בעבר את יכולתו להגן עליה, וכך צריך להיות גם בעתיד.

הצעת חוק זו באה למנוע מהממשלה אפשרות הכנסת צבא זר למטרת קיום ביטחונה של מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני, היה קצר ולעניין.

אדוני השר, התייחסותך בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שהגיש חבר הכנסת משה פלד באה לאסור על ממשלת ישראל לתתם על הסכם לערובה ביטחונית, כפי שהיא מוגדרת בחוק המוצע.

הסעיף האופרטיבי בהצעת החוק הוא זה: ממשלת ישראל לא תחתום על הסכם לערובה ביטחונית.

נראה לנו שיש כאן ערבוב של מושגים וערבוב של רשויות, שכן הכנסת, עם כל הכבוד, היא המוסד המחוקק, והחוק כפי שהוא יוצא מהכנסת צריך לקבוע נורמות של התנהגות, של איסורים והיתרים. אבל הממשלה היא המפקדת על הרשות המבצעת, והיא צריכה לנהל את ענייני המדינה בכפוף לאמון הכנסת. כל ענייני המדיניות השוטפים מסורים לרשות המבצעת, בפקוח הכנסת ובאישורה, כל עוד הממשלה זוכה לאמונה של הכנסת.

הניסיון החוזר ונשנה להגביל פה את הממשלה ביכולת התפקוד שלה, ביכולת התמרון שלה, בסמכותה לנהל משא-ומתן, לברר עמדות, הוא – עם כל הכבוד – ניסיון שאינו הולם משטר דמוקרטי. אם יש רוב לדעה מסוימת, הרי הוא יגובש בבחירות, הוא יבוא לידי ביטוי בכנסת, והכנסת תבטא זאת בבחירת הממשלה.

אני חושב שזו הצעה שיש בה יותר קריאת כיוון פוליטית. זה לא נושא שראוי לחקיקה. אנחנו מבקשים מכם להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, רבותי, אדוני השר מתנגד. אנחנו עוברים כעת להצבעה. מי בעד הצעת החוק של חבר הכנסת משה פלד בקריאה טרומית ומי נגד?

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 9

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק בדבר שלילת הסכם לערובות ביטחוניות,
התשנ"ג–1993, מסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, תשעה נגד, שבעה בעד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק הזאת לא נתקבלה.

הצעת חוק העונשין (תיקון – הוראות מיוחדות לתקופת המאסר ותנאיו,

בעבירות נגד המדינה), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא: הצעת חוק תתקמ"ה, הצעת חוק העונשין (תיקון – הוראות מיוחדות לתקופת המאסר ותנאיו, בעבירות נגד המדינה), התשנ"ג–1993, מאת חבר הכנסת חיים דיין. בבקשה, חבר הכנסת חיים דיין, יעלה ויבוא.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, החלטתי להניח הצעת חוק פרטית להגדלת עונש מאסר עולם לנוכח העלייה במקרי הרצח הנובעים משנאה תהומית, מתוך עוינות המופנית בעיקר לאזרחים חפים מפשע ולחסרי הישע.

לאחר מקרי רצח נשמעו לא אחת מעל במה זו, על-ידי כל חברי הבית, גינויים המעידים על נכונותם של חברי הכנסת להחמיר בעונשים לאותם מרצחים.

הנתונים והעובדות שמהם אנו ניזונים מעידים על כך, שרוב מבצעי הפיגועים הם צעירים שגילם נע בין 25 ל-35 שנים. לא אחת נשמעו קריאות ברחוב, ואף בבית זה, על עונש מוות למחבלים, על מנת להמחיש את הפתגם: "עין תחת עין, שן תחת שן".

כמדינה שאינה מעוניינת להידמות בעמדותיה להתנהגות שפלה זו – ראיתי עצמי מחויב כלפי אזרחי המדינה להעלות הצעת חוק פרטית זו כאלטרנטיבה, בהחמרת העונש למאסר עולם תוך החמרת תנאי מעצר מ-25 שנים ל-35 שנים.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, שעל-פי חוק אין הגדרה המגדירה מאסר עולם כ-25 שנים, אלא זה פרוץ בחוק. לא ייתכן שרוצחים הנכנסים כאנאלפביתים למעצר יסיימו את מאסרם בתארים אקדמיים. יש להם אפשרות לתנאים מועדפים אחרים לשיפור חייהם, תוך מתן אפשרות לדרוש חנינה במהלך ריצוי העונש.

חוק זה, החוצה את מפלגות השמאל והימין, היהודים והערבים, ימנע ויצמצם אפילו באחוזים קטנים את מקרי הרצח, יהיה רווח נטו בעניין קיפוח חיי אדם אפילו אם בזכות זה יינצל אדם אחד במדינת ישראל.

אדוני שר המשפטים, אני מציע להעביר הצעת חוק זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני חייב להוסיף, כי הצעת חוק זו לא באה להגביל את השופטים מלפסוק פסיקה זו או אחרת לגבי תקופת המעצר. הצעת חוק זו באה רק לקבוע, שמאסר עולם הוא לתקופה של 35 שנים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, בבקשה. לפני כן, אדוני השר, אני מבקש את סליחתך, יש לחברת הכנסת דליה איציק הבהרה קטנה, והרשיתי לה, ברשותך.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד על האפשרות שאתה נותן לי. אני הצבעתי בטעות בעד הצעת חוק-יסוד: הממשלה – נושא השרוי במחלוקת גם בסיעתנו. אני מבקשת להגיד, שהתכוונתי להצביע נגד. אני מודה לך.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אבל זה לא משנה למעשה את תוצאות ההצבעה. אני מבין. תודה על ההבהרה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הדברים נרשמו למען ההיסטוריה, וכדי שלא ייאמר אי-פעם שחברת הכנסת הנכבדה איננה עקבית. כאשר היא עמדה על מהות ההצעה, היא ביקשה להבהיר זאת ברבים. הדברים רשומים.

היו"ר י' עזרן:

אני חושב שיש עוד כמה דברים, שצריכים להעמיד למבחן את השרים – מבחינה חינוכית, אולי גם מבחן פסיכומטרי וכו'.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה לומר לחברת הכנסת דליה איציק הנכבדה, שכנראה לא במקרה אנחנו לא טרחנו להבהיר באופן מפורש ומבואר היטב במה מדובר.

היו"ר י' עזרן:

בצורה כללית. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, נתבקשתי בשעה מאוחרת זו להשיב בקיצור על הצעת החוק שהגיש חבר הכנסת חיים דיין. בהתאם לאמור בסעיף 41 לחוק העונשין, מאסר עולם שאיננו מאסר חובה לא יעלה על 20 שנות מאסר. 20 שנות מאסר הן תקופה ארוכה מאוד בחייו של אדם. לא נטענה טענה, לא במערכת אכיפת החוק ולא מפי קרימינולוגים ולא מפי פנולוגים ולא מפי מומחים

אחרים, שתקופה של 20 שנה אין בה די כדי להרתיע מפני ביצוע עבירות חמורות. הרי העבירות החמורות ביותר, כמו עבירת רצח או חטיפה על מנת להרוג, כבר נענשות במאסר עולם חובה, ללא כל שיקול דעת לבית-המשפט.

מכאן שההצעה של חבר הכנסת חיים דיין – – –

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, יש עונש מינימום במקרים מסוימים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן, במקרים בודדים, אמרתי. במקרים בודדים, ואני לא רוצה לחזור לסוגיה הזאת, אדוני, בשעה זאת, אבל הבהרתי את הדברים גם אתמול, בתשובותי על הצעות חוק, באילו מקרים יש עונש מינימום מאסר עולם חובה, במקרה של רצח, אבל מדוע? כי כאן, בעצם, זה בא להחליף את עונש המוות. צריך לזכור את מהות העניין. יש מקרים בודדים ביותר.

ההצעה של חבר הכנסת דיין, להאריך את תקופת העונש המרבי שניתן להטיל בעבירות מסוימות, במקום 20 שנה עד 30 ועד 35 שנה, אין לה הצדקה ואין לה עיגון במטרות המשפט הפלילי המקובלות, ולא נתגלה צורך מעשי בכך.

אני רוצה להעיר הערה אחת. אני מכבד מאוד את חברי הכנסת ואת הצעותיהם, אבל בכל הכבוד, לשלוף כל פעם סעיף אחר בספר החוקים ולבוא ולומר שעונש של 10 שנות מאסר לא מספיק – בוא נקבע 15, 15 לא מספיק – בוא נקבע 20, 20 לא מספיק – בוא נקבע 30, 30 לא מספיק – בוא נקבע 35, זה באמת נותן, מבחינה סטטיסטית, אפשרות לטעון שהוגשו הרבה הצעות חוק, אבל תאמינו לי שהניסיון להעביר זאת מדי פעם בפעם בכנסת, אם אני מרשה לעצמי לומר, לא תמיד הוא מוסיף כבוד. הדעות האלה חשובות מאוד, אבל צריכה להיות איזו יציבות, צריך לבוא או מקרה שמבליט שהעונשים המרביים הם לא ריאליים או להצביע על כיוון חדש במדיניות פנולוגית. זה לא המקרה אשר לפנינו.

אשר לחלק השני בהצעתו של חבר הכנסת דיין הנכבד, הרעיון להסמיך את שר המשטרה שהוא יקבע תנאי מאסר חריגים לגבי נידונים בעבירות האמורות, הוא איננו תואם אף את עקרונות היסוד של שיטתנו כפי שנקבעו, בין השאר, בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. להזכירכם, סעיף 8 של חוק-היסוד קובע: "אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק", בחוק, אני חוזר על המלה: בחוק, לא לפי שיקול דעת שר, גם לא שר המשטרה; "אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל" – חוק – "שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש". אחת הזכויות המנויות באותו חוק היא חירותו של אדם.

לנו נראה שהצעת החוק של חבר הכנסת דיין אינה עומדת בקריטריונים שהכנסת הציבה בחוק-היסוד, אין לה תכלית פנולוגית ראויה, נראה לי שאין היא תואמת את ערכיה של מדינת ישראל, ונראה

שהיא עולה במידה רבה על הנדרש. אשר על כן, אני מבקש מחברי הכנסת להתנגד ולהסיר הצעה זאת מסדר-היום. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר. אם כן, רבותי, אנחנו עוברים כעת להצבעה. מי בעד הצעת החוק? חבר הכנסת דיין, אתה רוצה להשיב? יש לך זכות תשובה. לא. אם כן – הצבעה. רבותי, מי בעד – כלומר בעד החוק? מי נגד – בעד הצעת השר?

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 8

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת חוק העונשין (תיקון הוראות מיוחדות לתקופת המאסר ותנאיו, בעבירות נגד המדינה), התשנ"ג–1993, נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שבעה בעד, שמונה נגד, אחד נמנע – – –

קריאה:

— — —

היו"ר י' עזרן:

אדוני, בסדר. אם כן, תשעה נגד, אני מצרף את הצבעתו של חבר הכנסת אורי אור, כי הוא היה נוכח. אם כן, רבותי, אני קובע שהצעת החוק נפלה ולא עברה.

הצעות לסדר-היום

שירת חיילות בטקסי השבעה ליד הכותל

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 2591, 2600, 2608 ו-2621, של כמה חברי הכנסת: שירת חיילות בטקסי השבעה ליד הכותל. ובכן, בהצעה הזאת של שירת החיילות יש לנו מקהלה נכבדה מאוד של חברי כנסת. יפתח בפרלוד חבר הכנסת רן כהן בקולו הנעים. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, חברות וחברי הכנסת, לפני שנתיים כבר היינו בסרט הזה, וכמדומני, חבר הכנסת אבנר שאקי, שאז, בהיותך השר לענייני דתות, גם טיפלת בנושא הזה. מסתבר שהדברים שנוגעים לכותל המערבי דווקא כאתר יהודי קדוש, אתר ממלכתי חשוב, אתר היסטורי, לא מוסדרים, ואינם מוסדרים לטובתו של כל העם היהודי.

אני חייב לומר, שלעניות דעתי אנו מצויים היום במציאות שבה נשים נפסלות, בהיותן נשים, מלהיות, מלכה ומלהשמיע את כמיהות לבן ואת קולן ליד הכותל, במצב שבו תופעות חמורות וקיצוניות הולכות ומשתלטות על אורחות חיינו.

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שאיסור שירת חיילות, בהיותן נשים, ליד הכותל, דומה בעיני למעשה פסילה של מחצית העם היהודי, כלומר פסילה של מחצית העם היהודי במקום המקודש ביותר לעם היהודי. מהו קולה של היהדות, מהו כל קולה של היהדות, מהו כל קולו של העם היהודי ללא קולה של האשה, אם לא קול נכות צורמני? האם לא תהיה מניעת שירתן של נשים ליד הכותל מעשה אפליה גזעני נגד נשים, נגד תרבות, נגד תרבות אנושית, מעשה של חרפה פרימיטיבית להחריד?

שלמה בניזרי (ש"ס):

על מי הביקורת שלך? – – –

רן כהן (מרצ):

על מי שאומר את זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

על עצמו – – –

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת בניזרי, איש לא אמר לאשה יהודייה שאינה יכולה לשיר בפני בוראה – –

היו"ר י' עזרן:

אבל הן מתפללות.

רן כהן (מרצ):

– – ולהתפלל בכל דרך, גם באמירה, גם בשירה, גם במזמור, וגם בתפילה בפני בוראה. איש לא העמיד את הכותל המערבי מעל לבוראה של האשה היהודייה – – –

היו"ר י' עזרן:

הן מתפללות בה.

רן כהן (מרצ):

הן מתפללות בכל הדרכים, הן רשאיות להתפלל בכל הדרכים, והן מקיימות את התפילה בקולן ולא בדרך אחרת.

היו"ר י' עזרן:

בתפילתן.

רן כהן (מרצ):

בתפילתן – – –

היו"ר י' עזרן:

תודה.

רן כהן (מרצ):

— — — בקולן. אני מודה לך, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, בבקשה, בכל הכבוד.

רן כהן (מרצ):

אני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, לפעמים אני תמה, לפעמים אני חרד, לפעמים אני מודה, אני ממש לא יודע איפה להניח את עצמי מרוב בושה, כיצד רבנים, אלוהים אדירים, כיצד רבנים ילודי אשה, ולהם רעיות, אמהות, ילדות ונכדות, כיצד רבנים לא מתביישים לקבוע כללים מחרידים כל כך? האומנם באמת התפילות הללו, ליד הכותל, לעתים בבכי ולעתים בכמיהה, בתקוות ובחרדה, במשאות-נפש ובפחד, האם כל אלה לא בקול נשי נעשות, נאמרות, מזומרות ומושרות? האם כל אלה לא עומדים אל מול משפט אחד בלה מזוקן, והייתי מעז לומר: מכוער, שאומר: קול באשה ערווה? זה מה שנשאר מכל מה שהעם היהודי גידל את כולנו להעריך את האשה, לאהוב אותה? אני לא אשכח כל חיי את אבי שר כל ערב שבת את השירה, והשירה הזאת היתה גם לאם היהודייה בכלל וגם לאמא הפרטית שלי בפרט. אז קול באשה ערווה? זה מה שנשאר לאותם קיצוניים שבקיצוניים שבין החרדים, שרוצים לכפות את עצמם גם על החרדים, גם על כלל הציבור הדתי וגם על כלל הציבור היהודי?

שלמה בניזרי (ש"ס):

חבר הכנסת אבנר שאקי הוא קיצוני — — —

רן כהן (מרצ):

לא. אני רוצה לספר לך, חבר הכנסת בניזרי: השר לשעבר אבנר שאקי היה לפני שנתיים ורבע בהתייעצות, ובהתייעצות ההיא, שבה השתתף סגן השר לשעבר עובדיה עלי, הושג הסכם לגבי עריכת טקסים ליד הכותל בהשתתפות גדנ"עיות, בהסכמתו של חבר הכנסת שאקי. באותו מקום, אגב, אמר חבר הכנסת עובדיה עלי מדוע הוא מתנגד לעמדת הרבנות התובעת הפרדה מלאה בין

הבנים לבנות של הגדנ"ע ליד הכותל. הוא אמר: "באתי מחינוך דתי, ואני מרגיש שיש פה כפייה דתית. חשוב למנוע קיטוב בעם, ואתם מפרידים בין גדנ"עים לגדנ"עיות, אתם גורמים לכפייה דתית". אמר את זה חבר הכנסת עובדיה עלי מהליכוד, שהוא אדם דתי ואדם ישר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר י' עזרן:

אדוני יעלה ויבוא ויגיד את דעתו.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני חייב לומר, שמי שלא למד את הפרק לפני שנתיים חוזר על הטעויות השנה. לפני שנתיים, אדוני השר – ברשותך, רק דקה, כיוון שהיה פה מעשה שלא ייעשה על-ידי דובר צה"ל – לפני שנתיים, לאחר דין ודברים ומאמצים של חבר הכנסת שאקי וחבר הכנסת עובדיה עלי ומפקד הגדנ"ע וצה"ל, הטקס של הגדנ"ע נערך – נכון שהבנות והבנים באו בקבוצות נפרדות, אם כי לא הפרידו אותם משני הצדדים של הכותל – ובטקס הזה הושלך רימון גז מכיוון הרובע היהודי לעבר הגדנ"עים והגדנ"עיות, וחלק מהבנים והבנות צריכים היו לקבל טיפול; גם הרמטכ"ל ואחרים שנשמו את העשן הנורא הזה. רימון גז שנזרק כנראה על-ידי מתנגד חרד היה כשר יותר – – –

היו"ר י' עזרן:

איך אתה יודע?

רן כהן (מרצ):

כי לא מתקבל על הדעת שנזרק על-ידי מישהו אחר.

היו"ר י' עזרן:

מה אני יודע? חס ושלום, יכול להיות – – –

רן כהן (מרצ):

אמרתי "כנראה".

היו"ר י' עזרן:

זו האשמה. אדוני לא נזהר – – –

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מאחר שאתה מושך אותי בלשוני – –

היו"ר י' עזרן:

כי זה דבר חמור.

רן כהן (מרצ):

– – אני רוצה לומר לך: קדמו לטקס ההוא איומים, שאכן אם הטקס יקוים כי אז יהיו פרעות של חרדים; מפני החרדים, לא ממשהו אחר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

חרדים לא יודעים להשתמש ברימון גז.

רן כהן (מרצ):

אגב, זה לא לכבודכם אם אתם לא יודעים להשתמש ברימון גז; אבל לא ליד הכותל.

הרימון היה כשר, אבל האשה היהודייה ליד הכותל טמאה? זה הכלל שקיצוניים מאוד רוצים לקבוע בחיינו כעם, כעם תרבותי בסוף המאה ה-20, כיהודים שנתנו לעולם את התרבות?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אז למה אתם משלימים עם זה?

רן כהן (מרצ):

אדוני שר המשפטים, לפני ימים אחדים, בעקבות הפסיקה של רב הכותל הרב יהודה גץ, הודיע דובר צה"ל הודעה מתמיהה, הייתי מעז לומר: שקרית, והיא שודרה פעמיים ברדיו, ביום 17 בנובמבר, ביום רביעי, ג' בכסליו, ונאמר בה: "מאז מלחמת ששת הימים נקבע כי רק מקהלת הרבנות הצבאית תופיע בטקסי השבעה ברחבת הכותל". כל מי שהיה שם יודע שזה לא מדויק, אם לא לומר כמעט מופרך. "כבר לפני שנתיים ימים" – וכאן בא הקטע – "הושגה הבנה" – אני רואה את חבר הכנסת שאקי זוקף גבות – "להעביר אירועים משותפים לגברים ולנשים לאתרים אחרים". פשוט לא נכון, לא היה ולא נברא. לא הושגה שום הבנה כזאת. אדרבא, הטקס קיים.

ועוד ממשיך ואומר דובר צה"ל: "כפי שברחבת הכותל אין גברים ונשים במחיצה יחד, הרי גם צה"ל מכבד את נוהלי המקום, ולפיכך מסדר סיום הגדנ"ע הועבר לאתר לטרון". אני מציע שדובר צה"ל יתחיל לקרוא עיתונים מלפני שנתיים לפני שהוא מוציא הודעה. הטקס התקיים לא באתר לטרון, הטקס התקיים ליד הכותל. מן הראוי שאת הבושה הזאת ימנעו מאתנו.

היו"ר י' עזרן:

נתתי לך עוד זמן, כדי שלא יגידו שזרקתי לך גז חוסם.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על התועלת שהענקת לי גם בדברים וגם בעברית, גם בלי שאתה מזדהה עם דברי. אולי בחלקם, פה ושם, אתה מבין לפחות לתמיהות לבי ולרעיונותי.

היו"ר י' עזרן:

הייתי בכותל, התפללתי וראיתי שם באמת נשים מכל גוני הקשת, במכנסיים, לא בכיסוי ראש, ומתפללות בכוונה ובהתרגשות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ממלמלות.

היו"ר י' עזרן:

ראיתי את זה כעת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ממלמלות.

היו"ר י' עזרן:

למה? יש כאלה שגם שפכו דמעות, בכו וצעקו.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

דמעות, אבל לא מרשים להן בקול.

היו"ר י' עזרן:

למה? דווקא היתה מקהלה יפה שם.

רן כהן (מרצ):

אני רוצה להודות לך, אדוני, משום שממש קלעת בדיוק למשפט הסיום שלי, שבו אני מוסר לכנסת ומביע שאני כבר חשבתי, לפני שנתיים, לאחר שהגשתי הצעת חוק בעניין הכותל, קביעת מעמדו, לוותר על הרעיון, כי אמרתי: אם הדברים הולכים כפי שצריך, אין צורך לקבוע בחוק. ואני מודיע שהיום העברתי ליושב-ראש הכנסת הצעת חוק שלי שנקראת: הצעת חוק הכותל המערבי ורחבתו, שבאה לקבוע כי הכותל המערבי הינו סמל היסטורי ומקום קדוש כאחד למדינת ישראל ולעם היהודי כולו. הכותל המערבי ורחבתו הינם אתר ממלכתי פתוח לכל אדם, ומי שינהל אותו יהיה מועצה ציבורית, בראשה יעמוד שופט בית-המשפט העליון, ומי שיהיה אחראי וממונה על המועצה הזאת ועל ביצוע החוק יהיה ראש הממשלה. במועצה יהיה ייצוג מלא ונאמן לכל הגורמים שצריכים להיות מעורבים ובראשם, בהחלט בראשם, המרכיב הדתי, כיוון שאני מכיר בכותל כמקום קדוש ואינני רוצה, חס וחלילה וחס, להלאים אותו מידי הציבור הדתי, אבל אני גם לא מסכים שהוא יולאם מידי כל העם היהודי. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת רן כהן. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה.

אדוני חבר הכנסת רן כהן, האם אפשר לפנות אליך בבקשה קטנה אחת, אם היית מסכים?

רן כהן (מרצ):

בכל הכבוד.

היו"ר י' עזרן:

יש כאן איזה ביטוי, שלפי דעתי כדאי לחזור בו. מעולם, ההלכה היהודית ולא רבניה ולא מישהו מהקוטב הזה ועד הקוטב השני, חס וחלילה, לא עלה על דעתם הנושא שאשה טמאה ליד הכותל. פשוט אמרת מלה – – –

רן כהן (מרצ):

שירת אשה. אני מודה לך.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך. תודה, אני מעריך את זה. אני מבקש לתקן בפרוטוקול.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, "עורי עורי דבורה, עורי עורי דברי שיר", כך קורא העם לדבורה הנביאה ביום ההוא לקום ולשיר, דבורה השופטת, הגיבורה, הלוחמת, המנהיגה. כך זה היה לפני אלפי שנים, מותר היה לדבורה לשיר. אבל היום בישראל, 1993, אומרים לדבורה גולדברג ולדבורה אלקבץ, חיילות צבא-הגנה לישראל: שרתי, אבל אל תשירי; שרתי בצה"ל, הגני על עמך ומולדתך, אבל הס לך מלשיר. עמדי אל מול הכותל, אל מול קודשי ישראל ושתקי. היינה אילמות, בנות ישראל, הסתננה ושמענה, אבל אל תשמענה בעומדכן אל מול המקום המקודש לעמנו. סתומנה את פיו, בלומנה את דבריו וקולכן הערב לא יישמע. תשירו "כאילו". מין מקהלה יבשה כזאת. עשינה תנועות בפה, מלמלנה, אבל אל תישמע שירתכן ברמה.

זה הכותל וזו רחבת הכותל ובקרוב זו ירושלים כולה ותחומי ישראל. כי בממשלה הזאת כל בשר חייב להיות כשר, אך כאשר העניין מגיע לנשים – הכול טרף, ובהכרעה. כי כך סוכם בין רב הכותל לבין צבא-הגנה לישראל: תיאסר השמעת קולן של נשים בטקסי ההשבעה בכותל, בין בשירתן ובין בהשמעת קלטות שבהן נשמע קול של נשים.

על חיילות צבא-הגנה לישראל להבין, יש לנו היום שר דתות חדש, נאור, ליברל, רחב אופקים מקודמיו; שר דתות שבז לחלקים מן העם הזה ומוסר את אדמותיו, אך על דבר אחד הוא איננו מוכן לוותר, על סתימת פיותיהן של חיילות צה"ל.

בצר להן פונות החיילות, הבנות שלנו, האחיות שלנו, אל שר הביטחון, והנה הן נתקלות באותה חומה אטומה, אותו איש, אותה גישה, אותה חומה בצורה. כי חג לנו היום בישראל – שר הביטחון הוא גם שר הדתות, הוא גם שר הפנים, הוא גם ראש הממשלה, ובשל חגיגת הדמוקרטיה הזאת, החיילות שלנו חייבות לשתוק.

אבל לא רק החיילות שותקות, וזאת בפקודה. גם חברי וחברותי מן השמאל. מה השתיקה הזאת לכם?

ב-5 באוגוסט שנת 1991 הוחלט, שטקס סיום מפעלי הגדנ"ע ברחבת הכותל יתקיים תוך הפרדה בין הבנים לבנות. על כך הזדעק חבר הכנסת יוסי שריד ואמר: "הגדנ"עים הם בני-חורין וצה"ל אינו רשאי להיכנע בשמם לכפייה הדתית". יוסי וחבריו, הנאבקים למען חופש הדיבור, נכנעים היום אל נוכח חובת השתיקה.

רן כהן (מרצ):

איך את יכולה לומר דבר כזה אחרי הנאום שלי היום? אני לא מבין.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

חבר הכנסת רן כהן, אתה יושב בממשלה שנכנעת לדרישותיהם של הרבנים והחרדים. אתה יודע זאת יפה מאוד. לא כדאי כל הצביעות הזאת. אתה גם יודע, שכאשר אתה מעלה הצעת חוק, אתה עצמך בלחץ הממשלה תצביע נגד הצעת החוק הזאת. אתה יודע זאת יפה מאוד. אתם עושים זאת יום יום, שעה שעה, פה בכנסת ישראל, משום שאתם דואגים לכיסאות שלכם, ומספיק עם הצביעות הזאת.

רן כהן (מרצ):

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, את אף פעם לא ראית אותי מצביע נגד הצעת חוק שלי. אז אנא, בלי השמצות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אז אולי אתה לא תעלה אותה בכלל. בסדר, חבר הכנסת רן כהן, עם כל הכבוד, במחילה, אתה לא תעלה את ההצעה משום שאתה יודע שהממשלה לא תסכים. עד אנה אתם תבזזו את ערכיכם ותשילו מעליכם כל סממן של מאבק?

רן כהן (מרצ):

אני רק רוצה להסב את תשומת לבך לכך שאני הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום בעניין זה עוד לפניך.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אם ניכנס לפרטים, אז אילולא הערעור שלי זה לא היה עולה, ואתה יודע את זה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רן כהן, אתה לא אשם שקוראים לך רן כהן ולא רינה כהן. מה לעשות? "קול רינה וישועה".

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אז אולי אני אשמה עם שם כמו נעמי. איך אתה קורא לי? אני אוהבת לשמוע אותך קורא בשמי.

היו"ר י' עזרן:

נעמי זו נעימות. עד עכשיו צלצלו הדברים באמת כפרוזה יפה, גם אם לא בשירה. אבל, דרך אגב, אם את מביאה ראיה מהתנ"ך, רבותינו מדגישים ולכן כתוב: "עורי עורי דבורה, דברי שיר". לא כתוב: זמרי שיר.

רן כהן (מרצ):

נכון, דברי שיר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ידעתי שהם ימצאו משהו. שמעתי את הפירוש הזה. כשזה נוגע אלינו, לנשים, תמיד ימצא משהו. אילו היה זה גבר, בוודאי הייתם אומרים: זמרו בקול רם.

היו"ר י' עזרן:

אני רציתי לתקן את הראיה שהבאת מהתנ"ך. אשר לגברים, כתוב: "זמרו לאלוהים, זמרו". מה לעשות? לא כתוב: זמרנה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אבל כיוון שזאת אשה, הרי אפילו אם כתוב "עורי עורי דברי שיר", אומרים: לא, זה לא שיר, זה כאילו שיר, יעני דקלום, מלמול.

היו"ר י' עזרן:

כך כתוב בתנ"ך: "רק שפתיה נעות וקולה לא יישמע". כך כתוב על חנה. מה לעשות?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הרב עזרן, הרי עוד מעט גם זכותי כאן תימנע. אנא, ברשותך, הרשה לי להמשיך.

באותו תאריך, באוגוסט 1991, הזדעק יושב-ראש מפ"ם אלעזר גרנות ומחה בחריפות על מה שכינה "כניעת צה"ל לרב הכותל". הוא אמר: "במעשה זה הכירה מדינת ישראל בהפקעת ריבונותה על הכותל ששוחרר בדמם של מיטב לוחמי צה"ל". והוא הוסיף, כי מפ"ם לא תשקוט "עד שהחרפה תוסר מעל מדינת ישראל ומעל צה"ל", וקרא לכל ארגוני הנשים להצטרף למחאה.

למה לא שומעים אתכם היום? למה אינכם צועקים, מאיימים, מפגינים, קוראים להפיל את הממשלה?

רן כהן (מרצ):

אני ממש לא מבין. נכון שהנאום היה מוכן מראש, אבל בכל זאת – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רן כהן, אנא ממך. אני ציפיתי למקהלה קצת יותר הרמונית ולא קקופונית. בואו נסיים. בבקשה, גברתי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

למה לא שומעים אתכם היום? למה אינכם צועקים, מפגינים, מאיימים, קוראים להפיל את הממשלה? האינכם מתביישים להוסיף שתיקה על שתיקה?

ואתן, חברותי, חברות הכנסת, שכנראה הנושא לא מעניין אתכן, חברותי מן השמאל ואלה מן העבודה, אתן שנלחמות על כל בדל זכות של פלשתינית אש"פית להשמיע קולה, להניף דגלה, לבטא משטמותיה, אינכן נאבקות ללא פשרה על מנת לאפשר לבנותיכן להשמיע קולן אל מול הכותל. אני תוהה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

כעת, בבקשה, יעלה ויבוא, אני בטוח בלי לזמר, חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

רן כהן (מרצ):

אפשר להבין מדברייך, חברת הכנסת בלומנטל, שבכלל ההחלטה שלא לאשר את שירת החיילות ליד הכותל היתה של השמאל ולא של הרבנים.

היו"ר י' עזרן:

זו זכותה. היא אמרה לך מה שאמרה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

למה על הבשר הכשר כן ועל שירת הנשים לא?

היו"ר י' עזרן:

אולי יהיה תקדים פעם אחת שנפיל ממשלה בגלל שירה? למה לא? היא צודקת. זאת השאלה שלה.

בבקשה, חבר הכנסת שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, חברי הכנסת, הנושא הוא אקטואלי. שמעתי ברוב קשב את דבריו של חבר הכנסת רן כהן ואת דבריה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. נדמה לי שאני במצב של יכולת להשיב להם מתוך הבנה ומתוך תקווה שדברי יתקבלו על לבם.

ידידי חברי הכנסת, מקום קדוש פירושו מקום שמה שמאפיין אותו בראש ובראשונה הוא אופיו הדתי המובהק. אין קדושה ללא דת. מושג הקדושה איננו קיים בעולם החול. לא זו בלבד, אלא קודש עומד בניגוד לחול, כך שקדושה עומדת בניגוד לחילוניות.

מי שהשקפת עולמו חילונית, מי שאיננו מקבל את מושג הקדושה ואת מקור הקדושה, אינו יכול לבוא בטענות – כיצד יש לנהוג במקום קדוש.

יש בישראל חוק המקומות הקדושים, שנתקבל סמוך למלחמת ששת הימים, והוא קובע ששר הדתות מופקד על המקומות הקדושים, וכי זכותו וחובתו לשקוד על כך שלא יחללו את הקודש, את המקום הקדוש.

אני מציע לך, ידידי חבר הכנסת רן כהן, ואני מכבד מאוד את דעותיך ואני ראיתי שאתה מדבר מתוך הכרה עמוקה בצדקת העניין לפי השקפתך, אני מציע לך שתרשה לי לנסות ולשכנע אותך שאין כאן, חלילה, לא כוונת אפליה, בוודאי, חלילה, לא גזענות, שאין כאן משהו שמכוון נגד קבוצת אנשים מסוימת או נגד הנשים בכלל. מותר להן להיות שם, להתפלל שם. אני הייתי זה שהסדיר יחד עם סגן שר הביטחון שבהפרדת בנים ובנות, גדנ"עים וגדנ"עיות יוכלו להשתתף בטקס.

מדובר בשירה, וזה עניין הלכתי. אין מקור אחר שיסביר לשר הדתות ולמי שיהיה ממונה על המקומות הקדושים, מהו קודש ומהו חול, מה מותר ומה אסור, אלא מקור הלכתי, כי ההלכה היא המסגרת הקובעת את המותר ואת האסור.

לכן, כאשר רב הכותל, יהודי דגול, שנוסף על מעלותיו כרב, נוסף על מעלותיו כמקובל, ונוסף על מעלותיו כאדם יקר ואציל נפש, לחם במלחמות ישראל, הקריב בן במלחמות ישראל, הגיע לכותל – –

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, אודה לך אם תקשיבי לי כי גם אלייך אני מכוון דברי.

האיסור הוא איסור הלכתי, הוא איננו בא לאסור, חלילה, את הגישה לכותל, לא את התפילה בכותל, ולא את ההתייחסות לבורא בכל בקשה שבעולם. הראיה, שכשליש מן הכותל, או מחלקו של הכותל הגלוי, הוא לרשותן של נשים; זה דבר בריא ונכון ואיש לא חלק על כך מעולם. מה שקבע רב הכותל – הוא עשה זאת בהתייעצות עם רבני ישראל ועם הרבנות הראשית לישראל – הוא ששירה לא תתקיים שם, כי יש איסור בהלכה לשירת נשים במקום כזה.

היו"ר י' עזרן:

בציבור.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כן, איש לא אוסר זאת, חלילה, במקום פרטי.

היו"ר י' עזרן:

או בביתו של אביו, עליו השלום, של חבר הכנסת רן כהן. הזכרת את השירה בבית אבא, עליו השלום, זה מותר ורצוי.

רן כהן (מרצ):

אבי שר "אשת חיל", זה היה שיר תהילה.

היו"ר י' עזרן:

אדרבה, להיפך, אני מאשר את זה, אמרתי את זה בצורה החיובית. אני מוקיר את זה, התרגשתי ממה שאמרת.

שלמה בניזרי (ש"ס):

בבית מותר.

רן כהן (מרצ):

מאחר ששניכם מלומדים, יש לי שאלה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אסיים ואשיב ברצון על כל שאלה.

הכותל המערבי נתקדש בתודעת האומה מדורי דורות. מצד אחד, הנמצא לידו מתייחד עם זכר תפארת עמנו והמקדש, ומצד שני עם זכר החורבן. בכל מקום שבו יהודים התפללו ומתפללים מאז החורבן, תפילותיהם, עיניהם ופניהם מכוונים כלפי מקום המקדש שחרב, המסומל היום על-ידי הכותל המערבי.

חז"ל קבעו כי פילי מערבי, או השער המערבי, או הכותל המערבי, לא זזה שכינה ממנו מעולם, הוא לא חרב ואינו חרב לעולם. ב-200 השנים האחרונות גדלה הנוכחות היהודית ליד הכותל המערבי ונתגברה הזיקה הרגשית, האמונתית, הדתית של יהודים בכל קהילות ישראל, בארץ ובגולה, אל הכותל. הכותל המערבי הוא לא רק מקום קדוש, הוא אחד המקומות הקדושים ביותר היום בעולם היהודי, בארץ, בירושלים.

במסכת כלים, פרק א', אומרת המשנה: עשר קדושות הן. ארץ-ישראל מקודשת מכל הארצות, ומהי קדושתה, שמביאין ממנה העומר והביכורים ושתי הלחם, מה שאין מביאין כן מכל הארצות. אחרי זה יש עיירות המוקפות חומה, אחרי זה דרגה שלמה עד שמגיעים לקודש הקודשים. ללמדך, שמושג הקדושה הוא כל כך נעלה, כל כך דתי בשורשיו, במקורו, במהותו, במארגו הפנימי, שלא יעלה על הדעת לערבב אותו עם מושג הלאום והלאומי.

צה"ל נמצא שם לא רק כדין, אלא באהבה ובהוקרה. צה"ל שחרר את המקום, חייליו לא רק אהובים על כל העם, בזמן הקרב הגדול על שחרור הכותל הם היו מורכבים מכל חלקי העם, לרבות נוער דתי, שמוטה גור העיד עליו לא אחת – כשהוא מדבר על יום השחרור של הכותל – שהם לחמו כאריות, והוא מתפעם ומתפעל מדי פעם מחדש מן הגבורה העילאית שגילו באותה מערכה בלתי נשכחת.

לכן, הבעיה איננה, חלילה, של דתיים-חילונים, של חלקים בעם, של ניסיון להפלות מישהו בעם. יש איסור הלכתי על שירה של אשה בציבור, ואת ההלכה הזאת רב הכותל ביקש ליישם. הוא פנה אלי בשעתו כשהייתי שר הדתות, ישבתי עם סגן שר הביטחון מר עובדיה עלי, ישבנו עם מפקד הגדנ"ע, לבסוף הבאנו את העניין גם לידיעת שר הביטחון והיתה הסכמה שלכבודו של המקום, לכבוד קדושתו של המקום, יש לעשות הכול לבל ייראה כאילו הקודש הפך חול.

אני רוצה שתדע, ידידי חבר הכנסת רן כהן, שבגלל מה שקרה אז, כאשר בנים ובנות רקדו ברחבה, וכנראה גם הפליגו מעבר לזה – כפי שנמסר לי על-ידי אנשי הגדנ"ע עצמם, וחבר הכנסת עובדיה עלי שהיה אז סגן שר הביטחון אישר זאת – היה חשש בעיניו של רב הכותל שקדושת המקום הולכת ונפוגה, הולכת ונעלמת. תפקידו להבטיח את המשכיות הקדושה של המקום.

אני רוצה שנזכור שנאמר: קדושים תהיו כי קדוש אני, והתקדשתם והייתם קדושים, כי עם קדוש אתה לה' אלוהיך. משמע, הקדושה קשורה קשר בל יינתק עם הבורא, עם הקדוש-ברוך-הוא עצמו. קדושתנו נובעת מקדושתו של העם כולו, כל העם הזה הוא צאן קדושים, ואיש לא חולק על זה. ומשום שהמקום קדוש, והתורה מדברת על: המקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם, התברר לבסוף שהמקום שישכון שמו שם זה המקדש. אל נשכח שהכותל המערבי הוא כותל של המקדש שבנה הורדוס, כלומר, הקדושה היא ממהותו ומזהותו של העניין.

לכן, הייתי מציע גם לחבר הכנסת רן כהן, גם לחברת הכנסת נעמי בלומנטל, לא לראות, חלילה, איזו כוונה, או בדל כוונה, או שמץ כוונה, או רמז של כוונה שיש כאן רצון לקפח או להפלות; חס ושלום.

אין לי זמן להאריך, אבל כדאי שתדעו, חברי חברי הכנסת היקרים, שלא רק שהתורה איננה מפלה את האשה, כתוב: "ויבן ה' אלוקים את הצלע", אומר המדרש: "ויבן" מלשון תבונה, כי הוא נתן תבונה רבה יותר באשה מאשר באיש. בהלכות אישות אומר הרמב"ם: חייב אדם לאהוב את אשתו כגופו ולכבד אותה יותר מגופו.

הי"ר י' עזרן:

זה התלמוד.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

ברור, אבל הוא מביא את זה כהלכה סופית.

זאת אומרת, אין שמץ של אפליית האשה באשר היא אשה. אין כוונה בעניין הזה להפלות את הנשים או את החיילות, אין שום דבר נגד נוכחותן, היותן שם בזכות, מתוך הכרה מלאה. כל העניין הוא רק השירה בציבור, ואם כך תראו את הדבר, תיווכחו שאכן כוונתו של רב הכותל היתה אחת ויחידה: להבטיח את המשכיות הקדושה, כשמושג הקדושה מתפרש, ובצדק, לפי עקרונות הלכה.

מכיוון שמקום קדוש פירושו מקום דתי, ומכיוון שאת מקורות הדת אנו מוצאים בהלכה, ובהלכה בלבד, טבעי אפוא שכשהוא מצא שלפי ההלכה זה עלול לפגום, להפוך את המקום לחול וכו', יעץ מה שיעץ. עובדה שצה"ל קיבל זאת, לאחר שיקול רב. נאמר לנו על-ידי אנשי הגדנ"ע אז – מבחינה זו זה נכון – שיתכן שהם יערכו את זה במקום אחר. אני אמרתי להם: למה, תמשיכו לערוך את זה כאן, רק אל תעשו דבר הפוגע בהלכה, בניגוד להוראותיו של רב הכותל. רב הכותל ממונה כדי לממש וליישם את דיני המקומות הקדושים על-פי ההלכה, הוא לא חרג מזה, הוא לא הוסיף על זה, הוא לא בא לפגוע באיש ולא באשה באשר היא אשה, אלא אך ורק לעניין השירה בציבור.

לכן אני בא לומר: הניחו לנו להמשיך לנהל את המקום כפי שהוא נוהל. אני חושב שמי שעוקב רואה שהרחבה שופצה ושופרה. הכוונה היא להביא לשם את רבבות בית-ישראל באירועים לאומיים,

באירועים דתיים, באירועים חברתיים-יהודיים כמו בר-מצווה וחתונות. אין שום כוונה לצמצם את ההנאה מן הכותל של כל יהודי הנהנה מעצם קרבת הכותל, אלא אך ורק בתחום היחיד הזה.

לכן הייתי מודה אילו החברים שדיברו קודם וראו בזה כוונה להפלות, חלילה, היו רואים שאין שום כוונת אפליה אלא כוונה להבטיח המשכיות הקדושה של המקום. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אחרון המשתתפים בדיון – חבר הכנסת שלמה בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אחרי הדברים הנלהבים של חבר הכנסת אבנר שאקי יקשה עלי להוסיף דברים. אבל מכיוון שחברי הכנסת כהן ובלומנטל דיברו בהתלהבות גדולה כל כך, אני לא רוצה להגיד בדמגוגיה, לבי מלא כאב או רחמנות על הבורות המדהימה בהלכה היהודית. אני בטוח שבהיסטוריה כללית או בשירי ביאליק אתם מתמצאים הרבה הרבה יותר ואתם יכולים לעשות ב"א ומ"א וכל יתר התארים. אבל ביהדות, את האל"ף-בי"ת, את הב"א היהודי, לצערי הרב, אתם עדיין רחוקים מלהכיר – ולבוא להטיף לנו מוסר בנושאים יהודיים.

לפיכך, אני חשבתי להתחיל בעניינים אידיאולוגיים ולהסביר. אני חושב שאתחיל ביהדות, כמו שעשה פרופסור שאקי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לי לא רצו לתת ללמוד בישיבה. רציתי ללמוד את מכמני היהדות.

יוסף עזרן (ש"ס):

יש תלמידות ב"בית יעקב".

שלמה בניזרי (ש"ס):

"בית יעקב" – זו לא ישיבה? את חושבת שאשתי מתמצאת בהלכות פחות ממני? אני בטוח שהיא יודעת קצת יותר ממני בהלכה היהודית. אם את רוצה ללמוד – בבקשה, כל השערים פתוחים בפניך.

אתחיל קצת בדברי תורה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

למה אין חברות כנסת חרדיות? למה אין ראשי ישיבות נשים? תבונה יש מכאן ועד הודעה חדשה גם בהלכה, אבל לא נותנים לנשים להתקדם.

שלמה בניזרי (ש"ס):

תני לי להתחיל קצת, כדי שיהיה בשר לדרשה. אחר כך נוכל לדבר ולדון עליה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אפתח באמת בדברים מעניינא דיומא. רבותינו במדרש רבה פרשת שמות כתבו – אמר רב שמואל בר נחמן: עד שלא חרב בית-המקדש היתה שכינה שורה בתוכו, שנאמר "ה' בהיכל קדשו". רבי אליעזר אומר: לא זזה שכינה מתוך ההיכל, שנאמר "והיו לבי ועיני שם". אף-על-פי שחרב הריהו בקדושתו. אמר רבי אחא: לעולם אין השכינה זזה מכותל המערבי, שנאמר "הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים".

רבותי חברי הכנסת, על קדושתו הרוחנית וההיסטורית של הכותל חושבני שאין צורך להרחיב. הכותל סימל לעם ישראל שחי לאחר החורבן אותה פינת חמד, המזכרת הנפלאה והיחידה שנותרה לעם ישראל לאחר גלות בית שני. הכותל מהווה פינת התייחדות של עם ישראל עם בורא עולם שהוא הקדוש-ברוך-הוא. מיליונים מעם ישראל באים לכותל כדי לשפוך את צקון לבם ומר לבם לפני בורא עולם בידעם שאבני כותל אינן כשאר אבנים, או, כהגדרת המשוררת, יש אנשים עם לב של אבן ויש אבנים עם לב אדם. ואכן, לכותל ולאבניו משמעות עמוקה רוחנית וקדושה לעם ישראל, המייחל לבית-מקדשו במקום זה.

לאחר שחרור הכותל בשנת 1967 על-ידי חיילי צה"ל המבורכים, בעזרתו הרבה של הקדוש-ברוך-הוא ותפילותיהם ולימוד התורה של בני הישיבות ואחינו בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, נתמנה רב לכותל, כבוד הרב הגאון הרב גץ. בתיאום עם שלטונות הכותל נתקבל בשנת 1967 חוק השמירה על המקומות הקדושים. בשנת 1981 נוספו תקנות שמירת קדושת הכותל המערבי. ואכן, במשך 26 שנים מאז שחרור הכותל הדברים נשמרו רובן ככולן – אם כי עדיין יש מקום לשיפור, למראה החיוך הרחב הנראה על פניהם של חברים פה.

האווירה בכותל היא אווירה שונה מזו הקיימת במקומות רבים. כשאדם מגיע לכותל, קשה שלא להתפעל מהאווירה המיוחדת השורה בכותל, אווירה שלא בכל מקום מרגישים אותה. באווירה מחושמלת זו מרגישים גם דתיים וגם חילונים – כולם ביחד מרגישים אותה התלהבות, אותה אווירה רוחנית האופפת את המקום.

אבל, למרבה הצער, אנחנו שומעים בעת האחרונה שקמו אנשים שרוצים לבוא ולבטל – בכוחניות, מתוך נימוקים אוויליים של פגיעה במעמד האשה. כבר הקדים אותי ידידי חבר הכנסת אבנר חי שאקי. אני מאחל לכל חברה בעולם, למעט החברה הדתית, שיהיה לה ספר עם מקורות, שבהם

מחנכים אותנו כיצד לכבד את האשה. כבר אמר חבר הכנסת שאקי: צריך אדם לאהוב את אשתו כגופו ולכבדה יותר מגופו. רבים הם הסיפורים והמדרשים וההלכות. אם אדם מצער את אשתו, חלילה וחס גורם לה להזיל דמעה, כמה עונשו חמור על-פי היהדות.

רק אתמול שמענו פה, ביום האשה, את הדברים המזעזעים שאנחנו עוברים. רבותי חברי הכנסת, אל תבואו להטיף לנו מוסר – מה זה כבודה של אשה. אל תבואו לצער אותנו כאנשים שמזלזלים, חלילה וחס, בכבודה של אשה. כל הביקורת שהפניתם אלי למעשה, היא לא עלי ולא על חבר הכנסת שאקי. אתם יודעים על מי? על תורת ישראל, שהיא נכתבה על-ידי בורא העולם. פשוט תגידו את זה במלים אחרות. אלא מה אתם אומרים?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זו הפרשנות שלך. יש שירת דבורה ויש שירת מרים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

לכן אמרתי שאני אתן פה שיעור היום. חברת הכנסת בלומנטל, בואי אלמד אותך קצת, אם את רוצה לתת לי פרשנויות. יש גמרא במסכת ברכות, דף כ"ד, שאומרת: אמר שמואל – קול באשה ערוה. מנין, שנאמר "הראיני את מראיך, השמיעני את קולך". יש תורה שבכתב ויש תורה שבעל-פה. שתי התורות הללו הולכות ביחד. לא ייתכן – תורה שבכתב ללא תורה שבעל-פה, ולא ייתכן – תורה שבעל-פה ללא תורה שבכתב. זה לא חוכמה לקחת פסוקים ולסרס אותם ולבוא ולהניף דגל.

אם את באה ומביאה ציטטות מתורת ישראל, בבקשה, בואי נבדוק את כל המקורות שמקובלים על כל העם היהודי, ולא לקחת באופן דמגוגי פסוקים ולהתחיל לנופף בדגלים הללו.

רבותי, תורת ישראל מכבדת את הנשים בכבוד הראוי להן. מה אעשה שציוונו בוראנו ואמר שקולה של אשה הוא ערוה, שמביא את האדם, חלילה וחס, להרהורי עבירה. מי שיושב מהצד יאמר: אוי ואבוי, עכשיו הנשים לא תוכלנה עוד לדבר במדינת ישראל, לא תוכלנה לשיר, לא תוכלנה להשמיע את קולן; חלילה וחס, הן יהיו בתענית דיבור. חלילה וחס, מישהו בא למנוע מהאשה? אשתי לא שרה בבית? בנותי לא שרות בבית? בנות "בית יעקב" לא שרות בבית-הספר? בכל מקום הן שרות, בכל מסגרת, עד שזה פוגע בהלכה, במקרים מינימליים ביותר. הכותל הוא מקום קדוש.

רן כהן (מרצ):

לא בבית, בכותל. אולי לא הבנת את כוונתי. אני לא בא להאשים ואין לי טענה לגבי הנשים שלכם. הן בוודאי מכובדות. אני לא בא לומר לאשה הדתייה שתשיר בכותל. מה שאתה מתעלם ממנו – לא אוסרים על נשים דתיות לשיר אלא אוסרים על נשים יהודיות שאינן דתיות לשיר בכותל. ותסכים אתי שגם על-פי הכרתך הכותל צריך להיות נכס ממלכתי, דתי, קדוש, היסטורי, לכל היהודים, ולא רק לדתיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רן כהן, מקובלת קריאת ביניים. זה כבר היה נאום ביניים. אבל זה בסדר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני אתייחס. אני לא מבין ולא מצליח לרדת לסוף דעתם של המציעים, של כל המרעישים למיניהם. מה לכם ולכותל? מדוע אתם מתעקשים לבוא לכותל – –

קריאה:

— — —

שלמה בניזרי (ש"ס):

סליחה, אני אפרט את דברי. – – לעריכת טקסים וכדומה? התשובה פשוטה – משום שאתם מבינים ויודעים, שזהו מקום שנהפך למקום מרכזי לאומה היהודית. מה היה שם, בכותל המערבי? היה שם בית-המקדש, בית-מקדש זה דבר מקודש. על-פי דברי חז"ל שהזכרתי בתחילת דברי, קדושתו נמשכת לעולמי עד. מדוע אינכם מנסים למצוא את המכנה המשותף, שנוכל לחיות ביחד במדינת ישראל ובכותל? אם בנות ישירו בכותל – זו גזירה יפה – אזי הדתיים ייפגעו ולא יוכלו להיות נוכחים במקום. אם הבנות לא ישירו – החילונים יוכלו גם כן להיות נוכחים שם. ותאמין לי שלא יקרה כלום לחילונים אם הן לא ישירו. יש מקהלת הרבנות הצבאית. אם יש להן כל כך "כיף" לשיר, הן יכולות לשיר במקומות אחרים.

יש נקודות שהן חיי הנפש של האומה היהודית, שבלעדיהן אי-אפשר לחיות, ולחילוני אין הן מהוות פגיעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר המשפטים, חבר הכנסת בניזרי מעוניין מאוד שתשמע אותו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו מאוד מאוד נהנים מדרשתו של חבר הכנסת בניזרי. תקשיב מה הפועל היוצא מדרשתו – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

אולי תשמעו את הצעתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי הוא ישכנע.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, בשקט המופלא והדממה של הכנסת, השירה והזמרה מהדהדות.

שלמה בניזרי (ש"ס):

רבותי חברי הכנסת, קשה לי להבין מדוע במקומות שמקודשים לדתות אחרות אינכם מרימים צעקה. הרי כדי להיכנס למסגד צריך להיכנס בלבוש צנוע, תוך חליצת נעליים. מדוע שם אינכם רואים בזה פגיעה ואינכם מרימים קול צעקה? מה הצביעות הזאת? צביעותכם היא כל כך רבה, וסליחה שאני אומר את זה.

בגבעה-הצרפתית, בשנה שעברה, כשהיו החפירות ליצירת התוואי של הכביש, הרמתם קול צעקה, זעזעתם את המדינה – מה החרדים האלה רוצים להשתלט עלינו. בסך הכול מדובר בכמה עצמות שצריך להזיז אותן, מה, הם יכתיבו לנו את דרך חיינו? הנה, במקום היישוב שלי עומדים לסלול תוואי כביש, שיעבור ויפיל איזו חומה של בית-הקברות, וחשוב שיהיה שם כביש. אף אחד לא מרים קול צעקה, הכול בסדר, הכול מאה אחוז. תמיד כשישנו משהו של חרדים, משהו של דתיים, אצלכם האינסטינקטים פועלים בצורה כל כך חריפה, עד שקשה לי להבין מנין, אני לא רוצה להגיד השנאה, אבל האינסטינקט השלילי הזה, לנגח כל דבר שבקדושה. תאמין לי, אני ממש מתנצל כשאני אומר את הדברים הללו. זו התחושה שאתם מעבירים לנו.

אני מסביר לך, הכותל מקודש לכולנו. אתה יודע מה החוק אומר? תרשה לי לקרוא לך את החוק. תראה מה נאמר בתקנות של שנת 1981. כתוב שם: עריכת טקס דתי שלא על-פי מנהג המקום, הפוגע ברגשות ציבור המתפללים כלפי המקום, אסורה על-פי החוק. יש שם ציבור מתפללים, וזה פוגע ברגשותיהם. בראש ובראשונה, אסור לך לערוך את הטקס עם אנשים שם, זה לפי החוק, אני כבר לא מדבר על חוקים שאני חוקקתי. המחוקק תיקן את התקנה הזאת.

דבר נוסף שכתוב בתקנות משנת 1981: נשיאת נאום, הכרזה בקול רם, או נשיאת כרזות או שלטים צריכות להיעשות אך ורק על-פי הממונה, שהוא רב הכותל. אז בא רב הכותל, קובע תקנות על-פי סמכויות שניתנו בידו על-פי חוקי המדינה. ואתם באים ואומרים: כפייה דתית, סותמים פיות, בולמים פיות.

רן כהן (מרצ):

זה היה טקס של השבעת צנחנים בצורה מכובדת, שצה"ל קובע אותה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

רק אם נשים באות זה נהפך למכובד? 26 שנה הרבנות הצבאית שרה, זה לא היה מכובד?

רן כהן (מרצ):

שלמה בניזרי (ש"ס):

סלח לי, בכוח התפילה שלי כבשתי לא פחות ממך. אל תהיה אפטרופוס על כיבוש הכותל רק בכוח של צה"ל.

רן כהן (מרצ):

— — — לצה"ל אין שום זכויות?

שלמה בניזרי (ש"ס):

חס ושלום, אנחנו מעריכים ומכבדים. אתה יודע שגם אני הייתי בצבא, לחמתי לא פחות ממך ואני יודע להעריך את שני הצדדים, גם את צה"ל, ואני מעריך את לימוד התורה של בני הישיבות, ואל תנסה לזלזל בהם, בבקשה.

דובר צה"ל אמר בראש ובראשונה, שהכותל הוא מקום קדוש ולא מקום היסטורי. אליך, אדוני שר המשפטים, אני פונה עכשיו, יכולנו למנוע את כל החגיגה הזאת בשבוע זה ובשבוע שעבר, אילולא אמר כבוד השר לפני חצי שנה, כשהרב עזרן ואני רצינו להגיש פה את הצעת חוק הכותל, שיהיה דיון רציני, במסגרת של ועדת שרים שתגבש עמדה. לפיכך הקפאנו את הגשת הצעת החוק. אני חושב שמקום מקודש לעם ישראל, מקום מרכזי, שעברו דרכו מיליונים מעם ישראל בשנים האחרונות – הייתי מציע שיהיה חוק, בעצם יש היום תקנות עם חוק מסוים, שאין לו מספיק שיניים, וכל פעם יש צעקות. הייתי מציע שהצעת החוק שהצענו תידון ברצינות, כדי שנוכל למנוע את כל החיכוכים. נוכל לחיות במדינה – אף שאנחנו מייצגים כל אחד עמדות קוטביות, ועדיין לא הצלחנו לאחד את הקצוות –

נוכל להגיע למסקנה אחת ברורה, שסמכות הכותל תהיה אך ורק בידי רב הכותל, ולפיכך צריך לעגן את זה בחוק. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים.

אני פשוט מצטער שלא יכולתי לדבר ולהגיד דברים בשבחו של רב הכותל. ללא כל קשר לוויכוח, ואני מקווה שלא יקבלו את זה כהתערבות מצדי, אספר שרב הכותל היה רב-סרן בצנחנים, אם אינני טועה בדרגה. בנו נפל בשחרור הכותל, וכשהוא ישב שבעה באו להציע לו את התפקיד של רב הכותל. אני מקווה שזו לא התערבות, פשוט אני מספר, בלי להסכים או לא להסכים עם מה שהוא אומר, אבל חשבתי שיהיה זה נכון להגיד את העובדה הזו. תודה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, עכשיו הרשו נא לי להשיב בשם שר הדתות, שאת מקומו ממלא כבוד ראש הממשלה, והתשובה הוכנה במשרד הדתות.

רחבת הכותל המערבי הוכרזה כמקום קדוש. מאז מלחמת ששת הימים נקבע, כי רק מקהלת הרבנות הצבאית תופיע בטקסי השבעה ברחבת הכותל. הושגה הבנה להעביר אירועים משותפים לגברים ולנשים לאתרים אחרים, משום שברחבת הכותל יש הפרדה, כידוע, בין גברים לנשים, ועל צה"ל לכבד את נוהלי המקום.

קרה לאחרונה שמקהלת הרבנות הצבאית לא היתה פנויה, ולטקס שנערך בכותל, או ליד הכותל, נשלח באופן חריג צוות הווי הכולל חיילים וחיילות. לאחר מכן סוכם להישאר נאמנים לעקרונות המסוכמים זה זמן רב.

אדוני היושב-ראש, הנושא שבמחלוקת לא ימצא את פתרונו בדיון נוסף. חילונים יעדיפו, כפי ששמענו מחבר הכנסת רן כהן, את שוויון המינים. דתיים יעדיפו את כיבוד ההלכה ברחבת הכותל, על כל המשתמע ממנה.

אכן, ניתן להסתפק בדברי אלה, לאחר שהצדדים הביעו את עמדותיהם בכשרון רב. כמובן, ניתן גם להמשיך את הדיון בוועדה. מבחינתי שלי זה אפשרי, והרוב יכריע. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני רוצה לשאול, אם אתם מסתפקים בדברי השר, כי אז אין מקום להצעה אחרת. האם חברי הכנסת שהציעו את ההצעה מסתפקים בדברי השר?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אנחנו רוצים שהנושא יועבר לוועדת הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

השר הציע הצעה, דבר שמקובל, הוא הציע להסתפק בדברים שלו.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא מסכימים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא מסכימים, אם כך צריך להמשיך.

חבר הכנסת עזרן, מבקש להסיר.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ההבדל בין קודש לחול הוא שבגימטריה הרי כותבים קדש, בלי וי"ו – קד"ש – שזה בדיוק 404. חול זה עם וי"ו – 44. אם תוציא 44 מ-404 נשאר בדיוק 360, שזה בגימטריה ש"ס. הכוונה היא שירה ססגונית.

בכל אופן, כדי שלא לפגוע באיש, אני מציע להוריד את כל ההצעות, כי לפי דעתי הם יצאו ידי מחאה. עוד הפעם למסמס את הנושא, לחתור בו ולחקור בו, זה רק יביא עוגמת נפש, ולמותר הדברים.

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, ואני מבקש להסיר את כל ההצעות, כמובן.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לנו הצעות להעביר לוועדה, ויש לנו הצעות להסיר. חבר הכנסת רן כהן, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת הפנים?

רן כהן (מרצ):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, את מסכימה להעביר את הנושא לוועדת הפנים?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מסכימה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אבנר חי שאקי?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מוכן להסרה ומוכן לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אני צריך לדעת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

להסרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שלמה בניזרי?

שלמה בניזרי (ש"ס):

להסיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, מי בעד העברת הנושא לוועדה – יצביע בעד. מי בעד הסרתו – יצביע נגד.

יוסף עזרן (ש"ס):

הכפתור אצלי לא פועל. זה בסדר, הוא פועל.

היו"ר ד' שילנסקי:

הכפתור אצלך נדלק. נראה אם הספקת להצביע.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נמנעים – אין

היו"ר ד' שילנסקי:

שלושה בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. האם הכפתור אצלך נדלק? – כן.

תוצאות ההצבעה – שווה בשווה; ההצעות לא התקבלו.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הכנסת השביתה את קולן של הנשים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני הבא, ט"ו בכסליו התשנ"ד, 29 בנובמבר 1993. ישיבה זו נעולה.

חברי הכנסת, אני מבקש שיירשם בפרוטוקול, אף שהודעתי שהישיבה הסתיימה – מפנים עכשיו את תשומת לבי, שבגלל בלבול במחשב, ההצבעה שלי התמזגה עם הצבעתו של חבר הכנסת עזרן. אני הצבעתי נגד. אם כך, נא להוסיף את הקול שלי.

הישיבה ננעלה בשעה 19:12.